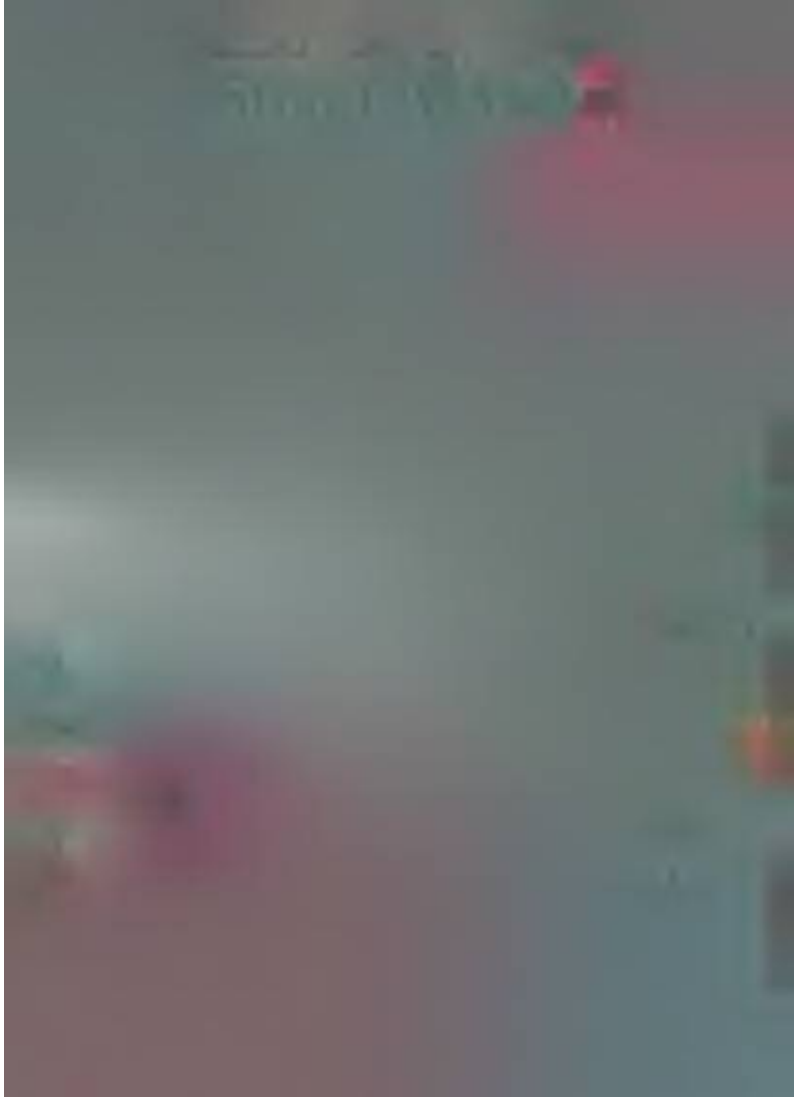

indir? Kuşları

13.
baskı

ALFA

*indian
Kusana*

Sinan Ak.yüz

İncir Kuşları

Sinan Akyüz

ALFA9

.

Alfa Yayınları 2296

Edebiyat/Roman 72

İNCİR KUŞLARI

Sinan Akyüz

www.sinanakyuz.com.tr

1. Basım: Şubat 2012

13

. Basım: Nisan 2012

-

ISBN 978-605-106-439-0

Sertifika No: 10905

Yayıncı ve Genel Yayın Yönetmeni M. Faruk Bayrak

Genel Müdür Vedat Bayrak

Editör Rana Alpöz

Kapak Tasarımı Mustafa Odabaşı

Grafik Uygulama Kamuran Ok

© 2012, ALFA Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kitabın Türkçü! yayın hakları Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen ya da tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29

Sertifika No: 12088

Alfa Basım Yayım Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Ticarethane Sokak No: 53 34110 Cağa loğlu İstanbul, Turkey

Tel: (212) 511 53 03 - 513 87 51 - 512 30 46 Faks: (212) 519 33 00

www.alfakitap.com

info@alfakitap.com

Cefakeş Boşnak kadınlarına ithaf edilmiştir ...

Bu kitap hayal ürünü bir roman değildir.

Tamamen gerçeklere dayanmaktadır.

Bir gün ...

Sıradan bir insanın başına sıra dışı bir olay geldi.

Ve böylece başkarakterimizin yolculuğu başladı ...

1

KAÇIŞ

.w.

Hızla daldım nehrin sularına. Suyun berraklığında kayboldum adeta. Utanç verici günlerin lekesini bedenimden silip atmak istercesine başımı bir süre sudan çıkarmadım.

Sonra, sudan dışarı çıktığımda, bir dünya dolusu kirden

arınmış gibiydim. Dimiyemi 1 çabucak giyindim, arkama bakmadan koşmaya başladım. Koştukça bütün hayatı, yaşadığım kabus dolu günleri sanki arkamda bırakıyordum.

Ormanın derinliklerinde hiç durmadan koştum, koştum, koştum ... En sonunda durdum. Boynum, omuzlarım, göğsüm ter içinde kalmıştı. Bacaklarım yorgun bedenimi daha fazla taşıyamadı ve olduğum yere yığılıp kaldım. Uzun

süre soluklanmaya çalıştım.

Daha sonra çaresizlik içinde etrafımda dönüp durdum.

Ansızın bir el silah sesi duydum. Yüzümü ellerimle kapaya—

Genellikle köylerde yaşayan Boşnak kadınların giydiği bir tür şalvar.

1

rak kendimi hemen yere attım. "Beni öldürmeniz için size

yalvarıyorum," diye yakarmaya başladım.

Yakarışlarım cevapsız kaldı. Çevremde bir süre sessizlik

hüküm sürdü. Elimi yüzümden çektim, korkarak etrafa bakındım. Ortalıkta, ağaçların dışında bir Allah'ın kulu gözükmüyordu. İçimi büyük bir sevinç kapladı. Ayağa kalktım, tekrar koşmaya başladım. Epey süre koşuktan sonra dizlerimin üzerine çöküp kaldım. Acıktığımı ve susadığımı hissettim; aynı zamanda üşüyordum da. Bir ağacın gövdesine sığındım ve başımı kaldırıp gökyüzüne baktım. Gökyüzüne bir nefes ışık üflenmişti sanki. Çiçek ve ot kokuları çoktan havaya karışmış, mis gibi kokan bu hava açıklığı iyiden iyiye kamçılanmıştı.

İçimde fırtınalar koptu. Ağlamaya başladım. Neden Allahım? Bu genç yaşta neden bu kadar şiddetli bir kederi içime üfledin? Oysa ben kendimi çok inançlı ve cesur sanırdım.

Beni hiçbir şey korkutamaz derdim. Şimdi şu halime bak!

Bilmediğim bir yerde, gözleri dönmüş, aç hayvanlar gibi

kudurmuş insanların ellerinden kaçıp kurtulmaya çalışıyorum. Neden Allahım, neden bana bu genç yaşta hayatı erken öğrettin?

Baştan aşağı titriyordum. Yaşlı gözlerimi elleri_min ara-

sına gömüp bir an ölümü düşündüm. Kim bilir, şimdi ne

kadar da güzeldir ölüm. Kahverengi toprakta huzur içinde

uyumak, başının üzerinde hafifçe esen yelin kuru otlar ara-

sında çıkardığı hışırtıyı dinleyip hoş bir seda bulmak. .. Ve

her şeyden önemlisi içinde bulunduğun anı unutmak, hayatı ve bu hayatta yaşayan günahkar insanları bağışlamak ...

2

O an kendimi son derece yorgun ve tükenmiş hissediyordum. İçimi sise benzeyen puslu bir keder kaplamıştı.

Bir baykuş tepemde ötüp duruyordu. Ayın parlayan yüzüne

baktım. Kendi hayallerime, düşüncelerime daldım ...

3

KONSERVATUVAR

...

Saraybosna, 2 Eylül 1991

Konservatuvarın müdürü Profesör Duşanka Seratliç'in

çalışma odasının önünde büyük bir heyecanla bekliyordum.

Koridorda kimi öğrenciler enstrümanlarını akort ediyor, kimileri de arya mırıldanıyordu.

Kapı açıldı. Elli-elli beş yaşlarında, yuvarlak yüzüne uygun kesilmiş kahverengi saçlara ve ince bir fiziğe sahip olan Profesör Duşanka kestane rengi gözleriyle dikkatlice beni inceledi. Sonra eliyle içeri gelmemi işaret etti.

Odaya girdiğimde içeriye göz attım. Sol tarafta, kapının

hemen yanında gri bir dolap, tam karşısında koyu kahverengi bir çalışma masası ve iki sandalye vardı. Masanın üzeri kitaplar ve nota defterleriyle doluydu.

Köşede küçük odayı aydınlatan ayaklı bir lamba duruyordu. Odanın büyüklü

ğüyle orantılı olan pencerenin altına ise bir saksı çiçeği kon—

5

muşru. Geçip sandalyelerden birine orurdum. Kahverengi

çantamı yere koyar koymaz, "Çantamı yerden kaldır," dedi

Profesör Duşanka. "Bereketi kaçır."

Yüzüme tatlı bir tebessüm yayıldı. "Öğrencinin parası olmaz derlermiş hocam," dedim eğilip çantamı yerden alırken.

Saraybosna'da kaldım. "Çantamda paradan çok notalarım var."

sonra da ekledim: Çantamda paraolan çok notalarını var.

Profesör Duşanka dudaklarını alaycı bir gülümsemeyle büzdü. Hızla ayağa kalkıp camı açtı. Sonra da masasının başına tekrar geçip orurdu. Soğuk ama ciddi bir ses tonuyla, "Acaba size yanlış bir söz mü söyledim?" dedim.

Profesör Duşanka'nın gözlerinde küçümseme belirdi.

"Kaç yaşındasın sen?" diye sordu.

"On sekiz," dedim kuru bir ses tonuyla.

"Buraya nereden geldin?"

"Foça' dan. Daha doğrusu ailem orada yaşıyor. Ben burada teyzemle birlikte kalıyorum."

"Baban ne iş yapıyor?"

"İmam."

"Yani din adamı."

"Evet. Biz Müslüman Boşnakız."

"Olabilir," dedi Profesör Duşanka. "Ben de bir Sırpım,

Hıristiyanım, aynı zamanda Ortodoksum. Bu çatı altında

bunların hiçbir önemi yok. Bu konservatuvarda dinler de

ğil, evrensel olan müzik saygı görür. Chopin'in sırf Polonyalı bir Katolik olduğu ya da Beethoven'ın Alman Protestanı olduğu için bu konservatuvardan kovulduğunu düşünebiliyor musun? O zaman ne büyük bir insanlık suçu işlenirdi..."

Profesör Duşanka'nın sözleri o sırada kapının çalısıyla kesildi. İçeri uzun boylu, mavi gözlü genç bir adam girdi.

"Rahatsız ettiğim için özür dilerim profesör," dedi tebessüm ederek.

Profesör Duşanka elinde tuttuğu kalemi masaya fırlattı.

"Derhal dışarı çık," dedi. "Özel bir görüşmem var."

Genç adamın buğday renkli teni sanki bir anda aydınlandı. "Özür dilerim," dedi hınzırca bir bakış atarken bana.

"Müsait bir zamanınızda tekrar uğrarım profesör."

"Bana bugün hiç uğrama Tarık. Sinirlerim yeterince tepemde zaten. Şimdi dışarı çık, kapıyı kapat."

"Öyleyse yarın gelirim," dedi genç adam.

"Yarın sabah onda burada ol."

Kapı kapandı. "Deli çocuk," dedi Profesör Duşanka gü-

lümseyerek. "Nerede kalmıştık? Ha! Bu konservatuarda dinler değil, evrensel olan müzik saygı görür ... "

Artık profesörü dinlemiyordum. Aklım az önce odadan

kovulan, çıkık elmacık kemiklere sahip, güzel sesli genç adama takılmıştı. Küçükken sık sık gördüğüm rüyaları hatırladım. O rüyalarda akşam güneşinin kızıllığı buğday başaklarının üzerine çökerdi. Ateş gibi yanan başakların arasından yelesini dalgalandırarak yemyeşil ağaçlarla kaplı dağlara tırmanan, şahane beyaz bir at görürdüm. Atın üzerinde de az önce gördüğüm adam vardı. Artık şunu biliyordum ki, ilk görüşte aşka inanmayanların aksine ben, rüyalarımda aşık

olduğum genç adamı nihayet bulmuştum. "Sen beni dinliyor musun?" dedi profesör gür bir ses tonuyla.

Profesörün sesiyle dalıp gittiğim düşüncelerden uyandım. "Özür dilerim," dedim. "Bir an için dalmışım."

Profesör Duşanka hışımla ayağa kalktı. Parmağıyla kapıyı işaret etti. "Şimdi dışarı çık," dedi büyük bir öfkeyle. "Anlaşılan sana müziğin yanında saygıyı da öğretmem gerekecek."

Şaşkınlıkla ayağa kalktım. "Ben ailemden büyüklerime

karşı nasıl saygılı olmam gerektiğini öğrendim," dedim Boşnak gururuyla. "Siz bana sadece müziği öğretin yeter. Şimdi size iyi günler dilerim hocam."

Kapıyı hafifçe çarparak odadan dışarı çıktım. "Yarın sabah dokuzda burada ol," diye arkamdan bağırdı.

Kapının önünde adeta donakalmıştım. Aslında ağlamanın bir zayıflık belirtisi olduğunu bilmeme rağmen gözyaşlarıma engel olamadım. Şaşkın ve çaresizdim. O an bir el omzuma dokundu. "Üzgün üzgün durmayın öyle," dedi.

"Az önce ne kadar da tatlıydınız."

Kendimi geriye doğru çektim. Çabucak gözyaşlarımı sildim. Profesör Duşanka'nın odasına giren genç adamı kar şımda görünce afalladım. Bakışlarında bana karşı bir acıma

vardı sanki. "Buradan hemen gidelim," dedi. "Profesöre görünmesek iyi olur."

Yan yana yürümeye başladık. Neredeyse aynı boydaydık.

Konservatuarın ana kapısından dışarı çıktığımızda rüzgar

esiyor, sokaktaki ağaçların yaprakları başımızın üstünde

hışırtılar çıkarıyordu. Ilık bir damlacığın elimi ıslattığını

hissettim. İkincisi de yüzüme düştü. Başımı kaldırdım, gözyüzüne baktım

hissedim. İkincisi de yüzüne düştü. Başımı kaldırdım, gökyüzüne baktım.
"Yağmur başlıyor," dedim.

8

9

"Evet," dedi tatlı tatlı tebessüm ederken. "Bir kahve içmek için biraz zamanınız var mı?"

Yağmur damlaları gittikçe daha düzenli ve daha hızlı düşmeye başlamıştı. Genç adam elinde tuttuğu siyah şemsiyesini açtı, yanıma sokuldu. Vücudunun sıcaklığını tenimde hissedince birden garip bir güven duygusu oluştu içimde.

"Biraz zamanım var," dedim.

Konservatuvarın hemen yanındaki kafenin kapısından içeri girdik. Sokağa bakan masalardan birine geçip oturmadan, kahverengi montumu çıkarıp sandalyenin arkasına astım.

Birden beyaz bir şimşek çaktı. Bunu hızlı bir gök gürültüsü

kovaladı. Ve az önceki şimşek yerini sağanak yağın yağmura

bıraktı. "Adım Tarık Begiç," dedi elini uzatırken bana.

Sanki bedenimi ateş topu sarmış, heyecandan titriyordum. Bakışlarımı kısa bir süre için ondan kaçırдыm. "Benim adım da Suada Hatiboviç," dedim.

Büyük hayranlık içinde ela gözlerime bakıyordu. Belli ki

o da benim gibi çok heyecanlıydı. "Ne içersiniz?" diye sordu

titreyen sesiyle.

"Boşnak kahvesi lütfen."

O sırada garson kız yanımıza geldi. Kıza dönüp, "İki Boş-

nak kahvesi istiyoruz," dedi.

Garson kız hızla yanımızdan uzaklaşınca bana sevecen bir şekilde tekrar baktı. "Demek Boşnaksınız."

"Evet."

"Öyleyse hem iyi kalplisiniz, hem de inatçı, doğru mu?"

Güldüm. "Doğru," dedim. "Aynı zamanda hayalperes—
tim."

Sağ yanağında gamzesi belirdi. "Gerçekten hayalperest misiniz?" diye sordu şaşkınlıkla.

"Biraz öyleyim," dedim. "Bana göre hayallerin olmadığı bir dünya, çiçeksiz bir bahçe gibidir. Ayrıca biz müzisyeniz.

Hayallerim olmadan piyano çalamam ki ben. Yoksa siz hayalperest değil misiniz?"

Güldü. "Ben hayalperest değil, sayende aşkperest oldum.

Alev renkli kızıl saçlarından ve su perisi güzelliğinden gözlerimi bir türlü alamıyorum."

Yüreğim, bana bu güzel sözleri söyleyen genç adama kar

şı duyduğum derin bir sevgiyle dolup taşı. O anda yüreğime dolan bu sevgi öyle sıcak, öyle kuwetliydi ki, genç adam bunu bilse herhalde hayretler içinde kalırdı.

Onu ilk günden daha fazla şımartmak istemedim. Masadan hemen ayağa kalktım. Montumla çantamı aldım.

"Nereye gidiyorsunuz?" dedi şaşkın şaşkın bana bakarken.

"Daha kahvemizi bile içmedik."

"Seni kendinle baş başa bırakıyorum," dedim içimden

gülerek. "Artık yalnız oturup kahveni içersin."

güster. Artık yalnız oturup kavem içersin.

Oturduğu yerde öylece kalakaldı. Kafeden çabucak dı

şarı çıktım, kendimi sokaklara attım. Sokaklarda bir başı

ma yürürken, sağanak halinde yağan yağmurda akış hızını

arttıran bir nehir gibiydim. O anda yüreğim, bir zamanlar

rüyalarımda gördüğüm genç adamın aşkıyla coşuyor, coştukça da sağanak yağmurun altında mutluluktan gözyaşlarım akıyordu.

10

TARIK

Bir ay sonra ...

O sabah her zamanki gibi saat tam dokuzda Profesör

Duşanka'nın odasının önündeydim. Kapı hafif aralıktı. Ba

şımı içeriye uzattım. Profesör masasının başında oturmuş

bir şeyler yazıyordu.

"Günaydın Profesör Duşanka. İçeri girebilir miyim?"

Profesör kolundaki saate baktı, sonra da ayağa kalktı.

"Sana da günaydın," dedi. "Şimdi ders yapılan sınıfa geçelim."

Profesörün peşine takıldım. Merdivenlerden alt kata

indik. "Sen içeri gir," dedi. "Ben kendime bir kahve alıp geleceğim."

Kapıyı açıp içeri girdim. Ders yapılan oda bayağı bir

küçüktü. Odada bir piyano ve siyah bir sandalye vardı. Piyanonun üzerine, lime

lime olmuş beyaz tül perdenin ara-1 1

sından ışık süzülüyordu. Çantamı askıya astım. Tabureyi çekip piyanonun başına oturdum. Profesör içeri girdi. "Bir aydır senden bu zamana kadar bildiğin her şeyi unutmam istedim," dedi bir çırpıda. "Bak! Yine yanlış oturuyorsun.

Şimdi omuzlarını dik tut."

Tül perdeyi çekip camı açtı. Zarif elleriyle tuttuğu kahve

fincanını pencerenin önüne koydu, yanıma geldi. Omuzlarımı düzeltti. "Sana dik otur diyorum. Bir piyanistin vücudunun en önemli bölümleri elleri, kolları ve omuzlarıdır."

"Biliyorum hocam."

"Bir halt bilmiyorsun," diye çıkıştı. "Her gün sana ne

söylüyorum ben? Bu zamana kadar bildiğin her şeyi unutmam, doğru mu? Şimdi Do majör gamıyla2 başla bakalım."

Sabah sabah sinirlerim yine altüst olmuştu. Ellerim titremeye başladı. "O da ne?" diye bağırdı Profesör Duşanka.

"Bileklerini aşağıda tutman gerektiğini sana hangi zavallı

söyledi? Bileklerini yukarı kaldır ... Kaldır yukarı."

Elim ayağım birbirine dolaştı. Neyi, nasıl çalacağımı şaşırılmışım. "Ayağa kalk," dedi profesör, piyanonun tuşlarına sinirli sinirli basarken. "Sana şimdi göstereyim. Do majör gamı şu şekilde çalınır: DO

RE __ Mİ_FA_SOL

—
—
LA __ Sİ_DO. Ya sen bana ne çalyorsun? La majör gamını.3

Müzik lisesinde sana böyle mi öğrettiler?"

Kendimi daha fazla tutamayıp ağlamaya başladım. Profesör Duşanka pencerenin önüne koyduğu fincanı eline alıp 2

Do notasından başlayıp, Do notasında biten, iki tam, bir yanm, üç tam bir yanm aralıktan oluşan dizi.

3 La notasından başlayıp, La notasında biten, iki tam, bir yarı üç tam bir yarım aralıktan oluşan dizi.

1 2

yürümeye başladı. Kapıyı açarken de, "Bir zamanlar piyano hocam bana şöyle demişti: 'Yeteri kadar sabrı olan taşları bile eritir.' Yarın sabah aynı saatte burada ol," dedi.

Odada bir başıma öylece kalakaldım. Ansızın kapının arkasından bir ses duydum: "Bir zamanlar tanıdığım biri bana şöyle demişti: 'Tam zamanında içilen sigara, dünyanın en keyifli şeyidir.' Şimdi sigara yakmak ister misin?"

Tarık içeri girdi. Ona tek kelime etmiyor, susuyordum.

Elini omzuma atıp beni sımsıkı sardı. "Bu sabah seni görebilmek için biraz erken geldim," dedi mahcup ses tonuyla.

Başımı omzuna yaslayıp ağlamaya başladım. Gözyaşlarımı silmem için bir mendil uzattı. "Artık piyano çalmak istemiyorum," dedim gözyaşlarımı silerken. "Konservatuarı bırakacağım."

Başımı avucunun içine aldı, gözlerime baktı. "Ela gözlerindeki yeşil harelerine aşık olduğum güzel," dedi tebessüm ederek. "Alev renkli saçlarının ateşi sanki bugün daha fazla yüreğimi yakıyor. Bana müzikten değil aşkımdan bahset."

"Sen benimle geç dalganı," dedim.

"Ben ciddiym," dedi.

Heyecandan ne söyleyeceğimi bilemedim. Sustum. "Neden susuyorsun?" diye sordu.

O anda teyzemin, eski nişanlısıyla ilk tanıştıkları günlerde ona telefonda söylediği sözleri hatırladım. Tarık'ın mavi gözlerine baktım. "Kadınlara daima dolaylı yoldan yaklaşacaksın. Aşık olan bir kadının bazen susması, güzel aşk sözleri söylemesinden daha güçlüdür," dedim, sonra da ekledim: "Bugün senin o cadaloz Duşanka'la görüşmen yok muydu?"

13

Kolundaki saate baktı. "Hay Allah! Unutmuşum," dedi panikleyerek. "Daha sonra kantinde buluşalım, olur mu?"

Sakın başka yere gideyim deme."

***

Bir saat sonra Tarık koşarak kantine girdi. Etrafına şaşkın şaşkın bakındı. Kalabalığın arasında beni görür görmez hemen yanıma geldi. Elimden tutup ince bedenimi kaldırdı. "Haydi şimdi gidelim," dedi.

"Nereye gidiyoruz?"

"Sürpriz olsun," dedi merdivenleri çıkarken. "Barçarşı4 tarafına gideceğiz."

İnsanın kalbindeki gerçek aşk, dörtnala giden bir at gibiymiş. Ne dizginden anlarmış, ne de bir söz dinlermiş. Çocukken sık sık gördüğüm o rüyaların etkisinden olsa gerek, bu romantik aşka hesapsızca yelken açmıştım. Kü

çüklüğümnden beri erkekler hep peşimden koşmuş, ama ben

rüyalarımnda gördüğüm erkeğin karşıma çıkmasını beklemiştim. Bir aydan beri de küreklerimi kaldırıp suya atmış, aşk hayatımı kendi akışına bırakmışım ...

"Geldik," dedi Tarık dalıp gittiğim düşünceden uyandırırken beni.

Tramvaydan aşağı indik. "Şimdi nereye?" diye sordum.

Elini havaya kaldırıp yoldan geçen bir taksiyi durdurdu.

"Aşıklar Tepesi' ne gidelim lütfen," dedi şoföre.

Şoför dikiz aynasından bana bakıp hafifçe gülümsedi. Sonra da arabayı Aşıklar Tepesi'ne doğru sürdü.

4 Saraybosna'nın en eski semti.

14

Saraybosna' nın dar sokaklarından geçerek Aşıklar Tepesi' ne vardık. Tarık şoföre parasını ödedi. "Artık gidebiliriz," dedi taksinin kapısını açarken.

Aşıklar Tepesi'nin çürümeye yüz tutmuş mavi demir

kapısından içeri girdik. Gökyüzü bulutlarla kaplanıyordu.

"Galiba yağmur yağacak," dedim.

Elini yavaşça belime doladı. "Bak," dedi parmağıyla işaret ederek. "Şu manzaranın güzelliğini görüyor musun?"

Önümde duran eşsiz manzaraya uzun uzun baktım.

Saraybosna'nın ortasından geçen Milyatska Nehri'nin güzelliği adeta başımı döndürdü. Şehrin çevresini saran dağlar yemyeşildi. Müslüman Boşnakların camileri, Katolik Hırvatların katedralleri, Ortodoks Sırpların kiliseleri neredeyse iç içe geçmişti.

"Bak," dedim sevinçle. "Şu Saraybosna Milli Kütüphanesi değil mi?"

"Evet," dedi Tarık beni kendine doğru çekerken. "Gördüğün manzara hoşuna gitti mi?"

Yüzümü ona çevirdim. Sesinin tonunda insanı yatıştırıcı bir hava vardı. Onun yanındayken derin bir heyecana kapılıyordum. Dudakları dudaklarıma değecek kadar yakındık. Elinin sıcaklığını tenimde hissettim. Yüzüm alev gibi yanmaya başladı. Küçük buselerin ardından beni öptü. O

andan itibaren daha fazla düşünemez oldum. Aşkın böyle

tuhaf, ateşli, sis gibi bir şey olduğunu, insanın gözlerini bürüyüp her şeyi silikleştirdiğini hiç tahmin etmemiştim. Bir erkeğe bu kadar yakınlık duymamıştım. Kimse beni böyle kucaklamamış, saçlarımı okşamamış, dudaklarımdan öpme—

15

mişti. Bulutların üzerinde uçuyordum adeta. Dudaklarımı dudaklarından çektim, gözlerini açtı. Daldığı düştten onu uyandırmıştım. Yanağımı onun yanağına dayadım. "Sana söz veriyorum," dedim kısık bir sesle. "Sana ebediyen sadık kalacağım. Sen yaşadığın müddetçe ömrümü sana adayaca—

w

”

gım.

Yanağını yanağımdan çekip gözlerime derin derin baktı.

Karşımda bir çocuk gibi ağlayacaktı neredeyse. Ağzını açmış

tam bana bir şeyler söyleyecekti ki, parmaklarımı dudaklarına bastırdım. "Şşşt," dedim. "Sadece rüzgarın tatlı fısıltısını dinle."

Teyzem Tarık'a baktı. "Adım İteta," dedi atallayarak.

"İçeri buyurun."

Salona geçtik. "Eee," dedi teyzem. "Tanışma faslına geçmeden önce kahve ister miydiniz?"

"Şey," dedi Tarık çekinerek. "Nasıl isterseniz."

"Hadi öyleyse Suada," dedi. "Mutfakta kahveleri pişir·
meme yardım et."

Mutfağa geçtik. Teyzem beni çimdikledi. "Çabuk söyle,"
dedi kısık bir sesle. "Bu çocuk yoksa bahsettiğin Tarık mı?"

Foça'nın küçük bir kasabası olan Milyevina'dan

Saraybosna'ya, teyzemin yanına taşınalı neredeyse dört yıl
olmuştu. Teyzemle artık iki kız kardeş gibiydik. Birbirimizle
birçok şeyimizi paylaşırdık. Hatta iki ay önce nişanı bozdu

ğunda, onu sabahlara kadar teselli etme görevi bana düşmüştü. "O aşk diyarımın
prensi," dedim sessizce gülerek.

"Tarık'ı nasıl buldun teyze? Çok yakışıklı değil mi?"

5 Gerçek adı Josip Broi Tito' dur. Yugoslav eski devlet ve siyaset adamı.

17

Cezvede pişen kahvenin kokusuna, gitardan bir anda

yükselen duygu yüklü müziğin sesi karıştı. "Bu da ne?" dedim şaşkınlıkla.

"Sus," dedi teyzem. "Sakın sesini çıkarma. Bırak çalsın."

Mutfak kapısına yaslandım. Salona baktım. Aşk diyarımın prensi, teyzemin
gitarıyla Joaquin Rodrigo'nun concierto de aranjuez'ini çalıyordu. Başımı çevirip

teyzeme baktım. Siyah gözleri dolmuş, kumral tenli yüzü gözyaşlarıyla yıkanmıştı. Eliyle çabucak gözyaşlarını sildi. Kulplu cezveleri tepsiye koydu. Cezvelerin yanına da beyaz kulpsuz fincanları, küçük kaşıkları ve kesme şekeri koymayı ihmal

etmedi. Tepsileri bana uzattı. "İçeri götür," dedi telaşlı bir ses tonuyla.

Teyzemle birlikte salona geçtik. Tarık elinde tuttuğu gitarı yere koydu. "Güzel bir gitar," dedi bana bakarak.

Kahve tepsisini uzattım. "Gitar benim değil," dedim.

"Teyzemin."

"Gerçekten mi?" dedi teyzeme dönüp.

Teyzem kahvesinden bir yudum aldı. "Sizin az önceki performansınızdan sonra kendimi iyice amatör hissettim."

Tarık kahkahayı bastı. "Eminim ki benden daha iyi çalışıyorsunuzdur," dedi. "Ben piyanistim."

"Suada'yla aynı sınıfta mısınız?"

"Hayır. Ben ondan iki sınıf üstteyim."

"Yaşınız kaç?" diye sordu teyzem.

"Yirmi bir."

"Ya aileniz?"

18

Boşnak aile geleneklerinde genç bir kızın hoyrat, soysuz, cahil ve sonradan görme insanların çocuklarıyla arkadaşlık

etmesi pek hoş karşılanmazdı. Kız tarafı erkek tarafını genelde taşıdıkları soyadlarına göre değerlendirirdi. Teyzem de aslında o anda bu gelenekçi yapının gereğini yerine getiriyordu. Tarık teyzeme baktı. "Yıllar önce annemle babam ayrıldılar," dedi. "Ben ailemin tek çocuğuyum. Babam Boşnak, Almanya' da yaşıyor. Orada mühendis olarak çalışıyor.

Annem de bir Sırp."

"Anneniz ne işle meşgul?"

Kahvemden bir yudum aldım. "Konservatuarda piyano

hocası," dedi Tarık. "Adı da Duşanka Seratliç."

Bir anda boğazım düğümlendi. Ağzımdaki kahveyi halının üstüne doğru püskürttüm. Duyduğum sözler karşısında afallamıştım. "Ne?" dedim şaşkınlıkla. "Profesör Duşanka senin annen mi? Bunu bana neden daha önce söylemedin?"

Teyzem bana baktı. Kinayeli bir biçimde, "Hani şu Profesör Duşanka, bir aydır sana kafayı takan cadaloz kadın değil miydi?" diye sordu.

Ne diyeceğimi bilemez haldeydim. Utancımdan yerin dibine girmiştim. "Aşk böyle bir şey işte," dedi teyzem katıla katıla gülerken. "Hayatında ilk kez gördüğün birine ömrünü adarsın; içine düştüğün bu komik durumu yıllar geçse bile anarsın."

Tarık tebessüm ederek ayağa kalktı. "Ben en iyisi müsaadenizi isteyeyim," dedi. "Amacım seni utandırmak değildi, Suada. Annemle sürekli çatışma içinde olduğunuz için bu 19

gerçeği sana söyleyemedim. Yarın okulda görüşürüz. Şimdilik Allah'a emanet."

Tarık' a boş gözlerle baktım. "Allah' a emanet," diyebildim sadece.

20

PROFESÖR DUŞANKA

...

Ertesi gün sabah saat tam dokuzda Profesör Duşanka'yı

derslikte beklemeye koyuldum. Beş dakika sonra profesör

dersliğin kapısını açıp içeri girdi. Yüzü her zamanki gibi

asıktı. O anda bu kadının Tarık'ın annesi olacağına ihtimal

bile vermek istemedim. "Günaydın hocam," dedim tebessüm ederek. "Bu sabah nasılsınız?"

Sözlerimi duymazdan geldi. Gidip camı açtı. Elinde tuttuğu kahve fincanını pencerenin önüne koydu. "Bugün saat birde büyük sınıfta ol. Solfej6 dersiniz var," dedi.

Başımı 'tamam' anlamında salladım. "Şimdi derse başlayalım. Bundan sonra daha sıkı bir şekilde çalışmanı istiyorum senden. Bol bol teknik egzersizler yapacaksın. Piyano, sürekli egzersiz yapmanı gerektiren bir enstrümandır. Hem de her gün, saatlerce. Ara verdin mi körelirsin, gerilersin.

6 Konservatuvarlarda okutulan müzik teorisi dersi.

2 1

Ayrıca unutma! Bir çalışmada önemli olan sonuçtır, ne kadar çalıştığın değil. Bu yüzden zamanını çok iyi kullanmalısın. Piyanoyla o kadar bütünleşmelisin ki, tuşlar parmaklarının ucundaki bir uzuv olmalı adeta."

"Zamanı çok iyi bir şekilde kullanmaya çalışırım," dedim.

Elinde tuttuğu nota kağıdını bana uzattı. "Bugün ilk

olarak barok kompozisyonların ustası Sebastian Bach'la

dersimize başlayalım. Well-Tempered Clavier adlı eserinden

alınmış Praeludium bölümünü çalmanı istiyorum."

Nota kağıdını aldım. İnce, uzun parmaklarımla sehpaye yerleştirdim ve büyük bir heyecanla çalmaya başladım.

"Kee " dedi sesini yükselterek. "Çok hızlı çalıyorsun. Oran

kes, ucu sesini yukseterek. Çok hızlı çaluyorsun. Oysa bu eserin temposu moderatodur. Şimdi baştan al bakalım."

Sinirlerim bozulmaya başlamıştı. Tekrar çalmaya başladım. "Olmadı," dedi bağırarak. "Yine olmadı, olmadı ...

Sen bu kadar gerginken müzik vücudundan nasıl akabilir

ki? Sana dik onırmanı söylemiştim. Deve gibi hörgücün

çıkıyor. Parmaklarını unut gitsin. On küçük solucanı boş

ver şimdi. Müzik karından gelir ve ruhunun derinliklerinden yukarıya doğru sürekli çıkar. En derin içgüdülerinden, aklın seviyesine, beyne ulaşana kadar yükselir. Anladın mı beni? Şimdi bırak çalsın parmakların."

Sinirlerimi kontrol altına almaya çalıştım. Profesör

Duşanka'nın varlığını bir an için unutup Tarık'ı düşündüm. Bach'ın eserini yeniden çalmaya başladım. "İşte böyle," dedi Profesör Duşanka. "Bırak parmakların çalsın. Sağ

eldeki kırık akorların bir ırmak gibi şırl şırl aktığını hayal

22

---

et şimdi. Suyun ritmi eşittir, bunu hiçbir zaman unutma.

Sol eldeki tonik seslerin sağ ele yön verdiğini aklından çıkarma sakın. Evet, evet ... İşte şimdi çalmaya başladın. Kendini serbest bırak. Müzik ruhunun derinliklerinden yukarı doğru fışkırsın. Ayağını gereksiz yere pedalın üzerinde tut.

ma. Çalınan her notanın çok net bir şekilde duyulması gerekir. Evet, evet ... İşte böyle ... "

Profesör Duşanka kulağımda bir sivrisinek gibi vızıldayıp duruyordu. Aslında haklıydı da. Bir sanatçının hassas olma lüksü yoktu. Sabırlı ve dayanıklı olmalıydım. Hayatımın bu döneminde va Profesör Dusanka'va katlanacaktım va

da çok sevdiğim piyanomdan vazgeçecektim. Ama benim piyanodan vazgeçme gibi bir niyetim yoktu. Piyanosuz bir yaşamı asla düşünemiyordum. Müzik benim için nefes almak gibiydi. Boşnak inatçılığıyla bu işi başaracaktım.

Kim bilir, belki bir gün Profesör Duşanka önümde saygıyla

eğilecek, büyük bir konser salonunda beni ayakta alkışlayacaktı.

"Evet, bayan virtüöz, 7" diyen Profesör Duşanka, daldığım

düşüncelerden uyandırdı beni. "Bugünlük bu kadar çalışma yeterli. Saat birde büyük sınıfta olmayı unutma. Size önemli bir şey söyleyeceğim."

Kan ter içinde kalmıştım. "Bach yorumumu nasıl buldunuz?" diye sordum büyük bir heyecanla.

Profesör Duşanka soğumuş kahvesinden bir yudum aldı.

Her zamanki gibi beni duymazdan geldi. "Sıradaki," diye

yüksek bir sesle bağırdı.

7

Herhangi bir müzik enstrümanını büyük bir ustalıkla çalabilen sanatçı.

23

Kapı açıldı. İçeri sarı saçlı ve yüzünün sol tarafında yara

izi olan sınıf arkadaşım girdi. Profesör ona baktı. "Bay Vukadin Milunoviç."

"Evet," dedi Vukadin.

"Sizi piyanonun başına alayım. Bir an önce dersimize

başlayalım."

Askıda asılı duran çantamı hışımla alıp yürüdüm. Kapının önünde duran Yukadin bana yol verdi. Sınıf arkadaşım yakışıklı değildi, ama son derece etkileyici yüz hatlarına sahipti. Göz göze geldiğimizde, "Sana iyi dersler," dedim

ve sınıftan olabildiğince hızla çıktım.

Tarık koridorda beni bekliyordu. "Günaydın su perim,"

dedi ve sonra da beni kucaklayıp yanaklarımdan öptü.

"Annene sinir oluyorum," dedim soğuk bir ses tonuyla.

"Beni daha ne zamana kadar görmezden gelecek?"

Tarık gülümsedi.

"Karşıma geçip sırtıma öyle," dedim. "Çok öfkeliyim.

Bana neden böyle davranıyor?"

Tarık'ın bir anda yüz ifadesi değişti. "Bak," dedi. "Annem yetenekli gördüğü öğrencilerine her zaman takar böyle. Sen, annemin kafasına taktığı bu yetenekli öğrencilerin ne ilki oldun, ne de sonuncusu olacaksın. Annem gururlu ve kibirli bir kadındır. Öğrencilerine biraz tepeden bakmayı

sever. Sen aldırma onun bu tavırlarına. O iyi bir öğretmendir, müziğe aşık bir müzisyendir. Bu yüzden kendini sadece çalışmalarına vermelisin. Gerisini de boş ver gitsin."

Boğazım düğümlendi. "Elimde değil," dedim.

24

Tarık elimden tuttu. Yanağıma küçük bir buse kondurdu. "Senin üzülmeni asla istemem. İstersen bu konuyu annemle konuşabilirim."

Kalbim hızlı hızlı çarptı. "Hayır," dedim. "Kesinlikle olmaz. Hem zaten sanırım zamanla alışırım."

"Tamam," dedi. "Nasıl istersen öyle olsun."

"Şey," dedim çekinerek. "Merak ettim. Annenin seninle

ilişkisi nasıl?"

Tarık bana anlamlı anlamlı baktı. "Beni sefkatle öptüğünü hiçbir zaman

Tarık bana annemi annemi dedi. Benim şerhane olduğunu hiçbir zaman hatırlamıyorum," dedi.

Sorduğuma pişman olmuşum. "Kusura bakma. Başkalarının hayatına burnumu sokmamalıyım. En iyisi bu aptalca .

.

sorumu unut gıt

"

sın.

"Ben senin için başkası değilim," dedi Tarık. "Bazı şeyleri öğrenmeye tabii ki hakkın var. Bugün öğrenmezsen yarın öğreneceksin. Annemi çok seviyorum. Onun da beni çok çok sevdiğini biliyorum. Bana karşı olan sevgisini dışavuramıyor sadece. O son derece içine kapanık biri. Pek fazla konuşmayı sevmez. Gerektiğinde sözünü kimseden sakınmayan, sinirlendiğinde ise gözü hiçbir şeyi görmeyen bir kadındır."

"Ben de biraz öyleyim," dedim hafifçe tebessüm ederek.

Tarık sevecen bir şekilde bana baktı. "Aslında annemin içine kapanık bir kadın olmasının en büyük sorumlusu ne yazık ki babam."

"Baban mı? Nasıl?"

"Yıllar önce annemi aldattı."

"Aldattı mı?"

25

"Evet. Hem de annemin bir öğrencisiyle."

.

Ağzım bir karış açık kalmıştı. "İnanmıyorum sana," dedim. "Peki, annen aldatıldığını nasıl öğrendi?"

"Bir gün babam ile öğrencisini kendi yatak odasında bas-

"

mış.

Tüylerim diken diken oldu. "Bu, korkunç bir şey," dedim.

"Annem o günden sonra hayata küstü. Kendisini sadece, ama sadece işine adadı."

Tarık' a baktım. Öyle ızdıraplı, öyle yalnız bir hali vardı ki. "Peki, senin babanla aran nasıl?"

"Babamla sadece arada sırada telefonla görüşüyoruz."

"Sonra evlendi mi?"

"Annem, babamla ilişkiye giren öğrencisini konservatu· vardan kovdurdu. O kız daha sonra babamla evlendi. Çok istemelerine rağmen hiç çocukları olmadı."

"Babana kızgın mısın?"

"Bu soruyu ben de kendime birçok kez sordum. Ama

hiçbir zaman net bir cevap bulamadım zihnimde. Doğrusu, bilmiyorum. Erkekler galiba çocuklarının annesiyle evli oldukları sürece babalık görevini üstleniyor. Bir gün gelip çocuklarının annesinden ayrıldıklarında ise aslında çocuklarından da ayrılıyorlar."

Tarık'ın bu sözleri karşısında içim parçalandı. "Neden

böyle düşünüyorsun?" dedim çatallaşan sesimle. "Bence her

erkek aynı değildir."

"İstisnalar kuralları bozmaz; ama her zaman tekrarlanan

istisnalar da genel bir kural halini alır. Bence bir babayı öz

26

evladına yabancılaştıran şey, sonradan gelen yabancı bir kadından başkası değildir."

"Erkekler bu kadar zayıf mı sence?"

"Zayıf kelimesi bence bu gerçeğin karşısında hafif kalır.

Bir yerde okumuştum. Erkekler tarlada güçlüdür, kadınlar

ise yatakta. Sen hiç, 'Bu gece başım ağrıyor. Sevişmek istemiyorum' diyen bir erkek gördün mü? Göremezsin, çünkü bu söz kadınlara aittir. Bu sözler kadının erkek üzerindeki hakimiyetidir. Yatakta erkek üzerinde bu şekilde hakimiyet

kuran bir kadın, o erkeğin önceki kadından olan çocuklarına karşı da aslında hakimiyet kurmuş oluyor. Diri ve güzel göğüslere sahip bir kadınla, bir erkek evlat olarak ben kesinlikle aşık atamam. Bilirim ki, o kadın her zaman galip gelecektir."

İliklerime kadar sarsılmıştım. Tarık pek de aşına olmadığım konulardan bahsediyordu. Yıllar önce babam ile annem birbirlerini severek evlenmişlerdi. Bu evlilikten de üç kız çocukları olmuştu. Evin en küçüğü bendim. Annem babama hep 'Emin Efendi' diye seslenirdi. Babam da anneme 'Fadila Hanım' derdi. Bir gün bile birbirlerine karşı yüksek

sesle konuştuklarına şahit olmadım. Tarık'a hüzünlü bir şekilde baktım.

"Anneannen ya da babaannen yaşıyor mu?"

Sorularım karşısında pek mahcup olmuş gibiydi. "Şey,"

dedi sıkılarak. "Aslında ayrılıklarda olan çocuklara oluyor.

Babam küçükken gizlice sünnet ettirmişti beni. Annem pek

önemsemedi bu olayı, ama anneannem ortalığı velveleye verdi. Bir gün anneannem ve dedem elimden tutup beni kiliseye götürdüler, vaftiz ettirdiler. Sonra da bir kaşık do—

27

•

28

muz yağı yedirdiler. Bu olayı duyan babaannem ve dedem neredeyse sinir krizleri geçiriyordu."

"Desene," dedim gülerek. "Olan sana olmuş."

"Hiç sorma. Anneannem ile babaannem çok fena kadınlardı. Sürekli birbirlerinin ırkları hakkında ileri geri konuşup duruyorlardı. Halbuki ikisi de aynı ırktandı. Sadece dinleri farklıydı."

"Peki, sen hangi dine inanıyorsun?"

"Evelallah Müslümanım ben," dedi hic tereddüt etmeden.

"Ramazanda oruç tutarım, arada sırada da namaz kılarım."

"Ben de aynen senin gibiyim. İnancımı kimseyle paylaşmam. Çünkü inancım benim mahremimdir. Peki, ya annen ne diyor bu işe?"

"Annem son derece değişik bir kadındır. Onun tek bir

tanrısı değil, birden fazla tanrısı var. O Bach'a, Mozart'a,

Beethoven' a, Schubert' e, Schumann' a, Brahms' a, Chopin' e,

Clementi'ye adeta ölürcesine tapıyor."

"Yani annen ateist mi?"

"Yalnızca ateist değil, ırkçılığa da karşı biri. Dinlerin ve ırkların müziğin düşmanı olduğunu söyler."

"Sence de öyle mi?"

"Din için hiçbir fikrim yok; ama ırkçılığa ben de karşıyım. Bir halkı yok etmek isteyen faşistler, o halkın müziğini ve kültürünü de yok etmiş olmazlar mı sence?"

"Bence de ederler."

"Açık söylemem gerekirse," dedi Tarık. "Annemin ailesini hiç sevemedim. Çünkü onlar dindar değil, birçok Sırp gibi ırkçılar."

Tarık'la ayaküstü yaptığımız sohbetle bir an derin konulara dalmıştık. Kasvetli ortamın havasını biraz dağıtmak istedim. Eğilip yanağına küçük bir öpücük kondurdum.

"Unutma," dedim gülerek. "Biz sanatçıyız. Irkçılık tohumlarından değil notalardan besleniriz."

"Haklısın," dedi gülerek. "Şimdi derse gitmem gerekiyor. Seninle daha sonra görüşürüz."

"Tamam," dedim. "Benim de saat birde solfej dersim

”

var.

Yanağımdan öptü. "Beni ders bitiminde derslikte bekle," dedi hızla yanımdan uzaklaşırken.

***

Saat birde, beş öğrenciyle birlikte solfej dersine girdim.

Solfej dersi grup derslerimizden sadece biriydi. Profesör

Duvarla içeriye girdi. Sırahı deri çantasını masanın üstüne koydu. "Bugünkü

Duşanka ieriyeye gitti. Siyah ueni çantasını masasını ustune koydu. Duşunka dersimizi ne yazık ki yapamayacağız.

Yarın sabah erkenden Almanya'ya uuyorum. Berlin'de bir konser vereceğim. Yaklaşık on gün derslerinize giremeyeceğim. Bu süre içinde derslerinize başka hocalarınız girecek. O hocalarınızı zmezseniz sevinirim. şimdilik hoşça kalın."

Profesör Duşanka çantasını aldığı gibi sınıfı terk etti.

Yanımda oturan Mirna tebessüm ederek, "Bu kadın beni öldürecek," dedi.

"Bir tek seni değil," dedi Zdenko gülerek. "Beni de öldürecek. Ne yazık ki ben de Profesör Duşanka'nın eline düşen zavallı öğrencilerden biriyim."

29

Zdenko'nun yaptığı espriye hepimiz güldük. Bir başka arkadaşımız Jivka başını arkaya doğru çevirdi. En arka sıralardan birinde sivri çeneli, iri siyah gzly arkadaşımız Yukadin oturuyordu. "Gelsene yanımıza oğlum," dedi Jivka. "yle uzak durma. Seni yemeyiz, korkma."

Vukadin arka sıradan kalkıp yanımıza geldi. "Merhaba," dedi anlamlı anlamlı bakarken bana. "Profesör Duşanka bu sabah senden sonra benim de canıma okudu. Hala kendime gelebilmiş değilim."

Vukadin'in bakışları sertti ve bir anda bana çok katmanlı Renoir portelerini ağrıştırmıştı. Ona hafifçe tebessüm

ettim. "Ne yazık ki bu kadından hepimizin çekeceği var,"

dedim.

Sanki o an bana bir şeyler söylemek istiyor, ama söyleyemiyor gibiydi. Birden başını Jivka'ya çevirdi. "Demek sen de Sırpsın," dedi. "Ailen Saraybosna'da mı yaşıyor?"

"Evet," dedi Jivka. "Sen nereliydin?"

"Karadağlıyım."

"Offf! Sıkıldım," dedi Mirna ayağa kalkarken. "Şimdi kim benimle kahve içmeye geliyor?"

Herkes aynı anda ayağa kalktı. "Sen neden oturuyorsun hala? Bizimle gelmiyor musun?" diye sordu Zdenko.

"Siz gidin," dedim. "Ben arkadaşımı bekliyorum."

"Yoksa erkek arkadaşını mı?" dedi Mirna gülererek.

Başımı sallayarak gülümsedim. "Anlaşıldı," dedi Mirna.

"Daha ilk ayda satışa geldik. Hadi biz gidelim. Aşıkları baş başa bırakalım."

30

•
•

Vukadin'le bir anda göz göze geldik. Bakışları adeta buz

kesti, yüzü kireç gibi bembeyaz oldu. "Sen iyi misin Vukadin?" diye sordu Jivka.

"İyiyim," dedi heyecanlı bir ses tonuyla. "Haydi, gidelim."

Herkes çıktı, ben de Tarık'ı beklemeye koyuldum. On

dakika sonra Tarık kapıyı açıp içeri girdi. "Nasılsın?" dedi keyifsiz bir ses tonuyla. "Umarım seni çok fazla bekletmedim."

"Hayır," dedim. "Senin neden keyfin yok? Bir şey mi oldu?"

"Bunu sana nasıl söyleyeceğimi bilemiyorum; ama annem Berlin' e birlikte gitmemizi istiyor. Ben de onu kıramadım."

"Git tabii sevgilim," dedim büyük bir heyecanla.

Tarık'ın yüzü bir anda aydınlandı. "Seni bırakıp gittiğim için yoksa bana kızmadın mı?"

"Sen deli misin? Sana neden kızacakmışım? Annenin Berlin'de vereceği konseri izlemek tabii ki senin en doğal hakkın. İnan ki senin adına çok sevindim. Berlin'in keyfini çıkarmaya bak derim sana."

"Aklım burada, sende kalmışken Berlin'in keyfini nasıl çıkarayım?"

"Aklın bende neden kalsın ki?"

"Sen güzelliğinin farkında değilsin galiba? Konservatuvara geldiğin günden beri herkes senin güzelliğini konuşuyor."

31

Kahkahayı bastım. "Yoksa şimdi de beni kıskanmaya mı başladın?" dedim

başımdan. Uçtum.

Yüzü ciddileşti ansızın. Sonra bana sımsıkı sarıldı. "Bu gidişle aşkın beni deli edecek," dedi tatlı tatlı gülümserken.

"Seni kıskanmamak elimde değil. O kadar güzelsin ki, tıpkı masallardaki prensesler gibisin."

"Aşırı kıskançlık aşkın hastalıklı halidir," dedim gülerek.

"Beni deliler gibi sev; ama sevginden asla delirme."

Gözlerime baktı. Az kalsın mutluluktan uçacak gibiydi.

"Senden benim gururum olmanı istiyorum," dedim. "Ben de her zaman senin varlığın olacağım. Şimdi gidelim. Beni tramvay durağına kadar bırak. Sen de bugün eve erken git, biraz dinlen. Yarın heyecanlı bir gün sizi bekliyor."

32

VUKADİN

Tarık gideli tam tamına bir hafta olmuştu. Onsuz kendimi yapayalnız hissediyordum. O gün yine sabahtan akşam beşe kadar dersliğe kapanmış teknik egzersiz çalışmıştım.

Başım kazan gibiydi. Sınıfa saçtığım nota kağıtlarını toplayıp çantama sıkıştırdım. Tam dışarı çıkacağım sırada Vukadin kapının önünde belirdi. Gözleri kıpkırmızı kesilmişti.

"Sen iyi misin?" diye sordum.

Kapıyı usulca kapattı. "Zamanın var mı?" diye sordu.

Gergindi. Belli ki biraz da içmişti. Dudaklarının titrediğini fark ettiğimde hayretler içinde kaldım. "Tabii ki var," dedim. "Hayrola! Yoksa canını sıkan bir şey mi oldu?"

"Vida gibi kafama takılmış durumdasın," dedi bir çırpıda.

O anda yegane düşüncesini belli etmişti. Çok şaşırmıştım. "Kalbimin sahibi var," dedim çatallaşan sesimle.

3 3

"Seni gördüğüm o günden beri unutamıyorum. Ne yapayım elimde değil," dedi.

Bana yaklaştı, elimi tutmaya çalıştı. Eli, demir bir metal

gibi soğuk ve kaskatıydı. Elimi hızla geri çektim. Ona karşı

birden nefret duydum. Bütün vücudum öfkeden titremeye

başladı. "Bir daha sakın bana dokunayım deme," dedim sinirli sinirli. "Şimdi defol git buradan."

Önümde diz çöküp kollarını belime doladı. Ne bir söz

söylüyor, ne de hareket ediyordu. Güçlü kollarının arasında

debelenmeye başladım. "Allah aşkına bırak beni," dedim

ağlarken.

"O kadar güzelsin ki," dedi. "Kaç zamandır gözlerimin

hapsindesin. Sana sevgimi söylemeyi hak etmiyor muyum?"

"Ama ben başkasını seviyorum. Sırf sen beni istiyorsun

diye benim de seni isteyeceğimi nereden çıkardın Vukadin?

Kalbimde iki kişiye yer yok. N' olur şimdi bırak da gideyim."

"B

b.

ana ır şans

"

ver.

"Saçmalama. Seni sevmiyorum ki sana bir şans vereyim."

Başını kaldırıp bana baktı. Kıpkırmızı gözlerinde bir matem havası var gibiydi. Sesi tuhaf ve peltek çıktı: "Aşkıma karşılık ver. Yoksa ... "

Bu tehditkar sözleri beni çoktan öfkelenmeye yetmişti. "Bana bak," dedim dişlerimi sıkarak. "Senin gibi sefil bir erkeğin hayatımı mahvetmesine asla müsaade etmem. Ben Tarık'ı seviyorum. Senin gibi zavallı bir sürüngen değil. Şu

haline bir bak. Diz çökmüş, yerlerde sümüklü böcek gibi

kıvranıp duruyorsun. Seni sevmiyorum."

34

"Dudaklarından dökülen sözlerden kan damlıyor," dedi cılız bir sesle. "Bu kadar zalim olamazsın."

Öfkeden kan beynime sıçradı, yüzüm kapkara kesildi.

"Kaz kafalı erkekleri terbiye etmek gerektiğinde bir anda

zalim oluveririm. Şunu aklına koy bir kere. Tarık sevgilim

olmasaydı yine de seninle çıkmazdım. Kendi inancımın

olmayan biriyle sevgili olup aile şerefimizi beş paralık edemezdim. Duydun mu beni?"

Ansızın sessizlik oldu. Ellerini, belimden çözüp ayağa

kalktı. Gözlerinde öfke ve kinden başka bir şey yoktu. "Bir gün seni hiç kimse elimden kurtaramayacak," dedi kupkuru ve tehditkar ses tonuyla, sonra da arkasını dönüp sessizce odayı terk etti.

Olduğum yere yığılıp kaldım. Dışarıda esen sonbahar rüzgarının ince ışığlı kasvetli odanın içinde yankılanıp duruyordu.

***

O akşam sınırlarım bozuk eve döndüm. Teyzem beni o

halde görünce şaşkın şaşkın yüzüme baktı. "Ne oldu sana?"

diye sordu. "Bu halin de ne böyle?"

Teyzemin boynuna sarılıp hüngür hüngür ağlamaya başladım. "Hiç sorma teyzeciğim," dedim cılız bir sesle. "Bugün başıma gelenlere inanamazsın."

"Ne oldu? Çabuk anlat."

"Sınıf arkadaşlarımdan biri bana kör kütük aşık olmuş,"

dedim. "Bugün de aşkını ilan etti."

Teyzem kahkahayı bastı. "Bunda ağlayacak ne var? Bir

Çok erkeğin canını yakacağı ta küçüklüğünden belliydi. Se—

35

nin gibi güzel bir kıza tek bir erkek aşık olmaz. Eminim ki

birçok erkeğin başını döndürüyordur. Bu defaki kim?"

"Bir Hıristiyan."

"Ne?" dedi teyzem ılık atarak. "Emin eniştem Hıristiyan biriyle çıktığını duysa adamcağıza inme iner."

"Sen de bana çok iyi destek oluyorsun teyze," dedim sınırlı sınırlı. "Hiç merak etme. Bugün bu meseleyi kökünden hallettim."

"Nasıl?"

"Ona kalbimde iki erkeğe yer olmadığını söyledim."

Teyzem bir anda gülme krizine girdi. "Ah hayat!" dedi.

"Sen nelere kadirsin. Ah ne güldüm, ne güldüm ... Sen bu sözleri kimden öğrendin bakalım?"

"Kimden öğreneceğim, tabii ki senden."

Teyzem tek kelime söylemeden durdu. Bana birkaç saniye dikkatlice baktı. "Benden mi?" dedi hayretler içinde kalarak.

"Evet, senden öğrendim. Her gece telefonda nişanlın

Asım'a bu tür sözleri sarf edip duran sen değil miydin?"

Teyzem koltuğun üstünde duran küçük bordo yastığı

alıp kafama fırlattı. "Yoksa sen her gece bizi mi dinliyordun?"

"Tito'nun kibrit kutusu evlerinde yaşadığımızı unuttun

galiba teyzeciğim. Eee, haliyle ister istemez konuşmalarınızı

duyuyordum. Yaptığınız başka şeyleri de duymadım değil."

Teyzemin yüzü pancar gibi kızardı. Hemen konuyu de

điřtirdi. "Söyle bakalım. Hıristiyan oğlan bu sözlerin üzerine sana ne cevap verdi?"

"Ona bir şans vermemi söyledi."

"Ah aptal erkekler!" dedi teyzem. "Bu kokuşmuş türlerin hepsi böyle işte. Bir kadını elde edene kadar ağız ishali, o kadını elde ettikten sonra da kabız herifin teki olurlar.

Dil şaklabanı bu oğlan tehlikeli arzularını, aşk zannediyor galiba. Halbuki kadınlar kime aşık olacaklarını, kime aşık olmayacaklarını çok iyi bilirler."

"Teyze," dedim usulca.

"Ne var?"

"Hazır konu ilişkilerden açılmışken, ilk nişanlıyla neden ayrılmıştın?"

Gözleri bir anda uzaklara dalıp gitti. Sonra da, "Aşk ne

yazık ki duyarlı bir his değil. Öyle kaba, öyle hoyrattır ki eline diken batması gibi yüreğini acıtır. İlk nişanlım Enez de benim yüreğime batan bir dikendi. Yüreğimi kanatıp gitti.

Halbuki onu ne kadar çok sevmiştim. Ah, saf yürekli gençlik işte!" dedi.

"Ne oldu da gitti?"

"Unutma! Erkekler bir kadını başka bir kadın için terk eder. Bizim ilişkimizde de olan buydu."

"GeÇen gün buna benzer sözleri Tarık da söylemişti bana."

"Erkekler nankördür Suada. Onlar için boş yere ışıklarımızı harcıyoruz. Gündüz onlara yanında yenen bir yemek olduğumuzu göremiyorlar. İlla ki gece yatakte

Onların yanından yanından bu ışık olduğumuzu göremiyorlar. Ma ki gece yatağa yanıp sönen fosforlu orospuların ışıklarını görecekler. Erkekler iyi niyetimizi hep kullandılar. Kullanmaya da devam ediyorlar. Sen de kendine dikkat et, daha toysun."

37

"Öyleyse ne yapmam gerekiyor?"

"Bir an önce bir kırbaç edinmeye bak," dedi gülerek.

"Ne kırbacı?" dedim şaşkınlıkla.

"Sırtına bindiğin tayı şimdiden kırbaçlamazsan, günü geldiğinde seni sırtından kaldırıp atabilir. Erkeklerin tercih ettiği öteki kadınlara bir bak Suada. Hiç kendine sordun mu? Erkekler bu tür kadınları neden el üstünde tutuyorlar? Ben bu sorunun cevabını buldum. Çünkü erkekler hayatı yokuşa süren kadınlara tapıyor. Onlar için adeta deliriyorlar."

"Tarık'ı nasıl buldun teyze? Sence o da tehlikeli erkeklerden biri mi?"

"İyi, hoş çocuk, ama şimdiden ne söylesem boş. Onunla tanıştığım gün bende çok iyi bir izlenim bıraktı. Sahi, onlar Berlin' den ne zaman dönüyorlar?"

"Birkaç güne kadar."

"Ha! Bu arada sana söylemeyi unuttum. Yarın sabah ablan nişanlısıyla birlikte buraya geliyor. Düğün için öteberi alacaklarmış."

"Gelsinler," dedim. "Hazır aklımdayken sana bir şey daha sorabilir miyim teyze?"

"Ne var yine?"

"Tarık döndüğünde acaba ona şu Sırp çocuk an bahsetsem mi?"

Teyzemin yüzünde buz gibi soğuk bir öfke belirdi. "Sen

delirdin mi?" dedi. "Her zamanki gibi ketum ol. Yoksa erkekleri birbirine mi düşüreceksin? Sakın böyle bir şey yapma, sakın ha! Şimdi kalk sofrayı hazırla bakalım. Çok yorgunum ve açlıktan neredeyse ölüyorum."

38

:

EDİNA

..

Ertesi gün sabah sekiz sularında uyandım. Odanın kapısı

açıldı. "Uyandın mı?" dedi teyzem.

Gözlerimi ovuşturdum. "Günaydın teyze," dedim. "Şimdi uyandım. Hayrola! Sabah sabah hazırlanmış nereye gidiyorsun böyle?"

"Hastaneye."

"Bugün günlerden cumartesi, öyle değil mi?"

"Yine nöbetçiyim. Hadi! Sen de kalk, bir an önce evi

toparla. Ablan neredeyse gelmek üzeredir."

"Tamam," dedim. ".Sen çık, ben de şimdi kalkıyorum."

Saraybosna ile Milyevina arası altmış sekiz kilometre, Milyevina ile Foça arası da on iki kilometreydi. Yollar oldukça virajlıydı. Bu yüzden otobüsler Milyevina'dan Saraybosna'ya yaklaşık bir saatte gelirdi.

Edina ablam yirmi altı yaşındaydı. Pembe yanaklı, tombul yüzlüydü. Ancak liseye kadar okuyabilmişti. Liseden 39

sonra üniversiteye gitmek istememişti. Milyevina' dayken

ablamlarla sürekli tartışırđık. Annem ve babam tarafından

sürekli kayırıldığımı iddia ederdi. Aslında pek de haksız sayılmazdı. Ben de o zamanlar şımarık bir kız çocuğuydum.

Ablalarımı kızdırmak için babamın yanına sokulup, "Baba,

kızlarının arasında en çok beni seviyorsun, öyle değil mi?"

diye sorardım. Babam da ablalarımaya göz kırıp, "Tabii ki

kızım, sen benim en değerlimsin," derdi. Allah var, ablam

bir gün bile beni hiç kıskanmadı. Onun benimle olan derdi

bambaşkıydı. Bana sürekli iş yaptırmak istiyordu. Ben de

iş yapmaktan her defasında kaçıyordum. Ayrıca şöyle bir

gerçek vardı: Evin küçüğüyseniz her zaman paranız vardır.

Çocukluğumda ablamlarla para yüzünden de sık sık kavga

ederdik. Bana verilen harçlıkları cam bir kavanozda biriktirir, kavanozu saklardım. Ablam da sakladığım paraları sanki kendi eliyle koymuş gibi her defasında bulur, kavanozun içinde ne var ne yoksa boşaltırdı.

Küçük ablam yirmi iki yaşındaydı. Ayş'a'nın kumral saçları her zaman bir eşarpla bağlıydı. Garibin ağızı var dili yoktu. Özellikle köylü Boşnak kadınların giydiği hafif kumaştan yapılmış kırmızı, yeşilli dimiye giymeyi çok severdi. Bir gün ani bir kararla lise ikinci sınıftayken okulu terk etti. Bir daha okula geri dönmedi. Eli hamur işlerine çok yatkın olduğu için mutfaktan dışarı pek çıkmazdı. Her gün bir çeşit pita⁸ açardı. Bir gün simitsa pita,⁹ başka bir gün krompiruşa ⁸

İnce açılmış yufkayla yapılan, böreğe çok benzer bir yiyecektir. Boşnak kadınlar önce yufkayı elle inceltirler, sonra yuvarlak bir tahtanın üzerinde yufkayı ince ince çekerler. Bu incelik pitaya lezzetini verir.

9 Peynirli pita.

40

pita, 10 diğer günler de maslenitsa, 11 tikvenitsa 12 veya zelyanitsa

pita, 13 bazen de Boşnak burek 14 yapardı. Aslında ben de pi ta

ve kek yapmayı Ayş a ablamdan öğrenmiş tim. İkimizin ortak

yanı ise çikolataya karşı olan zaafımızdı ...

O sırada telefon çaldı. Dalıp gittiğim düşüncelerden sıyrıldım, sonra da yataktan fırlayıp salona koştum. Telefonun ahizesini kaldırıp kulağıma dayadım. u Alo."

"Çabuk televizyonu aç," dedi teyzem.

"Ne oldu?"

"Soru sorma. Çabuk televizyonu aç."

Heyecandan elim ayağıma dolaştı. Hemen televizyonu

açtım, haberleri sunan spikeri dinlemeye koyuldum: "Sırların kontrolü altındaki Yugoslavya Federal Ordusu'nun, Hırvatların yaşadığı kentleri bombalayacağı haberleri bize az önce ulaşan bilgiler arasında. Bugün de Vukovar'a doğru yola çıkan Yugoslavya Federal Ordusu'na ait zırhlı araç konvoyunun yolları kesildi. Vişegrad bölgesinden geçmeye çalışırken Müslüman ve Hırvat siviller tarafından yola devam etmeleri engellendi. Bunun üzerine konvoydaki askerler sivil halkın üzerine ateş açtılar ... "

T eltvizyonun sesini kıstım. "Bu çok korkunç bir şey teyze," dedim kalbim küt küt atarken.

"Artık savaş kapıya dayandı," dedi teyzem.

"Savaş kapıya nasıl dayanır? 20. yüzyılda Avrupa'nın orta

yerinde savaş mı çıkarmış? Söylediklerini aklım almıyor."

10 Patatesli pita.

11 Yağlı boş pita.

12 Kabaklı pita.

13 Ispanaklı pita.

14 Sadece et ile yapıłana Boşnak Böređi denir.

4 1

"Bu hayatta her şey olabilir," dedi teyzem. "Sen tarih kitapları nasıl yazılır bilmiyorsun. Tarih kitapları insanoğlunun aklının almadığı savaşlarla doludur."

İfeta teyzem hemşirelik yüksekokulunu bitirdikten sonra tarih fakóltesinden de mezun olmuştu. Daha sonra aynı fakóltede dünya tarihi üzerine master yapmıştı. "Peki, bundan sonra ne olacak?" diye sordum meraklı bir şekilde.

"Bence ok yaydan çıktı artık. Ne yazık ki tarih yeniden tekerrür edecek."

"Tekerrür edecek olan şey ne?"

"Savaş, kan ve gözyaşı," dedi teyzem buruk bir ses tonuyla. "Telefonu şimdi kapatıyorum. Bir an önce işe koyulsan iyi edersin. Akşama görüşürüz."

Telefonu kapattım. Büyük bir moral bozukluğuyla mutfağa girip işe koyuldum.

... ..

Bir-iki saat sonra kapı zili çaldı. Kapıyı açtığımda Edina

ablam ve nişanlısı Fikret ağabey karşımda duruyorlardı. Hemen ablamın boynuna sarılıp onu büyük bir özlemle yanaklarından öptüm. "Ağlama," dedi gözyaşlarını silerken. "Bizi yeniden kavuşturan Allah'a şükürler olsun."

Bu sefer de Fikret ağabeyin yanaklarından öptüm. "Siz de

hos geldiniz " dedim. "Umarım volcülüğünüz iyi gecmistir "

Hoş geldiniz, dedim. Onların yolculuğunuz iyi geçmişti.

Fikret ağabey ablamdan tam üç yaş büyüktü. Oldukça da sempatik bir insandı. Kıvrıkcık siyah saçları bana her zaman komik gelmişti. "Hoş bulduk," dedi. "Yolculuğumuz son derece keyifli geçti."

42

"Kapının önünde durmayın," dedim. "İçeri girin."

Fikret ağabey elinde tuttuğu küçük gri valizi içeri koydu.

"Ben ne yazık ki izninizi istiyorum," dedi. "Halletmem gereken acil işlerim var."

"Bari bir kahve içtikten sonra gitseydiniz," diye üsteledim.

"Bırak gitsin," dedi ablam. "Yapılması gereken bir sürü

iş var. ağabeyine benden selam söylemeyi unutma Fikret.

Bir şey olursa mutlaka beni ara."

Fikret ağabey basamakları birer ikişer inerken, biz de kapıyı kapatıp içeri geçtik. "Adamcağıza bir kahve bile içirtmedin abla," dedim sitemkar ses tonuyla.

"Bırak kahveyi," dedi ablam yanağımı sıkarken. "Sanki

hayatında hiç mi kahve içmemiş! Şimdi anlat bakalım. Benim dünyalar güzeli kız kardeşim nasılmış?"

"Sen hiç değişmeyecek misin abla?" dedim gülerek. "Vallahi bu adamın senden çekeceği var."

"Amaaan!" dedi bir elini havada sallarken. "Ben ondan

çekeceğime, o benden çeksin. İfeta teyzemi görmüyor musun? İki kez nişanlandı. İkisinde de erkekler onu yüzüstü bırakıp gittiler. Sen aşktan ne anlarsın ki zaten. Şimdi bunları bir kenara bırak. Anlat bakalım, neler

yapıyorsun?"

"Aşık oldum," dedim bir çırpıda.

Ablam öksürüp tıksırmaya başladı. Mutfağa koştum, bir bardak su getirdim. "Al şu suyu iç," dedim.

Sudan bir yudum aldı. Sonra da, "Az önce ne dedin sen?"

Aşık mı oldun? Çabuk söyle bakalım, kim bu çocuk?"

"Konservatuvardan biri."

43

.

"Kimlerden?"

"Amaaan abla! Sanki kimlerden olduğunu söylesem tanıyacaksın."

"Bu çocuğun anası, babası yok mu?"

"Var; ama ayrılar. Babası Boşnak, annesi de Sırp. Hatta annesi konservatuarda benim piyano hocam."

"Annesi Sırp mı dedin sen?"

"Ne var bunda abla? Annesi Hıristiyan olabilir; ama babası Müslüman. Hiç merak etme sen, çocuk sünnetli zaten."

Ablam tekrar öksürüp tıksırmaya başladı. Su bardağını hemen eline tutuşturdum. Bu sefer sudan büyük bir yudum aldı. "Yoksa gördün mü?" dedi nefes nefese.

Kahkahayı bastım. "Saçmalama be abla," dedim. "Ne görmesi? Bir gün konuşurken sünnetli olduğunu söylemişti.,,

Ablam kuşku dolu gözlerle bana baktı. Bu bakışın altın

da yatan nedeni çoktan anlamıştım. "Düşündüğün şey aramızda hiç olmadı," dedim. "Hala bakireyim."

Derin bir nefes aldı. "Evlenene kadar da olmasın zaten,"

dedi. "Biz gelenekçi bir aileyiz. Ailemizin itibarını ayaklar

altına alamayız."

"Sen hiç merak etme abla. Namusumuza hanel getir-

”

mem.

Ablam koluma girdi. "Şimdi biraz ondan bahset bakalım," dedi meraklı bir şekilde. "Nasıl bir çocuk?"

"O tek kelimeyle inanılmaz biri abla. Keşke burada olsaydı da sizi tanıştırsaydım."

"Nerede şimdi?"

44

"Geçen hafta annesiyle birlikte Berlin'e gitti. Hala da dönmediler."

"Çocuğun ismi ne?"

"Tarık."

"Yakışıklı mı bari?"

"Hem de çokook."

"Belli," dedi ablam hınzır hınzır gülerken. "Oğlana abayı

fena yakmışsın sen."

"Buna önliim kaymıs desek daha doğru olmaz mı abla?"

Dana gömümlü kaymış ucuk danda doğru olmaz mı abla:

O sırada ablam şefkat dolu gözlerle bana bakıp içini çekti. "Senin bir gün büyüüp de aşık olacağın hiç aklıma gelmezdi," dedi.

Ona sımsıkı sarıldım. "Şu dünyaya gözlerini açan her

bebek zaman içinde büyüyor. Bir tek ben değil, hepimiz büyüdük abla."

Bütün gün ablamla ordan hurdan konuşup hasret giderdik. Akşama doğru teyzem işten yorgun argın eve döndü.

"Hoş geldin Edina," dedi teyzem ablamın boynuna sarılırken. "Evdekiler nasıllar?"

"Çof iyiler," dedi ablam. "Size selam söylediler."

"EkSik olmasınlar. Sen nasılsın? Düğün hazırlıkları nasıl gidiyor?"

"Allah nasip ederse düğüne pek bir şey kalmadı. Bu ayın sonuna doğru evleniyoruz."

"Allah sizi bir yastıkta kocatsın. Hayırlı çocuklar doğurmanı nasip eylesin."

"Amin," dedi ablam. "Beni boş ver şimdi. Sen nasılsın teyze? Seni pek bir yorgun gördüm."

45

"İdare ediyorum işte," dedi canı sıkkın bir tavırla.

"Nişan attığın için üzölmüyorsun, değil mi? Sakın üzme kendini. Varımız yoğumuz bir tek sensin."

Teyzem acı acı güldü. "Seciyesi bozuk, ince hisleri olmayan kazma adamlar için üzölmeyi bir kenara bıraktım artık," dedi.

Teyzemin bu umutsuz hali kalbime bir bıçak gibi saplandı. Hemen konuyu değiştirmek istedim. "Eee teyze," dedim tebessüm ederek. "Savaş ne zaman başlıyor?"

"Ne savaşı?" dedi ablam şaşkın şaşkın bakarak.

"Bu soruyu bana değil, teyzeme sor. Çok yakın bir zamanda savaşın çıkacağını iddia ediyor."

"Şimdi çıkmasın da," dedi ablam endişeli bir şekilde.

"Düğünüm var."

Teyzem bana anlamlı anlamlı baktı. "Benimle geç dalganı afacan şey," dedi. "Unutma ki Tito, çok uluslu Yugoslav halkına hem dinlerini hem de gerçek tarihlerini bilerek yasakladı. Bu yüzden okullarda siyasi tarih namına bir halt öğretmediler size. Her Boşnak gibi sen de Tito' dan önce ve Tito' dan sonra yazılan resmi tarih yalanlarını okudunuz

okulda. Ben savaş çıkacak diyorsam inanın."

Kahkahayı bastım. "Görüyor musun abla? Teyzem eskiden ilişki uzmanıydı, şimdi de başımıza savaş strateji istedi kesildi. Aşksız kalmak ne yazık ki teyzeme hiç yaramıyor."

"Sus," dedi ablam kaşlarını çatarak. "Savaşı kim çıkaracakmış teyze?"

"Sırlar ve Hırvatlar."

"Neden ama?"

46

:

Teyzem içini çekti. "Şimdi susun! Beni dinleyin o zaman," dedi. "Ayrıntıya pek fazla girmeyeceğim. Sadece ana hatlarıyla anlatacağım size. Yugoslavya'yı bir arada tutan Tito' dan başkası değildi. İkiniz de biliyorsunuz, onun kurduğu komünist rejim bundan tam iki sene önce, Doğu Bloğu ülkelerinin yıkılmaya başlamasıyla birlikte çözülmeye

başladı. Artık hiç kimse Hırvatları, Sırları, Boşnakları, Slovenleri, Makedonları ve Kosovalıları tek bir ülkenin bayrağı altında bir arada tutamaz. Muhtemelen çıkacak bir savaşta yok olan taraf da Boşnak halkı olacak ... "

Tüylerim diken diken oldu. Teyzemin konuşmasını böldüm. "Neden biz?" diye sordum korku dolu bir sesle.

"Çünkü," dedi teyzem. "Çıkacak bir savaşta Çetnikler¹⁵

ve Ustaşaların 16 çekici ile örsü arasında kalacak tek millet,

Bosnalı Müslümanlardır."

"Söylediklerinden hiçbir şey anlamadım teyze. Müslü-

man olduğumuz için mi bizi yok etmek isteyecekler?"

"Sadece Müslüman olduğumuz için değil."

"Başka ne sebeple?"

"Katplik Macar ya da Alman göçmenlerin soyundan gelenler kendilerini Hırvat olarak tanımlıyor. Koca Alman devleti kendi ırkından gelen Hırvatları Sırlara kırdırmaz.

Zaten Vatikan, Avusturya ve Almanya söz birliği etmişçesine Hırvatları ve Slovenleri Yugoslavya'dan ayırmak istiyor.

Ortodoks Rumen Çingenelerin soyundan gelenler ise ken—

15 Radikal milliyetçi, monarşist Sırp gerillaları.

16 il. Dünya Savaşı'nda Yugoslavya topraklarında etkinlik gösteren Hırvat faşist hareketi üyeleri.

47

dilerini Sırp olarak tanımlıyor. Koca Sovyetler Birliği de Ortodoks inancına sahip Sırları, Hırvatlara ezdirmez. Yani sizin anlayacağınız Sırların ve Hırvatların başlarında birer hamisi var."

"Boşnakların hamisi kim peki?"

"Bir zamanlar Osmanlı Türkleriydi. Bizleri yıllar yıllar önce yüzüstü bırakıp gittiler. Onlar bu topraklardan çekip gittikten sonra da Boşnak halkının hamisi diyeceği kimsesi olmadı."

"O zaman din tek etken değilse," dedi ablam, "bize düşman olmalarının asıl sebebi ne?"

"Ezeli kin," dedi teyzem boğuk bir sesle. "Çok yakın bir gelecekte Yugoslavya'nın dağılacak olmasıyla birlikte, yıllar

önce bu topraklara ekilmiş ezeli kinler de yeniden filizlenecek. Sırp, I. Kosova Savaşı'nın intikamını Boşnaklardan almak isteyecekler. Yıllardır bunun hayaliyle yanıp tutuşuyorlar."

"I. Kosova Savaşı mı? Bizimle ne alakası var?"

"O savaşta Sultan I. Murat'ın önderliğindeki Osmanlı

ordusu, Sırp Kumandanı Lazar önderliğindeki Balkan Ordusunu yenerek perişan etmiş. Hatta Osmanlı Sultanı I.

Murat iki tarafın da büyük kayıplar verdiği bu muhabere

sonrasında, 'Allah bana bir daha böyle zafer göstermesin'

demiş. I. Kosova Savaşı tarihte Sırp milliyetçiliğinin yeşerdi

ği ilk savaş olmuş. Bu savaşın intikamını da Boşnak Türklerinden alacaklarını yüzyıllardır söyleyip durur Sırp.

"Ne saçma?" dedim. "Biz Türk değiliz ki! Biz Müslüman

Boşnaklarız."

~

Teyzem güldü. "Bu söylediklerini sen gel de Sırlara anlat, tabii anlatabilirsen. Sırlar bizi Slav ırkından değil de Türk ırkından türediğimize inandırmaya çalışıyorlar."

"Peki, Sırlar Hırvatlardan ne istiyor?" dedi ablam. "Onların aralarındaki husumet ne?"

"Aralarındaki husumet 11. Dünya Savaşı' na dayanıyor.

11. Dünya Savaşı'nda Hırvatlar Almanların, Sırlar da Rusların saflarında yer aldı. Almanların büyük desteğiyle Ustaşalar birçok Sırbı öldürdü. Hatta Ustaşalar öldürdükleri Sırları, Müslümanların başına taktığı takkelerden giydirip Goriça çukuruna attı. İşte o gün bugündür Sırlar Hırvatlara kin güdüyor."

"Korkunç bir şey bu," dedim.

"Dur," dedi teyzem. "Anlatacaklarım daha bitmedi. Ge

çen sene Aralık ayında Slovenler, cumhuriyetlerinin bağımsız ve özerk bir devlet haline gelip gelmemesi için bir referandum yaptı."

"Hatırlıyorum," dedim. "Slovenlerin yüzde doksanından fazlası sandık başına gitmişti."

"Doğru," dedi teyzem. "O referandumda lehte oy verenlerin otanı yüzde seksen dokuzdu. Slovenlerin bağımsızlık yönünde atmış olduğu bu adımın arka perdesinde ise Almanya vardı. Bunun üzerine bu yılın başında, Sırp Komünistlerin yeni lideri Slobodan Miloşeviç, eğer Yugoslavya'nın federe devlet yapısı yerine daha serbest bir konfedere düzen getirmeye yönelik herhangi bir girişim olursa, Hırvatistan

ve Bosna'nın bütün bölgelerini ilhak etmeye teşebbüs edeceğini açıkça söyledi..."

49

"Pardon teyze," dedim. "Sözünü yine böldüm, ama benim kafama bir şey takıldı. Sırlar gerçekten 1. Kosova Savaşı yenilgisinin faturasını bize mi kestiler?"

"Evet," dedi teyzem. "Sırlar Kosova yenilgisini hiçbir zaman unutmadılar. Hatta iki sene önce yüz binlerce Sırp, 1.

Kosova Meydan Muharebesi'nin altı yüzüncü yıldönümünü

anmak için, Kosova'nın başkenti Piriştina dışındaki Gazimestan muharebe alanında toplandı. O günlerde Sırların milli duyguları galeyana getirilmişti. Söz konusu muharebede ölen Prens Lazar'ın kemikleri elden ele dolaştırılmış, Piriştina'nın güneyindeki Gračanitsa'da bulunan manastırın avlusunda toplanan Sırlar ibadet etmek için kuyruklar oluşturmuşlardı. Hz. İsa'nın, Prens Lazar'ın ve Slobodan Miloşeviç'in ikona tarzında hazırlanmış posterleri de satı

şa sunulmuştu . .O gün muharebe alanındaki törende Sırp

lider Miloşeviç de vardı. Miloşeviç' e, Ortodoks kilisesinin

siyah cüppeli metropolitleri ile ünlü Sırp şarkıcılar da eşlik

ediyordu. O gün Miloşeviç oradaki yüz binlerce Sırba şöyle

seslenmişti: 'Altı yüzyıl sonra, yine savaflara ve kavgalara giriştik. Elbette silahlı mücadeleler değil bunlar, ancak günün birinde yine silahlar bu mücadelenin dışında bırakılamayacaktır.' Miloşeviç bu konuşmasını bitirdiğinde yer yerinden oynamıştı adeta. Sırlar hep bir ağızdan savaş şarkıları söylemeye başlamışlardı."

"Şimdi korkmaya başladım," dedim. "Baksanıza, tüylerim diken diken oldu."

"Başka sormak istediğiniz bir şey var mı?" dedi teyzem

gülerek.

50

"Anlattığın şeylerden korkmadım desem yalan söylemiş

olurum," dedi ablam. "Böyle bir savaş bizin sonumuzu getirmez mi?"

Teyzem korkudan sararıp solmuş yüzümüze baktı. Sonra

da bizi yatıştırmaya çalıştı. "Siz gerçekten korkmuşsunuz,"

dedi. "Hiç korkmayın. Birleşmiş Milletler geçen ay Yugoslavya topraklarının tümü üzerinde geçerli olacak bir silah ambargosu koydu."

"Teyze," dedi ablam. "Biz Boşnakların lideri Aliya İzzetbegoviç nasıl bir insan? Babam onu öve öve bitiremiyor."

"İkisi de aynı kafadalar," dedi gülerek. "Eniştemin İzzetbegoviç'i öve öve bitirememesi son derece normal bir şey. Eniştem imam, İzzetbegoviç de dini yönleri ağır basan bir siyaset adamı."

"İzzetbegoviç iyi bir lider mi sence? Bizi çıkacak olası bir savaştan koruyabilir mi?"

"Bence Aliya İzzetbegoviç iyi bir lider değil, ama çok iyi bir bilge. Aliya İzzetbegoviç'in Boşnakları çıkacak olası bir savaştan koruyabileceğine doğrusu pek ihtimal vermiyorum."

1

"Neden böyle düşünüyorsun?" dedim bir anda panikleyerek. "O zaman bizi kim koruyacak?"

"Yugoslavya Federal Ordusu muazzam silah stoklarına

ve gelişmiş bir silah sanayisine sahip. Bu silahlar federal orduda etkin bir konumda bulunan Sırp'ların elinde bulunuyor. Bence Allah Boşnakların yardımcısı olsun. Boşnakların bugünden sonra ayakta durabilmesi için bilge bir krala de ğil, silaha ihtiyacı var."

5 1

Edina ablamın canı fena halde sıkılmıştı. "İçim bayıldı,"

dedi ayağa kalkarken. "Bir şeyler yemeğe ne dersiniz?"

Teyzemin gözlerinin içine baktım. "Haydi teyze," dedim.

"Sırplar ve Hırvatlarla arkadaş olmamız, düşman olmamızdan çok daha iyidir. Edina ablamı daha fazla üzmeylem.

Kızcağız yakında evleniyor. Saraybosna'ya düğün alışverişine geldiğini de unutmayalım."

Teyzem ayağa kalktı. "Haklısın Suada," dedi. "Sen de

kusura bakma Edina. Senin de içini kararttım. Siz en iyisi söylediklerimi boş verin. Ben çok acıktım. Milyevina' dan getirdiğin şu lezzetli pi taları ısıtın da yiyelim."

"Ayşa özellikle senin için yaptı teyzeciğim," dedi ablam.

"Kuzucuğumun elleri den görmesin. O nasıl?"

"Her zamanki gibi içe kapanık yaşıyor. Babam galiba ona

Foça' da küçük bir pita salonu açacak."

"Vallahi eniştemi takdir ediyorum," dedi teyzem. "İmam

olmasına rağmen bayağı ileri görüşlü bir adam. Sahi, bu arada sormayı unuttum. Fikret ne yapıyor?"

"Ne yapsın teyze? Başında ana yok, baba yok. Bir tek ağabeyi var. Zavallı her işe kendi koşturuyor."

"Teyze," dedim hınzırca gülererek. "Bil bakalım, eniştem

bugün yine ne giymişti?"

"Yoksa kumaş pantolon mu?"

"Eveeet," dedim kakhaha atarken. "Pantolonu hem de jilet gibi ütölüydü."

Edina ablam elinde tuttuğu peçeteyi bana fırlattı. "Siz geçin dalganızı," dedi. "Sizin nişanlımla alıp veremediğiniz ne?"

5 2

|

O anda İfeta teyzem gülme krizine girmişti. "Maşallah ütüsü de iyi," dedi. "Onun yaptığı ütüyü ben kadın halimle bile yapamıyorum."

Ablam adeta burnundan soluyordu. "Siz benim aşkımdan ne istiyorsunuz?" dedi. "Ütüsünü," dedi teyzem katıla katıla gülerken.

"Akşam akşam ikinizle de uğraşamayacağım," dedi ablam elindeki pitayı masanın üstüne koyarken. "Hadi, buyurun."

Teyzem ablama sarılıp pembe yanaklarından öptü. "Sakın alınma," dedi. "Şaka yapıyoruz. Şimdi sofraya oturup karnımızı bir güzel doyuralım."

53

KUŞATMA

.w.

Pazartesi sabahı erkenden uyandım, salona geçtim. Teyzem ve ablam oturmuş kahve içiyorlardı. "Günaydın," dedi ablam.

"Size de günaydın. Fikret ağabey daha gelmedi mi?"

"Neredeyse gelmek üzeredir."

"Ben hazırlanayım artık. Siz de bu arada rahat rahat kah-

”

.

.

.

.

venızı için.

Gözlerimi ovuşturarak banyoya gittim, musluğu açtım. O

sırada teyzemin sesi banyoda yankılandı. "Bak Edina," dedi.

"Kadın süslenip püslenmez, giyinip kuşanmazsa erkeği elde

tutamaz. Evlendiğin zaman sakın ola ki birçok evli kadın gibi

kendini salıverme. Her zaman bakımlı bir kadın ol."

Elimi, yüzümü havluyla kuruladım. Banyodan katıla katıla gülerek dışarı çıktım.

"Sabah sabah yine döktürüyorsun teyzeciğim," dedim. "Hafta sonu siyaset; bugün aşk terapisi."

55

•

"Sen gül," dedi teyzem. "Bir erkeğin tatlı bakışlarına kanan tecrübesiz genç kızlardan birisin sen."

"Ne yaparsın teyze? Ben aşığım. Hatta ne demişler? Aşık

kısının kusuruna bakılmamış."

Teyzem sinirden köpürmeye başladı. "Görüyor musun

Edina? Bacak kadar kız karşıma geçmiş benimle dalga geçiyor. Görülmüş şey mi bu?"

"Ah teyze!" dedi ablam gülerek. "Sen onun kusuruna

bakma. Aşk gözünü kör etmiş."

"Laf senin bu söylediklerin Edina. Aşk onun sadece gözlerini kör etmemiş, dilini de pabuç kadar uzatmış."

Teyzemin yanına gidip boynuna sarıldım, yanaklarından

öptüm. "Ben seni hiç üzer miyim güzel teyzeciğim. Canımsın sen benim."

O sırada kapı zili çaldı. "Galiba kumaş pantolonlu geldi," dedim teyzemin kulağına fısıldayarak.

Teyzem kahkahayı bastı. "Pantolonu ütülü mü bari?"

Edina ablam bir hışımla ayağa kalktı. "İkin.iz de delisiniz," dedi işaret parmağını dudağına götürürken. "Susun!

Sizi duyacak. Adamcağıza ayıp olacak."

Ablam kapıya doğru hızla yürüdü.

"Tarık bugün mü dönüyor?" dedi teyzem.

"Evet," dedim büyük bir heyecanla. "Öğlene doğru buluşacağız inşallah."

Ablam kapıyı açtı. "Gel, içeri gir," diye seslendi.

Fikret ağabey içeri girdi. "Günaydın," dedi canı sıkkın

bir şekilde.

Ablam, Fikret ağabeye baktı. "Neyin var senin?" dedi.

"Yüzün sirke satıyor."

Teyzem hemen ayağa kalktı. "Gel otur Fikretçiğim. Bir kahve iç, soluklan biraz."

Fikret ağabey geçip koltuğa oturdu. "Eniştene bir kahve yap Suada," dedi teyzem.

Fikret ağabeye boş gözlerle bakıyordum. "Sana söyledim Suada," dedi teyzem gür bir ses tonuyla.

"Pardon," dedim. "Hemen yapıyorum."

Mutfağa geçtim; ama kulağım içerideydi. "Bir şey mi oldu?" dedi ablam kuru bir sesle. "Sabah sabah bu surat da neyin nesi?"

"Yugoslavya Federal Ordusu, Dubrovnik'i kuşatma altına almış," dedi bir çırpıda.

Sanki bir anda etraf buz kesti. İçeride derin bir sessizlik

oldu. Taşmak üzere olan cezveyi ocaktan aldım, tepsiye koydum. Tepsinin içine de kulpsuz fincanı, şekeri ve kaşığı bıraktım. Sonra da salona geri döndüm. Kahve tepsisini üstü dolu sehpanın kenarına koydum.

"Allah Sırpların belasını versin," dedi teyzem sinirli sinirli. 1

Ablama baktım. Gözleri çoktan buğulanmıştı. "Şimdi ne

olacak?" dedi ağlamaklı bir sesle. "Tito'nun kurduğu bu düzenin sonu nereye varacak?"

"Yıkıma," dedi Fikret ağabey lafı hiç uzatmadan.

Ablam donup kaldı. "Yıkıma mı?" dedi kekeleyerek.

"Evet. Önce Tito öldü. Şimdi de onun kurduğu Yugoslavya ölüyor."

57

"Ya biz Boşnaklar," dedim kalbim küt küt atarken. "Biz hangi tarafta yerimizi alacağız?"

Fikret ağabey acı acı gülümsedi. "İşin en kötü tarafı da

bu zaten," dedi. "Hırvat lider Tudjman ile Sırp lider Miloşeviç arasında bir seçim yapmak, kan kanseriyle beyin tümörü arasında seçim yapmaya benziyor."

"Ne yani şimdi?" dedim. "Boşnaklar ortada mı kalacak?"

"Bence bir an evvel vatansever Boşnaklardan bir ordu

kurulmalı."

"Çok haklısın Fikretçiğim," dedi teyzem. "Ben de aynen

senin gibi düşünüyorum. İçişleri Bakanı Mihaly Kertes,

daha çok Arkan olarak tanınan Zeljko Raznatoviç' e el altından Sırp Gönüllü Muhafız Alayı'nı kurdurmuş bile. Hatta kurdurmakla kalmamış, onlara bir de eğitim kampı açmış."

"Şu Arkan denen adam," dedi Fikret ağabey, "interpol

tarafından çeşitli suçlardan dolayı aranan mafya adamı de

ğil miydi?"

"Ta kendisi," dedi teyzem. "Ayrıca Miloşeviç, Arkan'la

yetinmemiş olacak ki, aşırı sağ görüşlü Sırp Voyislav Şeşely' e

de kendine Çetnik adını veren bir ordu kurdurdu. Şeşely

aynı zamanda Sırp Radikal Partisi'nin de lideri."

"Şimdi hatırlıyorum," dedi Fikret ağabey. "Ağustos

ayı başlarında, Der Spiegel dergisinde Şeşely'le yapılan bir

röportajı okumuştum. Bütün Bosna, Makedonya, Karadağ topraklarının ve Hırvatların elinde yalnızca Zagreb Katedrali'nin tepesinden görülebilen manzara kadarını bırakarak, Hırvatistan'ın çoğunun Sırbistan'a aktarılmasını içeren planın son şeklinden bahsetmişti. O gün onun-58

la röportajı yapan gazetecinin Bosna'yı sorması üzerineyse,

'Bosna'daki Müslümanlar şayet millet statüsünde direnecek

olurlarsa, öyle bir durumda, onları Bosna topraklarından

kovarız. Nereye? Anadolu'ya,' yanıtını vermişti. Anlaşılan

Sırp lar tepeden tırnağa silahlı durum dalar. Bu topraklarda

kendilerine devlet içinde devlet yaratmış lar. Günün birinde

de bu topraklar üstünde Sırp lar ile Müslüman Boşnaklar

arasında bir çatışmanın çıkması mümkün bence."

Moralim son derece bozulmuştu. Duvardaki saate baktım, sekize geliyordu. "Ben derse geç kalıyorum," dedim ayağa kalkarken. "Hemen çıkmam lazım."

Fikret ağabey elinde tuttuğu kahve fincanını tepsiye koyup ayağa kalktı. "Her neyse," dedi. "Derin konular bunlar.

Biz de müsaadenizi isteyelim. Yoksa otobüsü kaçıracamız."

"Sıkmayın canınızı," dedi teyzem ortamın olumsuz havasını dağıtmak istercesine. "Gün doğmadan neler doğarmış.

Allah Boşnak halkını kötülüklerden korusun. Çok yakında

düğününüzde görüşürüz artık. Şimdi sağlıcakla gidin. Bizden evdekilere çok çok selam söyleyin."

Edina\ ablam gozyaşlarını sıdı, Fıkret ağabeye ters ters baktı. "Bana neden öyle bakıyorsun?" dedi Fikret ağabey kısık bir sesle.

"Düş önüme," dedi ablam sinirli sinirli. "Sabah sabah felaket habercisi gibisin. Buraya düğün alışverişine mi geldim, yoksa savaş haberleri dinlemeye mi, anlamış değilim.

Kuracağınız ordunun komutanları da inşallah teyzem ile sen olursun."

59

O anda kahkahayı bastım. "Sence beni de emir eri yaparlar mı abla?" dedim. Fikret ağabey ablama bayağı bozulmuştu. Yüzü asık bir halde kapıya doğru yürüdü. "Kusura bakma Edina," dedi teyzem. "En mutlu olman gereken zamanda konuştuğumuz şeylere bak. Sen takma kafanı bunlara. Her şey çok güzel olacak. Hadi, şimdi sağlıcakla gidin."

***

O sabah hep birlikte evden çıktık. Edina ablam ve Fikret ağabey Milyevina'ya geri dönmek için yola koyuldular.

Teyzem çalıştığı hastaneye gitti, ben ise derse geç kalmamak

için koştura koştura konservatuvarın yolunu tuttum. Konservatuvarın kapısından içeriye girdiğim sırada sınıf arkada şım Zdenko'yla burun buruna geldim. "Günaydın," dedim

nefes nefese. "Armoni17 dersi başlamadı mı henüz?"

"Bırak dersi," dedi bir çırpıda. "Bu sabah olanları duydun mu sen?"

"Duydum," dedim. "İnan ki ne diyeceğimi bilemiyorum.

Sen ne yapacaksın?"

Zdenko şaşkın şaşkın baktı. "Ben mi? Olanların benimle

ne ilgisi var?"

Bu sefer şaşırma sırası bendeydi. "Sen, Yugoslavya Federal Ordusu'nun Dubrovnik'i kuşatma altına almasından söz etmiyor musun?"

"Hayır."

17 Kelime anlamı 'uyum' olan armoni müzikte seslerin dikey olarak hareket etmesidir.

Armoni dersinin içeriğini bu dikey hareketlerin kuralları oluşturur.

60

.

"Öyleyse sen neden söz ediyorsun?"

"Vukadin' in babasından."

O anda kalbimin hızla çarptığını hissettim. "Vukadin'in

babası mı? Ne oldu ki?"

Zdenko güldü. "Ooo!" dedi sağ elini havada sallarken.

"Bu sabah neler olmadı ki. Vukadin'in general olan babası

Borislav Milunoviç konservanları bastı. Ağızına gelen küfürleri ortalığa savurdu."

Şaşkınlığım büsbütün artmıştı. "Koskoca general neden

yapsın ki bunu?"

"Doğrusu biz de ilk başta anlamadık. Fakat sonra öğrendik ki, Vukadin birkaç gündür büyük bir bunalımın içine düşmüş."

"Ne bunalımı?"

"Gönlünde derin bir aşk yarası varmış. Hem de öyle ucuza iyileşecek türden değilmiş."

Heyecandan neredeyse bayılmak üzereydim. "Peki, aşık

olduğu kız kimmiş? Kız konservanıvardan mıymış?"

"Bilmiyoruz," dedi Zdenko.

"Vukapın nerede şimdi? Bu sabah gördünüz mü onu?"

"Konservanıvarı bırakmış, artık gelmeyecekmiş. Babası da burayı bu yüzden basmış."

"Deli mi babası? Bunun için konservanıvar mı basılırmış?"

"Bence adam delinin teki. Bu sabah öyle sözler sarf etti ki, duyanların ağzı bir karış açık kaldı."

"Neler söyledi?"

6 1

"Neler söylemedi ki Suada! Güya burada sanat zırvalıklarıyla Sırpların beyni yıkanyormuş. Sırp gençleri sanatı değil savaşı öğrenmeliymiş. Bir de ... "

Hemen lafını kestim. "Bir de ne?" diye sordum heyecanla.

"Bir de Büyük Sırbistan' dan bahsetti. Çok yakında Katolikler ve Müslümanlar Sırpların kölesi olacakmış. Zavallı adamcağız hayal dünyasında yaşıyor. Sence de öyle değil

ac b y r e u e g n i , , ,

mı.

Kafam çok karışmıştı. Düşüncelerimi bir türlü toparlayamıyordum. Vukadin'in gönlünde açılan aşk yarasının nedeni benden başkası değildi elbette. Benim Tarık'ı görür görmez aşık olmam gibi, o da bana aşık olmuştu demek.

Ama onun için ne yapabilirdim ki? Gönlüm Tarık'ı istiyordu. Onun aşkıyla dolmuştu. Başkaları gibi yosma gönüle sahip değildim ki ben. Vukadin beni ne sandı? Kaldırım yosması mı? Ayrıca Tarık olmasaydı da bu iş olmazdı zaten.

"Sen beni dinliyor musun?" dedi Zdenko düşüncelerimi

bölerken.

"Kusura bakma. Duyduklarım karşısında şoke oldum.

Hala kendime gelebilmiş değilim. Bence Vukadin'in babasının bugün söylediği sözleri hafife almamak gerekir."

Zdenko bu sözlerime şaşırılmıştı. "Sen ciddi misin?" diye

sordu.

"Ne yazık ki son derece ciddiyim. Unutma! Başkalarının

yaptığı delilik kaderlerimizi mühürlemiş. Hitler'e baksana.

Bu adamın yaptığı delilik hem Almanların, hem de Yahudilerin kaderini mühürlememiş miydi sence?"

62

!

Zdenko kısa bir süre dalıp gitti. "Galiba haklısın," dedi.

"Hiç böyle düşünmemiştim."

Onun omzuna dokundum. "Hadi," dedim tebessüm

ederek. "Burada durmuş, vaktimizi boşa harcamayalım. Armoni dersi bizi bekliyor."

***

İki saat sonra ders bitip dışarı çıktığımda, Tarık'ı bir

anda karşımda buldum. Hemen koşup boynuna sarıldım.

"Neden geç kaldın?" dedim ağlarken. "Sakın bir daha beni bırakma."

Yüzümü iki avucunun arasına aldı. Büyük bir özlemle yaşlı gözlerime baktı. "Sana söz veriyorum," dedi. "Seni bir daha asla yalnız bırakmayacağım."

"Hadi!" dedim. "Hemen gidelim buradan."

Dışarı çıkıp kendimizi sokaklara attık. Tarık elimden tut-

tu, sonra da alnına götürüp koydu. "Bak," dedi tatlı tatlı gülümserken. "Bu soğuk havada bile ateşler içinde yanıyorum.

Aşık olmak ne ateşli bir şeymiş yarabbim."

Elimi alnından çekip omzuna hafifçe vurdum. "Sen delisin," dedim. "Şimdi anlat bakalım, Berlin nasıldı?"

Koluyla bedenimi sımsıkı sardı. "Berlin altın bir kafesti,"

dedi. "Özgürlüğüne düşkün bir kuş gibi öfkelenmişim, çıldırdım neredeyse. Her gün yalnızca seni düşündüm. Ayrılığın bana bu kadar koyacağı aklımın ucundan bile geçmezdi.

Berlin' de bir kez daha anladım ki, sen benim özgürce nefes

aldığım Saraybosna gibisin."

Tarık'ın içten gelen bu sözleri karşısında yüreğimin burkulduğunu hissettim. Sonra bir an Vukadin'i düşündüm.

Kaba saba adam hiç utanmadan benden onun aşığı olmamı

istiyordu. O an düşüncesi bile içimi ürpertmeye yetmişti.

Tüylerim diken diken oldu. "Sen iyi misin?" dedi Tarık.

"Üşüdün mü?"

"Sımsıkı sarıl bana," dedim ona sokulurken. "Hic bırakma beni."

"Geldik," dedi beni kollarıyla sararken. "Şimdi sıcak bir

kahve içini ısıtır."

İkimiz de aradan ne kadar zaman geçtiğinin farkında

değildik. Uzun bir sessizlik olmuş, hasret dolu bakışlarımızda dillenmiştik adeta. Sonunda, aramızdaki bu sessizli ği Tarık'ın hapşırması bozdu. "İyi yaşa," dedim tebessüm

ederken.

"Sen de benimle birlikte yaşa," dedi gülererek. "Şimdi anlat bakalım, ben yokken sen neler yaptın?"

"Seni özlemekle geçti günlerim. Onun dışında aslında

pek bir şey yapmadım. Biriktirdiğim harçlıklarımı birkaç

eski plak aldım. Teyzemle bir akşam tiyatroya gittik. Margaret Mitchell'in bir zamanlar yazdığı Rüzgar Gibi Geçti romanını tekrar okudum. Ha! Birkaç gündür de Edina ablam bizdeydi. Bu ay sonu düğünü var."

"Nisanlısı nasıl biri?"

"Fikret ağabey mi? O, dünya tatlısı bir insandır. Tıpkı senin gibi sevecen biri."

Tarık güldü. "Ne iş yapıyor?"

"Öğretmen."

64

"Ne öğretmeni?"

"Matematik."

"Düğüne gittiğinizde Milyevina' da çok kalacak mısınız?"

"Hayır. Sen de biliyorsun ki derslerim var. Herhalde teyzemle birkaç gün kalıp döneriz. Bu arada senden bir şey

isteyebilir miyim Tarık?"

"Elbette."

"Babam piyano almam için ablamla biraz para göndermiş. Bu konuda bana yardımcı olur musun?"

"Tabii olurum. Senin aklında satın almak istediğin bir marka var mı?"

"Bilmem," dedim dudağımı büzerek. "Nihayetinde parama göre bir şey satın alacağım."

"Bence sana Belarus marka bir piyano satın alalım. Annem de genelde öğrencilerine Belarus'u tavsiye ediyor."

"Sahi, annenin konseri nasıl geçti?"

"Tek kelimeyle muhtesemdi. Dakikalarca avakta alkışlandı. Bu arada sabah

"Ben benimle ilgili mantıqlardan bahınmadıca ayakta duruyordun. Bu arada, sabah konservatuvarda olanları duydun mu sen?"

"Duydum," dedim kısık bir sesle. "İnanır mısın, hala şoktayım."

"Şu Vukadin denen oğlan sizin sınıftaymış, doğru mu?"

"Evet," dedim. "Bizim sınıftaydı."

"Peki, senin onunla aran nasıldı?"

Heyecandan avucumun içi terlemeye başladı. "Şey," dedim kekeleyerek. "Diğer sınıf arkadaşlarım gibi ben de onunla solfej dersimizde tanışmıştım. Doğrusu o gün bana biraz tuhaf gelmişti."

65

"Konservatuvardan bir kıza aşıkmiş ha! Güya kız onun aşkına karşılık vermemiş. Acaba kimmiş o şanssız kız?"

Sustum. Ona gerçekleri bir çırpıda söylemek istememe rağmen sustum. Geçen gün teyzemin bana söylediği sözleri hatırladım. "Bilmiyorum," dedim yalan söyleyerek.

"O kız her kimse," dedi Tarık. "Aşk yüzünden bir düşman kazandı."

"Neden böyle düşünüyorsun Tarık?" dedim sinirli sinirli. "Ya o kızın gerçekten bir sevgilisi varsa ... Ayrıca o kız,

onu arzulayan her erkeğe boyun eğmek zorunda mı? Bu sözlerimi kızını temize çıkarmak için söylemiyorum; ama bence Vukadin'in teklifini kabul etmeyerek kendince en doğru olan şeyi yapmış olabilir. Fakat sizin gibi kuş beyinli erkekler bunu anlayamaz."

Tarık karşımda afalladı. "Ben sana ne söyledim ki," dedi

şaşkınlıkla. "Bana neden kızılıyorsun?"

Kendimi hemen toparladım. "Ben sana bir şey söylemiyorum," dedim. "Kusura bakma."

Tarık elimden tuttu. "Şimdi bunları boş ver," dedi. "Çok

haklısın. Bize ne elalemin ilişkisinden. Biz kendi ilişkimize

bakalım."

Tarık'a sokuldum. "Haklısın," dedim. "Bizim aşk hayallerimizin içinde başkalarının fırtınası esmesin. Seni herkesten daha çok seviyorum."

66

SAVAŞ

...

Artık her şey değişmişti. Ölüler ve yaralılarla dolu savaş

alanının iç parçalayıcı görüntüleri, savaş haberleri başlığı altında televizyon kanallarının ekranlarını çoktan süslemeye başlamıştı bile.

Hırvatların yaşadığı Yukovar şehri, Yugoslavya Federal

Ordusu tarafından toplarla hallaç pamuğu gibi dövülüyordu. Tuna boyundaki bu güzelim şehir adeta kan gölüne dönmüştü. Sokaklar cesetlerden geçilmiyordu. Binlerce insan, şehre atılan bombaların altında sağa sola koşuşturuyor, askerlerin rastgele açtıkları ateş sonucunda vurulup yere düşüyorlardı.

Yugoslavya Federal Ordusu aynı gün sadece Vukovar

şehrine saldırmakla yetinmemiş, daha önce kuşatma altında olan Dubrovnik'i de hem denizden, hem de karadan bombardımana tutmuştu. Ne yazık ki güzelim Dubrovnik şehri artık taş ve tuğla yığınının ibaret kalmıştı.

67

***

Kapı zili çalınca yerimden sıçradım. Televizyonun kar

şısından kalkıp kapıyı açtım. "Ne kadar solgun görünüyorsun," dedi teyzem. "Yoksa hasta mısın?"

Kapının girişinde duran aynaya baktım. Sahiden de bitkin görünüyordum. Yüzüm renksiz, ela gözlerim çökük duruyordu. "Y oo, hasta değilim," dedim keyifsiz bir şekilde.

"Televizyonda Christiane Amanpour'u seyrediyordum."

"O da kim?" dedi teyzem elindeki çantayı portmantonun üstüne koyarken.

"Felaket habercisi," dedim. "CNN'nin savaş muhabiriy-

.

"

mış.

Teyzem televizyonun karşısına geçip oturdu. "Az sesini aç," dedi.

Televizyonun sesini biraz daha açtım. "Bundan sonra ne olacak teyze?" diye sordum.

Acı acı güldü. "Görmüyor musun? Olanlar olmuş artık.

Bundan sonra korkarım ki savaş her tarafa sıçrayacak."

Boğazım kurumuştu. "Bak, bak!" dedi teyzem parmağıyla

televizyonu işaret ederek. "Şu şerefsiz Tudjman'ı görüyor musun? Bir Allah'ın kulunun çıkıp da Miloşeviç'e 'dur' demesini büyük bir ümitle bekliyor. Artık ok

yayınları çıktı bu kere 100'den fazla. Sırpia bu saatten sonra olur mu hiç!

Sesim ağlamaklıydı. "20'inci yüzyılda bütün bunlar nasıl olur? İnanılır gibi değil."

Teyzem bana ters ters baktı. "Sen de hala savaşın çıkmayacağına inananlardansın. Savaş başladı bile. Her asırda 68

güçlü olan ve erken vuran kazanıyor. 20'inci asırda bu niye değişsin?"

Susnım. Sonra da, "Acaba bizimkiler nasıl bir hazırlık yapıyordur şimdi?" dedim cılız bir sesle.

"Aliya İzzetbegoviç'ten mi bahsediyorsun sen?"

"Evet."

"Onun bu aralar ne yaptığını bilmiyorum doğrusu. Aynca elinden bir şey geleceğini de sanmıyorum. Bu güçlülerin ve acımasızların dünyası. Miloşeviç gibi bir şeytanın karşı, sında dindar Aliya'nın hiç şansı yok bence. O da herhalde kurbanlık koyun gibi boynunun vurulacağı günü bekliyor, dur."

"Gerçekten durumumuz bu kadar kötü mü teyze?" dedim umutsuz bir şekilde.

"Kötünün kötüsü bir durumdayız Suada. Nasıl ki güneşi balçıkla sıvayamazsın, gerçekleri de saklayamazsın. Geçen gün hastanede konuşurlarken duydum. Kaç zamandan beri

Milošević, Bosnalı Sırlara el altından düzenli olarak silah sevkiyatı yapıyormuş. Bosna SDS lideri Radovan Karaciç de bu işi organize ediyormuş. Hatta Bosnalı Sırlar özerk ilan

1

ettikleri bölgelerde meydana gelen ufak çaplı yerel birkaç

hadiseyi bahane ederek, federal ordunun kendilerini korumalarını istemişler. Güya silahlı Bosnalı Sırlar silahsız Müslüman Boşnaklardan korkuyormuş. Ne büyük tesadüf ki, federal ordu da askeri birliklerini derhal bu bölgelere

sevk etmiş."

"Teyze," dedim boğazım düğümlenirken.

"Efendim."

69

"Şayet Bosna' da bir savaş çıkarsa, biz ne yapacağız?"

Teyzem elini boynuma attı. Beni kendine doğru çekti,

sonra da yanaklarımdan öptü. "Korkma," dedi. "Sana bir

şey olmasına asla izin vermem. Öyle bir durumda sana gözüm gibi bakarım."

Teyzemin boynuna sarıldım. Bir anda ağlamaya başladım. "Sen de hiç merak etme," dedim. "Ben de sana baka-

"

rım.

***

Yağmurlu, soğuk bir ekim sabahı erkenden uyanıp perdeyi araladım. Dışarıda deli gibi esen rüzgar tahta pencereyi sarsıyor, gıcırdatıyordu. Bir süre dışarıyı seyrettim. Sonra da kapıyı açıp sessizce teyzemin odasına girdim. Kalın bir

seyrettim. Sonra da kapıyı açıp sessizce teyzemini odasına gittim. Namı bu

yorgana sarılmış mışıl mışıl uyuyordu. Yorganı kaldırdım,

usulca yanına girdim. O anda gözlerini açtı, kollarını belime doladı. Alev renkli saçlarımı koklamaya başladı. "Seni uyandırmak istememiştim," dedim mahmur bir ses tonuyla.

"Biliyorsun," dedi hafifçe tebessüm ederek. "Uykum çok

hafiftir."

Teyzeme sevgi dolu gözlerle baktım. Yüzümü avucunun

içine aldı, okşamaya başladı. "Biliyor musun?" diye sordu.

"Neyi?"

"Bir kadının saf güzelliği, sabah yataktan kalktığında belli olurmuş. Seninle evlenecek olan erkek daha gözünü açar açmaz, su gibi berrak yüzünde dünyanın güzelliğini görecek.

Ah, ah! Kim bilir o erkek ne kadar şanslı biri olacak."

70

Güldüm. "İnşallah o erkek Tarık'tan başkası olmaz," dedim.

"Tarık'ı gerçekten çok mu seviyorsun?"

"Evet. O benim piyanomda çok severek çaldığım bir beste gibi."

Teyzem uykudan şişmiş göz kapaklarını kaldırıp gülmeye

başladı. "Ah! Siz sanatçılar yok musunuz?" dedi. "Dudaklarınızdan dökülen sözleriniz bile bir sanat eseri. Sırf bu yüzden sanatçı kadınlara hayranlık duyuyorum."

"Güzel konuştukları için mi?" diye sordum saf saf.

Teyzem kahkahayı bastı. "Hayır," dedi. "Sadece güzel konuştukları için onlara hayran değilim. Siz bizden çok daha farklı yetisiyorsunuz. Benim gibi sıradan

kadınların içinde her zaman kontrol edilemez bir ilkelik var. Hayatımızda sadece bir erkek olsun, o erkek de bizi hamile bırakıp anne yapsın istiyoruz."

Tüyerim ürperdi, içim acıdı. Teyzemin bugüne kadar

anne olmak isteği gibi bir duygusunun olabileceğini hiç

aklıma getirmemiştim nedense. O an başka bir şeyin daha

farkına varmışım. Teyzem erkeklerden o kadar çok ızdırap

çekmişti ki, yeni bir aşkın düşüncesi bile onun yüreğini titretmiyor, yüzüne büyük bir keder olarak yansıyor. "Teyze," dedim meraklı bir şekilde. "Bir kadın kaç kez aşık olur?"

Anlamalı anlamalı baktı. "Durduk yerde böyle bir soruyu

neden sordun?"

"Hiç, öylesine sordum işte," dedim. "Özel bir nedeni

yok."

7 1

Kısa bir süre düşündü. "Bence," dedi. "Bir kere aşık olan kadın da var, birkaç kere aşık olan da. Mesela ben birkaç kere aşık olanlardanım."

"Ben Tarık'tan başkasına 3.şık olabileceğimi düşünemiyorum."

"Bak," dedi teyzem yatağın içinde doğrulup otururken.

"Tabiatın mevsimleri gibi aşkın da mevsimleri var. Bazen

yazın ortasında kışı, bazen de kışın ortasında yazı yaşarsan

eğer, benim gibi birkaç kere aşık olabilirsin. Sakın unutma!

Erkekler bir müzik kaseti gibidir. Onları ilk dinlemeye başladığında seni çok hoş duygular içine sokarlar, ayaklarını yerden keserler. Sonra ... Bir gün, bir de

ederiz. Otobus neredeyse kalkmak üzere. Ben, utak terek yiyecek bir şeyler alacağım."

Teyzem hızla yanımızdan uzaklaştı. Tarık'a sokuldum.

"Bir an gelmeyeceksin diye ödüm koştı," dedim.

Tarık birden beni soluksuz bırakacak şekilde öptü. Onu geriye doğru ittim. "Yapma," dedim. "Teyzem görecektir."

"Sensizlikten aşka susamışım," dedi bir çırpıda.

Güldüm. "Susamış mısınız? Baksana şu pantolonunun paçasına! Paçaların su içinde ama."

"Sen bakma paçalarımın su içinde kalmasına," dedi gülererek. "Aslında sen bugün gidiyorsun diye paçalarım tutuşmuş vaziyette."

Omzuna vurdum. "Seni işini bilen tatlı şey," dedim. "Bu gönülde bir tek kişiye yer vardı. İyi ki o da sana nasip oldu."

Gözleri buğulandı. Titreyen ellerinden tuttum, sonra da sustum. 'Gönül ağız açınca, dil konuşmaz olur, susarmış,'

derler. Ben de sustum o anda. Kısa bir süre sonra bu suskunluğumuzu teyzemin sesi bozdu: "Artık otobüse binelim mi Suada?"

"Hoşça kal," dedim Tarık'ı yanağından öperken. "Kendine çok iyi bak. Birkaç güne kalmaz tekrar görüşürüz."

Elinde sakladığı küçük kağıt parçasını avucuma sıkıştırdı. "Allah'a emanet," dedi. "Güle güle git, güle güle gel."

O anda içim çok fena oldu. Otobüse binerken kendimi daha fazla tutamayıp ağlamaya başladım. Otobüs köhne otogardan ağır ağır hareket ederken başımı kaldırıp son defa Tarık'a baktım. Otobüsün arkasından koşup, "Seni seviyorum su perim," diye bas bas bağıyordu.

Ben de ona el salladım, sonra da avucumda tuttuğum

küçük kağıt parçasını açıp yüreğim titreyerek okudum:

Sevgili su perim,

'l>üşünrelerim, ipliği kopan inci taneleri gibi dağılıveriyor sensiz.

Şimdi gözyaşlarımdan saf inciler yapmak isterdim

sana. Sonra da yaptığım bu incileri alımlı boynuna takmak.

<:Ne zaman aklıma sen düşsen, yüreğim bir şelale gibi

kabarıyor, sensizliğin deryasında yüzüyorum sanki.

Sevgili su perim,

&ül olmayan yerde gül kokusu duydun mu hiç? Şarap olmayan yerde şarabın köpürüp coştüğünü gördün mü hiç?

'13en gül olmayan yerde senin gül kokunu duyuyorum.

'13en şarap olmayan yerde senin aşkınla köpürüp co

şan yüreğimi görüyorum.

Sevgili su perim,

Şunu iyi bil ki, ben .Yllah' ın sevdiği temiz yürekli

kullardanım . .Yllah' ın sevdiği kullardan biri olmasaydım, saf bir güzelliği bulur muydum hiç?

7oprak gibi saf olan bu gü:zelligini .Yıllah sadece sevdiği kullarına nasip eylermiş. Sen benim saf topragina çakıl karışmayan aşkımsın.

Sen benim içimi ısıtan güneşim, gözlerimden akan
sevinç yaşım, beni aşkla besleyen kadınımsın.

Sevgili su perim,

Şimdi bir rüzgar beni bir yaprak gibi havaya savursa,
sonra da senin ayağını bastığın yere götürüp bıraksa. O
anda senin ayaklarına sarılan sarmaşık çiçeği olsam.

Sevgili su perim,

%r an aldığım her nefeste içime tklmaktasın. &ül
gibi gülmeni, bana çabucak dönmeni istiyorum senden.

1Jarlığınla değil yokluğunla daha fazla yakma beni ...

75

DÜÖÜN

...

Otobüsle, toprak yolda etrafı toza dumana katarak sarsıla sarsıla nihayet
gelebilmıştik Milyevina'ya. Bizimkiler iki katlı, ufak bir bahçesi olan, küçük
ama şirin bir evde yaşıyorlardı. Bahçe kapısının ziline bastım. Birkaç saniye
sonra kapıyı annem açtı. Bizi birden karşısında görünce elinde tuttuğu su
bidonunu mutluluktan havaya fırlatıp boynuma

sımsıkı sarıldı. "Suada' m gelmiş," dedi hıçkırıklarının arasından.

Annem elli bir yaşında, orta boylu, beyaz tenliydi. Ayrıca

son derece iyi ve ilgili bir anneydi. Cana yakın vadıyla herkesin çok sevdiği

Fadila ablaydı o. Annemi tanıyan herkes benim ten rengimi ondan aldığımı söylerdi. "Seni çok özledim anneciğim," dedim gözyaşlarımı silerken. "Burnumda tütüyordun."

"Bize hoş geldin demek yok mu?" dedi teyzem sitemkar

bir sesle.

77

Annem kollarını boynumdan çözdü, teyzemin boynuna

doladı. "Sen de hoş geldin canımın içi," dedi. "Ne çok özledim seni de bir bilsen. Senden başka kimim var benim? Ne anne var, ne baba, ne de başka bir kardeş."

Teyzem güldü. "Her zamanki gibi o tatlı dilinden bal damlıyor abla," dedi.

O sırada babam bahçede göründü. Yanına koştum, ak

düşmüş sakallarını doyasıya öptüm. "Nasılsın babacığım?"

diye sordum. "Yoksa sen yine kilo mu aldın?"

Siyah gözleri buğulandı. Beni kendine doğru çekip saçlarımdan öptü. "Seni gördüm daha iyi oldum güzel kızım,"

dedi. "Şu Ayşa ablanın pitaları insanı şişmanlatıyor."

Güldüm. "Ablamla gönderdiğin parayla yeni bir piyano

satın aldım," dedim. "İnşallah Saraybosna'ya bir gün geldi

ğinizde size küçük bir konser vereceğim."

"İnşallah," dedi babam. "Derslerin nasıl?"

"Maşallah çok iyi babacığım."

"Derslerinin iyi olmasına sevindim kızım. Oku. Okumuş insandan zarar gelmez.

Bir baba olarak üzerime düşen ne varsa yapacağım. Sen de kendi üzerine düşeni yap, başka bir şey istemiyorum."

"Hiç merak etme baba. Bir gün şu kızın dünyaca ünlü

bir piyanist olacak. O zaman beni büyük konser salonlarında ayakta alkışlayacaksın."

"İnşallah güzel kızım, inşallah. Allah şansını, bahtını

hep açık kılsın."

"Nasılsın enişte?" dedi teyzem elini uzatırken babama.

78

"Nasıl olalım?" dedi babam tebessüm ederek. "Her gün beş vakit namaz kılıyorum, Tito'nun dinsizleştirdiği bazı Müslüman Boşnaklara da namaz kıldirmaya çalışıyorum."

Teyzem kahkahayı bastı. "O zaman işin çok zor enişte,"

dedi. "Yıllarca Tito'nun tanrılaştırıldığı bir ülkede yaşadık.

Tito'nun yerine gerçek Tanrı'yı koymak pek kolay olmasa gerek, ne dersin?"

"Yavaş, yavaş," dedi babam. "Sen hiç üç ayda bebeğini doğurup kucağına alan bir anne gördün mü? Her şeyin bir zamanı var İfeta. Bir gün gelecek, Boşnaklar da dinlerini tam anlamıyla öğrenecekler."

"İnşallah," dedi teyzem. "Bakalım o günleri biz görebilecek miyiz?"

Evin kapısı açıldı. "Aaa!" dedi Ayşa ablam. "Siz ne zaman geldiniz?"

Hızla koşup ablamın boynuna sarıldım. "Seni çok özlemişim," dedim. "Nasılsın abla?"

"Pita açıyordum," dedi nemli gözlerini elinin tersiyle silerken.

"Ben piyanoyu elimden düşüremiyorum, sen oklavayı," dedim hafifçe tebessüm ederek.

"Daha iyi ya," dedi ablam koluma girerken. "Sen insanların kulağını doyuruyorsun, bense midelerini. Aç mısınız?"

"Hem de çokook."

"O zaman biraz daha bekleyeceksin. Pitaları fırına henüz attım. Şimdi sen içeri gir, ben de teyzeme hoş geldin diyeceğim."

79

O gün akşamüstü bütün kadınlar bizim evde toplandılar. Edina ablama 'Kadınlar Gecesi' yaptık. Eve gelen davet-

lilere pastalar, pitalar, çörekler, meyve suları ikram edildi,

munlar yakıldı. Pilli bir pikaba 45'lik bir plak takıp sevdalinkalar18 çalındı, söylendi. o gece Edina ablam adetlere uygun olarak tam yedi kıyafet giydi. Gecenin ilerleyen saatlerinde ise hepimiz yorgun argın bir halde yataklarımıza uzanıp hemen uyuduk.

***

Ertesi gün hepimiz erkenden uyandık. _Günün ilk ışıklarıyla birlikte ev curcuna yerine dönmüş, herkes büyük bir heyecanla koşuşturmaya başlamıştı. "Çantamı gören oldu

mu?" diye bağırdı teyzem.

"Görmedim," dedim merdivenlerden yukarı kata çıkar-

ken.

"Çorabımı bulamıyorum," dedi Ayşsa ablam. "Dün gece bu çekmeceyi kim karıştırdı?"

Odanın kapısını açtım. "Aaa!" dedim şaşkınlıkla. "Sen burada mıydın baba?"

"Allahu Ekber," dedi babam yüksek sesle.

"Özür dilerim," dedim kısık bir sesle. "Namaz mı kılıyordun?"

"Allahu Ekber."

"Tamam, gidiyorum. Sen namazını rahat rahat kıl baba."

"Allahu Ekber."

18 Aşk şarkılan.

80

Kapıyı hemen kapattım. "Babanı gördün mü kızım?" diye sordu annem.

"Şu odada namaz kılıyor."

"Ah Emin Efendi!" dedi annem. "Seni bildim bileli hep namaz kılarırsın zaten."

"Hayrola anne. Bir şey mi oldu?"

"Yok kızım. Bir şey olduğu yok. Benden çorap istemişti. Şu temiz çorabını verecektim ona."

"Aman anne!" dedim merdivenlerden aşağı inerken.

"Ben de bir şey oldu zannettim."

Aşağı kata indim. "Kuaföre geç kalıyoruz," dedi Edina ablam. "Benimle kim geliyor?"

"Off ya!" dedim. "Bu işler ne kadar zormuş."

Edina ablam kolumdan tuttu. "Hadi sen benimle geliyorsun," dedi. "Oflayıp puflamanın sırası değil şimdi."

"Beni de bekleyin," dedi teyzem. "Kambersiz düğün mü olurmuş?"

Hep birlikte kuaföre gittik. Ablama gelin başı yapılırken,

biz de saçımızı yaptırmak için koltuğa oturduk. "Hayırlı olsun Edina," dedi kuaför kadın. "Allah bir yastıkta kocatsın n •

•

SIZI.

"Çok sağ ol Besima abla. Darısı senin başına inşallah."

"Amin," dedi kuaför kadın içli içli. "İnşallah yarabbim tez bir vakitte bize de bir koca verir."

Teyzem kahkahayı bastı. "Aciliyetiniz var galiba," dedi.

Kuaför kadının yüzü kıpkırmızı oldu. "Yok be abla,"

dedi. "Sen beni yanlış anladın. Artık anne olmak istiyorum.

Yoksa bir erkek benim neyime lazım. Allah'a şükür işim gücüm var benim."

Teyzem bana baktı. "Besima Hanım'ı duyuyor musun Suada? Hatırlarsan geçen gün seninle konuşmuştuk. İlkel kadınlık böyle bir şey işte. Önce erkeği istiyorsun, sonra da ondan olacak çocuğu. En sonunda da delicesine sevdiğin adamı, kucağına aldığın çocuğa değişiveriyorsun."

"Vallahi doğru söylüyor abla," dedi kuaför kadın başını sallarken. "İnsanın çocuğu gibisi var mı?"

Teyzem güldü. "Bununla ilgili size bir fıkra anlatmamı ister misiniz?" dedi.

Kuaför kadın ablama baktı. "Abla senin neyin olur Edina?"

"Teyzem."

Kuaför kadın elini teyzeme uzattı. "Sizinle tanıştığıma memnun oldum. Fıkranızı anlatmadan önce size kahvenizi söyleyeyim."

Teyzem kendisine ikram edilen kahveden bir yudum

aldı. "Bir gün," dedi. "Muyo ve Sulyo oturmuş dertleşiyorlarmış. Muyo demiş ki: 'Pata beni artık sevmiyor galiba.'

Sulyo arkadaşına bakmış. 'Hiç öyle şey olur mu Muyo?

Fata seni seviyordur.' 'Yok, yok,' demiş Muyo. 'Beni artık sevmiyor.' Sulyo düşünmüş, taşınmış. 'Ula Muyo,' demiş.

'Aklıma bir fikir geldi. Sen güya öldün. Bakalım Fata ne

vanacak?' Muyo Sulvo'va bakmış. 'Nasıl olacak bu iş?' demiş. Sulvo gülmüis.

'Sen o işi bana bırak.' Ertesi gün Muyo güya ölmüş. Fata Muyo'nun en yakın arkadaşı Sulyo'yu eve çağırmış. Fata Sulyo'yu karşısında görür görmez başlamış ağıtlar yakmaya. 'Gitti dağ gibi adam, vakitsiz gitti,' demiş.

Sulyo Fata'yı teselli etmeye çalışmış. 'Ne yapacaksın Fata

82

Bacı? Ölüm Allah'ın emri. Muyo öldü artık. Şimdi onu son yolculuğuna en güzel şekilde uğurlamak gerekir. Şimdi sen

Fata Bacı, Muyo'nun yeni takım elbisesini bana getir ki,

onun cansız bedenine giydireyim.' Fata gözyaşlarını silmiş.

'Takım elbiseye ne gerek var Sulyo kardeş? Takım elbise oğ,

lana kalsın. Ben Muyo'ya eşofman getireyim,' demiş. Sul,

yo Muyo'ya eşofmanı giydirmiş. 'Fata Bacı,' demiş Sulyo.

'Muyo'nun aldığı yeni ayakkabıları getir, ayaklarına giydi,

reyim.' Fata, 'Yeni ayakkabıya ne gerek var Sulyo kardeş?

Yenisi oğlana kalsın. Ben Muyo'ya eski bir spor ayakkabı,

sını getireyim,' demiş. Sulyo mecburen eski spor ayakkabı,

ları Muyo'nun ayağına giydirmiş. Sonra da Muyo'yu tabuta

koyup cemaatle birlikte tabutu sırtlamış. Evin yakınındaki

mezarlığa götürmek için yola koyulmuşlar. Fata tabutun arkasında hem yürüyor, hem de dövünüyormuş. 'Ah Muyo!'

demiş göğsüne pat pat vururken. 'Bizi bırakıp nerelere gidi,

yorsun?' Muyo yattığı tabuttan doğrulmuş, Fata'ya bakmış.

'Ula be Fata!' demiş. 'Baksana şu halime! Sayende olimpi, yatlara gidiyorum, olimpiyatlara.' İşte böyle kızlar."

Herkes neredeyse gülmekten bayılmak üzereydi. "Görüyorsunuz," dedi teyzem. "Biz kadınlar bir alemiz. Allah kadınları erkeklerin başından eksik etmesin."

"Amin," dedi kuaför kadın hala gülerken. "Vallahi gülmekten gözlerimden yaşlar geldi."

Kuaförde çalışan genç bir kız televizyonu açtı. Ekranda

CNN muhabiri Christiane Amanpour belirdi. "Aaa!" dedim. "Bak teyze! Kim çıktı?"

83

Sırp ve Hırvatlar arasında kanlı bir şekilde süren savaşta, CNN muhabiri Christiane Amanpour pek bir ünlenmişti. Bombaların düştüğü Hırvatların evlerine gidiyor, ölen insanların yakınlarıyla röportajlar yapıyordu. "Televizyonu kapat," dedi teyzem sinirli sinirli. "Bu mutlu günde acı haber duymak istemiyorum."

Kuaför kadın yanında çalışan genç kıza ters ters baktı.

"Sana televizyonu aç diyen mi oldu? Bilmiyor musun, bugünlerde televizyon kanallarında kan ve gözyaşından başka bir şey yok."

"Özür dilerim," dedi genç kız. "Bir anlık dalgınlığıma geldi."

Kuaför kadın ortamın havasını değiştirmek istedi.

"Abla," dedi teyzeme bakıp. "Geçen gün burada iki Boşnak kadın saç saça, baş başa kavga ettiler."

"Neden?" dedi teyzem meraklı meraklı.

"Aslında ortada incir çekirdeğini bile dolduracak bir konu yoktu. Ama kavganın en komik tarafı neydi biliyor musun?"

"Neymiş?"

"Kadınlardan biri diğerine, 'İnşallah Christiane Amanpour evinizin önünde çekim yapar,' diye beddua etti. Bu sözleri duyan diğer kadın, bir anda ağzından alevler saçarak kadının üzerine yürüdü. O da ona, 'İnşallah senin oğlun

da gelin yerine evinize damat getirir,' diye bir söz sarf etti.

Kadının küçük oğlu da o anda yanındaydı."

Teyzem şaşkınlıktan ne diyeceğini şaşırıldı. "Desenize,"

dedi. "Burası her gün zavallı yaratıcı kadınlarla dolup taşıyor."

84

O sabah kuaförde kah eğlendik kah hüznüldük. Edina

ablam en sonunda beyaz gelinliğini giydiğinde melekler gibi

güzel olmuştu. "Gelinlik sana çok yakıştı abla," dedim mutluluktan ağlarken.

"Maşallah," dedi teyzem. "Allah nazarlardan saklasın.

Acaba damat nasıl oldu? Sence damatlığını da kumaş pantolonu gibi kendi mi ütülemiştir Suada?"

"T eyzeeee," dedi ablam yüksek sesle. "Müstakbel kocamdan ne istiyorsunuz siz?"

"Şaka yaptım," dedi teyzem gülerek. "Allah sizi bir ömür

boyu ayırmasın."

Kuaförden dışarı çıktığımızda neredeyse öğle üzeri olmuştu. Hiç zaman

kaybedemedi eve döndük. Ev hala bu çılgınlıktaydı. Babamı ablamın gelinlikleri içinde görünce gözleri yaşardı. "Ağlama baba," dedi ablam duygulu bir sesle.

"Şimdi beni de ağlatacaksın."

Babam içini çekti, zoraki gülümsemeye çalıştı. "Ne bileyim kızım," dedi kendini daha fazla tutamayıp hüngür hüngür ağlarken. "Seni gelinlikler içinde böyle görünce birden hislendim."

Annem çabucak babamın yanına geldi. "Emin Efendi,"

dedi annem de ağlarken. "Kendine gel. Kızı ağlatacaksın."

Teyzem babamın yanına sokuldu. "Gel enişte," dedi.

"Seninle biraz dışarı çıkalım, temiz hava alalım. Temiz hava sana iyi gelecek."

Teyzem babamı kolundan tutup dışarı çıkarırken ben de

gözyaşlarımı silip Ayşa ablama bakındım. "Ayşa ablam nerede anne?" diye sordum.

85

.

"En son onu gördüğümde yemek masasını hazırlıyordu kızım," dedi iç çekerek.

Salona geçtim. Ayşa ablam birkaç kadınla birlikte yemek masasının başında duruyordu. "Buraya gel Suada," dedi. "Şu masaya bir de sen bak. Eksik bir şey görüyor musun?"

Yemek masasına baktım. Masada çeşit çeşit pitalar, isli etler, kulak çorbası, bamya, yaprak ve lahana turşusundan

yapılmış sarmalar, soğan dolması, komposto ... Tatlılardan hurmacık, tulumba, kadayıf ... "Bence masada eksik yok," dedim. "Her şey harika görünüyor."

"Güzel," dedi. ablam. "O zaman şimdi hazırlanmaya gidiyorum."

Öğlen saat bire doğru kapı çaldığında evdeki telaş yerini sakinliğe bırakmıştı. Kapıyı açtım, karşımda Fikret ağabey duruyordu. Siyah bir damatlık giymiş, damat tıraşı olmuştu.

"Hoş geldiniz," dedim. "İçeri buyurun."

Kalabalık grup hemen içeri girdi. Yaşlılar önden başkö

şeye oturtuldu, gençler ise ayakta bekledi. "Hepiniz hoş geldiniz," dedi babam. "Bu eve gelmekle bize şeref verdiniz."

"O şeref bize aittir," dedi kalabalıktan yaşlı biri. "Buraya gelme sebebimiz bellidir. Allah'ın ve sizin izninizle gelini evden çıkarmaya geldik."

"Allah'ın izniyle gelini size veriyorum," dedi babam çatallaşan bir ses tonuyla. "Ama ondan önce bu gençleri bir kez de Allah'ın huzurunda dini nikahla birleştirelim. Sonrasında sizin için hazırladığımız ikramlarımızı kabul buyu-

”

.

.

.

rursanız seviniriz.

ۛۛ

Hemen iki tane sandalye getirildi. Edina ablam ve Fikret ağabey yan yana konan sandalyelere oturdular. Dini nikah merasimi tamamlandıktan sonra babam ayağa kalktı.

"Allah'ın huzurunda bu gençlerin dini nikahlarını da kıymış olduk," dedi.
"Birazdan da resmi nikahları kıyılacak.

Allah sizi bir yastıkta kocatsın evlatlarım. Hayırlı evlatlar yetiştirmeyi nasip eylesin inşallah."

Edina ablam yerinden kalktı, gidip babamın boynuna sarıldı. "Bunca zamandır bu evde ekmeğini yedim. Hakkını helal et baba," dedi gözleri dolarken.

"Senin gibi kalbi, yüzü güzel kızıma hakkım helal olsun," dedi babam. "Bu ev her zaman sizin de eviniz olacak."

Misafirler yiyeceklerle donatılmış masaya birden akın

ettiler. Bazıları da Edina ablamı ve Fikret ağabeyi daha önceden hazırlanmış bir odanın içine soktular. Ayşa ablam ko şarak yanıma geldi. "Çabuk gel Suada," dedi. "Şu tepsideki

kahveleri ve şerbeti odaya götür."

"Tamam," dedim.

Ayşa ablam kapıyı çaldı. "Girin," dedi Fikret ağabey.

Elimde tuttuğum tepsiyle içeri girdim. "Size kahveyle şerbet getirdim," dedim utanarak.

Fikret ağabey elini cebine soktu. Sonra da bir miktar parayı çıkarıp tepsiye attı. "Şimdi şerbetimizi içebiliriz," dedi.

Elimde boş tepsiyle bu sefer dışarı çıktım. Ayş a ablam beni kapıda bekliyordu. "Fikret eniştem tepsiye para attı mı?" diye sordu heyecanlı heyecanlı.

"Evet," dedim. "Bu parayı ne yapayım?"

87

"Cebine at," dedi ablam. "Evin küçüğü kimse parayı o alır."

Boşnak adetlerine göre kız tarafı ne nikaha, ne de dışarıdaki yemeğe giderdi. Hepimiz gelinle damadı uğurladıktan sonra evde kalıp yakınlarımızın bizi teselli etmesini beklerdik. Teyzem o sırada yanıma geldi. "Biz bu evde misafir sayılırız Suada," dedi gülererek. "Adetler bizi bağlamaz, öyle değil ., ..

mı.

"Bilmem ki," dedim şaşkınlıkla. "Babam sonra ne der bize?"

Teyzem güldü. "Ablan ile enişten şimdi evden çıkıyorlar," dedi. "Hemen çantayı kap, peşime düş. Bugün o kuaförde saatlerimi boşa geçirmedi ben. Bu güzelim saçlarımla beni hiç kimse evde oturtamaz. Hadi! Kimselere çaktırmadan ◆uradan sıvışalım şimdi. En mutlu gününde ablanı yalnız bırakmayalım."

88

ELMAS YÜZÜK

...

Saraybosna, 15 Ocak 1992

Karlı, buz gibi bir havanın hüküm sürdüğü ocak ayıydı.

Günlerden çarşambaydı. Bütün gün evde oturmuş, yakında

başlayacak sınavlara hazırlık yapıyordum. O sırada kapı zili

çaldı. Elimdeki ders notlarını sehpaye bırakıp kapıyı açtım.

"Hoş geldin teyze," dedim.

Teyzem ellerini yumruk yapmış, avuçlarına sıcak nefesini üflüyordu. "Çabuk kapıyı kapat, ev soğumasın. Dışarı çok soğuk."

Hemen kapıyı kapam. Siyah paltosunu çıkartıp pott-

mantoya astı. "Tarhana çorbası yaptım. Sıcak sıcak bir kase

içmek ister misin?" diye sordum.

"İçerim," dedi. "Zaten bugün sinirden boğazımdan tele

lokma geçmedi."

"N' oldu teyze? Yoksa hastanede tatsu bir şey mi oldu?"

89

Teyzem acı acı güldü. "Her gün tadı tuzu olmayan bir ortamda çalışıyorum Suada. Hasta insanların ortamında bulunmaktan benim de ruhum hastalandı artık. Bazen

bu mesleği seçtiğim güne lanetler okuyorum. Keşke zamanında imkanım varken tarihçi olsaydım. Neyse, şimdi yine eski meseleleri deşmeyelim. Benim bugün asıl kızgınlığım Aliya'ya."

"Aliya İzzetbegoviç'e mi?

"Evet. Bu adam bir gün beni delirtecek."

"İzzetbegoviç' e çok haksızlık etmiyor musun teyze?

Adamcağızdan alıp veremediğin ne senin?"

"Bence iyi bir siyasetçi değil o. Boşnakların, masaya yumruğunu vuran güçlü bir lidere ihtiyaçları var. Bugünlerde her türlü çirkinliğin kaynadığı bir kazandayız. Kazan fokur fokur kaynıyor. Neredeyse taşmak üzere Suada. Boşnakların

bu dünyada var olabilmesi için sıana intıyaçarı var. Pekı,

bu adam ne yapıyor? Yerel güçlerin sahip olduğu üç-beş

tane silahı da onların ellerinden alıp Sırpların kontrolündeki orduya teslim ediyor."

"Savaş artık bitti teyze. Bugün televizyon kanallarını izlemedin mi yoksa? Hırvatistan ve Slovenya'nın bağımsızlıkları Avrupa Topluluğu tarafından resmen tanındı. Barıştan yana olmak, bir lideri kötü kılmaz. Bence Aliya İzzetbegoviç de iyi bir lider."

"Çok yanılıyorsun," dedi teyzem sinirli sinirli. "Bir milletin varlığı ancak güçle kabul ettirilebilir. Biz güçlü olursak, var olabiliriz ancak."

90

Güldüm. "Allah'tan Boşnakların lideri sen değilsin teyze. Yoksa şimdi Sırplarla savaşıyorduk. Bugün televizyonda izledim. Yugoslavya Federal Ordusu, Sırp çetelerin ellerindeki silahlara da el koymuş."

"Güldürme beni," dedi teyzem. "Bu sözlerine gerçekleri

gören kargalar bile güler. Sen yoksa oynanan bu oyunları

yuttun mu? Tabii ya! Bosna üzerinde oynanan bu büyük

oyunu İzzetbegoviç yutuyorsa, elbette senin yutmana da şa

şırmamak gerekiyor. Gözlerini aç, gerçekleri bir an önce gör

Suada! Hırvatistan' da işini bitiren Miloşeviç, şimdi Bosna'ya

yerleşmeye başlıyor. Tabur tabur asker, topçu birlikleri, ağır

silahlar Birleşmiş Milletler' in emriyle Hırvatistan' dan çıkarılıp Bosna'ya sokuluyor ne yazık ki."

"Eee, ne olmuş yani?

"E'si şu: Bugünlerde Bosna'ya sokulan o toplar yakında

ölüm kusacak üzerimize."

Bezgin bir ifadeyle içimi çektim. "Yalla teyze! Senin kadar hislerini abartan başka birini daha tanımadım."

"Seni şımarık şey," dedi teyzem. "Dilin pabuç gibi uzamış. Bu dünyada hiç kimseye güvenme. Ne İzzetbegoviç'e, ne Miloşeviç'e, ne bana, ne de başka herhangi birine. Güvenip de tutunduğun dallar elinde kalmasın sonra."

Teyzemin yanına gittim. Eğilip onu yanaklarından öptüm. "Çok haklısın teyzeciğim. Bu nasihatini hiç unutmayacağım. Şimdi tarhana çorbanı ısıtayım mı?"

Teyzem bana baktı. Sanki içinden ağlamak geliyordu. Sesinde öfke, çaresizlik, isyan ve yıkım vardı. "Kusura bakma 9 1

92

Suaida. Son zamanlarda bu topraklar üstünde yaşanan huzursuzluklar salgın hastalık gibi sirayet etti bana da.,.

O anda ortamın kasvetli havasını dağıtmak istedim. Teyzeme parmağımı uzattım. "Bak," dedim. "Yüzüğümü beğendin mi?"

Teyzem parmağıma taktığım mavi taşlı elmas yüzüğe baktı. "Bu yüzük de neyin nesi?" diye sordu heyecanla.

"Söz ver bana," dedim.

"Ne sözü?:"

"Hiç kimseye söylemeyeceğine dair söz ver."

"Yoksa," dedi teyzem yüreği boğazında atarken.

"Söz ver," dedim gözyaşlarımı bastırırken. "Bizimkilere

söylemeyeceğine dair söz ver."

"Ablam beni kesecek," dedi yutkunarak.

"Biz kendi aramızda bugün sözlendik. Gördüğün bu yüzük Tarık' a babaannesinden kalmış."

"Ablam beni kesecek," dedi teyzem sözlerini bir papağan

gibi tekrarlayarak. "Ya bir yerlerden duyarlarsa onların yüzüne bir daha nasıl bakarım? Genç bir kızsın. Elbette erkek arkadaşın olacak. Onunla el ele tutuşup gezeceksin, hatta öpüşeceksin; ama bu olay biraz fazla değil mi?"

"Kimden duyacaklar?" dedim teyzemi yatıştırmaya çalışırken.

"Nasıl yaparsın bunu bana?: En azından bir fikrimi alabilirdin."

"İnan bana. her şey bir anda oldu teyze. Yüzüğü cebinden çıkardı, parmağıma taktı. Ona hayır diyemedim."

"Ona hayır diyememekle iyi halt etmişsin. Şimdi gel de ayıkla pirincin taşını."

Teyzeme şaşkın şaşkın baktım. Bayağı bir bozulmuştu.

"Onun yatağına girmedim ya teyze," dedim. "Bir anda neden karalar bağladın?"

Teyzem bana kötü kötü baktı. "Allah, Allah!" dedi.

"Eşeklik ettiğini söylemiyorsun, benim karalar bağladığımı

söylüyorsun. Ne söylediğinin, ne yaptığının farkında değilsin sen. Hadi ablamı bir kenara koy. Eniştemin yüzüne nasıl bakacağım?"

Teyzeme sokuldum. "Onlardan gizlice resmi nikah kıymadım ya teyzeciğim," dedim. "Sence biraz fazla tepki göstermedin mi?"

Bir anda gaipten konuşan insanlar gibi kısa, kesik, irti—
batsız cümlelerle konuşmaya başladı: "Suada ... Suada ... Ne
yaptığının farkında mısın sen? Sen ... Ne halt ettin sen ... "

Teyzemin bu tepkisi karşısında şaşkınlıktan küçük dilimi yutmuştum adeta.
Ansızın gözlerimden yaşlar boşaldı.

"Dinle beni teyze," dedim.

Vücudu gergin bir tel gibi titredi. Nefesi tıkanır gibi

oldu. "Seni dinlemektense istemiyorum. Haberim olmadan böyle bir işe nasıl
kalkışırsın?"

O anda ikimiz de tek bir kelime söylemeden durduk.

Daha sonra suskunluğu bozan taraf yine ben oldum. "Bu

olayı senden saklamış olsaydım bana daha fazla mı saygı duyardın teyze? Hiç
değilse seni aldatmamış oldum. Ben sırlıslıkla aşığıym Tarık' a. Kötü bir şey de
yapmadım. Kimsenin metresi olmadım. Kimsenin koynuna girmedim. Sadece
de-93

•
licesine sevdiğim erkekle kendi aramızda sembolik bir tören
yaptık. Bugün olan şey sadece bu. Yanlış olan şey ise senin
gösterdiğin bu aşırı tepki. Sana iyi akşamlar. Ben odamda
olacağım."

Teyzem beni kollarının arasına aldı, ağlamaya başladı.

Sonra da yanağını yanağıma dokundurdu. "Kusura bakma,"
dedi. "Bugün eski nişanlım Asım'ın, hastanedeki sözde en
yakın kız arkadaşıyla evleneceğini öğrendim. Kafam turşu

gibi oldu. Bu yüzden biraz gerginim."

Teyzemin ızdırabı bana da sirayet etmişti. Gözlerim sulandı, yüreğim titredi. "Sen de kusura bakma," dedim.

"Böyle bir üzüntü içinde olduğunu bilmiyordum. Bugünkü acının üzerine bir de ben tuz biber ekdim desene."

Teyzemin boğazı düğümlendi, daha fazla konuşamadı.

Bu sefer ben onu kollarımın arasına aldım. Bir külçe gibi yığılıp kaldığı kollarımın arasında saatlerce bir çocuk gibi hıçkırarak ağladı.

***

Ertesi gün sabah erkenden uyandım, derse gittim. Profesör Duşanka her zamanki gibi dakika sektirmeden saat tam dokuzda odasındaydı. "Günaydın hocam," dedim. "Bu sabah nasılsınız?"

Profesör onu tanıdığım ilk günden beri hiç değişmemişti. İşini her zaman ciddiye alan, öğrencilerini sinirden çatlatan bir hocaydı. Vukadin konservatuvarı bana olan karşılıksız aşkı yüzünden nasıl bıraktıysa, sınıf arkadaşım Mirna da konservatuvar eğitimini Profesör Duşanka yüzünden bir ay önce yarıda kesmişti.

94

"Sana da günaydın," dedi. "Şimdi sınıfa git, ben de kahvemi alıp geliyorum."

Sınıfa gittim. Profesör birkaç dakika sonra arkamdan sınıfa girdi. "Bugün ne çalacaksın?" diye sordu kahvesinden bir yudum alırken.

"Sizin için Brahms'ın Vals'ını çalmayı düşünüyorum."

"Başla o zaman," dedi. "Bakalım bu eseri nasıl yorumlayacaksın? Umarım eseri kötü yorumlamıyın Brahms'ı bu kıs

ayında mezarında ters döndürmezsin."

"Sinirlerine hakim ol Suada. Sakin ol, sakin ol," diye

içimden söylenmeye başladım.

"Evet," dedi. "Seni dinliyorum."

Brahms'ın Vals'ını çalmaya başladım. Bu Vals, Brahms'ın piyano için yazdığı on altı Vals'ın dokuzuncusuydu ve dans parçası olarak yazılmamıştı. Çok kasvetli ve duygusal bir parçaydı. Birinci dolabın sonunda tonik 19 sesin sensible²⁰ sese

bağlanması insanda iç çekme duygusu yaratıyordu. Aslında

Brahms, bu eserinin başlangıç kısmının zengin bir anlatım

içerecek şekilde icra edilmesini istemiş. Eğer bu eser, pedallarla hissiyatını doğru bir şekilde vererek çalınırsa bu besteyi dinleyen herkes gözyaşlarına boğulurdu.

Parçanın en zor kısmı olan bitiş bölümüne geldiğimde

ise hiçbir endişeye yer vermeden eseri yorumlamayı bitirdim. "Bravo," dedi Profesör Duşanka alkışlarken beni.

"Herhalde böyle Brahms çalan birini alkışlamak çok cesur kaçmayacaktır."

19 Dizinin {tonun} ilk sesi, diziye {tona) adını veren ses.

20 Dizinin {tonun} yedinci derecesi. Duyarlı, hassas nota.

Profesörden du ovgu doiu sozieri ilk kez duyunca utancımдан kıpkırmızı kesildim. "Beni utandırdınız," dedim büyük bir sevinçle. "Sizin tarafınızdan beğenilmek beni tarif edilemez duygular içerisinde soktu."

"Hayatta hiçbir şey bedava değildir. Bütün olumsuzluklara rağmen azimle çalıştığını görüyorum. Son derece yetenekli bir öğrencisin. Piyano senin hayatın, bunu unutma sakın. Her geçen gün şu enstrümanın daha çok hakkını vererek çalışmalısın. Ben öğrencilerime, 'Önemli olan piyano çalmak değil, piyanoyu nasıl iyi çalacağınızı bilmektir,' dediğimde bozuluyorlar. Oysa ben bu sözlerimle sadece bir şeye

dikkat çekmek isterim. Neden piyano çalmak istiyorsun? Bu

soruya anında cevap veremeyen bir öğrenci iyi bir piyanist

olamaz. Çünkü müzik onun ruhunda değil sadece aklında

var. Müzik sadece akıl işi değil aynı zamanda ruh işidir. Nasıl ağaçlar fırtınaya direnemeyip dallarını onun karşısında eğiyorsa, şu tahta parçası da bu özverili çalışman karşısında bir gün senin önünde eğilip sana reverans yapacak."

O anda heyecandan dona kalmıştım. Profesör Duşanka'nın aylardır buz tutmuş dili aniden çözülmüş, bal damlatmaya başlamıştı. Ona ne diyeceğimi bilemiyordum. "Ben şimdi çıkıyorum," dedi profesör. "Sen kal, çalışmana devam et. Unutma! Önemli olan sonuçtur, saatler değil."

Profesör Duşanka kahve fincanını aldı, kapıya doğru yürümeye başladı. Kapının önüne geldiğinde aniden durdu.

Başını hafifçe bana çevirdi. "Ha! Bu arada," dedi. "Yıllar önce bir öğrencim kocamı benden almıştı. Şimdi ise bir öğ-

96

rencim oğlum benden alıyor. Ama bu sefer o öğrencime

kırılmayacağını. Umarım oğlumla mutlu olursun."

Ansızın içim sarsıldı. Kendime geldiğimde ise Profesör

Duşanka sınıfı çoktan terk etmişti. "Bu halin de ne böyle?"

dedi Tarık açık kapıdan içeri girerken.

"Şey," dedim duraksayarak. "Doğrusu neyim var bilmiyorum. Annenin yüzüne utancımından bakamadım."

Tarık elimden tuttu. "Yine ne oldu?"

"Annen ... Annen ilişkimizi biliyor. Ona çıktığımızı ne zaman söyledin?"

Tarık sözlerimi anlamamış gibi yüzüme baktı bir an.

Sonra da, "Ben söylemedim ki," dedi.

"Ama bu nasıl olur? İlişkimizi biliyor."

Tarık kısa bir süre gözlerini benden ayırmadı. "Tabii

ya," dedi gülerek. "Parmağındaki yüzükten anlamıştır. Yıllar önce rahmetli babaannem bu yüzüğü annemin yanında bana verirken, 'Benim için değerli olan bu yüzüğü bir gün senin en değerlin olacak kadına tak,' demişti. Annem son

derece zeki bir kadındır. Ayrıntıları görmekte üzerine hiç

kimseyi tanımam."

Parmağıma taktığım yüzüğe baktım. "Annem sana ne

söyledi?" dedi Tarık büyük bir merakla.

"Yıllar önce bir öğrencisinin kocasını, şimdi de yine bir

öğrencisinin oğlunu elinden aldığını; ama bu sefer bana kırılmayacağını ve mutluluğumuzu istediğini söyledi," dedim.

Tarık kahkahayı bastı. "Profesör Duşanka'dan da bu sözler beklenirdi zaten. Okkalı sözler söylemekte bir üstattır benim annem. Bu konuda kimse onun eline su dökemez."

"Şimdi ne olacak?" dedim sakın bir sesle.

"Bir şey olacağı yok canımın içi," dedi. "Sen annemin başarılı bir öğrencisi olmaya devam edeceksin, ben de senin aşkından yanıp kavrulan biri olmaya."

"Sen dalganı geç benimle," dedim.

Yanıma sokulup beni yanağımdan öptü. "Her güne seni düşünerek uyanmak, her gece seni hayal ederek uyumak. ..

Ah Suada'm! Ben bir kere ay gibi tutuldum sana. Ben tutuklu sana, sen şaşkın anneme," dedi hınzırca gülerek.

Tarık'a baktım. Birden kıkır kıkır gülmeye başladım.

"Ah seni şaşkın aşık!" dedim. "Bana her dokunduğun anda yüreğimin bahçesinde güller açtırıyorsun. Sen de bilesin ki, her geçen gün sana karşı olan aşkım çığ gibi büyüyor."

Tarık büyük bir sevgiyle bana baktı. Tam da ağzını açtığı sırada parmaklarımı uzatıp dudaklarının üstüne koydum.

"Sus, konuşma artık," dedim.

98

BARİKAT

..

Uyandığında saat on iki olmuştu. Birkaç gündür aralıksız yağın üzerine vuran güneş ışınlarının milyonlarca minik kristaldeki parıltısı, krem rengi tül perdeden süzülerek içeri doluyordu. Yataktan kalkıp pencereden dışarı baktım. Sanki şehir büyük bir özenle çizilmiş bir tablo, bir kartpostal gibiydi.

Sonra mutfağa gidip ilaçlarımı içtim. Neredeyse bir haftadır başımı yastıktan kaldıramamıştım. Çok kötü hastalanmıştım. Bu yüzden evde kalıp dinlenmiş, konservatuvara da gidememişim. Ayrıca Tarık'ı da sürekli görememiş, içimdeki hasretimi ancak onunla telefonda konuşarak dindirmeye çalışmıştım.

Salona geçip televizyonu açtım. Yine can sıkıcı haberler

vardı. Aliya İzzetbegoviç Sırp larla olası bir savaştan kaçmaya

çalışırken, Avrupa Birliği'nin baskısı referandumdan kaçıp

kurtulamamıştı. Bosna'nın bağımsızlığı için 29 Şubat ve 1

99

Mart günleri referandum yapıldı. Bugün ise sandıktan çıkan sonuçlar açıklanacaktı.

Bu birkaç gün içinde birtakım şiyasi ayak oyunları oynanarak, Bosna' da yaşayan halklar canından bezdirilmişti.

Bosna SOS lideri Radovan Karaciç Bosna'daki Sırp ların oylamaya katılmalarını yasakladı. Bosna topraklarında özerk ilan ettiği bölgelerin girişlerini abluka altına alarak, o bölgelere oy sandıklarının girmesini engelledi. Federal orduya ait uçaklar ise boykotu destekleyen broşürleri birkaç gündür havadan atıyorlardı. Bütün bu ayak oyunlarına rağmen,

aralarında büyük kentlerde yaşayan birkaç bin Sırp vatandaşının da bulunduğu seçmenlerin yaklaşık yüzde altmış

dördü, şu sorunun yer aldığı pusula üzerinde oy kullandı:

'Sınırları içinde yaşayan Müslüman, Sırp, Hırvat ve diğer

vatandaşların ve milletlerin eşit kabul edildiği bir devlet olarak, egemen ve bağımsız bir Bosna-Hersek devletinden yana mısınız?'

RTV Sarajevo kanalında haberleri sunan spikerin yüzünde bir ışık belirdi. "Evet," dedi haykırarak. "Evet, evet, evet ...

Sandıktan çıkan sonuç 'evet' sevgili seyircilerimiz. Bosnalıların büyük bir çoğunluğu Bosna-Hersek' in bağımsız bir devlet olması için oy birliğiyle 'evet' cevabını verdiler."

O anda telefon çaldı. Ahizeyi kaldırdım. "Suada," dedi

Tarık heyecanlı heyecanlı. "Bugün sakın dışarı çıkma."

"Neden? Bir şey mi oldu?"

"Sırp paramiliter kuwetleri meclis binası yakınında barikatlar kurmuş ve keskin nişancıları için siperler oluşturmaya başlamışlar."

100

"Niye böyle bir şeyi yapmışlar ki?" diye sordum ürkek bir sesle.

"Dün gece iki Müslüman genç bir düğün sırasında Sırppların üzerine ateş açmış. Sırp gelinin babası olay yerinde ölmüş. Sırp askerleri de güya Müslüman terörizmine karşı önlem almışlar bugün."

"Bu çok saçma," dedim. "Münferit bir olay için koca şehir abluka alınma mı alınmış?"

"Şu anda binlerce Saraybosnalı sokaklara döküldü. Keskin nişancıların önünde eylem yapmaya başladılar."

"Sırpplar bence kafayı yemiş. Kaç zamandır Müslümanları

hedef alan sayısız cinayetler işleniyor. Bu olayları protesto

etmek için Saraybosna sokaklarında barikatlar kurmak Boşnakların aklına gelmemişti bile."

"Daha kötüsü var," dedi Tarık. "Miloşeviç ve Tудjman, Yugoslavya'yı bölmenin olası yollarını görüşmek için bir araya gelmişler."

"İki düşman şimdi dost mu oldu? Hırvatların yere dökülen kanları henüz kurumamışken."

"Ne bileyim," dedi Tarık. "Allah sonumuzu hayır etsin."

Sen nasıl oldun bir tanem?"

Moralim olup bitenlere fena bozulmuştu. "Bugün biraz daha iyiyim," dedim üzüntülü bir sesle. "Seni çok özledim."

Akşama bize yemeğe gelir misin?"

"Sahiden mi?" dedi büyük bir heyecanla. "Saatbçta?"

101

***

Akşam saat yedi sıralarında kapı zili çaldı. Kapıyı teyzem açtı. "Hoş geldin Tarıkçığım," dedi.

Tarık elinde tuttuğu kasımpatı çiçeğini teyzeme uzattı.

"Hoş bulduk," dedi. "Bu Çiçekler sizin için."

"Ne zahmet ettin, içeri buyur. Ben de bunları bir vazoya yerleştirip hemen geliyorum."

Tarık öteki elinde tuttuğu kırmızı gülleri bana uzatıp yanağımdan öptü. "Bunlar da senin için," dedi utangaç bir sesle.

"Ne gereği vardı," dedim gülleri koklarken. "Çok teşekkür ederim."

"Acıkmışsındır Tarık. Hadi yemeğe oturalım," dedi teyzem elinde tuttuğu vazoyla yanımıza gelirken.

Sofrada teyzem Tarık'a baktı. "Bu akşam geleceğini önceden bilseydim senin için özel bir akşam yemeği hazırlardım.

Artık kusura bakma Tarık. Ne bulursan onu yiyeceksin."

"Bu akşam yemek bahane, esas ben sizi görmek için geldim."

Tarık'ın tabağına peynirli pitadan koydum. "Kompostoyu masaya getirmeyi unutmuşuz Suada," dedi teyzem.

Mutfaktan kuru erik kompostosunu getirdim. "Soğan

dolmasından da Tarık'ın tabağına koy."

"Çok az alayım lütfen," dedi Tarık.

"Eee," dedi teyzem. "Nasılsın Tarık? Bugünkü olayları duymuşsundur herhalde. Sen bu olaylar hakkında ne düşünüyorsun?"

102

Tarık ağızındaki lokmayı yuttu. "Bugün olanlar inanılır

gibi değil. Neyse ki halkın güçlü direnişi karşısında barikatları kaldırdılar apar topar."

"Bu olay sadece bir başlangıç, unutma. Bunun devamı

çok yakında gelecek."

"Nasıl?"

Teyzeme kısa ve somurtkan bir bakış attım. "Allah aşkına yine komplo teorisi üretmeye kalkma," dedim.

Teyzem kızardı. Çiğnediği lokma sanki boğazında büyü-
dükçe büyüdü.

"Müdahale etme," dedi Tarık. "Bırak da konuşsun. Doğrusu söyleyeceklerini merak etmiyor değilim."

Teyzem ağzındaki lokmayı zar zor yuttu. Bana suratını
ekşiterek baktı. "Ne yazık ki benim sevgili yeğenim de İz.
zetbegoviç ve bütün Boşnaklar gibi tatlı rüyalara dalmış,"
dedi sinirli sinirli. "Bunlar mışıl mışıl uyurken, Miloşeviç
ve Karaciç hain planlarını nasıl devreye sokacaklarının ince
hesaplarını yapıyorlardır şimdi."

Tarık teyzemin düşüncelerini onaylarcasına başını salladı. "Çok haklısınız,"
dedi. "Daha düne kadar ben de tat-

lı rüyalar gören Boşnaklardan biriydim. Ama bugün iyice
emin oldum ki, savaş çoktan kapımıza dayanmış. Savaşın

kıvılcımları bacadan dışarı ha çıktı, ha çıkacak. Bu ateş küllenene kadar da
içimizde yanacak."

Tarık' a şaşkınlıkla baktım. "Yaklaşık iki saat önce evimize isimsiz bir mektup
geldi," diye konuşmasına devam etti Tarık. "Mektubu büyük bir heyecanla
açtım. Mektup anneme yazılmıştı:

103

'13ayan :Profesör rıJuşanka &ratliç,

Si.zilen derhal aile yakınlarınızı da ya.nını:z.a alarak

Saraybosna' yı terk edip Sırbistan' a flitmeni:z.i istiyoruz.

Saray Sırbistan' a gitmenin 'Ziçliçimen Zinçlerle

Şayet Sırdistan'a girmeyip / Wüslüman / ülkeler

yaşamaya devam ederseniz boğazınıza kadar 'Wüslümanların kanına batacaksınız. Sırlıktan çıkarılacak, evnuh 21ilan edileceksiniz ...

O anda annemi görmeliydiniz. Sinirden adeta köpürdü.

'Ahlaksız köpekler,' diye evin içinde bas bas bağırıp durdu.

İşte o anda birden gerçekleri görmeye başladım. Meğerse

bugüne kadar benim de gözlerim etrafımda olup bitenlere

sımsıkı kapalıymış."

Teyzem kırmızı şarabını eline alırken bana baktı. "Keşke

komplo teorisi üretseydim Suada," dedi. "Bu zorbalar kaba

kuwet kullanarak insanları evlerinden, yurtlarından ve canlarından edecekler.

Haydi, şimdi kadehlerimizi havaya kaldıralım. Kim bilir belki yakın bir gelecekte şarap içmeye bile hasret kalacağız, şerefe."

Tarık teyzeme baktı. "Kadehimizi neye kaldırıyoruz?"

diye sordu.

"Kadehimi benden habersiz bir şekilde sözlenmenize kaldırıyorum," dedi teyzem bozulduğunu belli edercesine.

21 Değ bölgelerinde yuşwpn Sırplar tarafından Müslüman Boşnaklarla beraber y.ışay.ın Sırplar için kullanılan argo bir SÖL Osmanlıda hadım edilmit erkek!Oire ne gözle bakılıyoaa, flotnaklarla beraber ya.şayan Sırlara da saYaf döneminde aynı gözle bakJınk 104

/

Tarık yutkundu, başını öne eğdi. Teyzem kahkahayı bastı. "Neden utandınız? Yoksa siz kendi aranızda sözlenmemiş

miydiniz?"

Teyzeme dik dik baktım. "Biz kendi aramızda sözlendik," dedim sinirli bir şekilde. "Bunu da sana daha önce söylemişim."

"Sizi üzdüğüm için beni bağışlayın," dedi Tarık. "Biliyorum, gençlerin duygusallıkla attıkları adımları büyükler pek hoşgörüle karşılamazlar. Suada'nın bu olayda hiçbir günahı yok. Onu bu işe ortak eden bendim. Suada'nın parmağına taktığım yüzükle, varlığımı onun bedenine katmak istemiştim sadece."

Teyzem bir anda gülmeye başladı. "Genç arkadaş iyi bir müzisyen olduğu kadar iyi de bir dil cambazıymış."

Bu sefer Tarık güldü. "Dil kalbin aynasıdır derlermiş.

Dil cambazlığım kalbimden, bu kalbim de aşk evimin sahibesinden besleniyor."

Teyzem sandalyeyi çekti, ayağa kalktı. "Hadi öyleyse genç aşıklar," dedi. "Bu akşam içimizdeki kasvetli havayı biraz dağıtalım. Felekten bir gece yaşayalım. Aşk şarkıları çalıp söyleyelim. Kim bilir yarınlar bize neler getirecek, bizden neleri alıp götürecektir."

t05

ARİFE GÜNÜ

.w.

Saraybosna, 3 Nisan 1992

Arife günüydü. Sabah erkenden uyanmış, valizimi hazırlamıştım. "Günaydın," dedi teyzem uyuşuk bir sesle. "Hazır mısınız?"

"Ah, teyze! Keşke sen de benimle gelebilseydin

Milyevina'ya. Ramazan bayramında hep bir arada olurduk."

"Ah yavrucuğum!" dedi teyzem üzgün bir ses tonuyla.

"Ben de seninle gelmek istemez miydim? Ama bu bayramda da hastanede nöbetim var."

Teyzeme sımsıkı sarıldım. "Seninki de nasıl bir iş? Bayram yok, seyran yok."

"Ne yapalım?" dedi tebessüm ederek. "Bir zamanlar tarihçi olma şansım varken ben idealist bir hemşire olmayı yeğledim."

107

•

"Seni burada yalnız bırakmak istemiyorum," dedim sesim titrerken. "Bana neredeyse annemden bile daha yakın-

»

sın.

"Şşşt! Bu sözleri ablam duymasın. Öldürür beni."

Güldüm. Teyzem saçlarımdan hafifçe çekip beni bağrına

bastı. Yüzümü, gözümü öptü, saçlarımı kokladı. "Al şu parayı," dedi. "Cüzdanına koy."

"Param var," dedim utana sıkıla.

"Geleneğimiz ... Bayramda küçüklere harçlık verilir."

Teyzemin yanaklarından öptüm. "Hakkını helal et," dedim.

Bir anda kahkahayı bastı. "Yoksa bir daha görüşmemek

üzere bana veda mı ediyorsun?" dedi. "Salı sabahı buradasın. Şimdi sağlıcakla git, sağlıcakla dön. Evdekilere de benden selam söyle. Ha! Buraya dönerken de Ayaş'nın o leziz pitalarından getirmeyi unutma sakın."

"Unutmam." dedim gözvaslarımı silerken. "Simdilik

hoşça kal canım teyzeciğim."

*

Elimde tuttUğum küçük valizimle evden ayrıldım. Dışarıda deli bir rüzgar esiyordu. Tramvay durağına kadar güçlkle yürüyebildim. Sonra tramvaya binip Başçarşı'ya geldim.

Başçarşı camisinden kuzeye doğru giden sokağın bitimine kadar yürüdüm. Sebil'in önüne geldiğimde durdum, Tarık'ı beklemeye koyuldum.

22 l 753 yılında Bosna valisi Hacı Mehmet Paşa tarafından yapılan çeşme.

108

:

Deli gibi esen rüzgar yerden havalandırdığı küçük bir

kağıt parçasını yüzüme yapıştırdı. Elimi hafifçe kaldırıp . kağıdı yüzümden çektim; sonra da büyük bir merakla kağıdın üzerinde yazanları okudum. Okudukça da dehşete kapıldım. Şöyle yazıyordu:

'İ3aliya yebem ti ya mater, 23

11nutmayın ki, J11.üslümanlar olarak bu bayramda

kanlı baklava yiyeceksiniz ...

Tüylerim diken diken oldu. Kağıdı buruşturup hemen

yere attım. "Ne oldu?" dedi Tarık endişeli bir şekilde. "Hort-

lak görmüş gibisin."

Tarık'ın geldiğini fark etmemiştim. Ona sarılıp ağlamaya

başladım. "Sırlar iyice şımardı," dedim.

"Şayet yerdeki şu küçük kağıtlardan bahsediyorsan,"

dedi Tarık. "Tüm Bosna bu kağıtlarla dolu. Gece vakti bunlardan her tarafa dağıtmışlar."

"Ama nasıl olur?"

Tarık acı acı güldü. "Hepimizin gözlerinin önünde oluyor işte. Artık gerçekleri görmeliyiz."

"Sen de tıpkı teyzem gibi konuşmaya başladın."

"Teyzen söylediklerinde yerden göğe kadar haklıydı ben-
ce. Savaş çok yakında çıkacak. Bu yüzden Milyevina'ya git-
meni pek istemiyorum. Orada başına bir şeyler gelecek diye
ödüm kopuyor."

23 Sırp ve Hırvatlar tarafından Müslüman Boşnakları aşağılamak için
kullanılan kiifür içerikli bir söz.

109

Tarık'ı yanağından öptüm, gözlerine baktım. "Hiç meraklanma aşk diyarımın
prensi," dedim sınıksız sarılırken ona. "Sen sanıyorsun ki ölüm bir tek Milyevina'
da var.

Milyevina'dan başka bir yerde ölüm yok mu sanki?"

Eliyle hemen ağzımı kapattı. "Sus!" dedi sesini ilk kez

yükseltirken bana. "Sus! Bu ayrılık gününde ölümden bahsetme bana. Sen benim
vazgeçilmezimsin. Ay yüzün giderken ışıklar saçsın içime. Sus! Karabulutların
gölgesini dü-

”

..

..

... .

şurme yureğıme.

Sustum. Yol boyunca tıngır mıngır giden eski bir otobüsün içinde, oyuncağını kaybetmiş bir çocuk gibi gözyaşlarımı akıttım içime. Hayallere dalıp umutsuzca etrafımı seyrettim. Her tarafta federal ordunun silahlı askerleri vardı. Buldozerle siperler kazmışlar; briketlerle barikatlar

yapmışlar; ardından da tankların namlularını dışarıda bırakacak şekilde toprağa gömmüşlerdi. O an içim parçalandı.

Meğerse teyzem ne kadar da haklıymış. Bosna' da bir savaşın

çıkması an meselesiymiş. Bosna ne yazık ki bölünüyormuş.

Otobüs, Foça'nın küçük otogarından içeri girdiğinde

babamı beni beklerken gördüm. Ona otobüsün içinden heyecanla el salladım. O da beni görür görmez el sallamaya başladı; sevinçten aksakallı yüzü bir anda aydınlandı. Otobüs perona yanaşıp şoför kapıyı açtığı anda hızla aşağı indim, koşup babamın boynuna sarıldım. "Nasılsın babacığım?"

diye sordum ağlarken.

Babam yanaklarımdan öptü. "Seni gördüm daha iyi oldum kızım," dedi. "Hoş geldin evine."

1 10

"Hoş bulduk baba. Annemleri göremiyorum, onlar nerede?"

"Biliyorsun kızım, bugün arife günü. Ablanın işleri çok yoğun. Bayram dolayısıyla tepsi tepsi pita yapıp satıyorlar."

Babam Ayşa ablama verdiği sözü aylar öncesinden tut-

muş. Osa Foça' da küçük bir dükkân açmıştı. "Ablanın işleri nasıl baba?" diye

muş, ona Foça'da küçük bir dükkanı açmıştı. Ablamın işleri nasıldaba? diye sordum.

Elimden tuttu. "Allah' a binlerce kez şükürler olsun ki

çok iyi. İnanır mısın, benim maaşım onun kazancının yanında komik kalmaya başladı. Maşallah pita işini tutturdu.

Neredeyse Foça'nın en meşhur pitacısı oldu."

Babamı dinledikçe ablamla gurur duyuyordum. "Gördün mü baba?" dedim gülerek. "Allah size hayırsız erkek evlat vereceğine, hayırlı ve bir o kadar da çalışkan kızlar ver-

..

mış.

Babam beni kendine doğru çekip saçlarımdan öptü.

"Ben imanlı bir Müslümanım. Allah'ın bana verdiklerini hiçbir zaman sorgulamadım. Üçünüzü de çok seviyorum."

"Baba," dedim endişeli bir sesle.

"Efendim."

"Ben çok korkuyorum."

Babam gözlerini açtı, bana şaşkın şaşkın baktı. "Korkuyor musun? Neden kızım?"

"Savaşın çıkmasından," dedim. "Her yerde federal ordunun askerleri var. Sanki yaşadığımız toprakları kuşatma altına almışlar."

"Korkma güzel kızım. Sırp'lar birkaç ay önce derslerini aldılar. Bak, Hırvatlar ve Slovenler bağımsız birer devlet ol-

dular artık. Sırplar ne yapabildiler? Savaş çıkardılar, onu da ellerine yüzlerine bulaştırdılar."

"Ama teyzem hiç böyle söylemiyor."

Babam kıs kıs güldü. "Teyzen bu işlerden ne anlar? O

kendi işine baksın. Sahi, o nasıl?"

"Size çok çok selam söyledi baba."

"Sağ olsun! Keşke o da gelebilseydi."

"Gelemedi işte. Bu hafta sonu hastanede nöbeti var."

"Allah yardımcısı olsun," dedi babam. "Şimdi seninle

bayramlık alışverişine çıkalım. Kendine yeni bir şeyler al."

Her arife günü alışverişe çıkmak, Bosnalı Müslümanların bir geleneğiydi. Babama baktım. "Annem ve ablam bizimle alışverişe gelmeyecek mi?" diye sordum.

"Hayır," dedi babam. "Onlar alışverişlerini dün yaptılar.

Bugün de dükkanda kalıp harıl harıl çalışıyorlar."

"Pekala," dedim. "O zaman biz gidelim."

***

Babamla alışverişimizi bitirdikten sonra ablamın

dükkanına gittik. İçeride üç-beş tane koyu kahverengi kü

çük masa, sanayi tipi bir soğurucu, pitaların yapıldığı küçük

bir mutfak ve kömür ateşiyle yanan büyük bir fırın vardı.

Annem başını beyaz bir tülbentle bağlamıştı. Beni karşısında görür görmez

tezgahın arkasından çıkıp yanıma geldi.

Bana sımsıkı sarıldı. "Hoş geldin güzel kızım," dedi ağlarken. "Dur sana şöyle bir bakayım, nasılsın?"

"Gördüğün gibi gayet iyiyim anne," dedim. "Sen nasılsın?"

1 1 2

O sırada Ayşa ablam ellerini yıkayıp yanımıza geldi.

"Hoş geldin canım kardeşim," dedi sarılıp öperken beni.

"Nasılsın?"

"Ben iyiyim abla. Asıl sen nasılsın? Babamdan az önce güzel haberlerini aldım. Foça'nın en meşhur pitacısı olmuş-

"

sun.

Ablamın birden yüzü kızardı. "Babam biraz abartmış,"

dedi. "Kendi yağımızla kavrulup gidiyoruz işte."

"Yok, yok," dedi annem. "Maşallah işleri çok iyi kızım.

Şu küçük dükkan her gün dolup taşıyor."

O sırada kapı açıldı. İçeri müşteri girdi. "Üç kilo börek, iki kilo da patatesli pita alabilir miyim?" dedi.

Anneme baktım. "Dilini ısır anne," dedim. "Nazar değ-

.

"

"Kime olacak?" dedi ablam. "Annem her zamanki gibi yine döktürüyor. Ona gülüyoruz."

Müşteriler pitaları alıp dükkandan gülerek çıktılar. Annem babama baktı. "Emin Bey," dedi. "Siz erkekler kadınlarınızdan ilgi beklemiyor musunuz?"

Babam anneme şaşkın şaşkın baktı. "Şey," dedi duraksayarak. "Allah kadınlarımızı başımızdan eksik etmesin."

Çekmecelerdeki çoraplarımızı bile onların yardımıyla bul-

"

yoruz.

"Görüyor musunuz?" dedi annem böbürlenerek. "Ben de babanızla sevişerek evlenmişim. Ama babanızdan ilgiyi, alakayı da hiç eksik etmedim. Öyle değil mi Emin Efendi?"

O anda babamın yüzü kıpkırmızı kesildi. "Fadila Hanım," dedi çabuk bir şekilde. "İsterseniz çocukların yanında kelimelerimizi özenle seçerek konuşalım."

Bir anda annemin yüzünde az önce kırdığı potu anladığını belirten bir ekşilik belirdi. "Şey," dedi dili sürçerek.

"Yani şey ... Siz beni... Şey ... Yanlış anladınız ... Ben şey ... "

1 14

Annemin yanakları alev alev yanıyordu adeta. Aslında annem pek de haksız sayılmazdı. Boşnak kızları ne görücü usulüyle evlenirlerdi, ne de akraba evliliği yaparlardı. Boşnaklar birbirleriyle severek, sevişerek evlenirlerdi.

"Avsa abla." dedim ortamın havasını değiştirmek istercesine. "Fırından vavılan

pitaların kokusu bugüne kadar kokladığım parfümlerden bile daha güzel geliyor burnuma.

Ben çok acıktım. Bana lezzetli pitalarından ikram etmeyecek misin?"

Ablam derin bir nefes aldı. "Anne," dedi. "Kardeşime yeni çıkan pitalardan koymak ister misin?"

Annem başını eğdi. "Emin Efendi," dedi mahcup bir sesle. "Size de küçük bir parça koymamı ister miydiniz?"

Babam sakallarını sıvazladı. "Olur," dedi sessizce. "Şayet size zahmet olmazsa küçük bir parça da bana koyabilirsiniz

Fadila Hanım."

1 1 5

RAMAZAN BAYRAMI

...

Bayram sabahı babam hepimizi erkenden uyandırdı.

"Hadi kalkın çocuklar," dedi yüksek bir sesle. "Bugün bayram. Bayram günü çok uyumak mekruhtur."

Güçlkle açtığım gözlerimden birini hafif aralık bırakarak ablamın yattığı kanepeye baktım. "Saat kaç abla?" diye sordum.

Ayşa ablam yatağın içinde iyice gerindi. "Henüz sabah

namazı kılınmadığına göre, sabahın kör bir vaktinde uyandırıldık yine," dedi mahmur bir ses tonuyla.

"Sence bu saatte kümesteki horozlar uyanmış mıdır?"

"Emin el ki babamın sakardığı gülmüğe şimdi gelmez de

ğimizi öğrendiklerini sanmışım oysa ben. "Doğru," dedim.

"Aşık olduğum bir erkek var."

"Okulu bitirince onunla evlenmeyi düşünüyor musun peki?"

"Hayatıma ondan başka bir erkek sokamam artık," dedim. "Beni anlıyor musun abla?"

Ablam biraz şaşkın, biraz da endişeyle bana baktı. "O, o, o!" dedim duruma bir açıklık getirmeye çalışarak. "Sen de Edina ablam gibi beni yanlış anladın. Kesinlikle cinsel bir ilişkim olmadı."

1 18

Ablamın içi rahatlamıştı. "Ne bileyim?" dedi. "Öyle bir söyledin ki, şu mübarek günde yüreğim ağzıma geldi. Evlilik hakkında düşünceleri ne peki?"

"O dünden razı."

Ablam gülümsedi. "Tabii ki dünden razı olacak. Senin

gibi güzel biri her erkeğin rüyasını süsler. Dün Foça' da erkeklerin sana nasıl baktıklarını görmedin mi?"

"Sen şimdi boş ver beni," dedim. "Bana biraz kendinden bahset. Ya senin aşık olduğun biri var mı?"

"Yok. Aslında var. Yani var, yok."

Başımı yastıktan kaldırıp ablama şaşkın şaşkın baktım.

"Bilmece gibi konuşuyorsun. Hayatında biri ya vardır, ya

da yoktur."

"Aslında epey bir zamandır müşterim olan biriyle bakışıyoruz. Geçen gün işe doğru yürürken aniden yolumu kesti.

Heyecanlıydı. Biraz duraksadıktan sonra, 'Senden hoşlanıyorum,' dedi. Yüzüm kıpkırmızı oldu, kalbim küt küt atmaya başladı. Basiretim bağlandı sanki. Ona ne söyleyeceğimi bilemedim. 'Senin hoşlanmandan bana ne' deyiverdim bir çırpıda. Çocuğun adeta dili tutuldu. Hiçbir şey söylemeden

karşımda dikilip öylece duruyordu. Çok geçmeden anladım

ki, bir çuval inciri berbat etmişim. Hızla arkamı dönüp koşmaya başladım. Ben ondan uzaklaşırken onun sesi kulaklarımda yankılandı: 'Sen kendini ne zannediyorsun ki? Sanki peri padişahının kızı mısın? Bu kadar naz inan ki bende sabır bırakmaz.' Bir anda ilmek ilmek düğüm gibi çözüldüm.

Boyun büküp bir köşeye büzüldüm ve birden ağlamaya başladım."

1 1 9

Ablama şaşkın şaşkın baktım. "Senin anlayacağın," dedi.

"Aşık olduğum biri var; ama yok."

"Boş ver abla. Bu öküz adamla iyi ki arkadaş olmamış-

sın. Terbiyesiz herif! Mademki bir kızı seviyorsun, o kızın

da sana karşı ilgisi varsa tabii ki onun peşinden koşacaksın."

Ablamın yüzü kederlendi. "Açık söylemek gerekirse Suada," dedi. "Ben de bir ineklik yapıp bu öküz çocukla son günlerde yeniden bakışmaya başladım."

"İnanmıyorum sana. Bunu kendine nasıl yapabilirsin

abla?"

"İstersen bunun adını sen koy Suada. Kader mi, aptallık

mi, yarabüt çok mi bene bunu yaptırıyor, çene hangisi?"

ını veyanınu aşk ını bana buldu yapıyordu, sence hangisi:

O anda aklım karışmıştı. "Ha bir de!" dedi ablam. "Şu soruma da cevap verebilir misin, bir söz her şeyi silmeli mi?"

Öylete kalakaldım. "Abla," dedim düşünceli bir sesle.

"Sen çok haklısın. Bir insan yeteri kadar cesur değilse aşka bulaşmamalı, ağızdan çıkan bir söz de her şeyi silip bir kenara atmamalı."

Ayşa ablamın gözlerinin içi gülüyordu. "Şahi mi?" diye sordu. "Gerçekten böyle mi düşünüyorsun?"

"Evet," dedim sınımsıkı sarılırken ona. "Ben de cesur davranıp Tarık'a yıldırım aşkıyla vurulmuşum. İyi ki de cesur davranmışım."

O sırada kapı açıldı. Annem içeri girdi. "Günaydın şeker kızlarım," dedi. "Ne zaman uyandınız?"

"Horozlardan önce," dedim gülerek.

Annem bize bakıp güldü. "Siz bir de benim halimi düşünün artık," dedi. "Babanızla evlendiğim günden beri sabah 120

uykusu nedir bilmem. Siz siz olun, bir imamla sakın evlen-

.

”

meyin.

"Anne," dedim hınzır bir şekilde. "Çok merak ettim.

Gerçekten babamla sevişerek mi evlendiniz?"

Annemin beyaz teni kırmızıya çaldı. "Kalk kız," dedi.

"Bu mübarek günde insanı günaha sokmayın."

Ablam gülümsedi. "Sen de az değilmişsin be anne," dedi.

"Demek babamla sevişerek evlendiniz, öyle mi?"

Annem ablamın sözlerine aldırmış etmedi. "Sabah sabah
ikiniz de fesat kumkumaları gibisiniz. Haydi, şimdi kalkın.

Bugün çok işimiz var," dedi ve sonra da arkasına bile bakmadan çıkıp gitti.

*

O gün sabah saat on sıralarında bir-iki komşu derken

bir anda evimiz bayramlaşmaya gelen misafirlerle dolup taşmaya başlamıştı. Her gelen misafir yaklaşık yirmi dakika oturuyor, kahvesini içiyor, tatlısını yedikten sonra da evden ayrılıyordu. Ayşa ablamla mutfakta harıl harıl iş yaptığımız bir sırada telefon çaldı. "Biriniz şu telefona baksın," diye seslendi annem.

Islak ellerimi havluyla kuruladıktan sonra salona geçtim.

Telefonun ahizesini kaldırıp kulağıma dayadım. "Alo," dedim.

O anda sesinden kim olduğunu çıkaramadığım bir kadın panik içinde bir şeyler söylemeye çalışıyordu. "Sizi çok iyi duyamıyorum," diye bağırdım. "Burada çok fazla uğultu var. Yüksek sesle konuşun lütfen."

1 2 1

Birden evdeki uğultu kesildi. Herkes başını çevirmiş, şaşkın gözlerle bana bakıyordu. Utancımdan yerin dibine girdim adeta. Dudağımı büzdüm, başımı hafifçe salladım.

"Kusura bakmayın," dedim evdeki misafirlere.

"Ne kusuru kızım?" dedi telefondaki ses bana. "Hemen televizyonu aç."

"Teyze sen miydin?" dedim. "Seninle konuşmuyordum. Evdeki misafirlere söylüyordum."

"Şimdi bırak misafirleri. Hemen televizyonu aç. Sonra tekrar arayacağım."

Teyzem telefonu suratıma kapattı. "Teyzen ne diyor?" diye sordu sakın bir sesle annem.

"Söylediklerinden hiçbir şey anlamadım. Sadece 'televizyonu açın' gibi bir şey söyledi."

Babam Edina ablama baktı. "Çabuk televizyonu aç," dedi. "Bakalım ne varmış?"

Ablam hemen televizyonu açtı. Bir anda ekranda yığınla ceset belirdi. "Bu ne?" dedi misafirlerden biri.

"Herkes sussun," dedi babam. "Ne olduğunu anlamaya çalışalım."

Yüzlerce kişi ürkmüş bir halde sağa sola kaçıyordu. Yerde yatan kadınlar bıçakla doğranmış, erkeklerin bağırsakları dışarı dökülmüştü. "Ne olduğuna bir anlam veremedim "

adamın vefatından,

dedi babam. "Kapatın Şu televizyonu. Bu güzel bayram günümüzü televizyondaki kötü görüntülerle zehir etmeyelim."

Adamın biri ekranda belirip konuşmaya başladığı sırada

ablam televizyonu kapattı. "Çabuk televizyonu aç," dedi babam büyük bir heyecanla. "Ben bu adamı tanıyorum. Adı 122

.

Sırlarla etmiŐlerdir.

Fikret Abdiç'tir. 24 Bosna yönetiminin Müslüman bir yesi.

dir."

Ablam tekrar televizyonu aÇtı .. Babamın az önce televizyonda gördüğü adam gerçekten de Fikret Abdiç'ti. "Kente girmek istediğimde beni silah zoruyla geri çevirdiler," dedi heyecanlı bir sesle. "Biyelyina' da yaşayan Müslüman Boş

naklara az önce izlediğiniz bu katliamları Arkan'ın Kaplanları yaptı ... "

Fikret Abdiç'in bu sözleri adeta hepimizin kanını

dondurdu. Neredeyse bayılacak gibi oldum. Başçarşı'da,

Sebil'in önünde durmuş Tarık'ı beklerken, deli gibi esen

rüzgarın birden yerden havalandırarak yüzüme yapıŐtırdığı

küçük kağıt parçasında yazan sözleri yüreğim kan ağlayarak

hatırladım.

'13aliya yebem ti ya mater,

11nutmanın ki. Müslümanlar olarak bu havramda

kanlı baklava yiyeceksiniz ...

Ne yazık ki Sırlar dediklerini yapmış, bayramımızı kana bulamışlardı ve biz Müslüman Boşnaklar bu mübarek ramazan bayramının birinci gününde evlerimizde oturmuş, kanlı baklavalarımızı yiyorduk.

24 Bosna Savaşı'nda Krayina bölgesinde bulunan Velika Kladuša kentinde kendi.sine bağlı birliklerle Saraybosna yönetimine isyan eden ve Sırların desteğinde öierk bir cumhuriyet kuran hain Müslüman Boşnak siyaset adamı. Savaş ıamanında Abdiç'in birliğindeki askerler

bir olup birçok esir Boşnak kadına çeşitli işkenceler yapmış ve tecavü

123

/

VRBANYA KÖPRÜSÜ

.w.

5 Nisan günü, Saraybosna'daki parlamento binasının önünde toplanan iki-üç bin kişilik halk topluluğu, ellerinde 'BOSNA'YI BÖLMEYİN' yazılı pankartlarla sessiz bir protesto gösterisi yapıyordu.

"Ne izliyorsun kızım?" dedi babam salonun kapısından içeri girerken.

"Gel baba," dedim. "Saraybosna'ya dün gece kurulan utanç harikatlarını yıkmak için binlerce insan öösteri vanı.

adını vermedim için emrecek insan göster yapı

”

yor.

Babam şaşkınlıkla bana baktı. "Barikat mı?" diye sordu.

"Ne barikatı? Kim kurmuş?"

"Radovan Karaciç adlı Bosnalı bile olmayan bir Karadağ köylüsü."

Babam salonun karşısındaki çalışma odasına sessizce git-

ti. Kısa bir süre sonra geri döndüğünde, elinde kütüphaneden aldığı bir kitabı tutuyordu.

125

"O kitap da neyin nesi baba?" diye sordum meraklı bir şekilde.

"Bu kitap bir çocuk şiirleri kitabı kızım. Kitabın adı da:

Mucizeler Olur, Mucizeler Olmaz. Peki, sen bu kitabın yazarını biliyor musun?"

Başımı 'hayır' anlamında salladım.

"Bu kitabın yazarı," dedi babam, "Bosnalı bile olmayan

bir Karadağ köylüsüdür. Ne yazık ki bu köylü yazarın adı da

Radovan Karaciç'tir."

Tüylerim diken diken oldu. "Bu nasıl olur?" dedim hayretler içinde kalarak.

Babam yaşadığı hayal kırıklığını dışa .yansıtarak, elinde

tuttuğu kitaptan rastgele bir sayfa çevirip bir mısrasını okumaya başladı:

❖cırnak yok

9taydi gidelim

Şehirdeki soysuzu

Sebertelim ...

O anda şoke oldum. Nutkum tutulmuştu. "Bak," dedi

babam yüreği boğazında atarken. "Protestocular Grbavitsa

girişindeki Vrbanya Köprüsü'nün karşısına kurulmuş barikatlara doğru ilerliyorlar."

Başımı çevirip televizyona baktım. Vrbanya Köprüsü'nün

üstü adeta mahşer yeri gibiydi. Protesto mitingini görüntülemek isteyen televizyon kanallarının kameramanları ve muhabirleri kalabalığın arasında güçlkle yol alıyorlardı.

126

Kameraman, omzunda taşıdığı kameranın objektifini protestocu bir kadının yüzüne yakınlaştırdı. Muhabir hemen kadının yanına sokuldu ve mikrofonu uzatıp, "Neden buradasınız?" diye sordu.

Protestocu kadın şaşkınlıkla televizyon muhabirine baktı. "Benim adım Olga Suşiç. Otuz dört yaşında ve iki çocuk annesiyim. Onlar adına bu şehri savunacağım bugün," dedi ve sonra da yoluna devam edip yürüdü.

Protestocu kadının bu konuşmasından birkaç dakika

sonra etrafı yoğun silah sesleri kapladı. Gözlerini kan bürümüş Sırp militanları Yahudi mezarlığının bulunduğu noktadan protestocuların üzerine ateş açtılar. Bir anda ortalık savaş alanına döndü. Protestocuların çığlıkları, feryatları birbirine karışmaya başlamıştı. Kalabalık korku ve panikle

koşuşturup kısa bir sürede dağıldı. Vrbanya Köprüsü'nün

üstünde sadece cansız iki beden kalmıştı. Adının Suada

Dilberoviç olduğunu daha sonraları öğrendiğim yirmi bir

yaşında bir tıp öğrencisi genç kız, kendisine yardıma koşan

insanlara son bir gayretle başını kaldırıp baktı. Feri sönen

gözleriyle, "Burası Saraybosna mı?" diyerek son nefesini oracıkta verdi.

Ağzım bir karış açık kalmış, nefesimi adeta tutarak ekranda olup bitenleri şaşkınlıkla izliyordum. Kameraman, kamerasını yerde yatan öteki kadına yakınlaştırdı. "Aman Allahım!" dedim haykırarak. "Sen de benim gördüğüm şeyi

görüyor musun baba? Daha demin muhabire konuşan ka-

dın bu. Aman Allahım, Aman Allahım! Ölmüş."

127

Babamın yüzü ifadesiz ve kaskatı kesilmişti. O sırada

annem yanımıza geldi. "Size ne oldu böyle?" diye korkuyla

fısıldadı.

Buz tutan kanım ağır ağır çözülmeye başladı. "Az önce

Sırp militanları masum, günahsız, silahsız insanları öldürdüler. Biz savaşın eşğine çoktan geldik anne," dedim korkuyla ağlarken.

Annem de her Boşnak gibi savaşın çıkmayacağına tüm

yüreğiyle inanmak istiyordu. "Sen delirdin mi kızım? Sırplarla yüzyıllardan beri aynı topraklar üzerinde yaşıyoruz.

Aynı havayı birlikte soluyoruz. Aynı dili konuşuyoruz.

Kurban bayramında onlara kurban eti yolluyoruz. Onlar

paskalya gününde bize paskalya çöreği gönderiyor. Kapı

komşumuz Paula teyzeyle az mı paskalya yumurtası tokuş-

turduk."

"Susun," dedi babam. "Televizyonun sesini biraz aç. Bakalım bu köylü kadın ne diyor?"

Televizyonun sesini açtım. Reuters Haber Ajansı muhabiri Andrey Gustinçiç tarafından Foça' dan aktarılan bir haber şaşkınlığımızı daha da arttırdı. Yaşlı bir Sırp kadını kendisine mikrofon uzatan muhabirin elinden tuttu. "Şuradaki arsayı görüyor musun?" diye sordu, Drina Nehri25 boyunca uzanan eğimli araziye işaret ederek. "Cihadın orada başlayacağı düşünülüyordu. Foça kenti yeni Mekke olacaktı. Ölüm listesine alınan Sırp'lar vardı. Benim iki' oğlum da domuzlar 25 Drina Nehri ismini Osmanlılardan almışnr. Osmanlı askerleri nehri ilk gördüklerinde 'derin, derin' demişler. Nehrin etrafında yaşayan halk ise nehre 'Derina' adını vermiş. Fakat daha sonra nehrin adı 'Drina' olarak kalmış.

1 28

gibi katledilmek üzere listeye alınmıştı. Ben de tecavüz edilecekler listesindeydim ... "

Muhabir, Sırp kadının sözlerini yarıda kesti ve hemen

araya başka bir soru sıkıştırıverdi: "Siz söz konusu bu listeleri kendi gözlerinizle gördünüz mü?"

Yaşlı kadın muhabire ters ters baktı. "Her gün görüyoruz

evladım," dedi. "Belgrad Televizyonu'nun yapmış olduğu

yayınlar sayesinde gerçekleri her gün izliyoruz."

Sırp Komünistlerin lideri Slobodan Miloşeviç savaş ödevini kusursuz hazırlamıştı kuşkusuz. Sırp'ları, Müslüman komşularına karşı kendilerini korumak zorunda olduklarına inandırmıştı. Bu hareketin zemini de, Ustaşa katliamları ve köktendinci cihada karşı Sırp'ları uyaran Belgrad Radyo ve Televizyonu'nun sürekli yayınlarıydı. Geçen dokuz ay boyunca Hırvatistan'daki cesetleri ve yanan köyleri ekranda görmüş olan sıradan Sırp köylüleri ve kentlileri, bu tehditlerin doğru olduğu konusunda kolayca ikna olmuşlardı. Artık Slobodan Miloşeviç ve Radovan Karaciç' e gerekli olan tek şey, savaş tablosundaki eksik parçaları tamamlayacak birkaç yerel ayrıntıydı.

"Gördün mü Fadila Hanım?" dedi babam kederli bir sesle "Paskalva günüünde

"Sordun mu Paula babamın. dedi babam kederli bir sesle. Paula'ya ganimet yumurta tokuşturduğun Paula teyze artık düşman olmuş bize."

Acıyla buruşmuş bir yüzle, "Biz bu noktaya nasıl geldik?"

diye sordu annem. "Nasıl?"

"Artık nasılı, niyesi yok," dedi babam. "Bugünlerde ya

şanan vahşeti açıklamaya ne yazık ki kelimeler yetmiyor. Etrafımızda olup bitenler için bir sebep arama. Bu trajediler 129

utanç verici kirli bir muamma olarak kalacak. Sadece birkaç

çapulcu katilin işi olarak hatırlanacak."

Annem bir an durup düşündü. "Bütün olup bitenlerden

nasıl haberimiz olmadı?" dedi kederli bir sesle.

Babam annemin kederine ortak olmak istercesine başını

kaldırıp ona uzun uzun baktı. "Türkler," dedi sesi titrerken,

"bu topraklardan gittiklerinden beri sahipsiziz .. Şimdi sahip

olduğumuz tek şey Allahımız. Umarım yüce rabbim bizi ko-

»

rur.

"Ya korumazsa?" dedim ürkerek.

Derin bir nefes aldı, sonra da biraz soluklandı babam.

"İnançlı ol kızım," dedi. "Görünen o ki bir tek Allah'a el

açacağız ve bizlere merhamet duyması için sabırla dua ede-

... .

”

cegız.

O sırada telefon çaldı. Koştum, ahizeyi kaldırdım. Arayan teyzemdi. "Siz iyi misiniz?" diye sordu panik dolu bir sesle.

Birden ağlamaya başladım. "Bilmiyorum teyze," dedim.

"Az önce Vrbanya Köprüsü'nün üstünde yaşanan olayları dehşet içinde izledik. Sinirlerim bozuldu."

"Üzme kendini. Her şey düzeline kadar da orada kal.

Sakın salı günü buraya döneyim deme."

Birdenbire kendimi daha kötü hissettim. "Ne yani, bir daha dönemeyecek miyim oraya?" dedim.

"Şaşkın," dedi teyzem. "Tabii ki döneceksin. Ama önceki gecedен beri Sırplar Saraybosna'ya giriş ve çıkışları tama-

men yasaklamışlar."

130

•

"Onlar kim oluyor?" dedim sinirli sinirli. "Saraybosna'ya giriş ve çıkışları nasıl yasaklarlar? Az önce merak edip Tarık'ı da telefonla aradım; ama ona ulaşamadım teyze.

Aklım Saraybosna' da, ikinizde kaldı. Nerdeyse çıldırmak

•

»

uzereyim.

"Tarık' ı hiç merak etme sen," dedi teyzem. "Ona birazdan ulaşmaya çalışırım. Şimdi kulağını dört aç, beni iyi dinle! Savaş çıktı artık Suada. Asla çıkmaz dediğiniz savaş en sonunda çıktı. Belki uzun bir süre buraya dönemeyebilirsin.

Keşke seni kendi ellerimle oraya göndermeseydim. Burada, yanımda kalsaydın."

Hüngür hüngür ağlıyordum. Telefonun ahizesi elimden kayıp yere düştü. Olduğum yere yığılıp kaldım. Başımı dizlerimin arasına aldım. "Hayır," diye bağırdım. "Ben Saraybosna'ya ve okuluma geri dönmek istiyorum ... "

Annem ve babam koşarak yanıma geldiler. Annem beni omzumdan tutup salladı. "Gözlerimin içine bak kızım," dedi şaşkın bir şekilde. "N' oldu?"

O anda ağzımı bıçak açmadı. Hayatta her şeyini kaybetmiş insanların konuşmaya gerek duymayan ortak sızısıyla, yaşlı gözlerimle uzunca bir süre annelere boş gözlerle baktım.

1 3 1

.

.

SAVAŞ

Milyevina, 6 Nisan 1992

Ramazan bayramının üçüncü günü savaş resmen başladı. Televizyondan izleyebildiğimiz kadarıyla Saraybosna ku şatma altındaydı. Genç kadınların günde üç-beş kez makyaj

yapıp, daracık mini etekleriyle ve yüksek topuklu ayakkabılarıyla arşınladıkları Tito Caddesi'nde hayat neredeyse durmuştu. Hemen telefona sarıldım, teyzemi aradım. "Nasılsın teyzeciğim?" diye sordum.

Teyzem sesimi duyar duymaz ağlamaya başladı. "Gerçeği

söylemek gerekirse Suada, hiç iyi değilim. Kendimi çok yalnız ve çaresiz hissediyorum."

"Öyle konuşma," dedim yüreğim burkularak. "Seni orda

yalnız bıraktığım için suçluluk duygusuna kapılıyorum zaten."

133

"Doğrusu ne, bilmiyorum Suada. Belki de hakkında hayırlı olan şey buydu. Burada başına bir şey gelseydi, ablama bunun hesabının nasıl verebilirdim?"

"Orada durumlar nasıl?"

"Nasıl olsun? İzzetbegoviç'in yüzünden cehennemine içine düştük. Dünden beri sokaklarda her an tedirgin bir vaziyette ve duvar diplerine sine sine yürüyoruz."

Aklım karışmıştı. "Neden?" diye sordum saf bir düşünceyle.

"Neden olacak? Tabii ki savaş yüzünden. Saraybosna

beşik gibi sallanıyor. Şehrin kıyısından patlama sesleri ve

dumanlar yükseliyor. Burada durum çok kritik. Her tarafı

bombalayıp kurşunlayacaklarmış. Alçaklar Saraybosnamızı

yerle bir edeceklermiş."

"Güya yarın sabah oraya dönecektim," dedim ağlamaklı

dır sesle.

"Sakın dönme. Zaten gelmeye niyetlensen de nasıl döneceksin?"

"Yollar hep böyle kapalı mı kalacak teyze?"

"İnan ki bilmiyorum. Bugün Bosnalılar için büyük bir

gün Suada. Birazdan hepimiz bayraklarımızı kaptığımız

gibi, özgürce dolaştığımız sokaklara çıkacağız. Avrupa Birliği

ölüm toplarının kan kustuğu bir günde, Bosna'nın bağımsız bir devlet olduğunu kabul etti, ne acı değil mi? Ölürlen bağımsız ve özgür olmak ... " Birden teyzemin boğazı düğümlendi. Nükteli konuşmasına daha fazla devam edemedi.

"Teyze," dedim üzgün bir sesle. "Tarık'tan bir haber var

mı?"

134

"Daha aramadı mı seni?"

"Hayır. Buraya geldiğim günden beri hiç konuşmadım

onunla. Beni hiç aramaması sence de tuhaf değil mi?"

"Dün akşam kısa bir süreliğine de olsa bana uğradı."

"Ne?" dedim şaşkınlıkla. "Sana mı uğradı? Sana uğramasını biliyor da bana neden bir telefon açmasını bilmiyor?"

"Bak Suada! Aslında sana söylemeyecektim; ama şimdi mecbur kaldığım için söylüyorum. Senin Milyevina'ya git-

tiğin gün, Tarık babasını kaybetti. Almanya'dan aynı gün

cenazesi apar topar getirildi. Cumartesi günü de toprağa

verildi. Dün akşam senin telefon numaranı almak için kısa bir süreliğine bana uğramıştı. O sevimsiz koşuşturmanın içinde telefon fihristini kaybetmiş. Numaranı ezbere bilmediği için de seni arayamamış. Galiba seni bugün arayacaktı."

Ansızın içime bir acı yayıldı. "Bakalım bu savaşta biz nasıl bir şekilde öleceğiz?" dedi teyzem.

"Hepimiz bir gün, bir şekilde öleceğiz elbette," dedim.

"İşte orada dur!" diye gürlledi. "Sen de birçok insan gibi ölüm hakkında bazı gerçekleri bilmiyorsun. Pisi pisine olan ölümler insanların alinyazısı değil. Yıllar önce bu konuyla ilgili bir makale okumuştum. Kur'an-ı Kerim insan ömrünün ne kadar olabileceğine, insanın ne kadar yaşayabilece

ğine dair hiçbir bilgi vermemiş. Hadislerde de insan bu kadar yaşar veyahut yaşamaz diye bir hatırlatma da yok. Allah tarafından insana bahşedilen ömre ecel-i müsemma denir.

İnsanoğlu bedenine gerektiği gibi bakarsa ömrünün sonuna kadar yaşar. Ama bedenini hoyrat kullanıp vaktinden önce ölürse ona da ecel-i muallak denir. Yani senin anlayacağın

135

Suada, bu savaşta ölmek pisi pisine ölümden başka bir şey değil."

Teyzemin bir din alimi edası takınarak konuşması, kederli yüzümü biraz da olsa güldürmeye yetmişti. "Seni elinden kaçırın adamlara acıyorum," dedim. "Sen kutsal bir başucu kitabı gibisin. Yürüyen bir bilgi küpüsün."

Teyzem kıkır kıkır güldü. "Sus kız," dedi. "Sen hangi bilgi küpünden bahsediyorsun? Ben olsam olsam sinir küpü olurum bu erkekler yüzünden. Ayrıca şunu unutma ki, erkekler kalın ciltli kitaplardan değil, çerez niyetine alıp okuyabilecekleri kitaplardan hoşlanırlar. Benim gibi ansiklopedik kadınlar sığ düşünceli erkeklere ağır gelir. Bu yüzden de bizi başlarının üstünde taşıyamıyorlar. Aslında bir yandan düşününce pek de haksız sayılmazlar. Çünkü içi boş bir kafanın üzerinde ağırlık taşıdığı nerede görülmüş ki?"

"Sen çok yaşa teyze," dedim. "Acı dolu bir günün başlangıcında bile insanı hala güldürebiliyorsun."

"Şimdi telefonu kapatıyorum," dedi teyzem. "Az önce

hastaneden arayıp işe çağırdılar. Galiba yaralıları hastaneye sevk ediyorlarmış."

Telefonu kapatırken içim bir tuhaf oldu. O sırada te-

lefon tekrar çaldı. "Alo," dedim ahizeyi kaldırıp kulağıma dayarken.

"Merhaba," dedi Tarık keyifsiz bir ses tonuyla. "Kusura bakma, kaç gündür seni arayamadım."

"Babanın öldüğünü duyduğum andan beri çok üzgünüm," dedim titreyen bir sesle. "Başın sağ olsun. Nasıl olmuş?"

136

"Teşekkür ederim canım," dedi Tarık. "Kalp krizi sonucu ölmüş."

"Sen nasılsın şimdi? Keşke yanında olup seni avutabilseydim."

"Bunu düşünmen bile büyük bir incelik. Ben de kendimi yeni yeni toparlamaya başladım. Biliyorsun, aslında babamla pek sık görüşmezdim. Onun ölümünden bu kadar etkileneceğim hiç aklıma gelmemişti doğrusu. Yine de insan, ne bileyim bir garip oluyor."

"Anlıyorum seni," dedim üzgün bir sesle. "Annen cenaze törenine katıldı mı peki?"

"Katılmadı. Nasıl katılsın ki? Geçmiş hayatında onu çok

üzzen bir adama hakkını nasıl helal etsin? Ölene kadar babamı affetmeyeceğini söyleyip duran bir kadın, sence onu son yolculuğuna uğurlamaya gelir mi?"

"Hayır, gelmez. Herhalde ben de onun yerinde olsam

aynı şeyi yapardım."

"Daha önce seni arayamadığım için bana kızgın mısın?"

"Yarım saat öncesine kadar sana çok kızgındım. Sonra

teyzemden acı gerçeği öğrenince, kızgınlığım yerini üzüntüye bıraktı. Babanın öldüğünü aklımın ucundan bile geçir-

”

.

.

memiştim.

"Hem acımdan, hem de sağa sola koşuşturmandan dolayı

seni bir türlü arayamadım. Daha sonra seni aramak istedim;

ama bu sefer de telefon fihristimi nereye koyduğumu bulamadım. Sen nasılsın? Biliyorum, çok kötü günlerden geçiyoruz. Teyzen söyleye söyleye en sonunda savaşı çıkarttı."

137

Yüzüme buruk bir gülümseme yayıldı. "Senden ayrı düşmek," dedim.

"Savaşların en büyüğüymüş. Keşke şimdi yanımda olsaydın da ne bu savaştan, ne de ölümden korksaydım."

Teselli ettim. Uzaklara dalarak gözlerimle düşmanı buldum. Harada saklanıyor

TARİK SUSTU. UZAKLARA GANIP GİDEN GÖZLERİNİME UŞARIYA DAKIMMI. HAVADA SAĞANILAN BERİ YAPIŞ YAPIŞ VARLIĞINI HİSSETTİREN BİR AĞIRLIK VARDI. SANKİ YAĞMURU SIRTINDA TAŞIYAN RÜZGARIN NEMLİ YORGUNLUĞU TÛL PERDENİN ARASINDAN İÇERİYE SÜZÜLÜYORDU. ANSIZIN ŞİMŞEK ÇAKTI. SONRA DA GÖKYÜZÜNÜ BESLEYEN SIRLARA FİSİLDİYORMUŞÇASINA TATLI TATLI BİR YAĞMUR YAĞMAYA BAŞLADI. "SENI SEVİYORUM," DEDİ TARİK TATLI BİR ŞEKİLDE KULAĞIMA FİSİLDAYARAK.

Birden içim ürperdi. "Ben de seni seviyorum. N' olur

kendine çok dikkat et. Aklım sende kalmasın."

"Sen beni merak etme. Bırak da ben seni düşüneyim.

Tekrar kavuşacağımız günü ipe çekiyorum."

Gözyaşlarımı daha fazla tutamayıp ağlamaya başladım.

"Benim için bir şey yapar mısın Tarık?" dedim.

"Söyle su perim."

"Her akşam saat tam onda, gitarınla bana Rodrigo'nun

concierto de aranjuez parçasını çalar mısın?"

Tarık'ın ses tonunda merakla karışık bir şaşkınlık vardı.

"Neden Rodrigo'nun concierto de aranjuez parçası da bir

başkası değil?"

"O parçada seni buluyorum," dedim iç çekerken. "O par

çada bizi buluyorum. Her akşam saat tam onda kulağım sende olacak. Bu zor zamanlarda her ne kadar birbirimizden ayrı düşsek de gitarınla bir ses gönder bana. Bileyim ki hayattasın ve hala benim için nefes alıyorsun. Şimdi söz ver, bana! Her

akşam saat tam onda bu parçayı çalacaksın, tamam mı?"

ZOR ZAMANI.AR

....

Nisan ayının ikinci haftasında kanlı savaş hızını arttırarak

sürdü. Biyelyina' dan sonra Zvornik kenti de artık yok olmuştu. Bosna'nın kuzeydoğusunda bulunan Zvornik'e, Sırp ordusunun topçu birimleri tarafından birkaç gün boyunca bomba yağdırılmıştı. Stratejik konuma sahip bu küçük kent

Sırlar için epeyce önemliydi. Çünkü bu kenti ele geçirmeleri bir ayaklarının Bosna' da olması anlamına geliyordu.

Sırbistan' dan Drina Nehri'yle ayrılan bu kentte ağırlıklı olarak Boşnaklar yaşıyordu. Günlerce atılan bombalar kenti hallaç pamuğuna çevirmiş, en sonunda da Boşnaklar teslim olmak zorunda kalmışlardı. Boşnak halkının icabına

bakmaları için de Sırp paramiliter kuvvetler derhal bölgeye

sevk edilmişti.

Arkan'ın Kaplanları'nın yanı sıra, aralarında Mirko Joviç önderliğindeki Beyaz Kartallar ve Şeşely' in Çetnikleri zaman kaybetmeden işe koyulmuşlardı. Bu paramiliter kuv-139

vetler yıkılan evlere tek tek girmişler, korkularından kaçıp ormana saklanan Boşnakları bir bir ele geçirmişlerdi. Genç erkeklerin tümünü orada kurşuna dizmişler, daha sonra da

kadınların ve genç kızların ırzına geçmişlerdi. Bölgeden canhıraş bir şekilde kaçmaya çalışan yaşlıların da, evlerinden hiçbir şey almalarına izin verilmemişti.

Televizyondaki korkunç görüntüler karşısında kanım

donmuştu. Nerdeyse bayılacak gibiydim. Yürek paralayıp

feryatlar koparan Boşnak kadınlarının sesleri hala kulaklarımda çınlıyordu. Fikret enişteme baktım. Sırlara küfürler, lanetler yağdırıyordu. Sonra gözüm babama takıldı. Yüzüne garip bir durgunluk yayılmıştı. "Sırlar şimdi de etnik bir temizliğe başladılar baba," dedim buz gibi bir sesle. "Biz simdi ne

yapacağız?"

O sırada telefon çaldı. Edina ablam kalkıp telefona baktı. "Bir saniye," dedi. "Kendisini telefona çağırıyorum."

Ablam ahizeyi konsolun üzerine, aile fotoğrafımızın yanına koydu. "Suada," diye seslendi. "Telefon sanaymiş. Erkek arkadaşın arıyor."

Annem Edina ablama anlamlı anlamlı baktı. "Bu kızın erkek arkadaşı da mı varmış?" diye sordu.

Babamın yanında yüzüm pancar gibi kızardı. "Sana ne anne?" dedi Edina ablam. "Yine ne karıştırıyorsun ortalığı?"

O genç bir kız artık."

Annem ablama ters ters baktı. "Kötü bir şey mi söyledim kızım? Sadece şaşırdım. Benim neden haberim yok?"

Ayşa ablam güldü. "Bundan da haberin olmayıversin be

"

anne.

140

"Tamam," dedi babam sinirli sinirli. "Bu konuyu kapatın artık. Benim yanımda bir daha da böyle şeyler konuşmayın."

Utancımдан yerin dibine girmiştım. Telefonun ahizesini alıp alev alev yanan yanağıma dayadım. "Merhaba Tarık, nasılsın?"

Birden annemin sesi salonun içinde yankılandı: "Hele şükür, oğlan Müslümanmış."

Evdeki herkes bir anda kahkahayı bastı. "Ah anne!" dedi

Edina ablam başını sallarken. "Sen yok musun sen."

O an gülmemek için kendimi zor tuttum. Tarık'ın sesi endişeliydi. "Az önce televizyondaki görüntüleri izledim," dedi. "Aklım hep sende. Zvornik hemen yanı başınızda. Sana da bir şey olacak diye ödüm kopuyor."

Kendi hislerimi bastırıp Tarık'ı yatıştırmaya çalıştım.

"Bizi hiç merak etme. Biz burada gayet iyiyiz. Konservatuvardan ne haber? Açılmadı mı hala?"

"Hayır, bence uzunca bir süre açılacağı da benzemiyor.

Sana şimdi çok önemli bir şey söyleyeceğim."

Kalbim küt küt atmaya başladı. Derin bir nefes aldım.

"Bana hak vermelisin ... " dedi Tarık tane tane konuşarak.

"Hangi konuda?" diye sözünü kestim.

"Önce bir dinle, sonra çok iyi düşün, dersen o zaman yargıla beni. Ben Yeşil Berelilere gönüllü olarak katıldım."

"Neye katıldın?" diye sordum şaşkınlıkla.

"Yeşil Bereliler Birliği' ne katıldım. Bu birlik Sırlara karşı mücadele ediyor. Birliğin başında da Emin Şvrakiç var."

1 4 1

Aniden titremeye başladım. "Sen savaştan değil sanattan anlarsın," dedim. "Sen delirdin mi Tarık? Bu zamana kadar

parmakların hep piyanonun tuşlarına bastı. O ince parmaklar bir silahın tetiğine hiç dokunmadı ki. Neden böyle bir işe kalkıştın?"

"Senin için," dedi bir çırpıda.

"Benim için mi?" dedim gözyaşlarımı içime akıtırken.

"Evet, bütün bunlar senin için."

"Bu yaptığını hiç de doğru bulmadım. Benim fikrimi almadan böyle bir işe kalkışmamalıydın. Sana bir şey olursa ben ne yaparım Tarık?"

Telefonda kısa bir sessizlik oldu. "Savaş bir oyun değil,"

dedim. "Sen oyun oynamak istiyorsan sana söyleyecek sözüm bitmiştir."

"Her şey yoluna girecek," dedi Tarık sakın bir sesle. "Hayatımızı sürekli Sırların bize neler yapacakları korkusuyla geçiremeyiz. Savaşı artık görmezden gelemeyiz. Bu zamana kadar millet olarak uyuduk, bugünden sonra uyanıp ayağa

kalkmamız gerekiyor. Aksi halde yarınlar bizim için yok artık. Ben aptal değilim, ben de biliyorum savaşın bir oyun olmadığını. Ben Sırlara karşı savaşmazsam o zaman ülkem için kim savaşacak, söyler misin bana?"

Sustum.

"Susma," diye haykırdı. "Söyle bana, Bosna için kim savaşacak?"

Tarık'ın sorusu karşısında allak bullak olmuşum.

"Pekala," dedim. "Mademki çok istiyorsun, Sırlara karşı

142

savaş öyleyse. Elinizde yeterli silahınız bile yokken sen savaşmaya gidiyorsun."

Tarık ansızın güldü.

"Neden gülüyorsun?" dedim kızgın bir şekilde. "Deminden beri beni çıldırttığın yetmedi mi?"

"Kusura bakma," dedi hala gülerken. "Seni çıldırtmak

için gülmüyorum. Geçen gün belediye başkanı silah yapmamız için bize birtakım malzemeler verdi. Bir arkadaşımız da elindeki bu malzemelerden tüfek yaptı. Yaptığı tüfeği denerken de kazayla karısını bacağından vurdu."

Bir anda tüm sinirlerim boşalmıştı. Kendimi tutamayıp

gülmeye başladım. "Desene," dedim. "Zavallı kadın hedef

tahtası olmuş."

"Dur," dedi Tarık. "Sana anlatacaklarım henüz bitmedi.

Elimizde çok az sayıda roket vardı; ama bu roketleri fırlatacak rampamız yoktu. Dün Sırlar tanklarla şehrin içine girmeye kalkışınca, Dedo lakaplı bir yeşil bereli, plastik borudan rampa yaptı. Roketi plastik borudan yaptığı rampanın içine koyup tanka doğru ateşledi. Roket önce tramvaya, sonra da tramvaydan sekip tanka çarptı. İkinci attığı roket de yine büyük bir şans eseri Sırp tankına isabet etti. O anda

Sırları görmeliydin. Tanklara hemen manevra yaptırıldılar,

şehrin dışına doğru kaçmaya başladılar. Zannettiler ki elimizde dünya kadar cephane var."

"İnanmıyorum sana," dedim şaşkınlıkla. "Gerçekten

böyle mi oldu?"

"Sana yemin ederim aynen böyle oldu."

143

İçime yine bir hüznün çöktü. "Peki," dedim. "Sırların elinde çok silah var mı?"

"Ne yazık ki," dedi Tarık buruk bir sesle. "Bosna'daki

Sırp ordusunun elinde üç yüz tank, iki yüz zırhlı personel

taşıyıcısı, sekiz yüz ağır silah parçası ve kırk tane de uçak

"

varmış.

"Bunlar çok korkunç sayılar, sence de öyle değil mi?"

"Evet, maalesef öyle. Boşnakların elinde ise topu topu

iki tank, iki de zırhlı personel taşıyıcı var. Silah ambargosunun bir an önce kalkması lazım. Yoksa bu ambargo Boşnakların sonunu getirecek."

"Dikkat et," dedim. "N'olur, kendine çok dikkat et."

"Şimdi kapatmam gerekiyor," dedi Tarık. "Sonra yine görüşürüz. Her akşam saat tam onda kulağın bende olsun.

Bilesin ki sana verdiğim sözü o günden beri tutuyorum."

"Sen de bilesin ki," dedim. "Ben de seni her akşam o saatte can kulağıyla dinliyorum."

***

Milyevina'ya geleli tam bir ay olmuştu. O sabah kan ter

içinde uyandım. Gördüğüm kabus beni dehşet içinde bırakmıştı. Hemen aşağı kata indim, televizyonu açtım.

"Yüzün neden solgun?" diye sordu annem.

"Bir kabus gördüm," dedim. "Kesik başlı atıyla bir kadın, Drina Nehri'nin üzerinde çığlık atarak bana doğru geliyordu."

Annem zeytin karası gözleriyle bana baktı. "Allah hayır

.

"

etsin.

144

"Bir saniye," dedim telaşlı telaşlı. "Galiba yine bir şeyler olmuş anne."

Televizyondaki haberlere dikkat kesildim. Haberleri sunan spikerin yüzünde şaşkın bir ifade belirdi. "Sevgili seyirciler," dedi derinden sarsılarak.

"Stüdyodaki arkadaşlarım beni kulaklıktan uyarıyor. Sayın Cumhurbaşkanımız telefon hattımızdaymış. Sayın İzzetbegoviç iyi günler."

"İyi günler," dedi İzzetbegoviç sakın bir sesle.

"Efendim, Lizbon' daki görüşmeleriniz hakkındaki sorularıma geçmeden önce, izninizle size farklı konuda bir soru sormak istiyorum. Uçağımız dün Lizbon'dan havalandı. Hiç kimse şu anda nerede olduğunuzu bilmiyor. Siz şu anda

tam olarak neredesiniz?"

"Lukavitsa'dayım," dedi İzzetbegoviç.

İzzetbegoviç'in bu sözleri spikerin göğsüne bir hançer gibi

saplandı. Anneme baktım, o da benim gibi nefesini tutmuştu

adeta. Bosna' da yaşayan herkes bilirdi ki, Lukavitsa' da Sırp'ların en önemli savaş karargahlarından biri bulunuyordu.

"Lukavitsa' da ne yaptığınızı sorabilir miyim?" diye sordu

spiker bocalayarak.

"Kaçırıldım," dedi İzzetbegoviç. "Bu telefonu da size

tüm güçlülere rağmen havaalanı müdürünün odasından

açıyorum. Ne yazık ki müdür beyi ikna etmem hiç de kolay

olmadı."

"Kaçırıldınız mı? Ama bu nasıl olur efendim?"

"Evet, kaçırıldık.

Lizbon' dan dönen uçağımız

Saraybosna'ya indiğinde maalesef esir alındık. Benimle

145

birlikte Zlatko Lagumciya ve Sabina Berberoviç de nıtsak edildi."

İzzetbegoviç' e neler olduğunu herkes yavaş yavaş öğrenmeye başlamıştı. "Efendim," dedi spiker şaşkınlığını üzerinden atarke, "şu anda sağlık durumunuz nasıl?"

"Allah'a şükür iyiyiz. Özgürlüğe kavuşana kadar, sizin aracılığınızla bütün yetkilerimi yardımcım Eyüp Ganiç' e devrettiğimi duyuruyorum," dedi İzzetbegoviç.

O sırada babam içeri girdi. "Gel Emin Bey," dedi annem heyecanlı bir şekilde konuşarak. "Cumhurbaşkanı İzzetbegoviç'i kaçırmışlar."

Babam şaşkınlıktan adeta küçük dilini yutmuşnu. Ne söyleyeceğini bilemiyordu. Birden telefon çaldı. Koşup telefona baktım. "Duydun mu İzzetbegoviç'in başına gelenleri?"

dedi teyzem bir çırpıda.

"Evet," dedim ağlamaklı bir sesle. "Şimdi ne olacak teyze?"

"Açık söylemek gerekirse," dedi teyzem. "Aliya

İzzetbegoviç'in durumu beni hiç ilgilendirmiyor. Şimdi hastanede konuşurlarken duydum. İzzetbegoviç ve yanındakiler bir değış tokuşta rehin olarak kullanılacaklarmış."

"Kiminle değış tokuş edileceklermiş?"

"İskenderiye Meydanı'nda Yugoslavya Halk Ordusu ile

Yeşil Bereliler arasında dünden beri kanlı çatışmalar sürüyor. Boşnak güçleri, Sırp komutanı Kukanyats'ın ve kumandasındaki askerlerin etrafını adeta Çin Seddi gibi etten bir duvarla ördüler. Sırlar İzzetbegoviç ve diğerlerinin karşılığında komutan Kukanyats ile Sırp askerlerinin değiş to-1 46

kuşunu önereceklermiş. Bu değiş tokuş işini de MacKenzie

k

yapaca

"

miş.

"MacKenzie de kim?"

"General Lewis MacKenzie Bosna' daki Birleşmiş

Milletler'in Kanadalı komutanıdır."

"İyi bir insan mı bari?"

"Ne bileyim," dedi teyzem. "Sonuçta o da bir Hıristiyan.

Elbette dindaşlarının yanında olma gereğini hissediyor ki,

Bosna'ya uygulanan silah ambargosunu kaldırtmıyor."

"Peki, sen nasılsın teyze?"

"Bu savaş ortamında nasıl olayım sence? Savaşla büyümedik ki savaşa alışık olalım. Hayatımda ilk kez yardım kuyruğuna girip başkalarına el açtım. O anda ne kadar çok utandığımı sana anlatamam Suada. Keşke yer yarılıydı da

yerin dibine girseydim. İlk defa kendimi bir dilenci gibi hissettim. Birilerinin artıklarıyla geçinmeye çalışmak çok ağır-

ma gitti. .. "

Birden teyzemin boğazı düğümlendi. Hüngür hüngür

ağlamaya başladı. "Ağlama," dedim ben de ağlarken. "Ne olursun ağlama teyze. Elbet bu gnler de gelip geçecektir."

Teyzem iini çekti. "Biz bu hallere dŖecek insanlar mıydık?" diye sordu. "Saraybosna' da Ŗu anda yaşayan Hırvatlara Karitas, Sırlara Dobrotvor ve biz Boşnaklara da Merhamet adlı yardım kuruluşları aracılığıyla birtakım yardımlar yapılıyor. Tabii ki bir de Kızılhaç var. Ama bu yardımlara rağmen Saraybosna' da her Ŗey ateş pahası olmuş. Yugoslav Dinarı tedavülden kalktı. Ŗimdilerde dinarın yerini Alman Markı

147

aldı. Bir kilo kahve seksen, bir kilo Ŗeker altmış, bir kilo süt kırk, bir kilo patates elli Alman Markından satılıyor."

"Büyük bir rezalet," diye haykırdım. "Televizyondaki haberlerden durumların pek iyi olmadığını duymuştum. Ama bu kadar korkunç olduğunu bilmiyordum. Sen bu durumda ne yiyip içiyorsun teyze? Paran var mı?"

"Bütün paramı bankaya yatırmıştım," dedi teyzem. "Artık o paralar da hiç oldu gitti. Elimde kala kala birkaç yüz Alman Markı kaldı."

"zlme," dedim. "Nasıl olsa maaşın var."

Teyzem acı acı güldü. "Maaş mı? Artık o da yok."

"Nasıl?" diye sordum Ŗařkınlıkla.

"Yok işte," dedi. "Ortada maaşları ödeyecek devlet mi kaldı? Ortada devlet kalmayınca, maaşlar da hiç oldu gitti."

"Maaş almadan mı çalışıyorsunuz?" dedim buz gibi bir ses tonuyla.

"Evet," dedi teyzem bir çırpıda. "Hatta Boşnak askerlere

bile maaş yerine ayda otuz paket sigara vereceklermiş."

Düşüncelerim altüst olmuştu. "Nasıl yani?" diye sorabildim.

"Saraybosna' da savaş başladığı günden beri işyerleri

ve fabrikalar tek tek kapandı. Paniğe kapılan insanlar da

mecbur kalıp her yeri yağmaladılar. Saraybosna'da bir tek

kapanmayan sigara fabrikası oldu. Bugünlerde her şey karaborsaya düştü. Satın aldığın bir şeyin parasını ya Alman Markıyla ya da sigara paketiyle ödüyorsun."

Şaşkınlıktan ağzım bir karış açık kalmıştı. "Sana ilginç

bir şey daha söyleyeyim mi?" dedi teyzem. "Sigara fabrikası

148

kağıt yokluğunda her türlü atık malzemeyi değerlendiriyor.

Sigara paketinin kağıt ambalajı tuvalet kağıdından olduğu

gibi, bir gazetenin haber sayfalarından da olabiliyor. İnanır

mısın, şu anda içtiğim sigaranın tütününü, birilerinin ölümünü haber olarak veren bir gazetenin kağıdıyla sarılmış."

"Sen ne zamandan beri sigara içmeye başladın?" diye sordum.

Teyzemin sesi titredi. "Artık önümde çok uzun yıllar

yok. Bu yüzden de bütün zamanımı sağlıksız olan şeylere

adamak istiyorum."

"Öyle konuşma," dedim ağlamaklı bir sesle. "Savaş bir

gün bitecek ve sen çok uzun yaşayacaksın."

"Hiç sanmıyorum," dedi teyzem içindeki hayal kırıklığını sesinin tonuna vansıtırken. "Her gün binalardan kopan cam kırıkları adeta kristal bir selale gibi

yanışırken. Her gün binlerce kopan cam kırıklarında acı kristal bir şerh gibi başımıza dökülüyor.

Binalara isabet eden yüz yirmi milimetrelik bombalar, binaların cephesinde sanki bir taş kabartma şekillendirmiş gibi insanın gözüne görünüyor. Pencere camlarının parçalarını birbirine tutturarak birleştiren bej renkli ambalaj bantları,

Saraybosna'nın içler acısı halini, sokaklara saçılmış cam kırıklarından daha iyi anlatıyor insanlara. Tabii ki bir de Pazi Sniper26 levhalarını unutmamak gerekiyor."

Teyzemin sözleri içimi parçaladı. "Bilmiyorum," dedim

çatallaşan bir sesle. "Ben insanların nasıl bu kadar vahşi olabildiklerini ya da onları bu noktaya getiren sebepleri düşündüğüm zaman neyin doğru, neyin yanlış olduğunu bilmiyo-26 Keskin nişancıya dikkat et!

149

rum. Savaş çığırkanı Sırları geçmişte de anlamadım, yarın da anlamayacağım."

Teyzem acı acı güldü. "Ben de," dedi. "Şu Yahudi milletini anlamayacağım."

Birden donup kaldım. "Yahudi milleti mi?" diye sordum şaşkınlıkla. "Yahudilerle alıp vermediğin ne senin teyze?"

"Sırlar şehrin şebeke sularını ve elektriklerini kesmeye başladılar. Bugünlerde en büyük sorunlarımızdan biri susuz kalmamız. Su tankerleri sokak sokak dolaşıp su dağıtıyor.

Yüzlerce insan ellerindeki plastik bidonlarla su kuyrukları oluşturuyor ... "

"Eee," dedim teyzemin konuşmasını keserek. "Su kuyruklarının Yahudilerle ne alakası var?"

"Hastaneye dün bir Yahudi geldi," dedi teyzem.

"Saraybosna'ya soktuğu su arıtma cihazıyla, Milyatska

Nehri'nin suyunu arıtarak para karşılığı insanlara satıyordu. Başka kimin aklına gelir, Milyatska Nehri'nin suyunu arıtıp savaş mağduru insanlara satmak?"

Kendimi daha fazla tutamayıp sinirimden güldüm. "Ancak bir Yahudinin aklına gelir," dedim. "Başka da kimsenin aklına gelmez."

Teyzem de güldü. Morali biraz da olsa yerine gelmişti.

"Dur," dedi. "Sana bir savaş fıkrası anlatayım mı? Bugünlerde ne de olsa savaş fıkraları moda oldu."

"Anlat," dedim acınacak halimize gülerken.

"Muyo," dedi teyzem. "Sipere yatmış bekliyormuş. Karşı

siperde de Sırp askeri varmış. Sırp askeri Muyo'ya seslenmiş:

'Ulan Muyo! Saraybosna' da sular kesik. Bir Müslüman ola-

1 50

rak sen kışını neyle yıkıyorsun?' Muyo karşı siperdeki Sırp

askere seslenmiş: 'Sen hiç merak etme beni. Ben kışını artık suyla değil Knez Miloş'la yıkıyorum.' Sırp askeri siperde öylece kalakalmış. Muyo'ya tek bir söz bile söyleyememiş."

Gülmekten gözlerimden yaşlar akıyordu. "Knez Miloş'la

mı? Muyo kışını Sırp bir kahramanın adını verdikleri maden suyla mı yıkıyormuş?" dedim.

"Evet," dedi teyzem hala gülerken. "Evdekiler nasıl?"

"Biz şimdilik iyiyiz. Ayşa ablam ne yazık ki dükkanı kapattı."

"Neden?"

yılıık bayat bisküvileri yardım adı altında dize kakalamışlar."

"Siz de o bayat bisküvileri sokaktaki aç hayvanlara verin," dedim sinirli sinirli.

"Hayvanlar da bir can taşıyor," dedi teyzem. "Ben yemediğim şeyleri onların önüne nasıl koyarım?"

O anda ne diyeceğimi bilemedim. "Haklısın teyze," dedim ve daha sonra da onu çok sevdiğimi söyleyerek telefonu usulca kapatıverdim.

1 52

,

ÖLÜM TOPIARI

....

Her gün bir öncekinden daha zorlu olduğu halde, her

an güzel günlerin beklentisi içinde yaşamak çok güçtü.

Bosna' da hayatın normale dönmesini beklemekten başka

elden hiçbir şey gelmiyordu ... Radyolar, televizyon kanalları ve gazeteler hiç durmadan savaştan söz ediyordu. Çarşaf çarşaf ölüm listeleri yayımlıyorlardı.

Saraybosna'ya su ve elektrik akımının girişi Sırplar tarafından tamamen engellenmiş, savaş mağduru Boşnaklar yakacak bir tane bile mum bulamadıkları için yağ kandilleri yapmışlardı. Sırp General Ratko Mladić önderliğindeki Sırp ordusu, Sırplara ait olmayan her şeyi yerle bir ediyor ve Sırp olmayan herkesi öldürüyordu. Mitralyöz ateşiyle öldürülen insanların, zavallı masum çocukların görüntüleri ise son derece korkunçtu.

CNN'nin savaş muhabiri Christiane Amanpour da leş

kargası gibi dadanmıştı Bosna'ya. Her gün Sırplar tarafın—

153

dan katledilen Boşnakların evlerinin önünde çekimler yapıyor, yaşadığımız

trajediyi ballandıra ballandıra seyircilerine aktarıyordu.

Evet ... Bosna'da başa çıkılması güç sorunlar vardı. Sanki ölüm Boşnaklara kurtuluş gibi gelmeye başlamıştı; ama Sırplar Boşnaklar için ölümü bile zorlaştırmıştı. Boşnak erkeklerini öldürmeden önce çeşitli işkencelere tabi tutuyorlar, gözlerinin önlerinde kadınlarına tecavüz ediyorlardı.

Kimi zaman da bir tabancayı esir Boşnakların ellerine tutuşturup zorla Rus ruleti oynatıyorlardı.

Evet ... Bosna' da başa çıkılması güç sorunlar vardı. Yiyecek yoktu. Kızılhaç'ın ve birtakım yardım kuruluşlarının artıklarıyla geçinmeye çalışıyorduk. İfeta teyzem çok haklıydı.

İlk kez yardım kuyruğuna girdiğimde, ben de kendimi bir

dilenci gibi hissetmiştim. Keşke o anda yer yarılısaydı da yerin dibine girseydim. Yardım paketlerinin içinde un, pirinç, azıcık sıvı yağ, kara bir makarna, yeşil mercimek ve tuzlu mu tuzlu feta peyniri vardı ...

*

o sabah yine televizyonun karşısına oturmuş, adeta taş

kesilmiş gibi savaş haberlerini izliyordum. İçimde hiçbir duygu kalmamıştı. Ayşa ablam bir fincan kahveyle odaya girdi. "İç şunu," dedi.

Kahveden bir yudum aldım. "Bu da ne?" diye sordum yüzümü ekşiterek.

Ablam acı acı güldü. "Yeni Boşnak kahvesi," dedi. "Yoksa tadını beğenmedin mi?"

1 54

"İğrenç," dedim. "Ekşimsi bir tadı var. Bu kahveyi nerden buldun abla?"

"Yeşil mercimekten kendim yaptım."

Ablama hayretler içinde baktım. "Sen benimle dalga mı geçiyorsun?"

"Hayır. Gerçekten de içtiğin kahveyi mercimekten yaptım."

Güldüm. "Sen kendini aşmışsın be abla," dedim.

"Pekala, başka mutfak buluşların var mı?"

"Var," dedi ablam. "Şimdi dışarı çıkıyorsun. Biraz ısırgan otu toplayıp geliyorsun."

"Isırgan otu mu?" dedim şaşkınlıkla. "Isırgan otuyla ne yapacaksın?"

"Isırgan otunu biraz pirinçle karıştırıp ıspanaklı pita ya-

-

”

pacagım.

"Ya benim canım peynirli pita isterse o zaman ne yapacaksın?"

"Onun da çaresini buldum," dedi. "Pirince biraz su ilave ettikten sonra, pirinci pakmayayla yoğuruyorsun. Sonra da yufkaya sarıyorsun. Al işte sana yalancı peynir pitası."

O sırada telefon çaldı. Hemen koşarak telefonun ahizesini kaldırdım. "Alo," dedim.

"Nasılsın Suada?" diye sordu teyzem.

"Şimdilik iyiyiz teyzeciğim," dedim. "Sahtekar Ayşa ablamla oturmuş laflıyorduk."

"Sahtekar mı?" dedi bocalayarak. "Ayşa mı sahtekarmış?"

"Evet," dedim gülerken. "Yeşil mercimekten sahte kahve, pirinç ve pakmayadan yalancı peynir pitası, ısırğan otundan da ıspanaklı pita yapmayı öğrenmiş ... "

155

Ayşa ablam lafımı kesti. "Ekmek kırıntılarından köfte yaptığımı da söyle teyzeme," diye seslendi.

"Ablamın söylediklerini duydun mu teyze?"

"Duydum," dedi. "Ne yazık ki savaş koşulları yaratıcılığı da beraberinde getiriyor. Hatta geçen gün biz de üzerine bomba düşmüş bir arabanın aküsünü çıkarıp radyomuza bağladık. Senin de malumun olduğu üzere Saraybosna'da

çoğu bölgelerde elektrikler kesik. Artık televizyon izleyemiyoruz. Bosna' da olup bitenleri ancak radyolardan öğrenebiliyoruz. Bakalım telefon hatlarını ne zaman kesecekler?"

"Şimdilik burada elektrikler kesik değil. Orada son durumlar nasıl teyze?"

"Sırp lar Grbavitsa'yı ele geçirdiler," dedi bir çırpıda.

"Ne? Evimize ne oldu peki?"

"Artık evimiz yok," dedi teyzem çatallaşan bir ses tonuyla. "Grbavitsa'dan kaçanlar canlarını kurtardı, kaçamayanlar ise Sırp ların eline esir düştü."

"Ya sen?" dedim korkuyla. "Sen nasıl kaçabildin?"

"Savaş başladığı günden beri doğru düzgün eve gidemiyorum ki," dedi.
"Grbavitsa'yı ele geçirdikleri gün yine hastanedeydim."

"Şimdi nerde kalıyorsun?"

"Hastane her gün yaralı insanlarla dolup taşıyor. Her an,
her saniye onların başındayız. Ayrıca ... "

"Ayrıca ne?" dedim teyzemin lafını bölerek.

"Radovan Karaciç, Koşevo Hastanesi'nin psikiyatri klini
ğinde tam on üç yıl çalıştı. Bugünlerde ona köpeklik yapan

1 56

•
General Ratko Mladiç' e güya talimat vermiş. O da hastane-
yi havan topu ateşiyle yerle bir edecekmiş."

Yüreğim ağzıma geldi: "Bu adam nasıl nankör biriymiş.
İnsan on üç yıl ekmek yediği bir yere böyle mi teşekkür
eder?"

"O şerefsizin sütü bozuk," dedi teyzem. "O dönemde
Karaciç'in amiri Doktor İsmet Kerim'di. Meğerse o günden
beri yarası varmış."

"Kendine çok dikkat et teyze," dedim. "İnşallah böyle bir
delilik yapmazlar."

"İnşallah," dedi teyzem. "Zaten yapsalar da onlara karşı

• • • • •

koyacak gücümüz ne yazık ki yok."

"Yine de kendine dikkat et."

"Ederim canım," dedi teyzem. "Siz nasılsınız?"

"Biz gayet iyiyiz," diye yalan söyledim.

"Sizi sonra tekrar arayacağım," dedi teyzem heyecanlı heyecanlı. "Telefonu şimdi kapatıyorum. Galiba yeni yaralıları getiriyorlar."

Telefon çat diye suratıma kapandı. "Ne oldu?" dedi Ayşe

ablam korku dolu gözlerle bakarken.

"Sırp'lar Grbavitsa'yı ele geçirmişler," dedim. "Saraybosna' da artık bir evimiz yok."

Ablam allak bullak oldu. Ansızın telefon çaldı. Ahizeyi

kaldırıp kulağıma dayadım. "Alo," dedim.

"Benim canım," dedi Tarık yorgun bir ses tonuyla.

Sinirlerim boşalmıştı, birden ağlamaya başladım.

"Allah'ın yardımını ne zaman gelecek?" diye sordum Tarık'a.

1 5 7

Tarık beni yatıştırmaya çalıştı. "Ne olur ağlama," dedi.

"Sırp'lar Grbavitsa'yı da işgal etmiş."

"Biliyorum," dedi sakın sakın konuşarak. "İnşallah en

yakın zamanda Sırp'lardan Grbavitsa'yı geri alacağız."

"Bu savaşa katlanmak gerçekten de çok zor. Bu savaş çabucak bitsin diye her gün Allah' a dua ediyorum. Şu anda yanımda olmana o kadar çok ihtiyacım var ki. Her çalan telefonda yüreğim ağzıma geliyor. Senin ve teyzemin başına

kötü şeyler gelmesinden çok korkuyorum."

"Evvvelallah bize hiçbir şey olmayacak," dedi Tarık tatlı tatlı konuşarak. "Eğer bizi yanında görmek istiyorsan yüreğinin sesini dinle. Çünkü biz orada saklı olacağız."

Heyecandan sesim titremeye başladı. "Zaten seni yüreğimde eritmişim," dedim.

"Her gün seni düşünüyorum," dedi Tarık duygu dolu bir

sesle. "Benim olman için bana hangi iyi talih çarptı bilmiyorum. Sadece bir bakışın yetti bana. O gün o küçük odada bizim için aşkın çarkları dönmeye başlamıştı. Sana söz veriyorum aşkı. Her anımı, her saniyemi sana kavuşmak için harcayacağım."

"Ben de seni bekleyeceğim," dedim ağlarken. "Seni beklerken de hasretinle yanan dudaklarımın arasından senin yüreğine kendi yaşam özümden üfleyeceğim."

"O zaman dinle," dedi Tarık ve sonra da şu sözleri kula

ğıma tatlı tatlı mırıldandı:

ı;tllev renkli saçların yüreğimi titretiyor

€la gözlerindeki yeşil hareler başımı döndürüyor

158

'Biliyorum

s:'lşkıımı:z. bUfJünlerde karanlığa mahkum bir prenses gibi

s:'lma varsın olsun

&ünü geldiiji vakit sevgilim

Orada olacağım

Olacak Olacaktım

&n de oradaysan şayet

Senin için yaşamaya devam edec:egim

&eçen zaman içinde her şeyimi kaybedebilirim

s:'lma seni asla kaybetmeyec:egim

Çünkü aşkımız

s:'lşkların en dogrusu

s:'lşkların en güzeli ...

Telefon ansızın 'pat' diye kesildi. Tarık yanımdan aniden kayboluvermişti sanki. Tekrar ağlamaya başladım.

"Yine n'oldu?" diye sordu Ayşa ablam. "Neden ağlıyorsun?"

"Hiç," dedim gözyaşlarımı elimin tersiyle silerken. "Kendimi şöyle yere uzatıp bedenimi toprağın içine bırakıvermek ve orada sönüp gitmek istiyorum."

Ablam elini omzuma attı, yanaklarımdan öptü. "Böyle

karamsar şeyler konuşma," dedi. "Elbet bir gün güzel günler

tekrar gelecek."

"Ya o günleri biz göremezsek, ne olacak abla?"

"Deli olma. Bu yaşta ölüm bize yakışmaz."

O sırada kapı zili çaldı. Ayşa ablam koşup kapıyı açtı.

Edina ablam ve Fikret Eniştem soluk soluğa içeri girdiler.

"Hemen televizyonu açın," dedi Edina ablam.

Ayşa ablam az önce kapattığı televizyonu yeniden açtı.

"Ne oldu?" diye sordum dudaklarım titrerken.

O anda Fikret eniştemin solgun yüzündeki kederi gördüm. Donuk bakışlarımı televizyona çevirdiğimde şoka girdim. Saraybosna, savaşın başlangıcından beri gerçekleştirilen en ağır topçu bombardımanlarından birini yaşıyordu.

"Bunlar Allahsız," dedi Fikret eniştem bas bas bağırırken.

Edina ablam çılgık atarak ayağa fırladı. "Bakın," dedi.

"Sırp köpekleri Koşevo Hastanesi'ni de bombalıyorlar. Teyzeme ... Acaba teyzeme bir şey oldu mu?"

O anda kanım çekildi, sonra da donup kaldım adeta. İfeta teyzemin bana söylediği sözler birden kulaklarımda çın-

ladı: "Bugünlerde Bosna'ya sokulan o toplar yakında ölüm kusacak üzerimize."

1 60

•

Konuşmak tehlikeli .. .

Susmak günahdır .. .

İNCİR KUŞLARI

.w.

Milyevina, Ağustos 1992

.....

Buyuk, g0lgeli bir incir agacıyla evrilmif bahçede, yemyeifil çimenlerin üzerinde oturuyordum. Ağustos ayının sıcak gnefiyle birlikte yavaif yavaif olgunlaifmaya baiflayan incirler ağacın her bir dalında hafif hafif sallanıyordu.
İncir

ağacının üstünde açık kahve renkli, narin bedenli, kck baiflı, siyah gözlü bir kuif gördüm. Kk midesini gagasıyla kopardığı taze incirle doyuruyordu.

Sonra sabit bakıiflarla derin difncelere daldım. Gözlerim doldu ansızın. Rahmetli İfeta teyzemin beni kk bir çocukken, leyleklerin gn seyretmem için elimden tu

tup Trebevi Tepesi' ne götürdüğü günü hatırladım.

Aylar önce, yalnızca altı saatlik bir zaman dilimi içinde,

Saraybosna'ya atılan sekiz yüzden fazla top mermisi ve roketlerden birkaç tanesi ne yazık ki Koifevo Hastanesi' ne de isa-163

bet etmiifti. Koifevo Hastanesi'nin Travmatoloji Servisi'ne difen yüz yirmi milimetrelik havan topunun ölüm saçıcı parçaları teyzemi çok genç bir yafta bizden alıp gtrmift.

Teyzem her zamanki gibi yine yanılmamıftı. Bosna'ya sokulan o toplar günü gelip ateiflendiğinde Boifnakların zerine ölüm kustumuftu. Ne acı ki, dostları onu son yolculuğına uğurlarken hiçbirimiz yanında olamamıftık. Kim bilir mezarı nerededir ifimdi?

O uğursuz günde sadece teyzemi kaybetmemiiftim. Sevdiklerimizden de bir haber alamıyorduk artık. Saraybosna'yla telefon bağlantılarımız tamamen kesilmiifti. Ne Tarık beni arayabiliyordu, ne de ben onu. Tarık için endiifelenmeden

geçirdiğim bir dakikam bile yoktu. Elimden dua etmekten

baifka bir ifey gelmiyordu. Bu yüzden son derece zntlydm. Tarık'ın yaifayıp

yaşamadığından bile habersizdim.

Ama ben her akşam saat tam onda, onun bana çaldığı müziği patlayan bombaların korkunç gürültüleri arasında duymaya çalışıyordum.

Çektiğimiz bu acılara dünyanın seyirci kalması beni en

çok şaşırtan şeydi. Bu asla normal bir durum değildi. Beni

hayretler içinde bırakan bir diğer şey de, birtakım zavallı in-

sanların televizyon kanallarına çıkıp, "Bunlar neden başımıza geliyor?" diye sormalarıydı. Şapşallar savaşın gerçeklerini nasıl olur da hala görmezden gelebiliyorlardı?

1 1 Haziran kurban bayramının ilk günüydü. Hayatımızda ilk defa bayramda kurban kesmedik. Daha doğrusu kesemedik, çünkü kurban alacak ne paramız vardı, ne de neşe.

1 64

miz ... O gün Ayşa ablam salonun bir köşesinde, bense diğer

bir köşesinde oturmuş saatlerce hüngür hüngür ağlamıştık.

Bugünlerde de yaşantımızda değişen pek bir şey yoktu.

Günlerimiz televizyondaki savaş haberlerini izlemekle geçi-

yor, sıranın bize gelmesinden endişeleniyorduk. Artık çoğu

zaman ölülerimizi bile saymıyorduk. Boşnak halkı olarak

savaşta ölenlerimizin arkasından ağlamıyorduk. Savaş buydu demek ki! Anormal olan şeyleri nasıl da normalmiş gibi görmeye başlamıştık. Kendimizle, savaşla, kısacası her şeyle alay ediyorduk. Her şey yolundaymış gibi olaylara mizahi bir

gözle bakıyor, adeta başka bir direniş sergiliyorduk. Yaşananlar sanki savaş değil de bir masal gibiydi. Direnişin 'bin bir geceye' sığdırıldığı bir masal.

Kadınlar her gün makyaj yapıyor, erkekler ise yolunda gitmeyen her şey için

kadınlar her gün makyaj yapıyor, erkekler ise yolunda gırtlıyeyen her şey için fıkralar

uyduruyorlardı. Her yerde, her şeyde gizli bir direnişimiz

vardı ...

Kapı komşumuz Zineta ablanın sesiyle daldığım düşüncelerden uyandım. "Mutfağa gelsene," diye seslendi. "Bir yerlerden biraz kahve bulduk. Şöyle güzel bir kahve yap da içelim."

Yeşil çimenlerin üzerinden ayağa kalktım, eve doğru

yürümeye başladım. "Haydi çocuklar," diye bağırdı Zineta

abla. "Ağaçtan biraz incir toplayın da taze taze yiyelim."

Zineta abla otuz beş yaşlarında, dost canlısı, yardımsever

ve neşeli bir kadındı. İki oğlu vardı. Emin on iki, Edin de

dokuz yaşlarındaydı. "Tamam anne," dedi Edin. "İncirleri

koymak için bize bir torba verecek misin?"

165

"İncir ağacının altında torba olacaktı," dedi Zineta abla.

Kahve kutusunu elime aldım, kapağını açtım. Sonra da

burnuma götürüp kokusunu içime çektim. "Gerçek kahvenin kokusunu özlemişim," dedim.

"Durmo dün akşam düğüne gitmişti," dedi Zineta abla.

"Ordan getirmiş."

"Düğün kiminmiş abla?"

"Arada sırada görüştüğü bir arkadaşınınmış. Doğrusu

ben arkadaşını tanımıyorum, tanımadığım için de düğüne gitmedim zaten."

"Bu zamanda evlenmek para ister. Parayı nerden bulmuşlar acaba?"

Zineta abla kahkahayı bastı. "Ne parası kız," dedi. "Oğlan tarafı gelinin ailesine üç paket sigara, yarım kilo da feta .

.

.

peyniri ver

"

mış.

"Gerçekten mi?" diye sordum şaşkınlıkla.

"Evet, doğru söylüyorum. Şayet bu savaşın sonunu görürsem Suada, evime bir daha ne tuzlu feta peyniri, ne de bir Sırp sokacağım. İkisinden de nefret ediyorum artık."

İfeta teyzemin ölümünden sonra yüzüm ilk kez gülmüştü. "Çok alemsin Zineta abla," dedim.

"Dur," dedi gülerek. "Sen kahveyi pişirirken ben de sana

bir fıkra anlatayım. Malum ya, bu aralar her tarafımızdan

komik fıkralar fişkırıyor maşallah. Muyo ölmüş. Karısı Fata

kocasının mezarını ziyaret etmiş. 'Ah Muyo!' demiş. 'Şayet

beni bu dünyada başka kadınlarla aldattıysan aldattığın kadar mezarında ters dönersin inşallah.' Derken bir gün Fata da ölmüş. Meleklerin huzuruna çıkınca büyük bir merakla 166

.

sormuş: 'Kocam Muyo nerede?' Melek gülerken Fata'ya bakmış ve demiş ki: 'Bak Muyo şurada! O artık bir vantilatör olmuş!' Nasıl fıkrayı komik buldun mu Suada?"

"Evet," dediğim sırada kulağımı bir çınlama, keskin bir

uğultu kapladı. Mutfak penceresinin camı tuzla buz oldu.

Pencereden dışarı baktım. İncir ağacının ortadan ikiye yarıldığını gördüm. Zineta abla çığlıklar atarak sesin geldiği yöne doğru koştu. Ardından ben de koştum. Ortalık toz duman ve barut kokuları içindeydi. Neredeyse göz gözü görmüyordu. Zineta abla tozun dumanın arasında kayboldu birden.

Bir süre sonra toz duman dağılınca, kaskatı kesilmiş bedenimi hiç kıpırdatmadan, etrafımda olup bitenlere donuk gözlerimle bakıyordum. İki masum çocuk, incir ağacının üstünde can vermişlerdi. Vücutlarından kopan parçalar, incir ağacının her bir dalında yaylanarak sallanıyordu.

Korkunç manzara karşısında şoka girmiştım. Dev bir buz

kütlesi gibiydim. Her nedense bir türlü çözülemiyordum.

Ansızın Zineta abla gözümün önünde belirdi. Sımsiyah

saçları birdenbire ağarmış, yaşadığı kederden dolayı ağzı yamulmuştu. İnanılmaz bir soğukkanlılıkla, çocuklarının bedenlerinden koparak incir ağacının dallarına yapışan parçaları ve kuşların cansız bedenlerini tek tek elleriyle topluyor, siyah bir torbaya koyuyordu. "Sen delirdin mi be kadın?"

dedi olay yerine koşup gelenlerden biri ağlayarak. "Cansız

kuşları neden topluyorsun?"

Zineta abla kısa bir süre boş gözlerle kadına baktı. Sonra

elinde tuttuğu cansız kuşu da siyah torbanın içine koydu.

167

"Öyle söyleme," dedi tuhaf bir bakışla. "İncir kuşları da benim evlatlarım

sayılır."

***

O gece kan ter içinde titreyerek uyandım. Gördüğüm

rüyalar karmakarışık ve korkunçtu. Emin ve Edin' in vücutlarından koparak incir ağacının dallarına yapışan parçaları, gözlerimin önünden bir türlü gitmek bilmiyordu. Bütün gün Zineta ablayı düşünüp durdum. Kederden siyah saçları

bir anda nasıl da bembeyaz olmuştu. İki küçük çocuğu gözlerinin önünde korkunç bir şekilde can vermişti. Bu acıya hangi yürek dayanabilirdi ki acaba?

Mavi çarşaflarla kaplı yatağımın içinde doğrulup oturdum. Karşımda duran aynadan darmadağın olmuş saçlarıma baktığım sırada pencerenin camları şangır şungur kırılıp yere düştü. Bahçedeki köpeğimiz havlamaya başladı. Bütün vücudum titriyordu. Kapıya hızlı hızlı vuruldu. Odadan hemen dışarı çıktım. "Ne oluyor abla?" diye sordum heyecanla.

"Sakin olun," dedi Fikret eniştem. "Korkmayın."

Kapıya bu sefer daha hızlı bir şekilde vuruldu. Hepimiz

irkildik. Fikret eniştem herhangi bir tehlikeye karşı bizi korumak düşüncesiyle kendi odasına hızla daldı. Tüfeği kaptı ğı gibi odadan dışarı çıktı. "O tüfeği aldığın yere koy," dedi

babam sakın bir sesle. "İstemediğimiz sorunlara sebebiyet

.

”

vermesin.

Edina ablam pencerenin perdesini aralayıp dışarı baktı.

Bahçede gördüğü manzara karşısında az daha bağıracaktı.

Flivle ağzını kapattı. "Allah kahretsin " dedi kısık bir sesle

Eniŝem ağzını kapadı. "Allah kâhretsin, ucaı kısır dır sesic.

"Bunlar iyice azdılar. Dıŝarısı Sırp yamyamlarla kaynıyor."

168

•

O anda hepimizin yüregi ağzına geldi. Eniştem elinde tüfekle aşağı kata indi. "Dikkat et," diye fısıldadı babam.

"Dertleri neymiş, öğrenelim."

Hep birlikte aşağı kata indik. Edina ablam herkesten önce fırladı, kapıyı açtı. "Bizden ne istiyorsunuz?" diye bağırdı.

Kafasına siyah tül bir çorap geçirmiş adam, ablamın yüzüne sert bir yumruk attı. Sonra da saçından tutup bahçeye doğru sürükledi.

Fikret eniştem elinde tüfekle dışarı koştu. Ansızın iki el

silah patladı. Ayşa ablamlarla birbirimizin soluk yüzüne baktık. Birden dışarıda bir çığlık koptu. Edina ablam var gücüyle haykırıyor, feryatlarıyla ortalığı inletiyordu.

Hepimiz büyük bir korkuyla dışarı koştuk. Fikret eniştem göğsünden vurulmuŝ, cansız halde yerde yatıyordu. Acı dalga tüm bedenimi sardı. Bu, o kadar korkunç bir acıydı ki, sanki çığlık atan ben değildim de bir başkasıydı. Edina

ablam, Fikret eniştemin cansız bedeninin düştüğü yere yığılıp kalmıştı. "Kocamı öldürdüler," diye ağıtlar yakıp duruyordu.

Annem, kafasına tül çorap geçirmiş katillere doğru hızlıca yürüdü. Delirmiŝ gibiydi sanki. "Allah' tan korkun," diye bağırdı işaret parmağını havada sallarken. "Size bir zararı dokunmayan masum insanları neden öldürüyorsunuz?"

Adamlardan biri ileri atıldı. "Kes sesini Balinkura, 27"

• •

dedi.

27 Sırpların ya da Hırvatların Müslüman Boşnak kadınları aşağılamak için kullandıkları hakaret içerikli bir kelime.

169

Adamın hakaret dolu sözleriyle annem büsbütün hiddetlenmişti. "Öyleyse al sana," diyerek adamın yüzüne bir tokat attı.

Adam afalladı. Elini önce yüzüne, sonra silahına götürdü. Hepimiz olanları bir filmi ağır çekimde izler gibi izliyorduk. Silahı anneme doğrulttu ve ateşledi. Birden yere yığılan annemin yanına çığlık atarak koştum, ellerinden tut-

tum. "Ne olursun ölme," dedim. "Ne olursun ölme anne."

Annem ferî sönmüş gözleriyle son kez bana baktı, sonra

da oracıkta ruhunu Allah'a teslim etti.

170

KARAMAN'IN EVİ

.w.

O gece hayatımın ikinci yarısı başlamıştı. Yeşil renkli

Lada marka bir cipe silah zoruyla bindirilirken, alevler için-

de kalan evimize son kez baktım. Neredeyse gözyaşlarımdan

etrafı göremez olmuşum. Anneme, Fikret enişteme, sevdi

ğim, özlemini duyduğum her şeye veda ediyordum. Edina

ablam elini omzuma attı. Beni kendine doğru çekip bağrına

bastı. "Ağla," dedi buz gibi bir sesle. "Ağla, açılırsın belki."

Ayşa ablama baktım. Adeta bir put gibiydi. Herhalde ya-

şadığı korkudan aklını kaybetmek üzereydi. "Susun, Balinkura kahpeleri," dedi arabayı kullanan Çetnik. "Yoksa sizi arabadan indirip şurada kurşuna dizerim."

Edina ablam, kafasına siyah çorap geçirmiş Çetnike şaşkınlıkla gözlerle baktı. "Sen ... Seni sesinden tanıdım Ranko. Sen Fikret'in öğretmeni olan arkadaşısın," dedi kekeleyerek. Araba birden yalpalamaya başladı. Yaklaşık yüz metre gittikten sonra yolun tam ortasında durdu. Arkamızdan ara-

1 7 1

balarıyla bizi takip eden diğer Çetnikler koşarak yanımıza geldi. "Ne oldu Ranko?" diye sordu içlerinden biri.

Çetnik arabadan hızla indi. Kafasına geçirdiği siyah tül çorabı çekip çıkardı. "Şu Balinkura kahpesi beni tanıdı," dedi heyecanlı heyecanlı.

Eli silahlı Çetniklerden biri başını uzatıp bize baktı.

"Eee," dedi soğukkanlı bir sesle. "Seni tanıdıysa ne olmuş yani? Yakında bizi de tanıyacaklar. Hatta bu tanışıklığın sonu beni oldukça mutlu edecek."

"Bizi nereye götürüyorsunuz?" diye bağırdı Edina ablam.

"Ranko," dedi eli silahlı Çetnik. "Sen arkadaki arabaya bin. Bu arabayı ben kullanacağım. Şu ateşli Türk kadını beni bayağı bir heyecanlandırmaya başladı."

Kısa bir süre sonra polis merkezine geldik. Çetnik ara-

hadan inip kapıyı açtı. "Şimdi sorgu zamanı," dedi sinsice gülerek. "Aşağı inin."

"Ne sorgusu?" dedi Edina ablam.

İri ve korkunç görümlü Çetnik ablamın saçlarından

tutup dışarı fırlattı. "Aşırı Müslüman olmakla suçlanıyorsunuz," dedi kızgın bir şekilde.

"Siz kimsiniz ki bizim inancımızı sorguluyorsunuz?" dedim korkarak.

Çetnik yanıma yaklaştı. Sağ kolunu havaya kaldırdı,

yumruğunu sıktı. "Dur," diye bağırdı başka bir Çetnik. "Sakın ona vurayım deme. Yoksa komutan hepimizin anasını beller."

Elini usulca aşağı indirdi. Sonra da burnumun dibine

kadar sokulup üniformasının üstündeki armaya pat pat

1 72

vurmaya başladı. "Ben," dedi yamuk dişlerini göstererek.

"Beyaz Kartal'ım."

***

O gece, penceresi dahi olmayan karanlık bir bodruma

hapsedildik. Her birimiz bir köşeye çekilip saatlerce ağladık.

Saat kaç olduğunu bile bilmiyorduk. Dışarıdan gelen araç

seslerinin sıklaşmasından havanın aydınlandığını tahmin

edebilmiştik. "Bize ne olacak?" dedim ablamın karanlıkta

kalan yüzüne korkuyla bakarak.

"Bilmiyorum," dedi Edina ablam yorgun bir sesle. "Kocamı kaybettim, acısını yaşayamıyorum. Annemi kaybettim, yasını tutamıyorum. Büyük bir öfke içindeyim. Kim bilir şimdi babam ne haldedir? Onu da kaybedersek bittik biz."

O sırada kapı açıldı. Odayı aniden aydınlatan ışıktan

gözlerimiz kamaştı. "Kalkın," dedi kapıda duran Çetniklerden birL "Şimdi sorgulanacaksınız."

Apar topar odadan çıkarıldık, başka bir odaya sokulduk.

Odada Yugoslavya Federal Ordusu'nun üniformasını giymiş birkaç Çetnik vardı. Esmer tenli ve yeşil gözlü olan asker ayağa kalkıp yanımıza geldi. Beni dikkatlice süzdü. Sonra da saçlarımı parmaklarına dolayıp kokladı. "Gerçekten de söylendiği kadar güzelmişsin," dedi pis pis sırıtırken.

"Ondan uzak dur," dedi Edina ablam öfkeyle öne atılarak.

Asker bir anda ablamın karşısına dikildi. Dişlerini sıktı, eliyle ablamın çenesini tuttu. "Sen de söylendiği kadar vah şymişsin," dedi. "Zamanı geldiğinde senin icabına bizzat kendim bakacağım."

1 7 3

Ablam askere ters ters baktı. "Bizi neden serbest bırakmıyorsunuz?" diye sordu.

Yüzünde ansızın şiddetli bir tokat patladı. "Suçluların serbest bırakıldığı nerede görülmüş?" dedi gülerek.

"Öyleyse suçumuz ne?" diye sordu Ayşa ablam cılız bir sesle.

"Bak sen," dedi Çetnik alaycı bir ses tonuyla. "Dilsiz Balinkura dile gelmiş. Suçunuz ne mi? Hem Türksünüz, hem de Müslüman. Bundan daha büyük bir suç mu olur?"

"Biz Türk değil Boşnakız," dedim. "Doğru, dinimiz de İslamiyet."

Asker yanıma geldi, saçlarımı kokladı. "Zaten kokundan belli," dedi. "Sen İslamiyet kokuyorsun."

"Sen de," dedim gözlerimi gözlerine dikerek. "İslamiyet . ten korkuyorsun. Hem de o kadar çok korkuyorsun ki, geceleri rüyana giriyor, öyle değil mi?"

"Asker," diye bağırdı.

Kapı hızla açıldı. İki üniformalı asker içeri girdi. "Emret komutanım," dedi esas duruşa geçen askerlerden biri.

"Şu Balinkura fahişelerini karşımdan alıp götürün," dedi sinirli sinirli. "Türk ve Müslüman oldukları için de hemen kurşuna dizin."

Hayatım boyunca bu kadar çok korktuğumu hiç hatırlamıyorum. Resmen fırtınaya tutulan bir yaprak gibi sarsılıyordu tüm vücudum. Sanki buz gibi bir havada ince bir kazakla dışarıda kalmışım gibi dişlerim birbirine çarpıyordu.

Birden nefes alamadığımı hissettim. Ne kadar çabalasam da nefes alamıyordum. Ağzımı açtım, kapadım. O anda ani bir

baş. dönmesiyle birlikte gözlerim karardı. En son yere doğru savrulduğumu hatırlıyorum ...

*

Kendime geldiğimde, karanlıkta parlayan bir çift göz ve

belli belirsiz bir siluet gördüm. Hemen toparlandım. "Kimsiniz?" dedim endişeli bir sesle.

Siluet ayağa kalkınca uzun boylu bir adamın bedenine dönüştü. Hafiften sırtını döndü, elinde tuttuğu çakmakla mumu yaktı. Mumun ışığı yüzünü aydınlattı. Sol tarafında bir yara izi vardı. Kalbim hızla çarpmaya başladı. "Hayır," dedim şaşkınlıkla.

"Evet," dedi Vukadin pis pis sırıtarak. "Kader bizi ne inanılmaz bir şekilde birleştirdi, görüyor musun Suada?"

Vukadin'le tekrar karşılaşacağım aklımın ucundan dahi geçmezdi. "Mümkün mü bu?" dedim kendi kendime.

Vukadin yanıma yaklaştı. Bana hayran hayran baktı.

"Hala bir içim su gibisin," dedi. "Seni hiç unutmadım."

"Seni gördüğüme sevinmeli miyim acaba?" diye sordum kısık bir sesle.

"Bu sana kalmış," dedi umursamaz bir tavırla.

"Ne?" dedim şaşkınlıkla. "Nasıl bana kalmış?"

Yatağın kenarına oturdu. "O baliya28 çocukla hala sevgili misin?" diye sordu.

Sustum.

"Susma," dedi sesini yükselterek. "Gerçeği bilmek istiyorum."

28 Sırların ya da Hırvatların Miislilman Boşnak erkekleri ağılmak için kullandıkları hakaret içerikli bir kelime.

1 75

,

"Evet," dedim bir çırpıda. "Hatta sözlendik bile."

Sanki bedeni cansızlaştı, bakışları buz kesti. "O gün de

bir vida gibi kafama takılmıştın, bugün de," dedi ayağa kalkarken. "Artık kalbinin yeni sahibi benim. Yok yok, yanlış

söyledim. Artık şu esir bedeninin yeni sahibi benim."

Bir anda ona karşı öfke ve tiksinti duymaya başladım.

Ayağa kalktım. "Şimdi önümden çekil," dedim sert bir sesle. "Gitmek istiyorum."

Şiddetli bir tokat yüzümde patladı. "Daha önce de bu

sözleri bana söylemiştin. O gün önünden çekilmiştim, ama

bugün o gün değil. Şartlar çok değişti Suada. Önünde diz

çöktüğüm günler çok geride kaldı. Şimdi diz çökme sırası

sende. Şayet o zaman aşkıma karşılık verseydin şimdi ölen

...

taratta değil, öldüren taratta olurdun."

"Sen hastasın," dedim ağlarken.

Çenemin altına sert bir yumruk attı, sendeleyerek yere

düştüm. "Şu haline bir bak," dedi. "Yerlerde sümüklü böcek gibi kıvranıp duruyorsun."

Ne yazık ki roller çoktan değişmişti. Yaklaşık bir yıl önce

onun yüzüne söylediğim sözlerin tıpatıp aynısını bu sefer o

benim yüzüme karşı söylüyordu. "Benden intikam mı alıyorsun?" dedim yere kan tükürürken.

Kahkahayı bastı. "İntikam mı?" diye sordu. "Hayır, sen

den intikam almıyorum. Dik kafalı kadınları terbiye etmek

gerektiğinde bir anda zalim oluveririm. General babamın

gözünde beş paralık olan şerefimi şimdi seninle ödeşerek

kurtaracağım. Duydun mu beni?"

1 76

:

Ansızın bir sessizlik oldu. Gözlerinde öfke ve kinden başka bir şey yoktu. "O gün sana söylemiştim," dedi. "Bir gün seni hiç kimse elimden kurtaramayacak demiştim. Şimdi yüzüme bak. Nerede olduğunu biliyor musun peki?"

Ağlamaktan konuşamıyordum. Başımı 'hayır' anlamında salladım. "Bir genelevdesin," dedi gülerek. "Burasının adını Karaman'ın Genelevi koyduk. Hiç merak etme. Kız kardeşlerin de burada. Birazdan onlara kavuşursun."

Yattığım yerden doğrulmaya çalıştım, ama başım dönünce tekrar yere düştüm.

"Asker," diye bağırdı.

Kapı hızla açıldı. "Emret komutanım," dedi elinde silah rutan üniformalı asker.

"Şu zavallıyı ayağa kaldır. Aşağı kata indir."

"Emredersiniz komutanım," dedi asker ve sonra da beni kollarının arasına alıp aşağı kata indirdi.

Odadan içeri girdiğimde Edina ve Ayşa ablamla karşılaştım. Yanlarına koşup boyunlarına sarıldım. "Allah'a şükür hayattasınız," dedim ağlarken.

"Çok şükür," dedi Edina ablam buz gibi bir sesle. "Bizi kurşuna dizmediler, ama buraya getirdiler."

"Her şey bir tezgahtı abla. Vukadin alçağı burada."

Ablam kısa bir süre düşündü. "Vukadin," dedi. "Kim olduğunu çıkaramadım."

"Siz onu tanıyorsunuz," dedim. "Konservaruardan sınıf arkadaşımды. Bana aşıkты. Aşkına karşılık bulamayınca da eğitimini yarıda kesmişti."

177

Ablam allak bullak oldu. "Şimdi yandık desene," dedi.

"Hem cani Sırpların, hem de psikopat bir aşığın eline düştük."

O sırada kapı açıldı. İçeri üniformalı askerler girdi. "Ayağa kalkın," dedi askerlerden biri. "Komutanımız burada."

Odaya doluşan askerlere Vukadin eliyle oturun işareti yaptı. Beş asker yemek masasındaki yerlerini aldılar. Bu askerlerden biri de, kurşuna dizilmemizi emreden yeşil gözlü askerdi.

Vukadin yanımıza geldi. "İki ablamı güzel hanımefendiler" dedi alaya bir ses

Vukadin yanımıza geldi. İyİ akşamlar güzel hatırlanıyor, dedi alaycı bir ses tonuyla. "Bu akşam elektrikler kesik; ama bu durum eğlenmemize engel değil. Bize eşlik ettiğiniz için size teşekkür ederim. "

Askerlerden biri pilli teybi açtı. "Ah!" diye bir ses çıkardı

Vukadin. "Şu dünyada iki kadına hayranım. Birinci kadınıın Lepa Brena' dır. 29 Onun sihirli sesi beni büyüler adeta.

İkinci kadınıın da sensin Suada. Senin duru güzelliğın de

her zaman başımı döndürüyor."

"O halde komutanımızın kadınlarına içelim," dedi askerlerden biri votka şişesini havaya kaldırırken. "Şerefe."

Elim ayağım titriyordu. "Allah günahlarınızı affetsin,"

jedi Edina ablam.

Vukadin kahkahayı bastı, sonra da askerlere dönüp bak

ı. "Bizim günahımız var mı arkadaşlar?" diye seslendi.

Askerler hemen ayağa kalktılar. Hep bir ağızdan şarkı

;öylemeye başladılar:

:Kaldır kadehleri vur birbirine

:içelim hepimiz. 'Tanrı Slobodan'ın şerefine

,9 Ünlü bir Sırp kadın sanatçı .

. 78

Cennetten bize bak söyle ey tanrı babamız

Şeytan bile yarışabilir mi bizimle ...

Vukadin sol elini havaya kaldırdı. "Susun," diye bağırdı.

"Tanrı Slobodan'a kahraman Sırp evlatları vermeliyiz."

Askerler hep bir ağızdan bir şarkı daha tutturdular:

Oh, 'Tanrı Slobodan

Cennetten bize bak

'Büyük Sırbistan' ına

9<.utsal Sırp bir ogul hediye et...

O anda allak bullak olmuşum. Tuhaf bir ruh haliyle et·

rafıma boş gözlerle bakıp duruyordum. "Şimdi yaşlı bunağı

getirin," dedi Vukadin yüksek bir sesle.

Birden kapı ardına kadar açıldı. Kapının önünde babam

belirdi. Narin yüzü gözyaşlarıyla yıkanmıştı. Bir asker babamı arkadan itip yere düşürdü. Hepimiz aynı anda koştuk, babamızın boynuna sarıldık. "Baba ... Baba sen iyi misin?"

diye sordum.

Eli bıçaklı dört asker odaya girdi. Bizi yerden kaldırıp

yan yana dizilmiş sandalyelere oturtular, sonra da bıçaklarını boğazımıza dayadılar. Vukadin babamın yanına geldi.

"Şimdi senin aile şerefini beş paralık edeceğim ihtiyar,"

diye kükredi. "Pis bir Müslümanın alnına kara leke sürece

ğim. Seni kızlarının yanında utandıracam."

Odadaki askerlerin sesleri yükselip alçalmaya başladı.

Vukadin elini havaya kaldırdı. "Aylardan beri Kosova'nın

intikamını Türklerden alıyoruz," diye bağırdı. "Bugün de intikamımızı onlardan alacağız. Müslümanların kirli kanlarını temizleyeceğiz."

Sanki yüreğime bir ölüm yeli düştü. "Yapma Vukadin,"

diye ağlamaya başladım. "Sana yalvarıyorum, yapma."

Bizi sorgulayan yeşil gözlü Çetnik pantolonunun kemerini çözmeye başladı. Kemerin metal sesi bir anda odanın içinde yankılandı. "Kiminle başlıyoruz?" diye sordu pis pis sırıtarak.

Vukadin işaret parmağıyla Ayşa ablamı gösterdi. Oturduğum yerden ayağa kalkmaya çalıştığım sırada boğazıma bıçak dayayan asker, saçlarımdan tutup beni sandalyeye tekrar oturttu. Ayşa ablam çığlık atmaya başladı. "Lütfen onu bırakın," dedi Edina ablam bağırarak. "Onun yerine beni alın."

İki asker hemen yemek masasının üzerindikileri yere devirdi. Ayşa ablam askerlerin kolları arasında çırpınıyor, kulakları sağır edercesine attığı çığlık odanın içinde yankılanıyordu. O anda gözyaşlarım sel olmuş akıyordu. Ayşa ablamı masanın üzerine sırt üstü yatırdılar. "Yapmayın," dedi Ayşa ablam ağlarken. "Ben bakireyim."

Kemerini çözen asker ansızın durdu, Vukadin' e baktı.

"Neden bana öyle aptal aptal bakıyorsun?" dedi Vukadin

sinirli bir şekilde. "Ben bu balinkuranın söylediğine kesinlikle inanmıyorum. Şimdi kontrol et bakalım. Gerçekten de söylediği doğru mu?"

Asker gevrek gevrek güldü. "Başüstüne komutanım,"

dedi.

1 80

Ayşa ablamın üzerindeki kıyafetleri yırtıp çıkarmaya baş-

ladılar. Gördüğüm bu korkunç manzaraya daha fazla bakamadığım için başımı yana doğru çevirdim. O anda babamla göz göze geldik. Solgun bakışları

gözyaşlarına boğulmuştu.

Asker elinde tuttuğu bıçakla babamın yüzünü kesti. "Sakın gözlerini kaçırma," dedi. "Bu heyecanlı anın her saniyesini büyük bir zevkle izleyeceksin."

Canavar asker o sırada ablama sahip olurken diğerleri de votka içip hep bir ağızdan şarkı söylüyorlardı:

9<.im yalan söylüyor

9<.im ağlıyor

Sırbistan küçük diye

'13u9ün ne kadar J\1üslümanı hamile bırakırsak o

kadar ala

Şimdi '13üyük Sırbistan' ı kuralım

7ürkleri kucagımıza oturtup hamile bırakalım ...

"Şarkı söylemeyi kesin," diye bağırdı Vukadin. "İşin bit·
tiyse buraya gel Duşan?"

Herkes bir anda sustu. Ayşa ablama tecavüz eden Çetnik pantolonunu yukarı doğru çekiyordu ki, "Pantolonu çek·
me, yanıma o şekilde gel," dedi Vukadin.

Duşan adlı Çetnik topal bir ördek gibi seke seke yürüyerek yanımıza geldi. Vukadin babamın yanına sokuldu, babamın başını bir eliyle tutarak avucunun içine aldı. Diğer elinde de

yanan mumu tutuyordu. Mumu Çetnik'in cinsel organına

1 8 1

yaklaştırdı. "Bak," dedi gülerek babama. "Şu gördüğün şey canlı bir Çetnik organı. Sırpların nasıl seviştiğini kendi göz.

lerinle gördün artık. Seni az önce küçük düşürüp ruhunu

öldürdüm. Bu evdeki herkes kızlarınla ilişkiye girecek. Ta ki

onlar hamile kalıp Müslüman Aliya'ya Sırp çocukları doğurana kadar. Şu güzel kızına ise sadece ben sahip olacağım."

Babam sonunda dayanamayıp acıdan bayılıverdi. Vukadin babamın saçlarından parmaklarını çözdü. Büyük bir zafer kazanmış komutan edasıyla odadan dışarı çıktı. Bizleri de utanç hissi ve kirli duygular içinde baş başa bıraktı. Edina ablam yanı başımda hıçkırarak ağlıyor, Ayşa ablam ise yaşadığı çaresiz acıyla masanın üzerinde kıvranıp duruyordu.

***

Bir saat sonra kilitli tutulduğum odanın kapısı açıldı.

Vukadin içeri girdi, yanıma yaklaştı. Nefesi leş gibi alkol

kokuyordu. Gözlerimden ateş püskürerek ayağa kalktım.

Yüzüne sert bir tokat attım. Saçımdan tutup beni geri yatağın üzerine fırlattı. Birden loş ışıkta soyunmaya başladı.

Ona nefret ve kinle baktım. "Bütün bu kötülükleri nasıl yapabiliyorsun?" diye sordum kızgınlıkla.

Bir anda gözlerimin önünde külotunu indirdi. Ayağa

kalktım, kapıya doğru koşmaya başladım. Vukadin hızlı

dayanarak önümü kesti. Saçlarımdan yakalayıp yatağa attı.

uavtallarak onunuu kesu. Saçlarınıuunı yakalayıp yatağa attı,
üzerime çullandı. Bedeninin altında bağııp çırpınmaya
başladım. Bir eliyle ağzımı kapatıyor, diğeri eliyle de eteğimi
sıyırıyordu. "N' olur yapma," dedim ağlarken. "Hala bakireyim. Beni bari
kirletme."

1 82

Birden gerilip yüzüme bir tokat attı. "Bu sözlerinle beni daha fazla azdırma,"
dedi. "Çok iyi ya! Senin kalbinin olma·

sa da bedeninin ilk sahibi olacağım. Şimdi uslu bir kız ol.

Kabaran arzularına boyun eğ."

O sırada eteğimi çoktan çıkarmıştı. Bütün vücudum tit·

riyordu. "Sana yalvarıyorum, yapma."

Külotumu yırttı. "Seni artık hiç kimse elimden alamaz,"

dedi. "Şimdi gücünü kıracağım, sonra da bana boyun eğe·
ceksin."

Gücüm iyiden iyiye tükenmeye başlamıştı. Son bir umut·

la daha çırpındım. Fakat ağzımı kapattı, sonra da bacakla·

rımı aralayıp bana sahip oldu. O anda duvarda asılı duran

saat dikkatimi çekti. Saat tam onu gösteriyordu. Başımı sağ

tarafıma çevirdim. Mumların titrek, dalgalı ve loş ışığı duvarın üzerine
gölgemizi yansıtıyordu. Buz gibi tenimin altında yaralı yüreğim sanki kızgın
lavlar gibi fişkırıyor, sonra da kalbimi taşlaştırıyordu. Donuk gözlerimi
usulcacık kapat·

tım, Tarık'ın benim için çaldığı müziği her zamanki gibi dinlemeye koyuldum.

183

AYŞA

O gece sabaha kadar gözüme uyku girmedi. Yalnızca bir gün içinde her şeyimizi kaybetmiştik. Elimi açtım. "Yarabbi," diye söylendim. "Şu dünyadan bir an önce çekip gitme· me engel olma."

Sonra acı içinde yataktan doğruldum, bir an durdum.

Açık mavi çarşafta kan lekesini gördüm. Bir utanç hissi acılı

yüreğimi kapladı. Alnıma sürülen bu lekeyle nasıl yaşayacaktım? Tarık bu gerçeği öğrendiği zaman acaba beni hala seve·

bilecek miydi? Yoksa o da diğer erkeklerin benzer durumlar

karşısında yaptıkları gibi terk edip beni kaderimle baş başa

mı bırakacaktı? Bu endişelerim altüst olmuş dünyamı daha

da derinden sarstı. İçim çorba çanağı gibi boş kaldı. Hemen

yatağın yanından uzaklaştım. Odanın bir köşesine atılmış

siyah eteğimi yerden alıp giydim. Aralık duran kapıya doğru

yürüdüm, odadan dışarı çıktım. Başka bir odanın önünden

geçip giderken bir ağlama sesi duydum, durdum. Başımı ha—

185

fifçe içeri uzattım. Odanın bir köşesinde ağlayan kadın, Edina ablamdan başkası değildi. Hemen yanına koştum. Ona sarılıp ben de uzunca bir süre sessizce ağladım.

Bir süre sonra, biraz olsun kendime geldiğimde, "Niye

biz?" diye sordum. "Bütün bunlar neden bizim başımıza geldi?"

Ablam içini çekti. "Sen gittikten sonra," dedi boğazı düğümlenerek, "diğer Çetnikler en iğrenç içgüdülerini başıboş bıraktılar. Bedenimin üzerinde bir at gibi kişneyip durdular. Heveslerini aldıklarında ise onlara kahve yapmamı, sonra da kahveyi onlara çırılçıplak servis etmemi istediler. Dünden beri adeta kendimi yiyip bitirdim. Bir erkek: masum bir kadına nasıl olup da kaba güç kullanarak sahip olabilir? Başıma gelenleri unutmak için çok çabalıyorum,

ama yapamıyorum. Onları affedemiyorum. Hele Ayşa'ya en

az on Çetnik tecavüz etti. Yaşadığı acıya daha fazla dayanamayınca da gerçekte bağını kopardı, masanın üzerinde bayılıverdi."

Edina ablam konuştuğça içim parçalanıyordu. "Dahası

var," dedi ağlarken. "Bir Çetnik'in sesi kulaklarımda çınladı: 'Gördünüz mü arkadaşlar? Aliya'nın fahişesi bayıldı.

Gerçek bir erkek bir kadını altında zevkten bayılınan erkektir.' Birden kahkaha koptu. Cani Çetnik sonra da elinde tuttuğu sigarayı Ayşa'nın göğsünde söndürdü."

Şaşkınlıktan elim yüzümde kalmıştı. "Ayşa ablam nerede?" diye sordum acılı sesimle.

"Orada."

Odanın içine bakındım. "Kanepenin arkasında," dedi.

186

Ayağa kalktım, kanepenin arkasına gidip baktım. Ayşa

ablam başını kanepenin sırtına yaslamış, boş gözlerle pencereden dışarı

bakıyordu. Belli ki içinde korkunç bir azap duyuyordu. Yanına çöktüm. Ben de onunla birlikte pencereden dışarı baktım. Bahçedeki kocaman incir ağacının üzerinde incir kuşlarını gördüm. Bir tanesi uçup pencerenin önüne kondu. Siyah, küçük gözleriyle sanki bizi gözlüyor, bir şeyler söylemek istiyordu. "Sırplar," dedim. "Bir tek bizleri değil, şu zavallı incir kuşlarını bile öldürdüler."

Ayşa ablam epey bir süre sustu, hiç konuşmadı. Sonra

da, "Bana yaptıklarını hazmedemiyorum," dedi ağlarken.

"Bundan sonra yaşamak haram bana. Ama onlardan intikamımı almadan hiçbir yere gitmeyeceğim."

Ansızın kapı öylesine bir hızla açıldı ki, pencerenin önüne konan incir kuşu pır diye uçuverdi. Odaya iki Çetnik girdi, ardından da kapıyı kapattılar. Ayağa kalktım. Birden karşılarında beni görünce şaşırdılar. "Sen şu tarafa geç,"

dedi kısa boylu olan Çetnik.

"Onları rahat bırakın," diye çığlık attım.

Biri saçımdan tutup yere fırlattı beni. Pantolonunun

kemerini hızla çözdü. "Hey sen, saklandığın yerden çabuk çık," diye bağırdı.

Ayşa ablam gülererek ayağa kalktı. Onun bu hali tüylerimi

diken diken etti. İki Çetnik birbirlerinin suratlarına şaşkın

şaşkın baktı. "Aliya'nın fahişesi neden gülüyor?" dedi az

önce kemerini çözen Çetnik. "Şimdi sana gülmenin ne olduğunu göstereceğim."

1 87

Ayşa ablam Çetnik' e doğru yaklaştı, Çetnik de onu sa

çından çekip kanepeye doğru sürüklemeye başladı. "Onun

yerine beni al," dedi Edina ablam.

Öteki Çetnik güldü. "Sıranı bekle balinkura," dedi.

"Seni ben kendime aldım. Birazdan senin icabına ben bakacağım."

Çetnik, ablamı zorla kanepeye oturttu, kendi külotunu

aşağı indirdi. Sonra da yüzünü bize çevirip, "Bizim cinsel organlarımız sünnetli değil. Sünnetsiz bu organlarımıza bir an önce alışsanız iyi edersiniz. Çünkü bu organlardan Çetnik erkekler dünyaya getireceksiniz."

Ayşa ablam kahkahayı bastı. "Sen öyle san pis Çetnik,"

dedi.

Çetnik ablamın kafasına bir yumruk attı. Ayşa ablam

sapsarı kesilmiş, ferî sönmüş gözleriyle bana baktı. Birden

odanın içinde bir çığlık koptu. Çetnik, Ayşa ablamın etrafında fır dönüyor, bir öküz gibi böğürüyordu. Korku dolu gözlerle baktım. Ayşa ablamın elinde tuttuğu bıçaktan kan süzülüyordu. Ansızın iki el silah sesi peş peşe patladı. Ayşa

ablamın bedeni savrulup kanepenin üzerine düştü. Çetnik

elinde tuttuğu tabancayı bu sefer Edina ablama doğrulttu,

bir el de ona ateş etti. O anda göğsüm sıkıştı, nefesim tıkan-

dı. Gözlerim karardı yere yığılıverdim.

***

Ne kadar zaman geçtiğini hatırlamıyordum; ama gözlerimi bir arabanın içinde açtığımda, ormanlık bir yolda ağır ağır gidiyorduk. Çam ağaçlarından süzülen ışıklar sanki or-

manı yeşil renge boyamış gibi taptaze duruyordu. Top sesleri de uzaktan uzağa kulağıma geliyordu. "Uyandın mı?"

dedi Vukadin.

Yorgunluktan ve yaşadığım acılardan dolayı duygularım paramparça olmuştu. Donmuş yalnızlığım bir türlü erimiyor, büyük bir yakarış içinde kahrolup gidiyordum. Öfkeli gözlerle Vukadin'e baktım. "Edina ablam öldü mü?" diye sordum çaresiz bir şekilde.

"Bilmiyorum," dedi. "Onu hastaneye gönderdim."

Sustum. Bu suskun boyun eğiş ve tasa altında bir çocuk gibiydim. Her şeyi istemeden de olsa kabullenmeye başlamıştım. Ben artık seçilmiş bir kurbandım. Ne yazık ki Vukadin'e karşı koyacak gücüm de kalmamıştı. Bu gücü

kendimde bulamayınca da sürekli düşünüyor, anlam veremediğim soruları kendime sorup duruyordum. "Benden nefret ettiğini gözlerinde görebiliyorum," dedi Vukadin pis pis sırıtırken. "Ama benden nefret etsen de dün gece beni

öyle mesut. ettin ki. Şimdi de bana bir Sırp erkek doğuracaksın."

Sırtımdan aşağı soğuk terler aktı, irkilerek uzaklaştım yanından. "Sen resmen hasta ruhlusun," dedim. "Hayatımı mahvettin. Şimdi de kalkmış sana bir çocuk doğurmamı istiyorsun. Şunu bil ki, eğer senden hamile kalırsam kendimi öldürürüm."

"Hemen arabayı durdur," diye bağırdı.

Arabayı kullanan asker acı bir fren yaptı. "Dışarı çık,"

dedi.

189

Asker arabadan aşağı indi. Bizi takip edenlerin yanına

koştu. Vukadin pantolonunun kemerini ozd. "Şimdi bacaklarını a," dedi büyük bir kin duygusuyla.

Ona karşı koymaya çalıştı, ama bu karşı koyuŐlarını işleri daha da zorlaŐtırıyordu. Yüzüme sert bir yumruk attı. "Ya Şimdi kendi rızanla benimle olursun, ya da sana yine zorla sahip olurum."

Yukadin adeta yabancı bir nesne gibiydi. Onu bir türlü içimde eritemiyordum. Onun arzuları için bir p kutusu olmuştum. Ağlayarak gözlerimi kapattım. Tarık'ı, İfeta tey-

zemi, babamı, annemi, Fikret eniştemi, Ayşa ve Edina ablamı düşündüm. Sonra kk bir çocukken annemin bana mırıldandığı ninniye sessizce içimden mırıldandım: Şimdi uyku :zamanı

<:Kaparım gözlerimi

Seninle dalarım rüyalara

Sen de bakıŐlarınla anneciğim

rtver üzerimi

İaramazlık yaptıysam bugün

'BaėıŐlasın Sifllahım henı...

***

Pale, Sırpların adeta kalesi gibiydi. Bosna SDS lideri Ra-

dovan Karaciç'in de aynı zamanda eviydi. Vukadin o gün

Pale'ye giderken beni de yanında götürmüŐtü. "Dur," dedi

arabayı süren askere. "Bu bizim Branka değil mi?"

190

Asker arabayı durdurdu. Vukadin arabadan aşağı indi.

"Ne haber Branka?" diye seslendi.

Kadın küçük bir şişme yatağın üzerine mayosuyla uzanmış güneşleniyordu. Sesin geldiği yöne baktı. "Aaa!" dedi şaşkınlıkla. "Senin burada ne işin var?"

Vukadin ona sarıldı. "Dikkat et," dedi kadın. "Vücutuma güneş yağı sürdüm."

"Bu dünyada işin iş bakalım," dedi Vukadin gülerek.

"Kim istemez böyle bir askerliği?"

Esmer tenli kadın kahkahayı bastı. "Sakın ola beni bu

halde gördüğünü babana söyleme," dedi. "Bu arada saat kaç olmuş?"

Vukadin kolundaki saate baktı. "Tam üç," dedi.

Kadın elinde tuttuğu sigarayı Vukadin'e uzattı. "Tut

şunu," dedi hızlı bir şekilde hareket ederek. "Şu roketi ateşleyip geliyorum."

Dehşete kapıldım. Kadın tetiğe bastı ve Saraybosna'nın

rastgele bir yerine doğru roketi fırlattı. Birkaç saniye sonra

şehrin bir yerinde patlama sesi duyuldu. "Tamamdır," dedi

gülerek. "Roketi adresine teslim ettim."

Bulduğumuz tepeden Saraybosna'ya baktım. Saraybosna adeta yerle bir olmuştu. Viyeçnitsa, yani Saraybosna Milli Kütüphanesi cayır cayır yanıyordu. Birden T arık'la birlikte geçirdiğimiz o günü hatırladım. Beni Aşıklar Tepesi' ne götürmüş, Saraybosna'nın eşsiz manzarasını seyrettirmişti...

"Bu güzel kız da kim?" diye sordu cani kadın.

"O mu?" dedi Vukadin alaycı gözlerle bakarken bana.

"O, savaş ganimetinin en güzel parçası."

191

"Demek ki bu kız Aliya'nın Müslüman fahişesi, öyle mi?"

"Evet."

"Bu fahişenin tadına baktın mı peki?"

Vukadin gevrek gevrek sırttı. "Onun ilk erkeği oldum."

Kadın yanıma geldi. Güçlü eliyle çenemi tuttu. Ansızın

dudaklarımı öptü, sonra da Vukadin' e gülerek baktı. "Ne

zaman istersen," dedi. "Bu fahişeyi yatağıma gönderebilir-

.

"

sın.

Vukadin kahkahayı bastı. "Benim gibi sert bir erkek burada dururken, senin gibi bir lezbiyeni ne yapsın?"

"Belki," dedi kadın gülerek. "Balinkura annesini özlemiştir. Kiraz dudaklarını göğsüme bastırıp ona şefkat gösterebilirim."

Gözlerim sulandı. "Git kendini becer Sırp sürtüğü," diye

küfür ettim, sonra da koşup arabaya bindim.

Kadın bir put gibi olduğu yerde çakılı kaldı. Vukadin

gülerek kadının yanına yaklaştı. "Bir Türkün zehrine dikkat

et," dedi. "İnsanı ne zaman sokacakları belli olmaz."

Kadın ağzını bile açamadı. Vukadin kapıyı açıp arabaya bindi. "Sür," dedi emrindeki askere. "Babam beni bekli-

"

yor.
Büyük bir karargah binasının önüne geldiğimizde asker arabayı durdurdu. Vukadin bana baktı. "Aşağı in," dedi. Onun iğrenç yüzüne öfkeyle baktım. "Babam nerede?" diye sordum.

"Öldü," dedi vurdumduymaz bir tavırla.

Başımdan aşağı kaynar sular döküldü sanki. "Öldü mü?" dedim ağlamaklı bir sesle.

192

"Evet. Şimdi arabadan çabuk in."

Artık hayatta tamamen yapayalınızdim. Hiç kimsem kalmamıştı. "Üzülme," dedi Vukadin çocuk okşar gibi beni okşamaya çalışarak. "Ben senin için yeter de artanın."

Hemen ondan uzaklaştım. Kapıyı açıp aşağı indim. "Sen şerefsiz bir adamın oğlusun," diye bağırdım.

Bir kahkaha kulaklarımda yankılandı. "Yanlış duydım dımsa benden bahsediliyor," dedi sevimsiz bir adam.

Kır saçlı adama şaşkın şaşkın baktım. Vukadin koşarak

yanımıza geldi, asker selamı verdi. Sonra da adamın boynuna sarıldı. "Nasılsın baba?" diye sordu.

Bu adam, General Borislav Milunoviç'ten başkası değildi. "Bu aralar bomba gibiyim," dedi gülerek.

O sırada namlunun arka ucuna değdiği anda ateşlenen top mermisi fırlayarak Saraybosna'nın rastgele bir yerine düştü. Birkaç saniye sonra top mermisinin düştüğü yerden toz ve ateş bulutları havaya yükseldi. General Borislav oğlunun boynuna sarıldı. "Şu Türk kızıyla ziyafet çektin mi?" diye sordu.

"Evet," dedi Yukadin hınzır bir bakış atarken babasına.

Sustum, sessiz kaldım. Gözyaşlarımı içime akıttım. Biz

Boşnaklara işkence yapan Sırp'lar ne yazık ki eski komşularımız, eskiden tanıdıklarımız ve birlikte oturup kahve içtiği-

miz arkadaşlarımızdı. Aklım bir türlü almıyordu. Nasıl olup

da bir anda değişmişlerdi? Meğerse İfeta teyzem ta başın-

dan beri gerçekleri söylüyormuş. Sırp'lar tarihi efsanelerden

beslenerek, aslında çok uzun zamandan beri bize kin duymuşlardı. Bizden nefret edip, bu nefretlerini saklamasını 193

da gayet iyi bilmişlerdi. Kendileri için doğru bir zamanda, Slobodan Miloşeviç önderliğinde, Osmanlı Türkleri tarafından 1. Kosova Savaşı'nda bozguna uğratılan atalarının intikamını almak için kolları sıvamışlar, ölüm kusan topların namlusunu Müslüman Boşnaklara doğru çevirmişlerdi.

General Borislav yanıma yaklaştı. "Sana teşekkür etmek

istiyorum," dedi eğilip kulağıma fısıldarken. "Senin sayende oğlum sanat zırvalıklarını bir kenara bıraktı. Kısa bir süre içinde çok iyi bir asker oldu."

"Zırva tevil götürmez," dedim kısık bir sesle. "Siz istediği·

niz kadar boş boş konuşun."

Aniden yüzüme bir tokat attı. "Sırp kadını olduğun için

seni ayrıca tebrik ederim," dedi gür bir sesle. "Artık bundan sonra Müslüman Aliya'ya değil, Tanrı Slobodan'a dua edeceksin. Dokuz ay sonra da ona eşsiz bir Sırp kahramanı doğuracaksın."

Karışık duygular içerisindeydim. Hayatımın artık bir

daha geri dönmek üzere avuçlarımın içinden uçup gittiği·

ni görebiliyordum. Daha önceleri çok büyük konuşmuşum

meğerse. Vukadin gibi sefil bir erkek ne yazık ki hayatımı

mahvetmiş ve ben istemeyerek de olsa ona müsaade etmişim. General Borislav elinde tuttuğu çelik dartı bana uzattı.

"Al," dedi siyah gözleriyle bana bakarken. "Bir el atış yap."

Vukadin etrafına bakındı. "Oyun tahtası nerede baba?"

diye sordu.

General Borislav sağ işaret parmağıyla çam ağacını gösterdi. "Orda," dedi büyük bir soğukkanlılıkla.

Çam ağacının altına baktım. Tüylerim diken diken oldu.

Kanlar içinde kalmış esir bir Boşnak erkeği, çam ağacının al—

tında ayakta dikilmişti, boynunda da oyun tahtası asılı duruyordu. O anda içimden ağlamak geldi. Ama çabucak öfkeyle gözyaşlarımı sildim. "Siz

katilsiniz," dedim titreyen bir sesle.

General Borislav elinde tuttuğu dartı, oyun tahtasına doğru fırlattı. Ansızın bir feryat koptu. Dart, esir tutulan Boşnak adamın göğsüne saplandı. "Pardon," dedi General Borislav kahkaha atarken. "Şu genç Balinkura dikkatimi dağıttı. Bir dahaki sefere oyun tahtasına isabet ettireceğim, söz."

O sırada sivil giyimli başka bir adam çığlık attı: "Onu vurdum."

"Sizi tebrik ederim sevgili dostum Vasily," dedi General

Borislav. "Aynı zamanda çok bir keskin nişancısınız."

Sıska ve göbekli adam, elinde tuttuğu dürbünlü tüfeği yanındaki askere verdi. "Müslüman Türkü öldürdüm,"

dedi gülerek. "Onu bir köpek leşi gibi yere serdim."

"Gelin," dedi General Borislav. "Sizi oğlumla tanıştıra-

"

yım.

Adam yanımıza geldi. "Sevgili dostum Vasily," dedi General Borislav oğluna bakıp konuşarak. "Rusya'nın son zamanlarda yetiştirdiği en önemli ressamlarından biridir.

Şimdi onunla tanışmanı istiyorum."

Vukadin elini uzatıp Rus ressamın elini sıktı. "Sizinle tanışmaktan onur duydum," dedi.

"Baban senden biraz bahsetmişti bana," dedi adam.

"Ben de senin gibi genç ve başarılı bir askerle tanıştığım

için son derece memnunum."

"Rus dostlarımız bu haklı savaşımızda bizi yalnız bırakmadılar," dedi General Borislav. "Tabii ki bir de Yunanlı 195

dostlarımızı unutmamak gerekiyor. Yunanistan' dan karayoluyla, Rusya ve Ukrayna'dan da Tuna yoluyla gelen petrol ve diğer yardımlar bu savaşta nefes almamızı sağlıyor."

Vukadin, Rus ressama saygıyla bakıp başını öne doğru

eğdi. "Bize karşı gösterdiğiniz ihtimam ve alakaya bilhassa

minnettarım," dedi.

Rus ressam bana baktı. "Bu genç ve güzel bayan da kim?"

Bu canilerin ve iğrenç adamların her yeni bakışı beni beraberinde yeni acılara sürüklüyordu. Daha birkaç ay öncesine kadar sürdürdüğüm sakin hayatım, sanki güçlü dalgaların üzerinde sallanıp alabora olan bir tekneye dönüşmüştü.

Bu kadar çalkantıdan sonra ruhum mavi suların karanlık derinliklerinde hapsolmüştü. Artık vatan toprağımın üzerinde açan değil, solan beyaz bir zambaktım ben. Günlerin neşeli bir şekilde geçtiğini gösteren ve Bosna'nın simgesi olan beyaz bir zambak çiçeği olmaktan çıkmış, yüreğimde açan kan güllerine dönüşmüştüm. Gezip tozma, sokaklarda özgürce dolaşmak bizim için hayaldi artık. Sadece savaş ve gözyaşı

Boşnakların uğursuz kaderi olmuştu. Bu uğursuz kaderi biz

yazmamıştık, ama bu uğursuz kaderin senaryosunu yazarlar

ne yazık ki bizi başrol oyuncularından biri yapmıştı. Ömrüm

boyunca da bu uğursuz kaderin yaftasını boynumda taşıyıp

duracaktım. Artık ölülerime dahi ağlayamayan bir ölüye, bir

gül olup da gülemeyen kaderi bahtsız birine dönüşmüştüm.

Vukadin Rus ressama baktı. "O benim Türk yosmam,"

dedi gülerek.

196

KERİMA

...

Milyevina' da esir tutulduğum ev aslında Müslüman bir

Boşnakın eviydi. Evin sahibinin soyadı da Karaman' dı. Ev

görünümlü bu hapishane genişçe bir bahçe içinde, üç katlı,

beyaz boyalı müstakil bir evdi. Evin bahçesi ise oldukça dik

eğimliydi. Bahçede değişik türden ağaçlarla birlikte kocaman bir incir ağacı da vardı.

Savaş başladığı zaman bu evde yaşayan Boşnak aile Çetniklerin saldırısına uğramış, sonra da yıllardır yaşadıkları evi terk etmek zorunda kalmışlardı. Şimdi bu eve Sırlar Karaman'ın Genelevi adını takmışlardı.

Ertesi gün öğle üzeri Pale' den tekrar Milyevina'ya geri

döndüğümüzde, hapsedildiğim evde genç bir Boşnak kızı

gördüm. Açık kahverengi lambriyle kaplı duvara yaslanmış

ağlıyordu. Hemen yanına gittim. Onun kumral saçlarını ok

şadım. "Neden ağlıyorsun?" diye sordum.

"Annemi çok özlüyorum," dedi üzüntülü bir sesle.

197

"Annen nerede peki?"

Başını iki yana salladı. "Bilmiyorum, onu başka bir yere

çötürdüler "

gözümdü.

"Ağlama," dedim gözyaşlarını silerken. "Annemi bulacaksın inşallah."

Başını kaldırdı, kahverengi gözleriyle usulca bana baktı.

"Gerçekten mi?" dedi büyük bir sevinçle.

"Evet," diye yalan söyledim ona.

O esnada şişman Sırp bir kadın içeri girdi. "Kalk," dedi sert bir ses tonuyla. "Yukarı kata çık. Komutan Vukadin cepheye gitti. Dönene kadar da odandan dışarı çıkmayacak-

„

sın.

Genç kızın elinden tuttum. "Hadi," dedim. "Sen de benimle geliyorsun."

Birlikte yukarı kata çıktık. Sırp kadın bizi odaya soktu,

sonra da kapıyı üzerimize kilitledi.

"İsmin ne senin?" diye sordum.

"Kerima."

"Kaç yaşındasın?"

"On altı."

"Nerede yaşıyordunuz?"

"Gatsko' da."

Şaşırmıştım. "Gatsko biraz uzak buraya, öyle değil mi?"

"Çetnikler yaşadığımız köyü bastı. Biz de köyden kadın—

erkek, yaşlı, genç, çocuk, çocuk demeden kaçırmaya başladık

erkek, yaşıllı-geç, çocuk-çocuk demeden kaçmaya başladık.

Sonra dönüp arkamıza baktığımızda, Gatsko ateşler içinde kalmıştı. Yaklaşık on gün boyunca ormanın içinde sürekli oradan oraya dolaşıp durduk. Tam olarak nereye gittiğimizi

198

hiçbirimiz bilmiyorduk. Günler ve geceler birbirine karışmıştı. Korku ve belirsizlik had safhaya çıkmıştı. Çetnikler peşimizdeydi ve aramızdaki mesafeyi giderek kapatıyorlardı.

Bu süre içerisinde bebekler ve küçük çocuklar yorgun düşmüş, açlıktan sürekli ağlıyorlardı. Büyükler bitap düşmüş

çocukları nasıl susturacaklarını bilmeden, sürgün hayatlarına katlanmaya çalışıyorlardı. Sonra Çetnikler yerimizi buldular, silahlarıyla üzerimize ateş açtılar. O anda çabucak bir karar alındı. Erkekler yollarına devam edip Yablanitsa'ya ulaşmaya çalışacaklar, kadınlar ve çocuklar ise teslim olacaklardı ... "

Kerima'nın lafını kestim. "Hiç erkek kalmadı mı yanınızda?"

"Sadece bir erkek kaldı. Onu da Çetnikler döve döve öldürdüler."

"Sonra ne oldu peki?"

"Tan ağardığı vakit, Çetnikler tarafından kuşatıldık. Bizleri büyükbaş hayvanlarımız gibi kamyonlara bindirdiler, Ulog' daki bir okul binasına götürdüler. Orada Çetnikler biraz dinlenmemiz gerektiğini, sonra da Yablanitsa ya da

Mostar'a gidebileceğimizi söylediler. Belirsizlik ve şüpheyle geçen iki günün sonunda, Kalinovik Esir Kampı'na götürüleceğimize karar verildi. Kalinovik Esir Kampı'nın ilk günlerine tahammül edilebilirdi. Fakat birkaç gün sonra kampa komutan Pero Elez ve ona bağlı askerler geldi. Esir

kampı bir anda sehername döndü. İleride, güneye ve soluk

kampı bir anda cenenneme dönü. ışkenice, gozyaşı ve açık en büyük korkumuz oldu. Öyle ki, bir somun ekmeği on kişi paylaşıyorduk."

1 99

"Gerçekten korkunç bir şey bu," dedim boğuk bir sesle.

"Hissettiğim korkuyu size nasıl tarif edeceğimi bilemiyorum," dedi dudağı titrerken. "Yaşadıklarımız o kadar kor·

kuntu ki, kıyamet gününün geldiğine inanmaya başlamıştık neredeyse. Ama yine yanılmıştık. Meğerse en kötüsünü henüz yaşamamıştık."

"Merak ettim, baban nerede Kerima?"

"Ben beş yaşındayken babamı kalp krizi sonucu kaybet· tik."

"Üzıldüm," dedim.

"Babam çok genç yaşta öldü. Öldüğünde otuz yaşına henüz yeni basmıştı."

"Allah nur içinde yatırsın. Sonra ne oldu size?"

"Sonra," dedi ürkek bir sesle, "dikenli tellerle çevrilmiş esir kampında yaşam şartları giderek kötüleşmeye başladı.

İnsanlar kendi aralarında bile konuşmaktan çekiniyor, Çetniklerin onları duymasından korkuyorlardı. Hepimiz atık.

Bazen rüyalarımnda ekmek görüyordum. Çok geçmeden bizleri sorgulamaya başladılar. Anneme babamın nerede

saklandığını sordular. Annem de onlara babamın öldüğünü söyledi. Annemin bu

sozleri uzerine bir Cetnik ayaga kalkti, annemi olduresiye dovdu. Doverken de annemin yalan soyledigini fısıldayıp duruyordu. Sonra, sorgulama sı-

rası bana gelmişti. Şaşı gözlü bir Cetnik Tanrı'ya nasıl dua

ettiğimi sordu. Tanrı'ya dua etmediğimi korku içinde söyledim. Bana bakıp pis pis sırttı. 'Tanrı Sırbistan' da doğdu.

Tanrı Sırbdır,' dedi. Tanrı'ya nasıl dua edileceğini, bana

şimdi öğreteceğini söyledi. Sonra da üniformasının cebin—

200

den küçük bir kağıt parçası çıkardı. Masanın üstünde duran

siyah fotoğraf çerçevesini önüme koydu. Çerçevenin içinde

Slobodan Miloşeviç'in fotoğrafı vardı. Kağıt parçasını bana

uzattı. Fotoğrafa bakıp kağıtta yazılanları iki kez yüksek sesle

okumamı emretti. Kağıtta yazılanları sessizce okurken gözlerime inanamadım.

Kağıtta aynen şöyle yazıyordu: Oh, 7a.nrı Slobodan '13üyük Sırbistan' dan bi:ze bak

Ve bizi kutsa

'13izi kutsa ki, yıkansın kirli ruhlarımız

'Temizlensin pis inançlarımız ...

Kağıdı buruşturup bir kenara attım. Cetnik büyük bir

öfkeyle ayağa kalktı. Masanın etrafını dolaşıp yanıma geldi. Yüzüme şiddetli bir tokat attı. Savrularak yere sert bir şekilde düştüm. Odadaki diğer Cetnikler ansızın annemin üzerine doğru yürüdüler. Annemi kollarından tutup kaldırdılar ve bir anda hepsi birden annemin üzerindeki giysileri parçalamaya, yırtmaya başladılar. Annem onlara yapmamaları için yalvarıyordu, ama onlar annemin bu haykırışlarını duymazdan geliyorlardı. Hemen düştüğüm yerden kalktım.

Keserek gidin kağıt parçasını aldım. 'Ne olur anneme tecavüz etmeyin. Bakın!

kuşarak grup kağıt parçasını aldım. ne olur anneme telavuz edeyim. Bakın:
Tanrı Slobodan'ın fotoğrafına bakıp kağıtta yazılı olan sözleri okuyorum,' diye
bağurdım, sonra da saçma sapan sözleri ağlayarak yüksek bir sesle tam iki

kere okudum:

201

Oh, Tanrı Slobodan

'Büyük Sırbistan' dan bize bak

7. Je bizi kutsa

'13izi kutsa ki, yıkansın kirli ruhlarımız

f'femi:z.lensin pis inançlarımız ...

Çetnik bir-iki dakika sonra işini bitirdiğinde annemin

üzerinden kalkıp yanıma geldi. Bana bakıp güldü. 'Aferin

sana! Şimdi seninle hem dindaş, hem de akraba olduk. Dokuz ay sonra sana bir erkek kardeş gelecek,' dedi. O sırada anneme yaşlı gözlerle baktım; ama o utanç dolu gözlerini benden kaçırdı hemen."

Kerima'nın anlattıkları acılı yüreğimi daha da acıtmıştı.

"Sen nasıl dayanabildin bu acıya?" diye sordum.

Kerima başını göğsüme yasladı, kolunu belime doladı.

"O an üç kat daha hızlı büyüdüm," dedi mahzun bir sesle.

"Oradan nasıl kaçtın peki?"

"Çetnikler tecavüz etme işini artık o kadar ileri götürmüşlerdi ki, benim gibi genç kızlara dahi tecavüz etmeye başlamışlardı. Bir sabah bazı kadınları yaban otlarını ayıklamak için Sırp Mezarlığı'na götürdüler. O kadınların arasında annemle ben de vardık. Bizi gözetleyen Zaga adlı Çetnik hemen yanı başımızda yaban otlarını ayıklayan Almasa ablayı gözüne kestirdi. Almasa ablanın yanına geldi, sonra da elinde tuttuğu bıçağı boğazına dayadı. Onu siyah mermer taşlı bir mezarın arkasına doğru sürükleyerek götürdü. Pantolonunu indirip ona tecavüz etmeye başladı. O

sırada annemle göz göze geldik. Sessizce oradan uzaklaşıp

202

ormana doğru koşmaya başladık. Bir süre sonra bir ağacın

altında durduk. Nefes nefese kalmıştık, ama mezarlıktan

anında uyduk. Neles nelese kalmışık, ama mezarlıktan

da epeyce uzaklaşmışık. Günlerce başıboş bir şekilde ormanda dolaştıktan sonra, karanlıkta ışıkları yanan bir ev gördük. Neredeyse açlıktan bayılmak üzereydik. Annem evin arka bahçesine doğru gitti. Peşinden de ben gittim. Bir

anda yaşlı bir kadınla karşı karşıya geldik. Kadın korkudan

çığlık attı. Başka bir kadın çabucak evden dışarı çıktı. Kim

olduğumuzu, bahçede ne aradığımızı sordu. Mecbur kaldık,

başımızdan geçenleri ona anlattık. Genç kadın halimize acıdı, bizi evlerine aldı. Karnımızı doyurduktan sonra geceyi orada geçirmemize izin verdiler. O gece misafir kaldığımız evde haftalar sonra ilk kez mışıl mışıl uyuduk. Sabah erken

bir saatte gözümüzü açtığımızda karşımızda, şapkalarının

kenarlarında beyaz tüyler olan eli silahlı Çetnikleri gördük.

Adeta donup kalmışık."

"Allah'ın belası Sırp lar," diye kendi kendime söylendim.

"Demek sizi ispiyonlamışlar ha!"

"Evet," dedi Kerima. "Güya savaştan önce Boşnak bir kadın, yaşlı Sırp kadının çiftliğinde beslediği domuzlarından birine taş atıp hayvanın bacağını kırmış."

"Domuz kadın," dedim sinirime hakim olamayarak.

"Meğerse," dedi Kerima. "O akşam bize yedirdikleri yemek de domuz kulağıymış."

Şaşkınlıktan dilim tutulmuş bir vaziyette kalakaldım.

"Bizi kırmızı renkli bir otobüse bindirdiler," diye devam

etti Kerima. "Otobüste de altı Cetnik vardı. Ansızın Cet-

,

niklerden biri tabancasını kılıfından çıkarıp alınma dayadı.

203

'Söyle bakalım Türk pilici! Seni şuracıkta öldürsem acaba ne düşünürsün?' diye sordu. Annem, 'Ne olur kızımı öldür'

meyin, beni öldürün,' diye yalvarmaya başladı. Çetnik bir anda tabancayı elime tutuşturdu. 'O zaman sen beni öldür,'

dedi. Ellerim tir tir titriyordu. Çetnik' e korkuyla baktım.

Ona bir erkek ve bir hayvan olmadığımı söyledim. Bana

sıkı bir yumruk attı. Sanki o anda nefesim kesildi. Sonra

da arkadaşlarına dönüp bağırdı: 'Daha ne bekliyorsunuz?

Annesini hemen soyun. Otobüste seks partisi yapalım.' Altı

Çetnik yol boyunca anneme tecavüz ettiler. Annem onlara

karşı koydukça ya annemin göğsünde sigara söndürüyorlardı ya da beni öldürmekle tehdit ediyorlardı. Otobüs saatler sonra durduğunda, beni otobüsten indirip buraya bıraktılar. Annemi de benden ayırıp bilmediğim başka bir yere götürdüler."

Ateş gibi yanan küçük, sıcak ellerini birbirine kilitlemiş

ti. "Abla," dedi duygulu bir sesle. "Sırlar bize bu acıları neden yaşatıyorlar?"

Saçlarını okşadım. "Çok uzun bir hikaye bu," dedim.

"Ben bile bizlere bu acıları neden yaşattıklarını henüz yeni

yeni öğreniyorum. İstersen şimdi biraz uyu, çok yorgun görünüyorsun."

Yorgun bedeni uykusuzluğa daha fazla dayanamadı. Yanımda bir melek gibi uyumaya başladı. Dencereden dışarı baktım. Bir incir kuyu dencerenin ne yazık ki

uyumaya başladı. Pencereden dışarı baktım. Bu incir kuşu pencereyi pervazına konmuş bana bakıyordu. "Ne olur, tutsak düşmüşlüğüm yüzünden beni

hor görme," diye kendi kendime söylendim.

204

Tuhaf bir şekilde ötüp durdu. İncir kuşuna baktım, bir anda ağlamaya başladım. Sanki o da benimle birlikte ağlıyordu. Pencerenin önüne gittim, ona uzun uzun baktım.

"Neden biz?" dedim. "Biz bunu asla hak etmedik. Suçumuz

Müslüman olmak mıydı? Artık her gece kabuslar içinde

uyanıyorum. Bu hayatta uyanık kalmaktan da, uyumaktan

da korkar oldum. Kendimi kirlenmiş ve değersiz hissediyorum. Adeta hislerim uyuştı. Bu savaşta bir sürü Boşnak kadın tecavüze uğruyor. Kim bilir savaş bittiğinde ne olacak?

Ya Tarık! Beni bugünlerde en çok düşündüren şey de onun

hayatındaki varlığı. Bir gün onunla tekrar karşılaşsam,

bu utanç dolu gözlerimle onun gözlerine nasıl bakacağım?

Beni bu halimle yine sever mi acaba? Ya ben! O beni bu

halimle sevse de onun tenime dokunmasına nasıl izin vereceğim?

Ah Tarık! Aklım hep sende, aklım hep kaybettiğim ailemde.

Evet, güzel incir kuşu ... Dünyanın en bahtsız kadını olduğumu sen de görebiliyor musun? Artık mağlup biri olup çıktım. Vukadin tutsak bedenimin efendisi oldu.

Beni kendisine bir yosma yaptı. Her gün ağır ağır ölüyorum.

Kederimden her an kahroluyorum. Sen dışarılarda özgürce

uçup ötüyorsun, bense esir tutulduğum kafesimde öfkelenip çıldırıyorum. Hadi, şimdi uç. Benim yerime de özgür kanatlarını çırp."

Birden su şıkırtısına benzer bir ses çalındı kulağıma. İn-

cir kuşu nerdeyse hiç durmadan öttü, sonra da kanatlarını

çırpıp gökyüzüne doğru süzüldü. Her taraf büyük bir din-

ginlik içindeydi şimdi. Ama bu dinginlik çok uzun sürmedi.

205

Kapı açıldı. İki üniformalı asker içeriye girdi. Korktum ve irkildim. "Yine ne istiyorsunuz?" diye bağırdım.

"Şurada yatan Türk pilicini," dedi kısa sakallı asker.

Kanım dondu. "Ona dokunmayın," dedim. buz tutmuş

titreyen dudaklarımla sessizce. "Yalvarıyorum size ona dokunmayın. Onun yerine beni alın."

Sırp askeri yanıma geldi. "Doğrusu, senin de tadına bakmak isterdim; ama sen komutanımızın fahişesisin. Senin bu evde dokunulmazlığın var."

Korku içindeydim. Sırp askerler leş gibi alkol kokuyor-

du. "Yapmayın," dedim ağılarken.

Diğer asker yanıma geldi. "Bırak keyfimize bakalım,"

dedi gülerek. "Sırp kadını olma sırası ona geldi."

"Ne olur, biraz merhamet gösterin," diye ayaklarına kapanıp yalvarmaya başladım.

Beni bir köşeye var gücüyle fırlatıp attı. Bir melek gibi

uyuyan Kerimle birlikte bucağımdan "Onu rahat bırakın." dedim bağımlıken

uyuyarı Kerima yı dınlıkte kucakladım. Onu rahat bırakın, uedını bağınıken.
"Onu rahat bırakın. Neden masum kızlar? Onlar size ne yaptı ki?"

Kerima gözlerini korkuyla açtı. Onu odadan götürmelerini aciz bir şekilde seyrettim. Çok büyük bir acıydı bu. Ba şımı bacaklarımın arasına alıp hiç durmadan ağladım. Çok

kısa bir süre sonra yan odadan feryat figan sesler yükseldi.

Ellerimle kulaklarıma bastırdım ama Kerima'nın attığı çığ-

lıklar bir diken gibi yüreğime saplanıyordu. O anla ilgili hatırladığım tek şey acıydı; ama bu acı tarifi imk:insızlardandı.

206

HAMİLE

...

Milyevina, Karaman' ın Genelevi, 3 1 Aralık 1992

Günler çok zor geçiyordu. Son zamanlarda bir hayli zayıflamış ve geceleri uyuyamaz olmuştum. Nedense aile bireylerimin ölümlerinden kendimi sorumlu tutuyordum. Bu suçluluk duygusuna daha fazla katlanamıyordum. Doğrusu, kendimi nasıl teselli edeceğimi de bilemiyordum. Bu aralar

benliğimde soğuk rüzgarları estiriyordum. Ne yazık ki çok

genç bir yaşta acı ve korkuyla tanıştım. Belki de hayatımın

en zor sınavıydı. Bu dönem, güzel olan her şeyi yavaş ya-

avaş alıp götürdü benden. Sonra güzel anılarım gün be gün

düşüncelerimden de silinmeye başladı. İçimdeki aşık kadın

sanki sevdiği adamın ellerini usulca bırakıyordu. Tarık'ın

hayatta olup olmadığını çok merak etmeme rağmen artık

kendimi ona ait hissetmiyordum. Nasıl hissedebilirdim ki

zaten? Aşık olduğum adam gibi kokmayan bir adamın koy-

207

nundayken, Tarık' a kendimi nasıl yakın hissedebilirdim?

Tarık o gün ne kadar da haklıymış. Tarihsel bir kinin yanında aşk yüzünden de bir düşman kazanmışım meğerse.

O düşmanın koynuna girdiğim gecelere lanetler yağıdırıyor,

bu duruma nasıl katlandığıma, acıdan ölmediğime kendim

bile şaşırıyordum.

Evet, yapayalnız ve çaresizdim. Yaşadığım onca kötü

şey vardı ve bu yaşanmışlıklar düşüncelerimin altını üstüne getiriyordu. Hele bu gece, yılbaşı gecesi idi. Bir sürü domuz Çetnik sarhoş olana kadar içecekler, sonra da ev-

deki genç kızlarla sabaha kadar seks partileri yapacaklardı.

Karaman'ın Evi gerçekten de bir genelev olmuştu. Yaşları

on altı ila yirmi iki arasında değişen Boşnak kızlara, bu evde

hiç acımadan tecavüz ediliyordu.

O sabah yataktan bu kötü düşüncelerle kalktım. Masa-

nın üzerinde duran bıçakla alev renkli uzun saçlarımı kestim. "Ne yaptın sen?" diye bağırdı Vukadin.

"Hiçbir şey," dedim soğuk bir sesle. "Sadece saçlarımı

kestim."

Vukadin çırılçıplak bir şekilde yataktan fırladı. Bıçağı

herkes elinden aldı. "Dene bak," dedi dişlerini sıkarak

nemen eminden aldı. Bana bak, dedi uşlarını sıkarken.

"Karşında efendinin olduğunu görmüyor musun? Sen kimden izin aldın da saçlarını kestin?"

"Karşımda sadece rezil bir orospu çocuğu görüyorum.

Orospu çocuğu, anlıyor musun beni?"

Vukadin donuk ifadelerle dili tutulmuş bir şekilde öylece kaldı. Sonra yüzüme şiddetli bir tokat attı. "Bunun hesabını sana soracağım," dedi öfkeyle burnundan soluyarak.

208

Sustum. Ona bir cevap vermedim. Üzerini çabucak giyindi, sonra da büyük bir hınçla odadan çekip gitti.

Bütün gün odadan dışarı çıkmadım. Akşam olduğun-

da ise odanın kapısı açıldı. Şişman Sırp kadın içeri girdi.

"Kalk," dedi. "Bütün gün yattığın yeter."

Sırp kadına hırladım. "Kes sesini," dedim. "Bu evdeki

kızları sıcak suyla haşlaman yetmiyormuş gibi bir de bana

mı diş geçirmeye çalışıyorsun? Seni bir gün bir kaşık sıcak

suda boğup geberteceğim."

Tıknaz kadın kahkahayı bastı. "Hadi," dedi. "Seni Saraybosna fahişesi. Şimdi burada oyalanma. Komutan Yukadin seni çağırıyor. Yılbaşı partisi az sonra başlamak üzere."

Zorla aşağı indim. Odanın içinde bir sürü Çetnik vardı.

Hepsi de aynı kafadaydılar. "Gel," dedi Vukadin gülerek.

"Bu akşam senin için yılbaşı partisini erkenden başlattım."

Bir Çetnik hızla koşarak yanıma geldi. "Komutanımızın emri," dedi. "İç şunu, yüzün biraz gülsün."

Çetnik'in elinde tuttuğu votka bardağına baktım. "Sen iç," dedim. "Senin yüzün gülsün."

Vukadin oturduğu yerden ayağa kalktı. "Şunu iç," dedi kükreyerek. "Yoksa piyanoyu paramparça ederim."

Yukadin aylar önce bir gün, esir tutulduğum bu eve iki

pedallı bir Rus piyanosu getirtmişti. Yaşadığım onca acıyı,

parmaklarımın uçlarıyla dokunduğum piyanonun tuşlarında birazcık olsun unutmaya çalışıyordum. Vukadin asla aptal biri değildi. Benim zayıf noktalarımı, nelere zaafım olduğunu, hangi fikirlerin aklımı karıştıracağını çok iyi

biliyordu. Çetnik'in elinden votka bardağını çekip aldım,

209

kafama diktim. Sonra da bir dikişte votkayı bitirdim. "Aferin," dedi Vukadin alkışlarken beni. "Şimdi çok sevdiğin piyanonun başına geçip bizlere bir şeyler çal."

Piyanonun başına geçip oturdum. Keyifsiz bir şekilde çalmaya başladım. "Esir kızları getirin," diye bağırdı Vukadin.

Vukadin'e nefretle baktım. Hemen yanında oturan ebleh suratlı, armut kafalı bir adam sürekli etrafına bakıp gü-

lüyordu. Vukadin'in öbür tarafında ise pörtlek gözlü, kel

kafalı yaşlı bir adam oturuyordu. Adam hiç ara vermeksizin

içiyor, bir yandan da ağzına yiyecek bir şeyler tıkıştırıyordu.

Onun yanında da uzun sakallı, ince yüzlü biri vardı. Onların arkasında da sessiz sessiz ağlayan Kerima duruyordu.

Gözünden akan yaşlar yanaklarından ve çenesinden süzülerek yere damlıyordu.

Epey bir zaman sonra Çetnikler kafayı buldular. Piyanoyu çalmayı bıraktığım anda uzun sakallı Çetnik ayağa kalktı.

Elini havada sallayarak şarkı söylemeye başladı:

9-Lem 11staşalar hem de 'llaliyalar

7anrılarını iyi bilirlir

Cennet Sırlara aittir

7anrı Slobadan da Sırptır ...

Vukadin sağ elini havaya kaldırdı. "Herkes sussun,"

dedi. "Şimdi gerçek gösteri başlasın."

Kapı açıldı. Boynuna mavi kalın bir ip geçirilmiş çırıl

çıplak bir adam odaya getirildi. Çetnikler hep bir ağızdan

2 1 0

adamı yuhalamaya başladılar. "Diğerini de getirin," dedi Vukadin.

Daha sonra başına çuval geçirilmiş çırılçıplak bir kadın

odaya sokuldu. Gözlerim fal taşı gibi açıldı, yüzüm soldu.

Vukadin'e baktım. Yüzünde sinsî bir gülümseme vardı.

İnce yapılı kadını sırtüstü yere yatırdılar. Yukadin çıplak

adamın yanına geldi. "İsmin ne?" diye sordu.

"İbrahim," dedi adam kısık bir sesle.

"Yüksek sesle konuş," dedi Vukadin adama bir yumruk atarken. "Seni duymuyoruz."

"İbrahim," dedi adam bağırarak.

Vukadin esir Boşnak'a bir yumruk daha attı. "Karşında sağır yok," dedi gülererek. "Neden bağırıyorsun?"

Odadaki Çetnikler gülüşmeye başladılar. "Şimdi," dedi

Yukadin. "Bu kadının üzerine yat. Onunla seks yap."

"Bize merhamet gösterin," dedi adam ağlarken.

Vukadin adama bir tekme attı. Adam yerde yatan kadının üzerine düştü. "Yap, yap, yap ... " diye Çetnikler hep bir ağızdan tempo tutmaya başladılar.

Adam hıçkırarak ağlıyordu. Kadın ise sesini hiç çıkarmıyordu. Vukadin adamın sırtına ayağını bastı. "Ya şimdi bu kadını becerirsin ya da şurada beynini dağıtırım."

Sözlerle ifade edilemeyecek üç-beş dakikalık ızdıraptan

sonra adamı kadının üzerinden kaldırdılar. "Pis Müslüman," dedi Vukadin, adama tekme tokat girişirken. "Seks yapmayı bile bilmiyorsunuz. Şimdi Karadağlı bir Ortodoksun Müslüman bir kadınla nasıl seviştiğini kendi gözlerinle göreceksin."

2 1 1

Uzun sakallı, ince yüzlü Çetnik bir hışımla kemerini çözdü. Sonra da yerdeki kadının üzerine yattı. O sırada kadın yerde debelenmeye başladı. "Bakın!" dedi Vukadin şaşkın bir şekilde. "Türk kadının gösterdiği direnişe bakın. Bir

Sırpla birlikte olmak istemiyor, ama bir Türkün altına yatmasını biliyor. Hiç boşuna debelenip durma. Çünkü Sırp soyunu sürdürmek için sana ihtiyacımız var."

Çetnik kadının üzerinden gülerek kalktı. "Şimdi seni Sırp ve Ortodoks yaptım," dedi kahkaha atarak.

Vukadin kapıda bekleyen askerlerden birini çağırdı.

"Alın şu adamı," dedi. "Boynundaki iple dışarıdaki incir ağacına asın."

Asker, bitap düşmüş adamı buz gibi havada cıvılcıplak

bir halde dışarı çıkardı. "Şimdi kadını yerden kaldırın,"

diye emir verdi.

Uzun sakallı Çetnik yerde yatan kadını kaldırdı. Vukadin tecavüze uğrayan kadının yanına yaklaştı, çuvalı başından çıkardı. "Bak Suada," dedi kadının ağzındaki yapışkan bandı sökerken. "Bu zavallıyı bir yerden tanıyor musun?"

Soluk benizli, kemikleri büsbütün meydana çıkmış ince

yüzlü kadına sersemlemiş bir halde baktım. O anda hayret-

ler içinde donup kaldım. Bu kadın bir zamanlar pembe yanaklı, toparlak yüzlü Edina ablamdan başkası değildi.

***

O gece şaşkınlıktan kendimi zar zor odaya attım. Ateşli

bir hasta gibi tuhaf tuhaf düşüncelere daldım. Edina ablam

bir deri bir kemik. kalmıştı. Dağınık saçları perişan bir şe-

2 1 2

.

.

kilde uçuşuyor, uykusuz yüzünde tutsaklığın solgun ışıkları

dalgalanıyordu. Allah'a şükür ki hala yaşıyordu. Ellerimi açtım. "Bu karanlık geceler ne zaman bitecek? Umudun gün doğumunu ne zaman göreceğim?" diye Allah'a yalvarmaya başladım.

"Kiminle konuşuyorsun?" dedi Vukadin kapıyı açıp içeri girerken.

Korku içinde bir köşeye sindim. "Hiç kimseyle."

"Şimdi yanıma gel."

Bir an yanına gidip gitmemekte tereddüt ettim. "Gel," dedi kararlı bir ses tonuyla. "Şayet gelmezsen o zaman ... "

Hemen yerimden kalktım. "Aferin sana," dedi tebessüm ederek. "Kadın dediğin uysal bir kısrak gibi olmalı."

Elini belime doladı. Beni boynumdan öpmeye başladı.

Onun elinde adeta bir oyuncak gibiydim. "Bugün beni neden kızdırdığını biliyor musun?" diye sordu.

Başımı 'hayır' anlamında salladım. "Saçlarını bir yele gibi ellerime dolayıp yuvarlak kalçalarına çıplak tenimle dokunmayı seviyordum," dedi.

Bu sapık adama ne diyeceğimi bilemedim. O an duyduğum azap ve korku tüm bedenimi sarmışken, ona hiçbir

şey söyleyemedim. "Seni her geçen gün daha fazla arzuluyorum," dedi yatağa uzanırken.

Ayakta öylece kalakalmıştım. "Şimdi ağır ağır soyun," dedi. "Seni izlemek istiyorum."

Rezillikten de daha kötü bir şeydi bu. Utanç içinde ona baktım. "Işığı kapat," dedim ağlamaklı bir sesle.

2 1 3

Işığı kapattı, bir mum yaktı. Loş ışıkta ağır ağır soyunmaya başladım. "Orada öylece dur," dedi. "Seni bir süre izlemek istiyorum."

Vukadin çıplak vücudumu büyük bir hayranlıkla izlerken ben de sanki ölüyordum. Yaşadığım kötü olayların acısı hala içimdeyken, bir seks nesnesi olarak görülüyor olmam beni daha çok kahrediyordu. Vukadin'in kemerini söken ellerine baktım. Elllerinde ailemin kanını gördüm. İçimdeki yaram bir kez daha şiddetli bir şekilde kanadı.

"Şimdi salına salına buraya gel," dedi.

Bana söylediği şeyi yaptım. Kollarıyla bir ahtapot gibi çıplak bedenimi sardı. Birden tuhaf sesler çıkararak tüm ağırlığıyla üzerime yüklendi. O anda gözlerimi kapattım.

"Bana ne oldu Allahım?" diye sordum.

"Gözlerini aç," dedi hırıltılı bir sesle. "Gözlerimin içine bak."

Gözlerimi açtım, ona baktım. Bir damla gözyaşım yanaklarımdan yastığa süzüldü. Ben de her genç kız gibi günü geldiğinde evlenip anne olmayı arzuluyordum. Fakat artık ne bir erkekle evlenmek, ne de anne olmak istiyordum. Çünkü erkekler tutsak bedenime korku ve ağrı veren kaba güçlerdi.

Belki bütün erkekler böyle olmayabilirdi, ama benim gözümdeki erkek fotoğrafı ne yazık ki böyleydi artık. Bu günlerde sahip olduğum erkek korkusu rasyonel düşüncenin çok ötesinde bir şeydi.

Ne tuhaf! O anda benim gözlerimde tikslenme, Vukadin'in gözlerinde ise gurur vardı. Zaten nasıl olmasın ki? Hayatımı kendi emri altına alan sanki o değil miydi? Ona boyun eğip

2 1 4

onun altına yatan da ben değil miydim? Vukadin ne zaman soyunup üzerime çıksa, bedenimi değil düşüncelerimi allak bullak ediyordu ...

"Seksimiz nasıldı?" diye sordu dalıp gittiğim kötü düştene uyandırırken beni.

"Aslında senin bana tecavüzün nasıldı?" demek geldi içimden, ama korkumdan hiçbir şey söyleyemedim.

Kan ter içinde usulca sol yanıma uzandı. "Şimdi sanırım uyumaya hazırım," dedi.

Düşüncelerimi toplamak için derin bir nefes aldım. "Vukadin," dedim cılız bir sesle.

Gözlerini kapadı. "Ne var?" dedi sert bir şekilde.

"Edina ablama ne yapacaksın?"

Onun kısa bir an için uyumuş olduğunu sandım. Bir gözünü açtı. "Merak etme," dedi. "Yarın mübadele günü. Bir Çetnik'e karşı, on tane Boşnak kadını serbest bırakacağız."

olacaktı.

"Bunu neden yapıyorsun?" diye kuşkuyla sordum.

Başını çevirdi. "Seni sevdiğimden," dedi gülerek. "Şimdi sus da uyuyayım."

*

Ertesi gün sabah erkenden kalktım. Hızla odalara girip

çıktım. Yataklarda çırılçıplak yatan Çetniklerin koynunda zavallı genç kızları gördüm. İçim cız etti, yüreğim eridi.

Sonra aşağı kata indim. Edina ablam kendinden geçmiş bir halde yerde yatıyordu. Onu dürttüm. "Kalk abla," dedim kulağına fısıldarken.

215

Korkuyla gözlerini açtı. "Ne var?" dedi yüksek bir sesle.

Boynuna sarıldım. "Korkma," dedim. "Benim Suada."

Ansızın hüngür hüngür ağlamaya başladı. Başını göğsü-

me yasladım. "Ağla," dedim çatallaşan sesimle. "Ağla, belki açılırsın."

Pencereden dışarı baktım. Kar hafiften atıştırıyordu.

"Kabus dolu günler yaşadım," diye fısıldadı.

"Senin öldüğünü söyledi bana."

"Ruhum öldü," dedi tırnağını yerken.

Elini avuçlarımın içine aldım, tırnaklarına baktım. Tırnaklarını yediği parmaklarını saklamak için nasıl da çırpındı bir anda. Gözlerimden bir damla yaş aktı. "Kendine ne yapmışsın böyle?" diye sordum.

Parmaklarını ağzına götürüp tırnaklarını yeniden yemeye başladı. "Yapma şunu abla," dedim elini ağzından çekerken.

"Günde en az on Çetnik tecavüz etti bize. Günlerce aç bıraktılar. Kamp koşulları çok kötüydü."

"Hangi kamptaydın?" dedim ağlarken.

"Rogatitsa Esir Kampı'ndaydım. Bizleri sürekli tüfeklerinin dipçikleriyle dövdüler. Sırp bir çocuk dünyaya getirmemiz için her gün tecavüz ettiler."

Birden omuzlarım çöktü, sanki anlattığı trajedinin ağırlığı altında eziliyor, nefes alamıyordum. Gözlerini kırıştırdı, tırnaklarını yeniden yemeye başladı.

"Bugün serbest bırakılacaksın," dedim ona sarılıp ağlarken.

2 1 6

,

"Biliyorum," dedi buz gibi bir sesle. "Bugün Yakomişlye'de takasa gireceğiz."

Ablam yeniden ağlamaya başladı. "Beni neden takasa soktuklarını biliyor musun?" diye sordu.

"Evet," dedim. "Vukadin istediği için."

Ablam bana şaşkın şaşkın baktı. "Vukadin mi?" dedi.

"Onun takas edilmemle ne alakası var?"

"Bana öyle söyledi."

"Piçin evladı," dedi ablam sinirli bir şekilde. "Yalan söy-

»

1

.

emiş sana. Ben ...

Ablamın boğazı düğümlendi. Daha fazla konuşamadı.

Vukadin'e karşı öfkemden kuduruyordum adeta. "Orospu çocuğu," diye söylendim.

Ablam gözlerini benden kaçırdı. Sonra da, "Ben hamileyim," dedi bir çırpıda.

Sanki her şey etrafımda dönmeye başladı. "Ne?" dedim

kekeleyerek. "Hamile misin?"

"Hamileyim," dedi. "Bu yüzden bizi takasa sokuyorlar."

"Kaç aylık hamilesin?"

"Bilmiyorum," dedi. "Ama karnımdaki bu piçi aldıracak

k

· »

zaman ço tan geçti.

Tüylerim diken diken oldu. "Babası," dedim, sonra da hemen sustum.

Ablam acı acı güldü. "Babasının kim olduğunu soruyorsan, babası belli," dedi. "Bütün Çetnikler."

Ablama ağlayarak sarıldım. "Şimdi ne yapacaksın?" diye sordum.

2 1 7

"Karnımdaki Çetnik'i doğuracağım," dedi buz gibi bir sesle. "Kız olursa adını Katarina, oğlan olursa da Boşko koyacağım. O piçi Sırp ismiyle büyüteğim. Akli her şeye

erdiği bir zamanda, ona babasının bir Sırp olduğunu, Sırların bana tecavüz ettiklerini, onların mührünün de kendi varlığı olduğunu söyleyeceğim. İşte o zaman ben, Sırları bir piç Sırpla vuracağım. Böylece onlardan intikamımı almış olacağım. n

2 1 8

GENERAL

.\$.

Pale, Temmuz 1993

Günler günleri, aylar ayları, olaylar olayları kovaladı.

Son bir yıldır küreklerimi atmış, hayatımı kendi akışına

bırakmışım. Zaman adeta durmuştu ve ben çöp kutusuna

fırlatılıp atılan buruşuk kağıtlar gibiydim. Hayatım merhametsizce harcanan sayfalar dolusu kağıt yığınları gibi anlamsız hale gelmişti. Artık hiçbir şeyi olmayan ben, imkansızın şarkısını yüreğim kan ağlayarak söylüyordum: :igman 'IJağı' ndan akan dereler

'?lfsuz bucaksız yeşillikler ve ağaçlar

Ormanın ortasında mutsuz yaşamlar

Sögsünü düşmana siper etmiş ii.şıklar

Sel

Sel yigidim

2 1 9

,

"Başımı bitkin göğsüne dayayayım

.Ylteşler içinde yanan 9ögsünde öleyim ...

"Seni çok mu incittiler?" diye sordu yan hücreden biri

ansızın.

İki gündür Pale' de, ismini bilmediğim bir hapisanede

tutuluyordum. İçine konduğum hücre on metre karelik bir

yerdi. Koridorda yanan cılız bir lamba hücrenin içini hafif

ten aydınlatıyordu. "Siz kimsiniz?" dedim şaşkınlıkla.

"Ben bir Türk gazeteciyim," dedi ince sesli kadın. "Adım

da Mubera Duran."

Sesizliğim hüçbütin artmıştı. "Sizin burada ne içiniz

çaşkınlığını busevvelin arınıştı. SİZİN BURADA NE İŞİNİZ
var?"

"Hiç sorma," dedi gazeteci kadın. "Birleşmiş Milletler

Koruma Gücü mensubu Fransız askerleri sözde bize kılavuzluk ediyordu. Birden aracımızın önü Sırlar tarafından kesildi. Aracımızdan silah zoruyla indirildik, başka bir araca bindirildik. Sonra da Pale'ye getirildik."

"Boşnakçayı nerede öğrendiniz?"

"Aslında ben bir Boşnak kızıyım. Ailem yıllar önce

İstanbul'a göç edip oraya yerleşenlerden. Senin adın ne peki? Senin burada ne işin var?"

"Benimki çok uzun bir hikaye," dedim cılız bir sesle.

"Adım Suada. Ben de Sırların elinde esir bir Boşnak kı-

»

zıyım.

"Üzıldüm," dedi kadın acıklı bir sesle.

Kısa bir süre sustum. "Üzölmek için çok geç artık," dedim. "Tek gerçeği acı olan bu dünyada beni hayatta tutan 220

.

şey Allah'a olan inancımı. Galiba inancımı da yavaş yavaş

kaybetmeye başladım ... "

Kadın lafımı kesti. "Sakın inancını ve umudunu yitirme," dedi.

Acı acı güldüm. "Bir yaz günü," dedim. "İncir kuşları bile

çığlık atarak siyah gökyüzünde kaçışıyorlardı. Kaçamayanlar

ise Emin ve Edin gibi incir ağacının üstünde can verdiler.

Bu topraklarda yıllardır yaşayan Boşnaklar bugünlerde sessiz ve bu sessizlik ne yazık ki benim kanıma dokunuyor. Bu düşüncelerimi size anlatıyorum, çünkü tek başıma bunlarla mücadele edemiyorum artık."

"Savaşta ölenler geri gelmeyecek," dedi kadın. "Biz de bir şekilde hayata devam etmeliyiz."

"Bu düşüncelerinizde haklı olabilirsiniz elbette," dedim.

"Ama sevdiğimiz insanları kaybetmenin acısını hiçbir şey

dindiremez. Hele ki bu acının sebebini kendiniz olarak görüyorsanız, aklınızı oynatmaya az kalmıştır."

Kadın bir süre sustu. Sonra da, "Savaştan önce ne iş yapıyordun?" diye sordu.

"Konservatuvarda öğrenciydim."

"İşte ne güzel," dedi. "Sanatçının görevi umutsuzluğa

düşmek değil, varlığın boşluğunda kendine bir yer bulmaktır. Bu kadar yenilgi dostu olma. Sana küçük bir sırrımı verebilir miyim?"

"Elbette."

"Daha düne kadar Sırp'ların eline esir düşmekten çok

korkuyordum. Fakat şimdi nedense korkmuyorum. Esir

22 1

düştüğüm gün şu gerçeği anladım: Korkunla yüz yüze geldiğinde korku denen şey meğerse biten bir duyguymuş."

"Sizi çok iyi anlıyorum," dedim. "Ama sahip olduğunuz

bu düşünce biraz da vasadığınız korkunun siddetivle ilintili

bir şey. Siz henüz hiçbir şey yaşamadınız."

Kadın susnu. Hemen konuyu değiştirdi. "Sana başka bir sır daha verebilir miyim?" dedi sessiz bir şekilde.

"Sizi dinliyorum."

"Artık hiç korkma," dedi. "Boşnaklar ambargoya rağmen silahlanmaya başladılar."

"Nasıl?" dedim şaşkınlıkla.

"Türkiye cumhurbaşkanı Süleyman Demirel, Ankara' da

Hırvat yetkililerle üst üste üç kez toplantı yaptı. Bu toplantıda cumhurbaşkanı Demirel Hırvatlara dedi ki: 'Bakın!

Sırlar hem sizin hem de Boşnakların canlarına okuyor.

Sizi de eninde sonunda yaşadığınız bu topraklardan sürecekle. Boşnak halkıyla omuz omuza verip Sırlara karşı birlikte savaşın.' Sonra da cumhurbaşkanı Süleyman Demirel Hırvatlara bir teklif sundu. Hırvat yetkililer de Demirel'in sunduğu bu teklifi kendi cumhurbaşkanları Tudjman'a iletiler. Tudjman da teklifi kabul etti."

"Cumhurbaşkanı Demirel'in Tudjman'a sunduğu teklif

neydi?"

"Sen de biliyorsun ki, Birleşmiş Milletler tarafından

yürürlüğe konan silah ambargosu yüzünden Boşnaklar

silah yardımı alamıyorlar. Demirel'in Hırvatlara sundu

ğu teklife göre; Türkiye' den kalkacak silah yüklü uçaklar,

Hırvatistan'ın Split kentine inecek. Uçaktan çıkan her dört

silahtan birini Hırvatlar kendilerine alacak. Diğer silahları da Cessna tipi küçük uçaklarla Visoko'ya sokacaklar."

"Bu silahları Visoka'ya sokabildiler mi peki?"

"Evet, en sonunda bizimkiler Bosna'ya silah sokabildi.

PKK adlı silahlı terör örgütünden yıllar içinde ele geçirilen

silahlar, Çanakkale kentindeki askeri üsse getirildi. Burada

askeri uçakların Üzerleri siyah bantlarla kaplandı. Daha sonra da silah yüklü uçaklar Split' e gönderildi."

"I nanmıyoru "

m, d d'

e im.

"Bence Boşnaklar bugün hala ayakta durabiliyorsa bunu

Süleyman Demirel'e de borçlular," dedi gazeteci kadın.

"Demirel, PKK' dan ele geçirilen silahlar tükenir tükenmez,

bu sefer gidip İran'ın, Pakistan'ın ve Malezya'nın kapısını

çaldı. Onlardan Boşnaklar için silah istedi. Malezya bilgisayar ve teknik, Pakistan roket, İran da silah yardımında bulundu. Fakat daha sonra İran, Türkiye üzerinden yaptığı yardımları kesti."

"Neden?"

"Çünkü bu yardım olayında Türkiye'nin adının ön plana

çıkmasından dolayı İranlılar son derece rahatsız olmuşlardı.

Türkiye üzerinden Boşnaklara silah göndermeyi kestiler,

kendileri doğrudan yardım yapmaya başladılar. Bugünlerde ise Saraybosna' daki İranlı yetkililer, Boşnak halkına kendi mezheplerinin propagandasını yapıyor."

"Nasıl?"

"İranlı yetkililer savaş mağduru Boşnaklara yiyecek yardımında bulunuyor. Boşnak kadınların başlarını örtmeleri 223

karşılığında onlara nohut, kocalarını ya da erkek çocuklarını camiye getirmeleri karşılığında da et veriyormuş."

Bir anda tüylerim diken diken oldu. "İnsanların içine

düştükleri aciz durumdan faydalanmaya çalışmak ne korkunç bir şey," dedim.

"Bunu aklım havsalam almıyor. Peki, bu durumu haber yaparak açığa çıkaracak mısınız?"

Kadın fısıldadı. "Hayır," dedi. "Bu bildiklerimi haber yapmaya hiç niyetim yok. Çünkü gazetede çıkacak böyle bir haber bir ulusun sonu olur. Kendi halkıma ihanet edemem ben."

O sırada demir kapı açıldı. İki asker içeri girdi. Yan hücrede esir tutulan gazeteci kadını dışarı çıkardılar. Kadınlı bir an göz göze geldik. Siyah kısa saçlı, fındık burunlu kadın bana şaşkın şaşkın baktı. "Aman Allahım," dedi bu sefer İngilizce konuşarak. "Tıpkı bir Ay gibisin. Seni burada neden tuttuklarını daha iyi anlıyorum."

***

O gün gözlerim açık, dışarıdan gelecek ayak seslerini

beklemeye koyuldum. Epey bir zaman sonra demir kapı

açıldı, şişman bir asker içeri girdi. Elinde tuttuğu anahtarla

hücrenin kapısını açtı. "Çık," dedi. "Gidiyoruz."

Dışarı çıktım. Sırp askeri saçlarımdan tuttu, beni kendine doğru çekti. Pis dudaklarıyla beni öptü. Yüzüne bir tokat attım. "Seni komutanına şikayet edeceğim," diye bağırdım.

Pis pis sırttı. "Eğer komutanın fahişesi olmasaydın,"

dedi. "Seni şurada gebertmişim."

Yüzüne tükürdüm. "Allah hepinizin belasını versin," dedim.

224

Eliyle yüzünü sildi, sonra da kolumdan tutup çekiştirdi.

"Yürü balinkura," dedi. "Komutan seni bekliyor."

Vukadin iki haftadır ortalıklarda gözükmüyordu.

Herhalde beni bu yüzden Pale'ye getirtmişti. Şişman askerle

birlikte dışarı çıktım. Kapının önünde zırhlı personel taşıyıcı

cısı duruyordu. "Şimdi şu araca bin," dedi asker.

Başka bir asker araçtan aşağı indi. "Ağzını açmış ne bakı-

yorsun?" dedi sinirli sinirli. "Hemen araca bin."

Asker bindiğim aracın kapısını kapattı, kendi de ön ta-

rafa geçip oturdu.

Yaklaşık bir saat sonra aracı durdurdu, kapıyı açtı. "Aşa-

ğı in," dedi gür bir sesle.

Etrafıma bakındım. Bir dağ otelinin önünde duruyor-

dum. O sırada bir kadın asker koşarak yanıma geldi. "Hoş

geldin," dedi tebessüm ederek. "Benim adım Slobodanka."

"Hoş bulduk," dedim şaşkınlıkla.

"İçeri girelim. Komutan birazdan gelir."

İçeri girdik. "Şimdi ikinci kata çıkalım," dedi kadın asker. "İlk önce bir duş al, sonra da üzerine güzel bir elbise

.

»

giy.

Şaşkınlığım büsbütün artmıştı. İkinci kata çıktık, odaya girdik. Oda bomboştu. Yatağın üzerinde birkaç tane elbise vardı. "Neler oluyor?" diye sordum korkarak.

İnce yapılı kadın asker güldü. "Korkma, bir şey olduğu yok," dedi. "Sadece bir akşam yemeği yiyeceksin. Şimdi soyun, duşa gir."

Bana söyleneni yaptım, soyunup duşa girdim. Duştan çıktığımda ise kadın asker yatağın kenarında oturuyordu.

225

"Bence kısa kesim kırmızı elbiseyi giymelisin," dedi. "Sana çok yakışacak."

"Ama çok kısa," dedim yüreğim boğazımda atarken. "O elbiseyi giyemem."

Kadın doğruldu. "Hemen şunu giy," dedi sert bir ses tonuyla.

"Şu uzun olanı giysem, olmaz mı?"

Kadın ayağa kalktı. "Sana kırmızıyı giy dedim."

Mecburen kırmızı elbiseyi giydim. "Kendimi fahişeler gibi hissettim," dedim gözlerim dolarken.

Kadın kahkahayı bastı. "Zaten öylesin," dedi. "Şu kırmızı ayakkabıyı da ayağına giy. Biraz da makyaj yap. Ben de yan odaya geçip hazırlanacağım. Yarım saat sonra seni almaya gelirim."

Yaklaşık yarım saat sonra kadın tekrar odaya geldi. Bu sefer üzerinde kısa kesim siyah bir elbise vardı. "Hazır mısın?" diye sordu.

Başımı evet anlamında salladım. "Öyleyse gidelim," dedi.

Aşağı kata indik, önceden büyük bir özenle hazırlanmış masaya oturduk. Etrafımıza bakındım. Koca restorantta bizden başka kimse yoktu.

"Vukadin nerede?" diye sordum.

Kadın pis pis sırıttı. "Vukadin'i çok mu özledin?" dedi alaycı bir ses tonuyla.

Ansızın içeri bir sürü asker doluştu. Kadın asker hemen ayağa kalktı. "Sen de ayağa kalk," dedi bir çırpıda.

Biraz duraksadım, neler olup bittiğine bir anlam verememiştim. Şaşkınlıkla ayağa kalktım. General Borislav Mi-226

lunoviç yanımıza geldi. Sırp kadına bakıp reverans yaptı.

"Her zamanki gibi başımı döndürüyorsun," diye iltifatlarda bulundu kadına.

Kadın şuh bir kahkaha attı. "Hiçbir zaman beyefendiliğinizi, nezaketinizi elden bırakmıyorsunuz generalim," dedi.

Orakınıyorsunuz generalim, dedi.

General Borislav bana baktı. "Size de iyi akşamlar hanımefendi."

O anda ne diyeceğimi bilemedim. Kadın, General

Borislav'ın yanında duran yabancı üniformalı subaylara elini uzattı. "Hoş geldiniz general," dedi.

Kumral tenli ve uzun boylu olanı Sırp kadın askerin elini

sıktı. "İyi akşamlar hanımefendi," dedi. "Her zamanki gibi

yine çok güzelsiniz."

Kadın hafiften tebessüm etti. "Sizi genç hanımla tanıştırmak istiyorum."

General bana baktı. Ben de ona dikkatlice baktım. Bu

adamın yüzü bana hiç yabancı gelmemişti. "Size de iyi ak

şamlar hanımefendi," dedi İngilizce konuşarak.

Sustum, cevap vermedim. "Hadi," dedi General Borislav. "Şimdi yemeğe oturalım."

Gece boyunca hiç konuşmadım. General Borislav ve kadın asker sürekli içtiler, dans edip eğlendiler. Kumral tenli general de gece boyunca kah General Borislav'la sohbet etti, kah kadın askere iltifatlarda bulundu, kah beni göz ucuyla

ince ince süzdü. Gecenin ilerleyen saatlerinde ise bir Sırp

subayı yanıma geldi. Eğilip kulağıma, "Şimdi beni izleyin,"

diye fısıldadı.

227

Masadan kalktım. Sırp subayın peşine düştüm. Merdivenlerden ikinci kata çıktık. Bir odanın kapısının önüne geldiğimizde durduk. Kapıyı açtı. "İçeri gir," dedi.

O sırada üç asker koşarak yanımıza geldi. "Siz kapıda nöbet tutun," diye askerlere talimat verdi.

İçeri girdim. "Bana ne yapacaksınız?" diye sordum korkarak.

"Şöyle geç otur," dedi. "Korkmana gerek yok."

Bedenim kaskatı kesilmişti. Çok yorgun ve uykusuz olmama rağmen koltuğa oturamadım. Öylece ayakta durdum.

"General Lewis MacKenzie'nin yanında uslu durduğun için sana aferin," dedi yüzü çilli subay.

Birden İfeta teyzemin ölmeden önce bana telefonda söy-

lediği sözleri hatırladım: "İskenderiye Meydanı'nda Yugoslavya Halk Ordusu ile Yeşil Bereliler arasında dünden beri kanlı çatışmalar sürüyor. Boşnak güçleri, Sırp Komutanı Kukanyats'ın ve kumandasındaki askerlerin etrafını adeta

Çin Seddi gibi etten bir duvarla ördüler. Sırlar İzzetbego-

viç ve diğerlerinin karşılığında komutan Kukanyats ile Sırp

askerlerinin değiş tokuşunu önereceklermiş. Bu değiş tokuş

işini de MacKenzie yapacakmış ... General Lewis MacKenzie

Bosna'daki Birleşmiş Milletler'in Kanadalı komutanıdır ...

Sonuçta o da bir Hıristiyan. Elbette dindaşlarının yanında

olma gereğini hissediyor ki, Bosna'ya uygulanan silah am-

bargosunu kaldırtmıyor ... "

O an acı acı güldüm. Boşnakların hakkını korumakla

görevli General Lewis MacKenzie, Sırp General Borislav

Milunoviç'le akşam yemeği yiyip, kadeh tokuşturuyordu.

"Şimdi burada uslu uslu otur," diyen Sırp subay beni daldı
ğım düşüncelerden uyandırdı.

Subay daha sonra odadan dışarı çıktı, kapıyı üzerime

kilitledi. Askerlere de kapıda beklemeleri için talimatlar

yağdırdı. Birden General Borislav'ın söylediği şarkı kapatıldığım odanın içinde
yankılanmaya başladı: Sırbistan' ın küçük olaauu bir yalan rnaha büyük bir
Sırbistan için

Canla başla savaşıyoruz

7ürkleri bir bir avlayıp öldürüyoruz ...

Kulaklarımı ellerimle kapattım. Sırpların saçma sapan

şarkı sözleri artık bende kusma hissi uyandırıyor. Kısa bir

süre sonra kapının kilidi açıldı. General Lewis MacKenzie

içeri girdi. Hemen ayağa kalktım. "Matmazel," dedi İngiliz·
ce konuşarak.

Yüreğim küt küt atıyordu. Sol elinde kırmızı bir gül var·

dı. Yanıma yaklaştı. Sağ elindeki kırmızı gülü bana uzattı.

Heyecandan donup kalmıştım. O kısa mesafede gülün el

değiştirdiğini bile fark etmemiştim. Allak bullak oldum.

"Adınız ne güzel bayan?" diye sordu.

Sustum. Ona bir cevap vermedim. "Buraya nereden geldiniz?" diye başka bir
soru sordu

sonra sonra.

Yine sustum. Sessiz kalmak böyle bir şeymiş meğerse.

Onu anlamıyormuşum gibi davrandım. Tam önümde dur—

229

du. Nefesini yüzümde hissedebiliyordum ve tabii ki o leş

kokusunu da. Sonra bir adım geri çekilerek beni baştan

aşağı süzdü. Ben ise donmuş bir vaziyette ona bakıyordum.

Sonra yine yanıma sokuldu. "İngilizce konuşabildiğinizi biliyorum," dedi.

"Benden ne istiyorsunuz?" diye sordum korkarak.

Yüzünü yüzüme yaklaştırdı. Nefesini yüzüme üfledi.

Sonra da yanağını yanağıma değdirerek kulağıma şu sözleri fısıldadı: "Size yardım etmek için buradayım. Ayrıca size yardım etmek benim de işime geliyor. Çünkü menfaatle motive edilmiş aşk, en güçlü aşktır."

O anda afallamıştım. Beni öpmeye başladı. Ona ne bir

karşılık verebiliyordum, ne de geri çekilebiliyordum. Sonra

şaşkınlığımı üzerimden atıp kendime geldiğimde geri çekildim. "Yapmayın lütfen," dedim. "Boşnak halkını korumanız gerekirken onlara tecavüz ediyorsunuz. Siz bir Sırp değilsiniz."

Saçımdan tuttu. "Biraz sabırlı ol," dedi. "Seni Sırppların

elinden kurtaracağım."

Sinirlerim iyice bozulmuştu. "Bana tecavüz ederek mi?"

diye sordum.

"Menfaatle motive edilmiş aşk ... "

Hemen lafını kestim. "En güçlü aşktır, öyle mi? Benim size aşık olduğumu da nerden çıkardınız?"

Bana pis pis baktı. Saçlarımdan tutup yatağa fırlattı. Sonra da gidip radyonun sesini sonuna kadar açtı. "Şimdi uslu bir kız ol," dedi. "Yoksa seni kapıda bekleyen Sırp köpeklerine parçalatırım."

230

Pantolonunun kemerini çözdü, yanıma geldi. Beni soymaya başladı. "General Borislav senden bahsetmişti bana.

Doğrusu bu kadar güzel olabileceğini tahmin etmemiştim."

Kanım çekildi, tüylerim ürperdi. "Beni size General Borislav mı önerdi?" diye sordum tir tir titrerken.

General Lewis MacKenzie yüzüme baktı. "Evet," dedi gülerek. "Bu akşam senin için buraya geldim."

"Generalin oğlu benimle birlikte," dedim buz gibi bir sesle.

"Vukadin mi?" diye sordu şaşkınlıkla.

"Evet."

"O şimdi hastanede yatıyor. Cephede fena yaralanmış çünkü."

O anda sevinmeli miydim yoksa üzülmeli miydim bilmiyordum. General Lewis MacKenzie radyodan odanın içine dolan Sırp halk müziğinin eşliğinde sapık arzularını tutsak bedenimde tatmin ederken ağzımı sıkıca kapattım, sızlayan yüreğimin acısını her zamanki gibi dindirmeye çalıştım.

2 3 1

İNTİKAM

...

Hayat bazen ne tuhaf! Günahkar insanlarla ve tecavüzle yaşamayı öğrenen biri olup çıktım adeta. insanın elinden hiçbir şey gelmeyince yaşadığı kabus dolu günlere zoraki katlanmaya çalışıyor. Acaba hangi insan daha kötüsünü yaşayıp da kendini bu dünyadan sayabilir ki? Çoğu zaman ben de ölmeyi arzuluyorum, ama ne yazık ki benden yapılmış balta beni kesmiyor. Evet, bedenim bir maşa oldu, ama ruhum hala kendini ele vermiyor. İşte bu isyankar ruhum sanki beni bir yılda on yıl yaşlandırdı.

O sabah yine acı dolu bir güne uyandığım da, güneşin ilk ışıkları pencereden içeri süzülüyordu. Güneş şimdiden bu yalancı şehri ısıtırken benim içim buz kesiyordu. Ansızın kapı açıldı. Slobodanka adlı kadın asker içeri girdi. "Kalk," dedi sert bir ses tonuyla.

233

Yataktan hemen kalktım. Elinde tuttuğu naylon torbayı bana fırlattı. "Çabuk giy şu köylü eteğini," dedi alaycı bir şekilde.

Dimiyeyi torbadan çıkarıp giydim. "Geceniz nasıldı?"

diye sordu gülerek. "General yatakta iyi miydi bari?"
Gözlerimi kadından kaçırdım. "Bana bak," dedi sinirli
sinirli. "Şu güzel yüzünü bıçağımla doğramayayım. Sordu,
"

gum soruya cevap ver.

Bütün cesaretimi toplayıp kadına baktım. "Ölümün ve
düşmanın suratına bakarken sevişebilir misin?" diye sor,
dum.

Kadın kakhaha attı. "Bak sen," dedi dudağını büzerken.
"Demek küçük fahişe bana akıl veriyor ha! Ölümünden ve
düşmandan korkarsan tabii ki sevişemezsin. Bir erkekle se,
viştiğinde gerçek ve saf tutkuyu hissetmelisin. Mesela ben
volkanik tutkuları olan bir kadınıyım. Yatakta soğuk bir hey,
kel gibi olacağıma zevk nesnesi olmayı yeğlerim."

"Pekala," dedim soğukkanlılıkla. "Sizi esir almış ve size
tecavüze kalkışan Boşnak erkeklerin altında da volkanik tut,
kulan olan bir kadın olabilir misiniz? Ya da size zorla teca,
vüz eden Boşnak erkeklerin yatağında bir zevk objesi olmayı
yine de yeğler misiniz?"

Sırp kadın afalladı. Soğuk bir heykel gibi karşımda dur,

du. Kendine geldiğinde ise bana tekme tokat girişti. "Seni balinkura," dedi. "Beni altı yüz yıllık düşmanımla nasıl aynı yatağa sokabilirsin?"

234

***

Kendime gelip gözlerimi açtığımda ne kadar süre baygın

yattığımı bilmiyordum. "Canın çok yanıyor mu?" dedi kadın.

Başımı zar zor kaldırdım. Gazeteci kadın karşımdaki

hücrede duruyordu. "Yine burada mıyız?" diye sordum.

"Evet," dedi. "Bizi yine aynı yere kapattılar."

Her tarafım acıdan sızlıyordu. Birden ağlamaya başladım. "Bu acılar ne zaman son bulacak?" dedim. "Meğerse çaresizlik ne kötü şeymiş. Bana tecavüz ediyorlar, ama ben onlara asla karşı koyamıyorum. Sadece sırtüstü yatıp onların kendilerini tatmin etmesine seyirci kalıyorum. Artık onlardan değil kendimden öğrenir oldum."

Gazeteci kadın kaldığı hücrenin soğuk demir parmaklıklarına tutundu. Oradan çaresizce bana baktı. "Sakın kendini bırakma," dedi. "Ölüm senin şu genç ve melek yüzüne yakışmaz. Biraz daha sabırlı ol."

"Kaçacağım," dedim gözyaşlarımı silerken. "Sadece bunu

nasıl yapacağımı bilmiyorum."

"Nereye kaçacaksın?"

"Bilmiyorum; ama kaçacağım. Yaşadığım bu vahşete artık katlanamıyorum. Madem kendimi öldüremiyorum, o halde ben de kaçarken ölürüm."

"Sakın bunu yapma. Her taraf Sırp askeri kaynıyor."

Sustum. Daha sonra da, "Bana biraz Saraybosna'yı anlatır mısınız?" dedim acı dolu bir sesle.

Bana şaşkın şaşkın baktı. "Saraybosna'yla ilgili ne bilmek istiyorsun?"

235

"Ne bileyim," dedim. "Sadece Saraybosna'yı çok özledim."

Gazeteci kadın kısa bir süre düşündü. "Belki de bu sava

şın tek olumlu tarafı," dedi acı acı gülererek. "Yüksek tansiyonu ve şeker hastası olan Boşnaklar sağlıklarına kavuştu. Bu savaşta neredeyse her bir Boşnak otuz kilo verdi. Evlerde fareler cirit atıyor. Her evde üç-beş fare yaşıyor; bomba seslerinden korkup evlere sığınıyorlar. Çetnikler onların yüreklerine bile korku saçtı. Allah'a şükür ki Boşnaklar bomba seslerine alıştılar. Artık bomba seslerinden korkmuyorlar.

Sokaklar bomboş ve Saraybosna adeta savaş kokuyor. Ama

Saraybosna' da yaşayan Boşnak kadınlar bir bidon su almak

için sokağa çıktıklarında bile saçlarını tarıyorlar, en şık kıyafetlerini giyiyorlar. Bu durumu da gülererek şöyle açıklıyorlar: 'Bari ölürsük de güzel ölelim.' Bence Saraybosna' da Sırlara

karşı gizli bir direniş var. Geçen gün tiyatro festivali bile yapıldı."

"Size inanmıyorum," dedim. "Bu savaşta tiyatro festivali mi olurmuş?"

"Evet," dedi gazeteci kadın. "Mum ışıkları altında tiyatro oyunları sahneye kondu. Hatta Godot'yu Beklerken³⁰ adlı oyunu ben de izledim. Seyirciler oyunun sonunda yönetmen Susan Sontag'ı çılgınca alkışladılar. O sırada

bombalar dışarıda aralıklı olarak bir yerlere düşüp patlıyordu."

Birden içim aydınlandı. "Ne güzel," dedim büyük bir sevinçle. "Demek Saraybosna'da hayat devam ediyor."

30 1949 yılında Fransızca olarak yazılan ve ilk kez 1953'te Paris'te sahnelenen, Samuel Beckett'in ünlü eseridir.

236

"Evet," dedi kadın. "Yüzyılın utancı ve soykırımına rağmen

Boşnaklar hala ayakta dimdik durarak yaşamaya devam ediyorlar."

Aradan birkaç dakika geçmişti ki kapı açıldı. Askerler

den biri tutulduğum hücrenin önüne geldi. Elinde tuttuğu

anahtarlar şangır şungur sesler çıkardı. Hücrenin kapısını

açtı. "Çık," dedi. "Buradan gidiyorsun artık."

Gazeteci kadına baktım. "Hoşça kalın," dedim.

Askerin yüzü bir anda buz kesti. "Bir saniye dur," dedi.

"Yoksa bu Türk kadın dilimizi biliyor mu?"

Gazeteci kadına baktım. Yüzü sapsarı kesildi. "Hayır, bi-

zim dilimizi bilmiyor," diye yalan söyledim. "O sadece İngi-

lizce konuşabiliyor."

Kadının bir anda esmer yüzü aydınlandı. Sağ elini hava-

ya kaldırıp kalbinin üstüne koydu. "Allah'a emanet," dedi

Türkçe konuşarak.

*

O gün öğleden sonra hapsedildiğim binayı, beyaz renkli

ZastavalOl marka sivil bir araçla terk edip ağır ağır yola koyulduk. Arabayı kullanan üniformalı askere baktım. "Nereye gidiyoruz?" diye sordum.

Asker dikiz aynasından bana baktı. "Ait olduğun yere gidiyoruz fahişe," dedi gülerek. "Ama gitmeden önce komutan seni görmek istiyor."

Bir süre yol gittikten sonra asker aracı durdurdu. Başını arkaya çevirdi. "Aşağı in," dedi. "Seni komutana götürece-

"

- .

gım.

237

Arabadan aşağı indim. Büyük bir binanın açık kapısından içeri girdik. Etrafıma bakındım. Etrafım yaralı Sırp askerleriyle doluydu. "Beter olun," diye içimden söylenmeye başladım.

Sırp asker bana baktı. "Görüyor musun?" diye sordu.

"Bunu baliyalar yaptı. Ama sizinkilerden bunun intikamını alacağız."

Güldüm. "Bu saatten sonra Boşnakların tenini dişleseniz onların acılarının zehri sizin canınızı almaya yeter. Beter olun inşallah."

Kolumdan tutup ittirdi. "Yürü kaltak," dedi. "Seninle

dönüş yolunda hesaplaşacağım."

Merdivenlerden bir kat yukarı çıktık. Açık kapıdan odaya girdik. Sıska asker selam verdi. "Kadını getirdim komutanım," dedi.

"Dışarıda bekle," dedi Vukadin askere.

Asker hemen dışarı çıktı, odanın kapısını kapattı.

Vukadin'e baktım. Beyaz çarşafı bir yatakta benzi solmuş bir halde ve sargılar içinde yatıyordu. Yanına gittim. "Bu kadar kısa bir sürede öleceğini doğrusu beklemiyordum," dedim tebessüm ederek.

"Çok sevdim seni," dedi güçlükle konuşarak.

"Sana karşı nefret dolu içim. Dilerim Allah'tan cehennemde yanarsın Vukadin. Sen beni çok sevmedin, sen beni sadece çok incittin."

"Sus," dedi. "Yeter artık. Dilin hala bir iğne gibi sipsivri."

"Hayır, artık karşında susmayacağım. Yeterince sustum zaten. Sana açıklamam gereken önemli bir şey var."

238

Solgun gözleriyle bana baktı. "Neymiş bana açıklayacağın önemli şey."

Sinirlerim çoktan bozulmuştu. Kahkahayı bastım. "Sen

burada ölürken," dedim. "Baban dün gece beni General Lewis MacKenzie'ye servis yaptı. Galiba senin soysuz bir erkek olduğunu anladı."

Vukadin öksürüp tıksırmaya başladı. "Yalan söylüyorsun," dedi.

"Keske sana valan sövleseydim ama ben de babanın kadın satıcısı olduğunu

Keçme sana yalan söyleseydim, ama ben de babamın kadın satıcısı olduğuna henüz yeni öğrendim. Sen ve baban bu genç yaşında bana sadece aşkı değil, masumiyetimi de kaybettirdiniz. Kafanı kaldırıp aynada kendine bir bak

Vukadin. Sen ölüyorsun, bense bugünden sonra yaşamayı

seçtim. Ve bu hayatı bir gün elimden geldiğinde iyi yaşayaca

ğım. Senden intikamımı böylece almış olacağım."

Vukadin karşımda dut yemiş bülbüle dönmüştü. Gözlerini benden kaçırdı, boşluğa baktı. Ben de gayri ihtiyari etrafıma bakınırken ansızın gözüme bir şey ilişti. Afalladım.

Tarık'ın bir zamanlar parmağıma taktığı mavi taşlı elmas yüzük, Vukadin'in başucundaki dolabın üzerinde duruyordu.

Vukadin son kalan gücüyle bağırdı: "Asker."

Şaşkınlığımı hemen üzerimden attım. "Her şeye rağmen," dedim büyük bir soğukkanlılıkla. "Sana son kez bir veda öpücüğü vermek istiyorum."

O sırada kapı açıldı. Asker içeri girdi. Vukadin bana şaşkın şaşkın baktı. Çabucak yanına sokuldum. Solgun tenine bir öpücük kondurdum. Vukadin buz gibi soğuk bir bakış

fırlattı bana. "Defol," dedi güçlükle bağırarak.

239

,

Hemen dışarı çıktım, kapının önünde beklemeye koyuldum. "Şimdi ne yapmamı emrediyorsunuz komutanım?"

dedi asker kısık bir sesle.

"Milyevina'ya giderken yolda onu öldür," dedi Vukadin

yattığı yerde acıyla kıvrılırken. "Sonra da cesedini ormana

at. Benim olmayan başkasının da olmasın!"

KAÇIŞ

...

ZastavalOl marka araçla Milyevina'ya doğru yola koyulduğumuzda askerle aramda derin, kesif bir sessizlik vardı.

Çaresizlik içinde avucumda tuttuğum mavi taşlı elmas yüzü

ğe baktım. Bir damla gözyaşım yanaklarımdan süzülüp yüzüğün üzerine düştü. Bana ait olan bu yüzüğe tekrar sahip olmak için Vukadin'i öptüğüme hala inanamıyordum. Herhalde şimdi başucunda duran yüzüğü bulamayınca öfkesinden deliye dönmüştü. Bunu düşününce bir an gülümsedim.

Ormanlık yolda ağır ağır ilerlemeye devam ediyorduk.

Az sonra ölecektim. Ama nedense bu düşünce bana korku

vermiyordu. Asker aniden acı bir fren yaptı, sonra da başını

arkaya çevirip bana baktı. "Neden durduk?" diye sordum.

Bana bakıp pis pis sırıttı. "Çetniklerin öcünü senden alacağım. Hem de dinim hakkı için iyice alacağım," dedi.

"Öyleyse ne duruyorsun?" dedim. "Elini çabuk tut.

Orospu çocuğu komutanın beni öldürmen için sana emir

vermedi mi zaten?"

•

"Demek konuştuklarımızı duydun ha!" dedi. "Hiç merak etme, seni öldürmeyeceğim. Çünkü güzel vücudunu solucanlara yem yapacağıma şu güzel tenini kendime yem ,,

yapamam.

"Senin gibi iğrenç bir adamın koynuna girmem ben,"

diye bağırdım.

Sırp asker kahkahayı bastı. "Siz kadınları bazen anlamıyorum. Aslına bakarsan kusurlarınız yok değil. Bu kusurlarınızın en büyüğü de kendinizi beğeniyor olmanız. Dön, kendine aynada bir bak! Bir fahişeden ne farkın var senin?"

Bir kucaktan kalkıp diğer bir kucağa oturdun ve şimdi de

benim kucağıma oturacaksın."

"Esaret günlerimin bedelini ödüyorum," dedim sinirlerim bozuk bir halde. "Ben bir fahişe değil kurbanım. Esas fahişe olanlar sizi doğuran anneleriniz. Onlar öyle bir fahişe ki, sizin gibi canileri doğurup masum kadınların üzerine et

yiyci köpekler olarak salmışlar."

Sırp askerinin yüzü adeta buz kesti. Sol eliyle yüzüme bir yumruk attı. Sonra da arabadan aşağı indi, arka kapıyı açtı.

Saçlarımdan tutup beni dışarı sürükledi. "Gel bakalım fa-

hişe," diye bas bas bağırdı. "Sana kimin orospu olduğunu

”

••

w .

gostereceğim.

Elinin altında çırpınmaya başladım. Yüzüme sert bir

yumruk daha attı. Bu sefer sendeledim, yere düştüm. Bı

çağını kınından çekip çıkardı. "Ayağa kalk fahişe," dedi.

... ..

"Sana Şimdi cezayı vereceğim."

AfallamıŐtıđım, ayağa kalkamadım. Saçlarımdan tuttu, bıçağı boğazıma dayadı. "Ya ayağa kalkarsın ya da boğazını keserim," dedi.

242

Canım çok acıyordu. "Beni öldür," diye bağırdım.

"Öldür beni. Hadi, durma! Bu iyiliği benim için sen yap bari."

Bıçağı nıtan elleri titriyordu. Saçımdan nınıp çekiştirdi.

Elinde bir tomar saçım kaldı. Bir tekme savurdu savunmasız

bedenime. Yerde öylece acılar içinde kıvranıp duruyordum.

Sonra elinde nıtruğu bıçağı arabanın kaportasının üzerine

koydu. İki koluyla vücudumu sarıp beni yüzüstü kaportanın

üzerine yatırdı. Saçımı arkadan nınıp bir eliyle çekiŐtiriyor,

diğer eliyle de sırtımı yumrukluyordu.

Kısa bir süre hareketsiz kaldıktan sonra gözümün önünde duran bıçağa uzandım ve tükenme noktasına gelen enerjimin son damlasıyla bıçağı askerin karın boşluğuna sapladım. Bir damla gözyaşım yanaklarımdan süzölüp kaportanın üzerine düştü. Sonra yüzümü askere döndüm.

Yerde kanlar içinde yatıyordu. Feri sönmüş gözleriyle bana

baktı. "Seni fahişe," dedi. "Beni bıçakladın."

Başına dikilip yüzüne tükürdüm. "Beter ol," dedim vurduğumduymaz bir ses tonuyla. "Umarım bir gün et yiyici diğer Sırp köpeklerinin de can çekiŐtiđini görürüm."

O sırada birtakım sesler işittim. Yere düşen yüzüğümü

aldım, hızla ormana doğru koşmaya başladım. Epey bir süre

koştuktan sonra bir nehir gördüm. Hızla daldım nehrin sularına. Suyun berraklığında kayboldum adeta. Utanç verici günlerin lekesini bedenimden silip atmak istercesine başımı bir süre sudan çıkarmadım.

Sonra sudan dışarı çıktığımda bir dünya dolusu kirden

arınmış gibiydim. Dimiyemi çabucak giyindim, arkama bak—

243

madan koşmaya başladım. Koştukça bütün hayatı, yaşadığı

ğım kabus dolu günleri sanki arkamda bırakıyordum.

Ormanın derinliklerinde hiç durmadan koştum, koştum, koştum ... En sonunda durdum. Boynum, omuzlarım, göğsüm ter içinde kalmıştı. Bacaklarım yorgun bedenimi daha fazla taşıyamadı ve olduğum yere yığılıp kaldım. Uzun

süre soluklanmaya çalıştım.

Daha sonra çaresizlik içinde etrafımda dönüp durdum.

Ansızın bir el silah sesi duydum. Yüzümü ellerimle kapaya-

rak kendimi hemen yere attım. "Beni öldürmeniz için size

yalvarıyorum," diye yakarmaya başladım.

Yakarışlarını cevapsız kaldı. Çevremde bir süre sessizlik

hüküm sürdü. Elimi yüzümden çektim, korkarak etrafa bakındım. Ortalıkta, ağaçların dışında bir Allah'ın kulu gözüküyordu. İçimi büyük bir sevinç kapladı. Ayağa kalktım, tekrar koşmaya başladım. Epey süre koştuktan sonra dizlerimin üzerine çöküp kaldım. Acıktığımı ve susadığımı hissettim; aynı zamanda üşüyordum da. Bir ağacın gövdesine sığındım ve başımı kaldırıp gökyüzüne baktım. Gök-

yüzüne bir nefes ışık üflenmişti sanki. Çiçek ve ot kokuları çoktan havaya karışmış, mis gibi kokan bu hava açıklığı iyiden iyiye kamçılanmıştı.

İçimde fırtınalar koptu. Ağlamaya başladım. Neden Allahım? Bu genç yaşta neden bu kadar şiddetli bir kederi içime üfledin? Oysa ben kendimi çok inançlı ve cesur sanırdım. Beni hiçbir şey korkutamaz derdim. Şimdi şu halime bak! Bilmediğim bir yerde, gözleri dönmüş, aç hayvanlar gibi kudurmuş insanların ellerinden kaçıp kurtulmaya çalışıyo—

244

rum. Neden Allahım, neden bana bu genç yaşında hayatı erken öğrettin?

Baştan aşağı titriyordum. Yaşlı gözlerimi ellerimin arasına gömüp bir an ölümü düşündüm. Kim bilir, şimdi ne kadar da güzeldir ölüm. Kahverengi toprakta huzur içinde uyumak, başının üzerinde hafifçe esen yelin kuru otlar arasında çıkardığı hışırtıyı dinleyip hoş bir seda bulmak ... Ve her şeyden önemlisi, içinde bulunduğun anı unutmak, hayatı ve bu hayatta yaşayan günahkar insanları bağışlamak ...

O an kendimi son derece yorgun ve tükenmiş hissediyordum. İçimi sise benzeyen puslu bir keder kaplamıştı.

Bir baykuş tepemde ötüp duruyordu. Ayın parlayan yüzüne baktım. Kendi hayallerime, düşüncelerime daldım ...

*

Seher vaktine yakın gözlerimi açtığımda adeta şoke oldum. Yaklaşık on beş Çetnik tepemde dikilmişti. Ellerinde de kınından çıkmış tabancaları vardı. İçlerinden biri eğilip

bana hayretler içinde baktı. "Kimsin sen?" diye sordu.

Diğer bir Çetnik arkadaşımı kenara itti. "Görmüyor musun dimiyesini," dedi gülerek. "Bu kız bir balinkura."

Korkudan titremeye başladım. "Bana dokunmayın," dedim. "General Borislav Milunoviç'in oğlu Vukadin'in sevgilisiyim ben."

O anda neden böyle bir şey söylediğimi bilmiyordum.

Galiba kendimi onlardan korumak istemiştim. Çetnikler

bir anda durdular, birbirlerine şaşkın şaşkın baktılar. "Generalin oğlu Vukadin dün öldü," dedi içlerinden biri. "Sen 245

artık bizim sevgilimizsin. Şimdi bu balinkurayı da diğerlerinin yanına götürelim."

Onlarla gitmemek için direndim, fakat beni öldüresiye

dövdüler. Sonra kendime gelip gözlerimi açtığımda birtakım

kadınların arasındaydım. Hepsi garip bir şekilde bana bakıyorlardı. "Neredeyim ben?" diye sordum acıyla kıvranırken.

"İsmin ne?" dedi yanakları çökmüş, yüzünde .derin izler

taşıyan bir kadın.

"Suada."

"Nerelisin?"

"Milyevinalıyım."

Kadın elinde tuttuğu mavı taşı elmas yuzugu bana uzattı. "Bu senin mı?" diye sordu.

Yüzüğü hemen elinden kaptım. Dayaktan şişmiş dudağıma yaklaştırıp öptüm. "Allah'a şükür," dedim ağlarken.

"Yüzüğü dimiyemin içine saklamıştım."

Kadın bana acıyarak baktı. "Bunu bir yere iyice sakla," dedi. "Çetniklerin yüzüğü bulmamaları büyük bir şans."

"Neredeyim ben?"

"Kalinovik Esir Kampı'ndasın. Benim adım da Ramiza."

Etrafımdaki diğer kadınlara baktım. Neredeyse hepsi açlıktan süzölmüş, bir deri bir kemik kalmıştı. "Burada yemek vermiyorlar mı sizlere?" diye sordum.

Hepsi başlarını 'hayır' anlamında salladı. "Bir somun ekmeğı on üç kişi paylaşıyoruz," dedi kadın.

Tüylerim diken diken oldu. "Burası acı, gözyaşı, tecavüzler ve en sonunda da iskelet yığını insanların yuvasına döndü," dedi başka bir kadın.

246

"Pero Elez ve arkadaşları hala burada mı?" diye sordum.

Ramiza bana baktı. "Sen Pero Erez piçini kimden duydun?"

"Bu kampta esir tutulan bir kızıdan."

Kadın bir anda heyecanlandı. "O kızın adını hatırlıyor musun?"

"Evet, adı Kerima'ydı. Neden soruyorsunuz?"

Kadın birden ağlamaya başladı. "Bir kızım vardı. Aylar önce onun izini kaybettim. Adı da Kerima'ydı."

Bir anda afalladım. "Kızınız kumral saçlı mıydı?"

"Evet."

"Gatsko' da mı yaşıyordunuz?"

"Evet."

Adeta nefesimi tutmuştum. "Yoksa kızım öldü mü?"

dedi aklını oynatırcasına.

"Hayır," dedim soğukkanlılıkla. "Kızınız yaşıyor."

Kadın donuk gözlerle bana baktı, sonra da ayaklarımın dibine düşüp bayılıverdi.

247

NAMAZ

.\$..

Gece sabaha kadar vücudumdaki ağrılardan dolayı hiç uyuyamadım. Ayrıca içimde bütün bedenimi saran bir

koru vardı. Bir tek Kalinovik Esir Kampı'nda yaşananları değil; Banyaluka, Bosanska Krupa, Rogatitsa, Bosanski Novi, Brčko, Klyuč, Kotor Varoš, Sanski Most, Omarska, Keraterm, Trnopolje, Manjača, Trnopolje ve Brezina Esir

Kampları'nda da yaşananları dinledikçe adeta çıldırarak

gibi oldum. Meğerse ben savaşta olup biten hiçbir şeyi bilmiyormuşum.

Gece hovınca üzerine oturdığım saman halvasından

...ve boynuna azerime oturdugum bannan sarı azerim

yorgun argın bir şekilde doğrulup ayağa kalktım. Odanın küçük penceresinden dışarı baktım. Birden şimşek çaktı. Korkarak bir adım geriye doğru sıçradım. "Korkma," dedi Ramiza abla. "Sadece bir şimşek. Bugün yağmur yağıyor. Büyük ihtimalle pancar ve patates işlerinde çalışmak için tarlalara gitmeyeceğiz."

249

"Buradaki işkencelere nasıl katlanacağım?" diye sordum.

Ramiza abla bana baktı. "Burada asla soru sorulmaz,"

dedi. "Şimdi şu sandalyeye otur."

Sandalyeye geçip sessizce oturdum. Elleriyle bir süre saçlarımı okşadı. "Hazır mısınız?" diye sordu.

Ona şaşkın şaşkın baktım. "Neye hazır mıyım?" dedim.

"Şimdi gözlerini kapat."

Sorgusuz sualsiz gözlerimi kapattım, bir süre sadece makasın çıkardığı sesleri dinledim. "Şimdi gözlerini açabilirsin," dedi saçlarımı tamamen kestikten sonra.

Gözlerimi açtım, yere baktım. Bir damla gözyaşım yere

dökülen alev renkli saçlarımın üzerine düştü. "Ağlama sakın," dedi Ramiza abla. "Burada su yok. Yoksa birkaç güne kalmaz saçlarına bit düşerdi."

Etrafıma bakındım. Esir tutulan diğer Boşnak kadınların ağızları var dilleri yoktu sanki. Hepsi birer ruh gibiydi.

"Bu kadınlar hiç konuşmaz mı Ramiza abla?" dedim kısık

bir sesle.

"Bu kampta konuşmak tehlikelidir. Bu yüzden sen de çok fazla konuşmazsan iyi edersin."

O sırada kilitli tutulduğumuz koğuşun kapısı açıldı.

"Herkes dışarı çıksın," dedi Çetniklerden biri.

"Yanımdan ayrılma," dedi Ramiza abla alçak sesle.

Dışarı çıktığımızda yağmur sağanak bir biçimde yağıyordu. "Sıraya girin," dedi başka bir Çetnik.

Bir grup kadın yan yana sıraya dizildik. Etrafa göz ucuyla baktım. Esir kampının dört bir köşesi tel örgülerle çevrilmişti. Her taraf çamur balçığıydı. Esir Boşnak erkekleri 250

de karşımızda dikilmiş, yan yana sıralanmıştı. Herkesin ferî

sönmüş gözlerinde büyük bir elem vardı. Çetnikin biri yüksek bir yere çıktı. "Tanrı yardımcınız olsun Türkler," diye bağırdı.

"Tanrı yardımcınız olsun Sırplar," diye bağırarak karşılık

verdi esir Müslüman Boşnaklar.

Birden irkildim. Başımı sağa doğru hafifçe çevirip Ramiza ablaya baktım. "Çabuk önüne bak," dedi cılız sesle. "Bu adam cani Pero Elez."

Başımı hemen önüme doğru çevirdim. "Bugün hava yağmurlu olduğu için çok şanslısınız," dedi Pero Elez. "Tarlalara gitmeyeceksiniz. Sağanak yağın yağmurun altında kalıp yıkanacaksınız. Çünkü siz Müslümanlar çok pis kokuyorsu-

"

nuz.

Diğer Çetnikler kıkır kıkır gülmeye başladı. Boşnak

esirler şaşkınlıkla birbirlerinin yüzüne bakıyordu. "Susun," diye bağırdı Pero Elez. "Aranızdan kaçmaya teşebbüs eden olursa gözümü kırpmadan kurşuna dizerim."

Çetnikler yağmurda daha fazla ıslanmamak için hızla koşup içeri girdiler. Hepimiz sırlıklam olmuştuk. O sırada esir Boşnak erkeklerin arasından bir adam kısık sesle ezan okumaya başladı:

ı;llahu ekber

ı;lliihu ekber

ı;lliihu ekber

ı;lliihu ekber

25 1

€şhedü en la ilahe illallah

€şhedü en la ilahe illallah

€şhedü enne ı7vtuhammeder-<:Resulüllah

€şhedü enne ı7vtuhammeder-<:Resulüllah

9iayye ale' s-Saliih

9iayye ale' s-&lah

9iayye ale'l-:Jeliih

9iayye ale'l-:Jeliih

s:fllahu €kber

s:fllahu €kber

La ilahe illallah

Bir anda hıçkırarak ağlamaya başladım. "N' oldu?" diye sordu Ramiza abla. "Neden ağlıyorsun?"

"Kısıık sesle ezan okuyan," dedim sessizce yürürken. "O adam benim babam."

Aylar önce kaybettiğim babamı sesinden tanıımıştım. Babamın solgun, aılıktan süzülmüş yüzüne baktım. "Baba,"

dedim sımsıkı boynuna sarılırken.

Babamla birbirimize uzun bir süre sarıldık, hiç konuşmadan dakikalarca ağladık. "Allah'a şükür," dedi babam aramızdaki sessizliğı kovarcasına. "Hala hayattasın."

"Her gün," dedim yüzünü öperken. "Seni düşündüm.

Vukadin alçağı senin öldüğünü söylemişti bana."

"Öldürmeyen Allah öldürmüyor işte. Ben de her gün sizin için dua ettim kızım. Kardeşlerinden haberin var mı?"

Birden boğazım düğümlendi. "Ayşaa ablam," dedim. "Ne yazık ki öldü."

252

Babamın solgun yüzünde derin bir acı belirdi. "Öldü mü?" diye sordu dudakları titrerken.

"Evet," dedim gözyaşlarımı elimin tersiyle silerken.

"Ya Edina?"

"O yaşıyor. Aylar önce takas oldu."

"Çok şükür," dedi babam. "Her gece Allah'a sığınıp dua

ettim. Sizi bana tekrar bağışlaması için."

Bir el omzuma dokundu. "Artık içeri girelim," dedi Ramiza abla. "Pencerenin önünde duran Çetniklerden biri size bakıyor."

Babam bana baktı. "Git kızım," dedi. "Seni tam da bulmuşken kaybetmek istemiyorum. Buradaki Çetniklerin Allah korkusu yok. Her gün Allah'a sığın, ona dua et. Allah bize bir kurtuluş kapısı açacaktır elbette."

Heyecandan elim ayağım titriyor, soluduğum hava yetmiyordu sanki. Ramiza ablanın yanında yürürken bir an durdum, dönüp babama baktım. O da arkamdan bana bakıyordu. Yüzünde acının derin izleriyle birlikte tatlı bir

tebessüm vardı.

***

O gün akşamüstü gibi koğuşun kapısı açıldı. Siyah kısa

saçlı, orta boylu cani Pero Elez içeri girdi. "Generalin oğlunun sevgilisi nerede?" diye sordu.

Bir anda bütün gözler bana çevrildi. Bitkindim ve saman

balyasının üzerine uzanmış yatıyordum. "Sen benimle geliyorsun," dedi Pero Elez.

Ramiza abla öne doğru atıldı. "Ne olur onu bırakın, beni

alın," dedi.

253

Pero Elez bağırdı: "Asker."

Cetnik kosarak içeri girdi. "Su Müslüman kadını al. buradan götür." dedi

gölerek. "Onun içini ısıtıp getir."

Çetnik, Ramiza ablanın kolundan tuttu. "Gel bakalım balinkura," dedi. "Benimle iş tutup Sırp bir çocuk yapmanın vakti çoktan geldi. Ama bu dünyaya getireceğin çocuk asla bir Müslüman olmayacak."

Ramiza abla çaresiz bir şekilde Çetnik'in peşinden gitti. Sonra da Pero Elez beni odasına götürdü. Odada başka bir Çetnik daha vardı. Bu Çetnik, Arkan' a bağlı adamlardan biriydi. Beni görür görmez ıslık çaldı. Sonra da, "Bu ne Pero?" diye seslendi.

Pero Elez güldü. "Bugünlerde koleksiyonumun en değerli parçası," dedi. "On karton sigara karşılığında onunla sevişebilirsin."

Tüylerim diken diken oldu. Kendi aralarında uzun bir pazarlık başladı. "Beş karton," dedi Arkan'a bağlı Çetnik. "Olmaz, sekiz karton."

"Altı kartondan fazla vermem."

"Yedi kartona bu işi bağlayalım," dedi Pero El ez.

Çetnik ayağa kalktı. "Sana yirmi karton sigara vereceğim; ama diğer adamlarım da bu fahişeye yatacak."

Birden dehşete kapıldım. "Öyleyse kız senindir," dedi

Pero Elez gülümseyerek. "Onu bana sağlam bir halde geri

.

"

getir.

Çetnik, Pero Elez'in elini sıktı. "Bu fahişenin yanında

iki tane daha kadın ver bize."

254

O anda korkumun beni ele geçirdiğini hissedebiliyordum. Adeta donup kalmıştım. "Hadi, şimdi gidelim," dedi Çetnik.

*

Ertesi gün baygın bir halde kampa geri getirildik. Beni

diğer kızlardan ayırıp kendi hücreme attılar. Ramiza abla

çabucak yanıma geldi. "Oturduğunuz yerde aval aval ne bakıyorsunuz?" diye çıkıştı.

Birkaç kadın hemen ayağa kalktı. Kollarımdan tutup

beni saman balyasının üzerine yatırdılar. "Allah Sırpların

belasını versin," dedi Ramiza abla ağlarken.

Nerdeyse kendimde değildim. Tir tir titriyordum.

"Abla," dedim güçlkle.

"Efendim."

"Sı var mı?"

Su var mı:

Başını arkaya çevirip bidona baktı. "Azıcık var," dedi.

"Onunla yüzümü yıkayabilir misin?"

Ramiza abla elimi sıktı. "Şurada duran su bidonunu biriniz getirsin," dedi yüksek bir sesle.

Kadınlardan biri su bidonunu getirdi, Ramiza ablanın

avucuna suyu döktü. Ramiza abla yüzümü yıkamaya başladı. "Otuz Çetnik," dedim boğuk bir sesle. "Hepsi de bize tecavüz etti."

Ramiza abla eliyle ağzımı kapattı. "Sus," dedi. "Biliyorum, bu gerçekler karşısında susmak günahtır, ama konuşmak da bir o kadar tehlikelidir. Aynı acıları hepimiz yaşıyoruz. Sus, sadece acılarına katlan."

255

Bir anda ağlamaya başladım. "Nasıl katlanacağım?" dedim. "Bana tecavüz eden Çetniklere nasıl katlanacağım? Yüreğimin acısını bir kenara bıraktım artık; ama bedenimin acısına nasıl katlanacağım?"

Eliyle gözyaşlarımı sildi. "Kerima'yı düşün," dedi ağlarken. "O nasıl katlandı sence?"

Ramiza ablanın yaşlı gözlerine baktım. Sonra Kerima'yı

düşündüm. İlk tecavüze uğradığı gün, mindere sımsıkı sarılmış, boş gözlerle boşluğa bakıp duruyordu. "Söylediklerimi iyice anladın mı?" diye sordu Ramiza abla.

"Başımıza gelenleri asla kabullenemiyorum," dedim ağrılar içinde kıvrılırken.

Ramiza abla yüzüme bir tokat attı. "Senin kadar kalın

kafalı birini daha görmedim," dedi ayağa kalkarken. Bana

bak! Şu alnımda namusumun kara lekesini taşıyorum."

Diğer kadınlar da birden ayaklandılar. Ramiza abla onlara baktı. "Hepiniz

soyunun," dedi sert bir ses tonuyla.

Hücredeki kırk kadın aynı anda eski püskü kıyafetlerini çıkardı. "Şimdi herkes sırtını dönsün," dedi Ramiza abla.

Bütün kadınlar bana sırtlarını döndü. "Görüyor musun?" dedi Ramiza abla buz gibi bir sesle. "Ölene kadar hem alnımızda namusumuzun kara lekesini, hem de sırtımızda Hıristiyanların Haç işaretini taşıyacağız."

Bir anda tüylerim diken diken oldu. Müslüman Boşnak

kadınların sırtlarına baktım. Boyunlarından başlayarak

bellerine kadar kırmızı düz bir çizgi iniyordu. Sonra da sol

omuzlarından sağ omuzlarına doğru kırmızı düz bir çizgi çekilmişti. "İyice bak," dedi Ramiza abla. "İyice bak. Bu Haç 256

işareti kirletilmiş kanlarımızla sırtımıza çizildi. Şimdi bir an önce kendine gel. Hepimiz aynı kaderin kurbanlarıyız."

Ne söyleyeceğimi bilemeden boş gözlerle etrafıma bakıp

durdum. Bütün kadınlar aynı anda Üzerlerini giydiler. "Şimdi," dedi Ramiza abla. "Her zamanki gibi el ele tutuşalım.

Cefakeş Bosna halkı için şarkımızı mırıldanalım."

Bütün kadınlar el ele tutuştular. Sonra da hep bir ağız

dan sessizce mırıldanarak şarkı söylediler:

Silllah' ın mavi arşına

J1abetlerden tekbirler yükseliyor

'Bunlar ülkemin şarkılarıdır

'Tüm ovalar, dağlar bunu haykırıyor

9<.anlı toprak ıllerine kurulmuş

Sevgili 'Bosnam benim

::İki gözüm gibi korurum seni

Çünkü ben senin oğlunum, senin

'Tuna' da altın tohum

'l>rina' da mavi şafak

<:Neretva' da güneş batarken

Sava ovalara yayılır

9<.anlı topraklar üzerine kurulmuş

Sevgili 'Bosnam benim

::İki gözüm gibi korurum seni

Çünkü ben senin oğlunum, senin ...

257

|

VİCDAN

.w.

Kalinovik Esir Kampı, Kasım 1993

Son birkaç ayda fiziksel ve ruhsal açıdan tamamen çökmüştüm. Allah' a beni Çetniklerin ellerinden kurtarması için değil, Çetnikleri bana karşı daha zalim yapması için dua ediyordum. Adeta tükenmiş ve bitmişim. Bu kampa

getirildiğim ilk günler hayatta kalmak için bayağı mücadele

etmişim. Fakat bu kampta öyle korkunç şeyler yaşadım ki,

şimdi başımı kesseler tek kulam bile bulamazdım.

şınıklı boğazını kesseler tek kınılı bile kırıpamazdı.

Ne yazık ki yaşama sevincim hiç kalmamıştı. Toprağın

soğuk koynuna düşerek ortadan kaybolmak, yok olmak istiyordum. Sadece bu dünyadan yok olup giderek bir parça huzur bulmak istiyordum. Bu esir kampında onlarca kez değil, yüzlerce kez tecavüze uğradım. İlk önce şerefsiz Vukadin ruhumu, daha sonra da canavar Pero Elez bedenimi hasta etmişti. Tecavüzlerden yorgun düşen bedenim artık 259

beni taşıyamıyordu. İçim çoktan ölmüş, ruhum sonsuzlukta

kaybolmuştu sanki. Geceleri sık sık kabuslar görüyordum,

yaşadığım hayatın korkunç deneyimleri bana işkence ediyordu. Her şeye ve herkese karşı güven duygumu tamamen yitirmiştim. Karanlık bir ortamda kalmaya asla dayanamıyordum. Karanlık, etrafımda olup bitenleri kontrol etmemi engelliyordu. Tıpkı maruz kaldığım acıları kontrol edemeyişim ve bu durum karşısında çaresiz kalışım gibi. Tek tesellim babamdı. Onu da arada sırada görüyor, bir araya geldiğimizde de hiç konuşmadan dakikalarca el ele tutuşup

sessizce ağlıyorduk.

Evet, gerçeği itiraf etmek gerekirse bu bir savaş değildi.

Kadınlar hiçbir savaşta bu kadar mağdur edilmemişti. Bu

bir soykırımdı ve bu soykırımla Müslüman Boşnakların soyları tecavüzlerle dönüştürülmeye çalışılıyordu. Bu savaşın ne yazık ki en acı tarafı da buydu ...

Artık soğuklar da kendini iyice hissettirmeye ve kış sert yüzünü bizlere göstermeye başlamıştı. Koğuşun içi buz gibiydi.

Bizim ise üzerimizde ne kışlık bir kıyafetimiz ne de battaniyemiz vardı. Ramiza abla yanıma sokuldu. "Çok üşüyorum,"

dedi. "Böyle giderse yakında hepimiz zatürree olacağız."

O sırada hücrenin kapısı açıldı. Hayro korkudan altını

ıslattı. Annesi dört yaşındaki oğlunu hemen kucağına aldı, elbisesinden bir parça yırtıp oğlunun eline verdi. Küçük Hayro bez parçasını hemen ağzına attı, bir sakız gibi çiğnemeye başladı. Hayro'nun bu durumu korkunun resmen dışı şavurumundan başka bir şey değildi. "Herkes dışarı çıksın," dedi Zaga adlı Çetnik.

260

Hepimiz hücreden dışarı çıktık, kampın bahçesinde yan yana sıraya dizildik. Soğuktan tir tir titriyorduk. Pero Elez karşımıza dikildi. "Bugün," diye bağırdı. "İçinizden şanslı biri Saraybosna'ya gidecek. Acaba kim gitmek ister?"

Bütün kadınlar şaşkınlıkla birbirlerine baktılar. Sonra

da herkes aynı anda elini kaldırdı. Gaga adlı Çetnik kahkahayı bastı. "Görüyor musun Pero?" dedi. "Meğerse balinkuralar buradan gitmeye ne kadar da hevesliymiş."

Pero Elez bize dikkatlice baktı. "Sen," dedi işaret parma-

ğıyla Şerifa ablayı göstererek. "Oğlunu yanındakine bırak,

buraya gel."

Şerifa abla oğlu Hayro'nun küçük elini elime tutuştur-

du. Sonra da onu yanaklarından doya doya öptü. "Orada

oyalanma," diye bağırdı Pero Elez.

Şerifa abla hızla yanımızdan uzaklaştı. Küçük Hayro

korkudan ağzını bile açamadı. Annesinin arkasından vachı

Korkudan ağızını bile açamadı. Zıncılarının arkasından yaşı gözlerle baktı. Pero Elez elinde tuttuğu beyaz küçük bayrağı Şerifa ablaya uzattı. "Al şunu," dedi. "Boşnak ordusunun elinde tuttuğu Çetnik esirler hakkında bilgi toplayacaksın, sonra da yarın tekrar buraya geri döneceksin."

Şerifa abla oğlu Hayro'ya baktı. "Şayet geri dönmezsen," dedi Pero Elez. "Gözümü kırpmadan oğlunu öldürürüm. Şimdi adamlarım seni sınıra götürecektir. Yarın akşamüstü de aynı yerden alacaklar."

Şerifa abla elinde tuttuğu küçük beyaz bayrakla araca binerken biz de koğuşa geri döndük. Hayro bana baktı. "Abla," dedi çocuksu sesiyle. "Annem nereye gitti?" "Şehre," dedim ağlamaklı sesimle.

261

"Ne zaman dönecek?"

"Yarın."

"Yarın ne zaman?"

"Yatacağız, kalkacağız annen burada olacak."

Başını dizlerimin üzerine koydu. "Abla," dedi donuk bir sesle. "Ben askerlerden çok korkuyorum."

Birden gözlerimden yaşlar boşaldı. "Korkma," dedim.

"Senin yanında biz varız."

Senim yanımda DIZ varız.

"Korkuyorum işte," dedi ağlarken. "Onlar annemi sürekli dövüyorlar."

Boğazım düğümlendi. "Sen gel bakalım benim biraz yanına," dedi Ramiza abla. "Sana bir masal anlatacağım şimdi."

***

Ertesi gün akşamüstü hepimiz büyük bir merakla Şerifa

ablanın dönüşünü bekledik. Ama ondan ses, seda yoktu.

Hayro yanına sokuldu. "Abla," dedi. "Yarın ne zaman?"

Küçük çocuğun yüzüne karşı ne söyleyeceğimi şaşırmış-

"S " d d k k

"

tım. . ey, e im e 1

e

k

eyere . "Y

.

arın, yarın işte.

.

Hayro ağlamaya başladı. "Ben annemi istiyorum," dedi.

Elim ayağım buz kesti. Ramiza ablaya baktım. "Senin

söyleyeceğin bir şey var mı?" diye çaresizce sordum.

Ramiza abla ayağa kalktı. "Bak küçük Hayro," dedi sesi titrerken. "Şimdi ağlamayı kes. Annenle bir gün buluşacaksın, tamam mı?"

Birden koğuşun kapısı açıldı. Hayro her zamanki gibi korkudan yine altını ıslattı. Pero Elez küfrederek içeri girdi.

262

"Sizi zavallı köpekler," diye bas bas bağırdı. "Hepinizi kurşuna dizeceğim. O piç nerede?"

Hayro'ya baktım. Küçük bedeni tir tir titriyordu. "Balinkura annen seni kendi özgürlüğüne sattı," dedi Pero Elez.

"Seni geberteceğim."

Hayro korkudan küçüldükçe küçüldü. Pero Elez ona sert

bir tekme attı. Ansızın kendimi Hayro'nun üzerine kaldırıp

attım. "Bana vur," dedim. "Küçücük çocuktan ne istiyorsun?"

"Çok meraklıysan al öyleyse," dedi ve siyah botlarıyla neredeyse kemiklerimi un ufak etti. Sonra da hücreden bir hışımla çekip gitti.

Acılar içinde yerde kıvrılırken, Hayro'nun bana titreyen gözleriyle boş boş baktığını gördüm. "Hiç üzülme,"

dedim ağlarken. "Senin annen çektiği acılarıyla vicdanı arasında bir tercihte bulundu. Bence buraya geri dönmeyerek en doğrusunu yaptı. Çünkü sana bakacağımızı çok zekice tahmin etmişti."

263

KÖLE PAZARI

..

O sabah gün ağarmadan erkeden biri omuzumu sarıttı.

U saban gull agallken alkaulan biri omuzumu saldu.

"Üşüyor musun?" diye sordu Ramiza abla.

Uyuşuk bir halde samanların üzerinde kıvrılmış yatıyordum. Tam dört aydır bu kampta esir hayatı yaşıyordum.

Karaman'm Evi'nde Vukadin tarafından alıkondüğüm zamanlar başıma beterin de beterinin geleceğini hiç tahmin

etmemiştim. Aklımın havsalamın almayacağı bir şeyi nasıl

düşünebilirdim ki zaten? Kampta her zamanki gibi ölüm

sessizliği hüküm sürüyordu. Çoğu kadın ne yazık ki kendini tamamen suyun akışma bırakmıştı. Hastaydılar ve ölmekten başka bir şey istemiyorlardı. Ama yine de yaşamaya devam ediyorlardı. Acılarını tahrik etmeyi de gereksiz sayı-

yorlardı. Artık ne birbirimizin, ne de Çetniklerin yanında

ağlıyorduk. Tecavüzlerden ve tecavüzcülerimizden hiç bahsetmiyorduk. Çünkü yaşadığımız acıları kelimelerle ifade edemeyeceğimizi çok iyi biliyorduk. Aramızdaki bu ortaklık 265

sessizce acı çekerek sabretme birlikteliğinden başka bir şey

değildi. Hepimiz gittikçe hayattan ve birbirimizden kopuyorduk. Bunun böyle olması gerektiğini ve böyle olmasının da daha iyi olacağını hissediyorduk.

Çok uzun zamandan beri ben de hayatı ve ölümü düşünüyordum. Daha çok ölümü düşünüyordum da denebilirdi. Kendimi nedense ölüme daha yakın hissediyordum. Aslında hepimiz öldürülmüştük. Sadece bedenlerimiz henüz toprağa gömülü değildi. Artık kalbimde aşık olduğum adama bile yer yoktu. O anda, "Aşk nedir?" diye düşündüm.

Aşk bir zamanlar Tarık'tı. Tarık bir zamanlar kısa süre ya

şadığım mutluluktı. Mutluluk bir zamanlar çok sevdiğim

ailemdi ...

.....

Evet, aşka yaralı kalbim çoktan öldü. Yaşadığım kabus

dolu günlerin hayali ne yazık ki kalbimden aşkımı da söküp aldı. Sonra da karanlık bir gölge boş yüreğimin üzerini kapladı. O anda avucumun içinde tuttuğum yüzüğe baktım.

"Keşke utanç hissine kapılmadan şimdi sana bakabildiğim gibi, bir gün Tarık'ın da mavi gözlerine bakabilseydim," diye aklımdan geçirdim. Daha sonra korkunç bir bulantıyla iki büklüm olduğum yerden ayağa kalktım. Ramiza ablanın cılızlaşmış bedenine sarıldım. "Çok üşüyorum," dedim.

"Galiba zatürreeye yakalandım."

Ramiza abla beni sımsıkı sardı. "Biraz daha dayan," dedi.

"Bu kabus yakında bitecek, sen özgür kalacaksın."

"Nasıl?" diye sordum meraklı bir şekilde. "Aklıma özgür kalacağım günlerin hayali bile gelmezken tutsak bedenim nasıl özgür kalacak?"

266

.

Ramiza abla yüzümü avucunun arasına aldı. Bana acı

dolu gözlerle baktı. O sırada koğuşun kapısı ansızın açıldı.

"Herkes dışarı çıksın," dedi Çetnik soğuk bir sesle.

Koğuşun açık kapısından esir iki Boşnak kadın içeri girdi. Çetnik kadınlardan birine tekme attı. "Bu saatte nerden

geliyorsunuz?" diye bağırdı.

Belli ki dün gecedan beri tecavüze uğrayan bitik kadın

gözlerini bizlerden kaçırıp başını aşağı eğdi. "Dün geceyi erkek arkadaşım ile birlikte geçirdim," dedi kısık bir sesle.

Çetnik kahkahayı bastı. "Sizi beceren Çetnikler artık erkek arkadaşlarınız mı oldu?" diye sordu.

Yorgun kadın utancından sustu, cevap vermedi. Evet,

ne yazık ki bazı kadınlar tecavüzcülerini erkek arkadaşları

olarak göstermeye çalışıyorlardı. Çünkü utanç hislerini ancak bu şekilde bastırabiliyorlardı. Çetnik esir kadının saçlarından tutup çekiştirdi. "Hadi," diye bağırdı. "Siz de dışarı çıkıyor

"

sunuz.

Hepimiz bahçeye çıktık. Pero Elez bağırdı: "Çabuk sıraya

.

"

geçin.

Hava çok soğuktu. Hepimiz tir tir titriyorduk. Hemen

sıraya girdik. Pero Elez sıranın sağ tarafına geçti. "Şimdi,"

dedi yüksek bir sesle. "Parmağımla dokunduklarım bir

adım öne çıksın."

Ramiza ablaya şaşkın şaşkın baktım. "Yine neler oluyor?"

diye sordum kısık bir sesle. "Erkek esirler nerede?"

"Derhal önüne bak," dedi korkuyla. "Erkek esirleri başka bir yere sevk etmişler. Dün gece konuşurlarken duydum."

267

Ağlamaya başladım. "Babam," dedim. "Babamı nereye götürdüler acaba?"

"Sen, sen, sen, sen, sen ... " diye söylendi Pero Elez. "Siz bir adım öne çıkın."

Ramiza abla bir adım öne çıktı. O anda sanki kalbimin

zemberekleri kırılmış, kan alabildiğine beynime hücum ediyordu. "Neler oluyor abla?" diye arkasından fısıldadım.

"Bilmiyorum," dedi heyecanlı bir ses tonuyla. "Galiba bizi de başka bir yere gönderiyorlar."

Pero Elez bağırdı: "Asker! Şimdi kampın kapılarını aç."

"Galiba serbest kalıyorsunuz," dedim kalbim sıkışarak.

Ramiza ablanın heyecandan zayıf bedeni titriyordu.

"Çok şaşkınım," dedi. "Gerçekten serbest mi bırakılıyoruz?"

O sırada kampın kapısından bir sürü insan içeri girdi.

"Kim bunlar abla?" diye sordum.

Ramiza ablanın heyecanının yerini endişe aldı. "Bilmiyorum," dedi.

Etrafa dikkatlice baktım. İki küçük erkek çocuğu kuru bir kafayı tekmeliyordu. Pero Elez elini havaya kaldırdı.

"Buraya gelin," diye bağırdı.

Adamlar ve kadınlar önümüze gelin durdular. "Hos geldiniz." dedi Pero Elez.

tebessüm ederek. "Şu ön taraftakilerden istediklerinizi satın alabilirsiniz?"

Şaşkınlıktan adeta şoka girdim. Kalbimi şiddetli bir ağrı kapladı. "Şaka mı bu abla?" diye sordum kabus içindeymiş gibi yavaş bir sesle.

Ramiza abla ağlamaya başladı. "Allah'ın belası," diye söylendi.

268

Kara suratlı Sırp bir kadın, Ramiza ablanın yanına geldi.

Ona alıcı gözüyle baktı. "Bugünleri rüyamda görsem inanmazdım," dedi gururlu bir şekilde. "Siz Müslüman Türklerin bizim temizlik işlerimizi yapacağınızı ve bizim de sizin patronlarınız olacağımızı hayal bile edemezdim."

Tüylerim diken diken oldu. Ramiza abla kadını şaşkın şaşkın ve merakla süzüyordu. "Seni satın alacağım, Karadağ'a götüreceğim," dedi kadın, sonra da birkaç metre uzağında duran adama el salladı.

İri yarı adam kadının yanına geldi. "Söyle Lidiya," dedi gülerek. "Bu Müslüman kölelerin arasından hangisini satın almak istersin?"

Esir kampı bir anda köle pazarına dönmüştü. "Şu köleyi satın almak istiyorum," dedi kadın.

Sert bakışlı adam elini havaya kaldırdı, Pero Elez'i yanına çağırdı. Pero Elez pis pis sırıtarak adamın yanına geldi.

"Görüyorum ki," dedi. "Elinizi çabuk tutmuşsunuz."

"Bu kölenin fiyatı ne kadar?" dedi adam.

Pero Elez, Ramiza ablanın yanına sokuldu. "Siz bakmayın bunun zayıf görüldüğüne," dedi gülerek. "O acayip çevik biridir. Bu balinkurayı her türlü

işte çalıştırabilirsiniz.

Fiyatı beş yüz Alman Markıdır."

Boşnak kadınların bir köle gibi alınıp satıldığını gördük
çe sinirlerim altüst olmuştu. "Bu para, bu kadına çok," dedi

Sırp kadın. "Ancak iki yüz Alman Markı veririm."

Pero Elez düşünceli bir şekilde kafasını kaşdı. "İki yüz
çok az," dedi. "Bari üç yüz verin."

269

"Üç yüz veremem," dedi kadın. "Genç oğlum Sırp ordusunda Müslüman
Türlere karşı savaşıyor. Şu ana kadar altı baliya öldürdü."

Sanki o anda sinir buhranı geçiriyordum. Ayaklarım zayıf düşmüş bedenimi zar
zor taşıyordu. Ramiza abla da neredeyse bayılmak üzereydi. "İki yüz elli olsun,"
dedi Pero Elez.

Kadın başını çevirdi. Eliyle küçük oğlunu işaret etti. "Şu
oğlanı görüyor musun?" dedi. "Bir Müslümandan geriye
kalan o kuru kafayı tekmeleyen benim oğlum. Ben böyle
bir anneyim işte. Düşmanlarımıza karşı bir oğlumu cepheye
gönderdim. Diğer oğlumu da Müslümanlara karşı Çetnik
intikamıyla yetiştiriyorum. Bu esire iki yüz Alman Markından fazla vermem."

"Karım Lidiya haklı," dedi adam. "Bu esir Türk için sana
iki yüz vereceğiz. Arabamdan bir şişe de erik likörü getire-

... .

"

cegım.

Pero Elez adama elini uzattı. "Öyleyse anlaştık," dedi.

Sırp kadın güldü. "Erik likörünün tadı damağında kalacak," dedi. "Kendim yaptım."

Ramiza abla yaşlı gözlerle bana baktı. O anda benim kadar o da acı çekiyordu. Sanki kalbinde açılan kanlı yarası iyice deşilmiş, onu bir kere daha ümitsiz ve sefil bir yaşamın koynuna sürüklemişti. "Hadi," dedi Pero Elez, Ramiza ablaya. "Artık bu kamptan gidiyorsun. Yeni bir hayata başlıyorsun."

Ramiza abla yüzünü bana döndü, birkaç adım atıp boynuma sarıldı. İkimiz de hüngür hüngür ağlıyorduk. "Seni çok özleyeceğim," dedim boğazım düğümlenirken.

270

"Bir gün," dedi gözyaşlarını silerken. "Şayet bir gün kızım Kerima'yla tekrar karşılaşırsan onu çok sevdiğimi ve onu mutlaka arayıp bulacağımı söyle."

İri yarı adam, Ramiza ablanın cılız kollarını boynumdan

söktü. "Yürü," dedi sert bir ses tonuyla. "Şimdi düş önümüze bakalım, gidiyoruz."

Ramiza ablanın son kez arkasından baktım. İncecik bacakları rüzgarda savrulan bir çalı gibiydi. "Abla," dedi Hayro. "Ramiza teyzemi nereye götürüyorlar?"

Gözyaşlarımı sildim. "Ramiza teyzen evine geri dönüyor," diye yalan söyledim.

Hayro bacağıma sarıldı. "Biz ne zaman evimize gideceğiz?"

Annemi çok özledim."

O sırada Pero Elez birkaç adamla yanımıza geldi. Gözleri

parıldıyordu. "Size bahsettiğim işte şu oğlan," dedi. "Bu oğlanı isterseniz, sizinle fiyatta anlaşabiliriz."

Hayro bacağıma sımsıkı sarıldı. Adamlardan biri Hayro'yu

kollarından tuttuğu gibi havaya kaldırdı. Hayro korkudan altını ıslatıp çığlık atmaya başladı. Adam, Hayro'yu fırlatıp yere attı. "Bu çocuk neden ağlıyor?" diye sordu.

"Çok zalimsiniz," dedim Hayro'yu yerden kaldırırken.

"O henüz küçük bir çocuk."

Pero Elez yüzüme bir yumruk attı. "Sus balinkura," dedi.

"Canımı sıkma."

Diğer adam Pero Elez' e baktı. "Çocuğun annesi burada mı?"

"Hayır," dedi. "Balinkura annesi kendi özgürlüğü için onu sattı. Şimdi ben de onu size satıyorum."

"Çocuk için kaç para istiyorsun?"

"Yedi yüz Alman Markı."

"U.. ç

"

yuz, d d

e . ı d

a am. "

..

..

Pero Elez pazarlığı uzatmadı. "Tamam," dedi. "Verin parayı, alın götürün şu piçi."

Adam Pero Elez' e parayı ödedi. Pero Elez Hayro'ya baktı. "Annemi özledin mi?" diye sordu.

Fena halde canım sıkılmıştı. Şuursuz bir şekilde Hayro'ya bakıyordum. "Evet," dedi Hayro çocuksu bir sesle.

"Anneme gitmek ister misin?"

Başını 'evet' anlamında salladı. "Aferin sana," dedi Pero Elez. "Şimdi bu adamlar seni anneme götürecektir."

Hayro kollarını bacaklarımdan ayırdı, adamların yanına koştu. "Size söylemiştim," dedi Pero Elez gülerken. "Bu oğlan çok akıllı diyor."

Islak gözlerimle son defa Hayro'ya baktım. Küçük siyah gözlerinde sözde annesine kavuşacağı günün mutluluğu okunuyordu.

272

TAKAS

..

Aradan üç gün geçti.

Koğuştta yaklaşık yirmi kadın kalmıştık. Bitkin bir halde

kendimi saman balyasının üzerine atıp yine ağlamaya başladım. Babamın ve Damıza ablanın göğüsünden sonra kendimi iyice yanayalnız hissediyordum

namıza ablamın gıcışından sonra kendimmi iyice yapayalnız hissediyordum. Etrafımdaki bütün manzara benim için o kadar aşınaydı ki, buradan bir gün kurtulacağımı hayal bile edemiyordum. Artık hayatı öğrenmiştim.

İnsanlardan çok fazla korkuyor, içinde yaşadığımız dünyaya hiç güven duymuyordum. "Ağlamayı kes," dedi Meliha abla çıkışarak. "Karşımda kaç gündür zırlayıp duruyorsun."

Meliha abla olmuş, bitmiş şeyler üzerinde duran bir yaratılışa değildi. Hayatın devam etmesi gerektiğini düşünür, gerçekleri kabul etmekten başka bir çaremizin olmadığına bizi de inandırmaya çalışırdı. Galiba o da yaşadığı kabus

dolu hayatı görmezden gelmek için kendince böyle bir çıkış yolu bulmuştu. Ama hiçbirimiz hayata onun baktığı gibi 273

bakamamıştık. Pencerenin önüne gitti, sonra da şu sözleri

mırıldandı:

Sırlar yüreğimi ateşe tuttular

'Ben hiç yanmadım

&eceleri soyunup koynuma girdiler

'Ben hiç sevişmedim

Siftalarım küfürler savurdular

'Ben hiç duymadım

En sonunda beni hamile bıraktılar

'Ben hiç doğurmadım ...

O sırada kapı açıldı. Şişman, kalın kaşlı Çetnik içeri girdi. "Dışarı çıkın," diye bağırdı.

Buz gibi havada dışarı çıktık. Hepimiz adeta taş kesilmiş

gibi kaldık. "Dün akşam olanları duydun mu?" dedi Çetniklerden biri diğerinin kulağına fısıldayarak.

"Hayır," dedi. "Dün akşam burada yoktum. Kampa şimdi geldim. N' oldu ki?"

Hemen yanı başımda konuşan Çetniklere kulak kabarttım. "Pero Elez öldü," dedi soğukkanlı bir şekilde.

O anda iki Çetnikin arasında bir sessizlik oldu. Duyduklarıma inanamıyordum. "Sen neler söylüyorsun?" dedi Çetnik sesi titrerken. "Nasıl öldü?"

"Zaga öldürdü."

"Zaga mı? Zaga onu neden öldürsün ki?"

274

"Esir satışından elde ettikleri parayı bölüşmemişler.

Aralarında çok şiddetli bir tartışma çıkmış. Zaga da sinirlenip silahıyla onu vurmuş."

"Zaga'ya ne oldu peki?"

"Onu da bu sabah apar topar götürdüler. Galiba askeri mahkemede yargılanacakmış. Buraya da derhal yeni bir komutan atadılar."

Bütün vücudum soğuktan ve şaşkınlıktan titriyordu.

"Yerine geç," dedi Çetnik arkadaşına. "Yeni komutan geliyor."

Komutana baktım. İriyarı birisiydi. Yanındaki Çetnik'e dönüp, "Esirler bu kadar mı?" diye sordu.

"Evet, komutanım," dedi Çetnik. "Birkaç tanesi de koğuşlarda yatıyor."

"Onların nesi var?"

"Hastalar."

Komutan önce elindeki kağıtlara, sonra da başını kaldırıp bize baktı. "Bugün," dedi yüksek bir sesle. "Aranızdan bazılarınız takasa sokulacak. Şimdi koğuşlarınıza geri dönün. Birazdan koğuşlara gelip takasa gireceklerin adlarını okuyacağım."

"Hadi, herkes koğuşlara," diye bağırdı başka bir Çetnik.

Koğuşa geri döndük. Saman balyasının içine gizlediğim

mavi taşlı elmas yüzüğümü çıkardım. Dimiyemin içine sakladım. "Askeri kamyonları getiriyorlar," diye seslendi Meliha abla.

Hepimiz aynı anda küçük pencerenin önüne koştuk,

dışarı baktık. Birden kapı açıldı, Sırp komutan içeri girdi.

275

"Şimdi isimlerini okuyacaklarım dışarı çıksın, kamyonlara binsin," dedi elinde tuttuğu kağıda bakarken.

Hepimiz adeta heyecandan taş kesildik. "Aida," dedi komutan.

O anda bir çığlık koptu. Aida sevinçten bir çocuk gibi

ağlamaya başladı. Komutan kısa bir süre hiç sesini çıkarmadan onu seyretti, sonra da yanındaki Çetnike dönüp, "Bu kadını dışarı çıkarıp kamyonu bindir," diye emir verdi.

Üniformalı Çetnik Aida'nın koluna girip onu dışarı çıkardı. "Belma, Mevlida, Sadika, İzeta, Amra, Bahra, Amira ve Meliha," dedi komutan. "Siz de dışarı çıkın, kamyonlara binin."

İsimleri tek tek okunanlar çabucak dışarı çıktı. "Bu kadar," dedi komutan. "Şimdi kapıyı kilitleyin."

Koğuşun siyah demir kapısı tekrar üzerimize kapandı. İsmim yine listede yoktu. O anda yaşadığım hayal kırıklığını tarif edemem. Ağlamaya başladığım sırada koğuşun kapısı tekrar açıldı. Komutan kapının önünde belirdi. "Suada

hanginiz?" diye sordu.

Elimi ürkek bir şekilde havaya kaldırdım. "Benim," dedim yüreğim boğazımda atarken.

"Senin ismini atlamışım," dedi. "Hemen dışarı çık, kamyonlardan birine bin."

***

O gün öğle vakti kamyonlar ağır ağır yola koyuldu. Sanki

herkes ilk kez birbirine daha fazla sokulmuş, buruk bir sevinç içerisindeydik. Aida durup durup elini omzuma atıyor, 276

sevinçten hiç susmadan konuşuyordu. Belma ablaya baktım. O da benim gibi suskunluğa bürünmüştü. Kim bilir onun da aklından neler geçiyordu? Babam ve Edina ablam dışında bu hayatta kimsem kalmamıştı. Acaba onlar neredeydi şimdi?

"Bundan sonra ne yapacaksın?" diye sordu Aida tiz bir sesle.

Gözlerim uzaklara dalıp gitti. Nereye gideceğimi, bundan sonra ne yapacağımı doğrusu ben de bilmiyordum.

"Bilmiyorum," dedim ağlamaklı bir sesle.

Yaklaşık bir saat sonra kamyonlar peş peşe durdu. Çetniklerden biri kamyon kasasının kapağını açıp bağırdı:

"Herkes aşağı insin."

Kamyonlardan birer birer aşağı atladık. Havada acı bir soğuk vardı. "Sıraya geçin," dedi Çetnik.

Karşısında ip gibi dizildik. "Şimdi beni takip edin," diye bağırdı.

Çetnikler önden, biz arkalarından yürümeye başladık.

Birkaç yüz metre yürüdükten sonra, "Durun," diye bağırdı.

Hepimiz durduk. O sırada Birleşmiş Milletler Barış

Gücü'ne ait çelik zırhlı araçlar yanımıza geldi. Bütün esir

ler bu araçlara bindirildi. "Takasa gidiyoruz," dedi bir asker

İngilizce konuşarak. "Artık özgürlüğünüze kavuşmak üzere-

.

.

»

sınız.

Çelik zırhlı araç bir gidiyor, bir duruyordu. Bir türlü ta-

kas noktasına varamıyorduk. Aracın her duruşunda kalbim

küt küt atıyordu. "Acaba yeniden geri mi dönüyoruz?" diye

sordu Aida.

277

Sinirlerim yay gibi gerilmişti. Zırhlı aracın kapısının ağzında iki asker oturuyordu. "Neler oluyor?" diye sordum büyük bir heyecanla.

"Korkmayın," dedi askerlerden biri. "Yol kapalı. Bu yüzden ağır ağır ilerliyoruz."

"Ne söyledi?" dedi Aida.

"Yol kapalıymış," dedim. "Endişe edecek bir şey yok—
muş. "

Aida derin bir nefes aldı. "Öyleyse güzel," dedi. "Bir
daha o esir kampına döneceğime burada intihar ederim."
Zırhlı araç tekrar yola koyuldu. Küçük camdan dışarı
baktım. Dışarıda bir sürü asker ve esir vardı. Kısa bir süre
sonra araç yeniden durdu, kapı açıldı. "Haydi dışarı çıkın,"
diye emretti bir asker.

Zırhlı araçtan aşağı indik. Dışarıda adeta mahşer yeri gibi
kalabalıktı. Bir asker yanımıza yaklaştı. "Sakın gözden kaybolmayın," diye
bağırıyordu. "Birtakım formlar dolduracaksınız."

nız.

Askere baktım. "Çok üşüyoruz," dedim titrerken.

"Ne istiyorlar?" diye seslendi bir adam aracın içinden.

Bir anda askerlerin hepsi teyakkuza geçti. "Komutanım,"
dedi asker. "Çok üşüdüklerini söylüyor."

Zırhlı aracın kapısı açıldı. Aracın içinden General Lewis

MacKenzie indi. O anda elim ayağım birbirine dolaştı. Ağzım bir karış açık
kaldı. "Kim söylüyor?" dedi.

Asker beni işaret parmağıyla gösterdi. "Şu kadın, komutanım."

O sırada bir asker koşarak yanımıza geldi. "Komutanım," dedi, sonra da esas duruşa geçti.

Tecavüzcü General Lewis MacKenzie tam da başını çevirip bana bakıyordu ki, sırtını bizlere döndü. "Ne var?" diye çıkıştı askere.

"Efendim," dedi asker. "Amerika Dışişleri Bakanı çok acil olarak sizden telefon bekliyormuş."

General Lewis MacKenzie zırhlı aracı kullanan askere baktı. "Çabuk karargaha sür," diye emretti.

Diğer askerler de zırhlı araçlarına bindiler. Sirenlerini çalıştırıp yanımızdan hızla uzaklaştılar.

Derin bir nefes aldım, kendime gelmeye çalıştım. "Beni

takip edin," dedi asker. "Şimdi takas için otobüslerle Bosna-Hersek devletinin kontrol bölgelerine götürüleceksiniz."

Heyecan içerisinde otobüse bindim. Bir süre bombalardan delik deşik olmuş asfalt üzerinde sarsılarak yola devam ettik. Sonra otobüsler acı fren yaparak durdu. Birleşmiş Milletler Barış Gücü'ne bağlı asker oturduğu koltuktan ayağa kalktı. "Hiç kimse acele etmesin," dedi yüksek sesle. "Size beyaz bayraklar dağıtacağız. Bosna-Hersek bölgesine geçene kadar bu bayrakları elinizde taşıyacaksınız."

Askerler hiç zaman kaybetmeden küçük beyaz bayrakları dağıttılar. "Tek tek aşağı inin," dedi bir asker.

Otobüsün ön kapısından aşağı inerken bir anda gözüm dikiz aynasına takıldı. Aylar sonra aynadaki görüntüme baktım. Aynada gördüğüm yüz, benim yüzüm değildi. Alev

renkli saçlarımın yerinde dazlak bir kata vardı. Gözlerimin altı çökmüş, mosmor olmuştu. Yüzüm küçülmüş, burnum

279

büyümüştü. Bu ben değildim! Bu yüz sanki bir yabancının yüzüydü!

"Lütfen aşağı inin," dedi asker.

Bakışlarımı bir türlü aynadan alamıyordum. Elimle yüzüme dokundum. "Bana ne olmuş böyle?" diye söylendim.

Asker yanıma gelip kollarımdan tuttu. "Lütfen aşağı inin," dedi nazikçe. "Diğerlerini bekletiyorsunuz."

Şoka girmiştim. Birden tüylerim diken diken oldu, içim ürperdi. "Çok üşüyorum," dedim donuk bir sesle.

Asker parkasını çıkardı, omuzlarıma attı. "Birazdan size yeni elbiseler ve şallar dağıtılacak," dedi. "Şimdilik bununla idare edin."

Ne yazık ki aynadaki görüntüm bir kurt gibi içten içe beni kemirmeye başlamıştı. "Bayrağınız nerede?" dedi asker.

Omzumu silktim. "Bilmiyorum," dedim ruhsuz bir halde.

Asker çabucak otobüse koştu. Dikiz aynasının altına düştüğüm beyaz bayrağı alıp tekrar yanıma geldi. "Bu bayrağı elinizden bırakmayın," dedi.

Bayrağı şuuruzca elime aldım. "Artık gidelim," dedi.

"Sizi yeni bir hayat bekliyor."

Birkaç yüz metre yürüdüktan sonra kontrol bölgesine geldik. İki Boşnak asker koşarak yanımıza geldi. Bir tanesi elimden tuttu. "Bosna'ya hoş geldiniz," dedi.

Boşnak askere sarılıp ağlamaya başladım. "Çok acılar çektim," diye fısıldadım. "Çok acılar çektim."

Bir süre hepimiz donmuş gibi sessiz, hareketsiz kaldık.

Daha sonra Boşnak asker omzumdan parkayı çekip aldı,

280

barış gücü askerine uzattı. Elinde tuttuğu siyah şalı sırtıma attı. "Hadi gidelim," dedi buğulu gözlerle bakarken bana.

Yan yana sessizce yürüdük. Yalnızca rüzgarın çıkardığı ince ısıklık sesi havada yankılanıp duruyor, burnuma sıcak ekmeğin kokusu geliyordu.

281

ŞEMSA

Koşevo Hastanesi, 2 Aralık 1993

Soğuk, yağmurlu bir kış günüydü. Pencerenin önünde

durmuş dışarıya bakıyordum. Uzaklardan top sesleri işitiliyordu. Savaş tüm hızıyla sürüyordu. Saraybosna' da yaşanan savaşı belki de en iyi anlatan şey, camları kırık pencerelere tutturulan kalın beyaz naylonlardı. Ha! Bir de

SOKAKLARA KOLLANILAN KONTREYİMLER, KESKİN MUŞANCIYARUANI KORUNMAK İÇİN ADETA ÇENK ZIRH GÖREVİNİ ÜSTLENİYORDU.

Saraybosna' da Sırp'lar tarafından köşeye sıkıştırılan Boşnaklar en sonunda havaalanının altına bir tünel kazmayı akıl edebilmişlerdi. Tünelin başlangıç noktaları Dobrinya ve Butmir' den seçilmişti. Tam altı ay süren kazı çalışmaları,

ayçiçeği yağıyla dolu kısa fitilli kandillerin cılız ışığı altında

yapılmıştı. Bugünlerde Saraybosna'ya sokulan yiyecek, mazot, cephane, ilaç ve ağır yaralı sevkıyatları, sekiz yüz metre 283

uzunluğunda, bir metre genişliğinde, bir buçuk metre yüksekliğindeki bu tünelden sağlanıyordu.

Üç gündür, Koşevo Hastanesi'nin Psikiyatri Kliniği'nde

tedavi görüyordum. Aldığım bazı ilaçlar beni biraz sakinleştirse de, içimde hala fırtınalar kopuyordu. Birden kapı açıldı, irkildim. "Korkma," dedi Şemsa abla. "İlacını getirdim."

Şemsa abla rahmetli İfeta teyzemin en yakın arkadaşlarından biriydi. Onu çok eskiden beri tanıyordum. Güler yüzü savaşın yorgunluğundan dolayı çökmüştü.

Bir anda ağlamaya başladım. "Kendimi korunaksız ve

diken üstündeymişim gibi hissediyorum," dedim. "Sanki

kapıdan Çetnikler gelecek ve beni alıp geri götürecekler."

Yanıma gelip boynuma sarıldı. "Yeter artık ağlama,"

dedi. "Her şey zamanla düzelecek."

"Karanlıktan çok korkuyorum," dedim içimi çekerken.

"Geceleri uyuyamıyorum. Gözüme uyku girdiği kısa anlarda da kabuslar görüyorum."

"Bütün bunlar geçecek; ama sen de mücadeleyi elden bırakmamalısın. Yaşadığın bu travma ya seni güçsüz kılacak, ya da sen bu travmayla başa çıkıp güç kazanacaksın. Seçimini buna göre yap. Burada, Hala hayattasın ve aldığın her

kazandıracaksın. Seçiminin buna göre yap suada. Hala hayattasın ve alıngın her nefesin

kıymetini bil. Ne yazık ki İfeta'nın böyle bir şansı bile olmadı."

Şemsa ablaya baktım. Yüzü son derece soluktu. "İfeta teyzemin mezarının nerde olduğunu biliyor musun?" diye sordum yutkunarak.

"Evet," dedi boğazı düğümlenirken. "Seni bir gün onun mezarına götürürüm. O gün burada ölen herkesin acısı hala içimdedir."

284

Gözlerim uzaklara dalıp gitti. "Boş ver kötü anıları," dedi. "Senin geçmişi değil geleceği düşünmen gerekiyor."

"Benim artık geleceğimle ilgili bir planım yok."

"Yavaş yavaş olacak. Hiç acele etme. İlk önce kendini toparlaman gerekiyor."

Sustum. O da elinde tuttuğu ilacı bana uzattı. "Al iç," dedi.

İlacı içtim. "Dün gece," dedim. "Kadınların bazıları nasıl bağıyorlardı, sen de duydun mu?"

Elimden sımsıkı tuttu. "Sakın kendini boşluğa bırakma," dedi. "Her zaman güçlü olmaya çalış. Şayet kendini bırakırsan, sen de o bağırان kadınlar gibi yaşamdan kopup gidersin. Anladın mı beni?"

Boynuna sarıldım. "Hastaneden çıktıktan sonra nerede

kalacağım?" diye sordum ağlarken.

Eliyle yanaklarıma dūřen gőzyařlarını sildi. "Sen hiç merak etme," dedi. "En kőtü ihtimal bende kalırsın. Sen bana İfeta'nın mirasısın."

***

O gece kan ter içinde ansızın uyandım. "Sadece bir rüyaydı," dedi şemsa abla. "Korkma, hepsi bir rüyaydı."

Yüzümü şemsa ablanın göğsüne bastırıp ağlamaya başladım. "Rüyamda yine annemin öldürölüşünü gördüm," dedim.

şemsa abla yüzümü okşadı. "Geçti," dedi. "Sana bir bardak su getireyim."

Birkaç dakika sonra biraz kendime gelebilmişim. "Senin bu saatte ne işin var burada?" diye sordum.

285

"Öylesine uğramışım," dedi şemsa abla. "Senin yanına uğramışken de biraz dinleniyordum. İnanır mısın bana, bu savaş başladığı günden beri sırtım yatak yüzü görmedi."

"Galiba bütün Boşnaklar yorgun," dedim. "Kamplarda esir tutulanlar, cephede Sırlara karşı savaşanlar, hastanede görev yapanlar, evlerinde oturup bu adaletsiz savaşın bir an önce bitmesini bekleyen tüm Boşnaklar yorgun."

"Artık kalkayım," dedi. "Bir-iki saat önce cephede şiddetli çatışmalar olmuş. Bazı yaralı askerleri getirdiler. Bizimkiler bu çatışmalarda bir sürü Sırp köpeğini öldürmüs."

"Allah onların belasını versin," dedim.

Şemsa abla meraklı bir şekilde gözlerimin içine baktı, sonra da elimden tuttu. "Ne kadar güzel bir yüzük," dedi.

Mavi taşlı elmas yüzüğe baktım. "Bu yüzüğün çok uzun bir hikayesi var," dedim buğulu bir sesle. "Bu yüzüğün hikayesi aynı zamanda benim hikayemdir."

"Bu yüzüğü sana kim vermişti?"

Kısa bir süre hiç sesimi çıkarmadan yüzüğe baktım. "Bir zamanlar aşık olduğum erkek," dedim ağlarken. "Bizimkisi yıldırım aşkıydı. İki yıldız bir anda buluştu, sonra da biri kayıp gitti. Ondan bana geriye kalan da sadece bu yüzük oldu."

Elini omzuma attı. "Üzüldüm," dedi hüzünlü bir sesle.

"O ne zaman öldü?"

Bütün bedenim titremeye başladı. "Onun ölüp ölmedi

ğini bilmiyorum," dedim. "Savaş başladığında Yeşil Bereliler Birliği'ne gönüllü olarak katılmıştı. Uzun bir zamandır da ondan bir haber alamıyorum."

286

"Öyleyse onu neden arayıp bulmuyorsun?"

"Utanç hissim onu düşünmeme ve aramama engel oluyor," dedim içim sızlarken.

"Çok yanlış düşünüyorsun," dedi Şemsa abla. "Belki o

ÇOK YANLIŞ UŞUNUYORSUN, UCU ŞEMSA ABLA. BENİ U

da kaç zamandır seni arıyordur."

Omuzlarımı silktim. "Sen beni anlamıyorsun," diye çıktım. "Kirletilmiş bir bedeni hangi erkek ister? Beni bu halimle hangi erkek kabul eder? Söyle bana, sen Tarık'ın yerinde olsaydın beni eskisi gibi sevebilir miydin?"

"Siz savaş gazisisiniz."

"Ben gazi mazi değilim. Ben seçilmiş bir kurbanım."

Şemsa abla ayağa kalktı, sonra başını çevirip bana baktı.

"Sen seçilmiş bir kurban olabilirsin," dedi. "Ama sen benim gözümde asla alnı lekeli bir insan değilsin."

Başımı yastığa gömdüm, hıçkırarak ağlamaya başladım.

"Lütfen dışarı çık," dedim kederli bir sesle. "Beni şimdi yalnız bırak."

***

O sabah düşünceli bir şekilde yataktan kalktım. Şemsa

ablanın gece bana söylediği sözler kafamı kurcalayıp duruyordu. Kahverengi ahşap masanın başına geçip oturdum, donuk gözlerle bir süre dışarıyı seyrettim. Sonra da masanın üzerinde duran kalemi kağıdı alıp içimden geçenleri yazdım: Sevgili Tarık,

Senin şu antla ne yaptığını bilmiyorum. 9-latta yaşayıp yaşamadığını bile bilmiyorum.

287

'Ben senin hala yaşadığını farz ederek bu satırları

%şevo 9lastanesi <:Psikiyatri 9<.liniğindeki odamda

karalıyorum.

'Bilmem, seni ne çok özlediğimi söylememe gerek var mı? <:Parmağıma taktığın yüzük hiilli yerinde duruyor.

Sanırım bu savaşta yerli yerinde duran bir tek o kaldı.

'Tarık,

ı.5/ıslında bu satırları yazmadan önce biraz zamana

ihtiyacım vardı. Çünkü çok yorgun ve hayata kırgınım.

Sen beni hiçbir zaman üzmedin, ama hayat beni fazlasıyla incitti. Şimdi de yaşculuğım kötü anılar peşime düşmüş beni yalnız bırakmıyor.

Sana açıklamam gereken çok şey var. 9/ereden ve

nasıl anlatmaya başlayacağımı bilemiyorum. ı.5/ıma anlatmaktan başka çarem yok.

9lani hatırlar mısın? 'Bir gün bana 1Jukculin'le ilgili şöyle söylemiştin: "O kız her kimse aşk yüzünden bir düşman kazandı."

9lani yine hatırlar mısın? O gün ben de sana şöyle demiştim: "Ja o kızın gerçekten bir sevgilisi varsa ...

ı.5/ıyırca o kız onu arwlayan her erkege boyun egmek

zorunda mı?"

€vet, o günlerde 1Jukculin1 e 'hayır' diyen kız bendim.

Çünkü sana yıldırım aşkıyla bağlanmıştım. O günlerde

sen benim küçükken sık sık rüyalarım giren beyaz atın

üstündeki prensimdin.

288

S'lma bir gerçek daha var ki, o günlerde beni ar:z.ulayan 1Jukadin' e daha sonra

ne yazık ki boyun eymek zorunda kaldım. %kr bizi öyle inanılmaz bir şekilde tekrar karşılaştırdı ki, o günden beri kaderime isyan edip

duruyorum.

S'lyrıca şunu da bilmeni istiyorum: <Bir tek

1Jukadin' in arzularına değil, diğerlerinin de ar:z.ularına

istemeyerek de olsa boyun eydim.·

7arık,

<Bir kızın başına gelebilecek en güzel şey aşkmış.

<Ben güzel olanı sende yaşadım. S'lilemilen neredeyse hiç

kimse kalmadı. Onların acısını yüreğime bastırabiliyorum, ama yaşadığım tecavüzlerin acısını bir türlü içime sindiremiyorum.

<Ben artık alnı lekeli, yüreği yaralı bir kadınıam. <Bu

yü:z.ilen senin de acın olmak istemem. 1Jarsın olsun, içimden gitmesin bu keder.

<Ben de bu acımı kendi içimde, sensiz ve sessiz yaşarım. Sana bu konuda hiçbir şey söyleyecek durumda değilim.

2aman benim için durmuş artık. 9-layat gözlerimin

önündeki 1ta9ıt yığınları gibi anlamsız bir hale gelmiş.

<Bu savaşta beni çok incittiler. <Bilmek istiyorum, bu savaşta ben de seni incittim mi yoksa?

Çetniklerin eline esir düştüğüm zamanlar seni ilk

başlarda çok düşündüm. :Jakat daha sonra seni düşünüp

temiz aşkımızı kirletmek istemedim. Çünkü bedenime ve

ruhuma karışan kiri sana bulaştırmaktan korkar oldum.

non

'Bu yaşadıklarımı sana yazıyorum, çünkü tek başıma

bunlarla mücadele edemiyorum. ◆yrıca şu gerçeği de biliyorum: Seninle tekrar birlikte olmanın olabirlirliği bana o kadar u:zak geliyor ki.

'l>ogrusu bir şeyi çok merak ediyorum. 'Beni bu halimle yeniden sevebilir miydin acaba? en ufak bir şüpheye mahal vermeden aşkımı:za bir şans daha verir miydin?

7arık,

&ni o kadar çok sevdim ki, seni ele çektiğim acılara ortak edemem. &ni kendime bağlama hakkım yok. &n bensiz. yeni hayatını yaşamalısın. 9-lala beni arıyorsan, peşimi bırak. Şayet peşimi bırakmaz.san varlığım senin ele canını acıtır. 'Ben bir hiçim. &ninle değil, ama utanç hissimle yaşamam gerektiğini öğrenen biri olup çıktım.

Seni hep seveceğim. ◆ma seni asla beklemeyeceğim.

Sana ebediyen sadık kalacağıma ve sen yaşadığın müddetçe ömrümü sana adayacağıma dair verdiğim söz.Ü tutamadığım için ne olursun beni affet.

%şke ömrümü yine sana adayabilseydim. 'Bana geldiğinde sadece beni alabilseydin. %llarını büyük bir hasretle açlığında sadece beni kucaklayabilseydin. 'Beni o anda koklasaydın, ama canımı yakmasaydın. Çünkü çok acılar çektim, hem ele çok.

'Bu hayatta istediğim tek şey seninle mutlu olmaktı;

ama seninle her Şeye en baştan baŐlayamadıktan sonra
mutluluk benim işin hayal oldu.)lŐadığım kÖtÖ gÖnler
kederim, kederim ise yeni ben oldu ...

290

O sırada kapı ھاaldı. Alelacele masayı dÖzelttim. Bir kadın kapıyı hafif aralayıp
başını iÇeri doğru uzattı. "Girebilir miyim?" diye sordu.

Siyah elbiseli, gÖmÖŐ ھاerĐeveli gÖzlÖk takmıŐ, gÖler yÖzlÖ
kadına baktım. "Buyurun," dedim.

"GÖnaydın," dedi elini uzatırken bana. "Benim adım Fadila HusiŐ."

Bir anda gÖzlerim doldu. "Bir Şey mi oldu?" dedi kadın.

"Rahmetli annemin adı da Fadila'ydı," dedim acı dolu

bir sesle. "Sırlar onu gÖzÖmÖn önÖnde öldÖrdÖler."

Kadının yÖzÖ kireÇ gibi oldu. "BaŐınız sağ olsun," dedi

titreyen sesiyle. "Hepimiz bugÖnlerde ھاok zor bir dÖnemden geÇiyoruz. Ben de
buraya Bosna-Hersek devleti adına sizinle birtakım gÖrÖŐmeler yapmaya geldim.
Size yaŐadıklarınız ile ilgili bazı sorular soracağım."

Kadına boş gÖzlerle baktım. "İnanın bana o kadar yorgunum ki," dedim.
"Sorularınıza Şimdi cevap verecek durumda değilim. Ne olur beni anlayın."

Kadın parmağıyla gÖzlÖĞÖnÖ dÖzeltti. "Sizi gayet iyi anlıyorum," dedi. "Ama
yine de bir-iki soru sorabilir miyim?"

"Hayır," dedim kararlı bir ses tonuyla. "LÖtfen bana soru

sormayın. Şimdi benim sizden bir ricam olabilir mi?"

"Elbette," dedi kadın Şaşkınlıkla.

"Yaklaşık bir sene önce kız kardeşim Yakomişlye' de takasa girmişti. Onun şu anda nerede olduğunu öğrenebilir misiniz? Ve babam," dedim gözleri❖ dolarken. "Babamı en son Kalinovik Esir Kampı'nda görmüştüm."

291

•

Kadın sandalyeyi çekip oturdu. Sonra da siyah çantasından not defterini çıkardı. "Sizin adınız Suada Hatiboviç, doğru mu?"

"Evet, doğru."

"Foça'da mı yaşıyordunuz?"

"Evet. Daha doğrusu Milyevina'da yaşıyorduk. Sırplar evimizi bastılar. Annem ve eniştemi oracıkta öldürdüler. Evde ne var, ne yok aldılar. Sonra da evimizi ateşe verip yaktılar. Bizi de esir aldılar."

Kadın bana acıyarak baktı. "Kız kardeşinizin adı neydi?"

"Edina Hatiboviç."

"Kaç yaşında?"

"Durun bir saniye," dedim. "Kız kardeşimin soyadı Hatiboviç değil, Efendiç olacaktı."

"Evli miydi?"

"Evet, ne yazık ki çok kısa bir süre evli kalabildiler."

"Yaşı?"

"Yirmi sekiz."

"Nerede takasa girdiğini söylemişsiniz?"

"Yakomışlye."

"Tamamdır," dedi kadın. "Ya babanız? Onun adı neydi?"

"Emin Hatiboviç."

"Babanız kaç yaşındaydı?"

"Altmış iki."

"Onu en son Kalinovik Esir Kampı'nda görmüştünüz,

doğru mu?"

"Evet."

292

Kadın not aldığı defteri kapattı. "En yakın zamanda size bir haber vereceğim. Umarım buraya tekrar geldiğim gün kendinizi biraz daha iyi hissedersiniz."

"Teşekkür ederim," dedim. "İnşallah babam ve kız kardeşimin nerede olduğunu bulabilirsiniz."

Kadın ayağa kalktı. "Şimdilik hoşça kalın," dedi.

Onu kapıya kadar yolcu ettim. Odanın kapısını kapatacağım sırada Şemsa ablayı gördüm. "Al şunları," dedi.

Elime tutuşturduğu kot pantolon ve kazağa baktım.

"Bunlar da neyin nesi?" diye sordum şaşkınlıkla.

"Hemen giyin," dedi. "Umarım pantolon sana olur."

"Neler oluyor?"

"Hiç sorma," dedi heyecanlı heyecanlı. "Bugün Alipa

şino Polye' deki sığınakta çocuklar için bir tiyatro gösterisi

var. Ama niçin kadına ne vazık ki diinden beri ulaşamıyorlarmıs. Acilen bir

var. Ama piyanist kadına ne yazık ki dünden beri alışılmıyottanmış. Zaten bir piyaniste ihtiyaçları varmış."

Kot pantolon ve kazağı yatağıın üzerine fırlatıp attım.

"Ben gelmiyorum," dedim. "Burada acılar içinde kıvrılırken benden piyano çalmamı nasıl istersin?"

"Bence gitmelisin," dedi içeri giren yaşlı psikiyatrist.

"Siz konuşun hocam," dedi Şemsa abla. "Beni dinlemi-

"

yor.

"Bak Suada," dedi psikiyatrist. "Şayet yaşadığın bu ağır

travmayı atlatmak istiyorsan çevrendekilerle birlikte yol almalısın. İnsanlara yeniden güvenmelisin. Bu dünyada senin de güvenebileceğın birileri mutlaka vardır. Anormal olan sen değilsin, anormal olan şey yaşadığın tatsız şeyler.

Şimdi üzerini giyin, dışarı çık. Ben dışarı çıkmana izin ve-

.

riyoru "

m.

293

•

"Emin ol ki," dedi Şemsa abla. "Bugünkü etkinlik önemli olmasaydı senden kesinlikle böyle bir şeyi istemezdim.

Bundan yaklaşık bir ay önce, Alipaşino Polye semtindeki

Prvi May 1 Mayıs İlkokulu'nda görev yapan Fatima adlı bir

öğretmenle üç öğrencisini Sırp lar hunharca öldürdüler.

Bugün işte o okulun küçük öğrencilerine moral olsun diye böyle bir etkinlik düzenliyoruz."

"Şemsa doğru söylüyor," dedi psikiyatrist. "Saraybosna Sırlara karşı hala direniyorsa bu etkinlikler sayesinde. Saraybosnalılara moral veren bu etkinliklerin kaynaştırıcı gücünü yabana atmamak gerekiyor."

Kısa bir süre düşündüm. "Pekala," dedim. "Şimdi odadan dışarı çıkar mısınız? Üzerimi giyineceğim."

Birkaç dakika içinde hazırdım. Şemsa abla odanın kapısını açıp tekrar içeri girdi. "Şöyle dön bakayım bana," dedi.

"Bakalım pantolon olmuş mu sana?"

Elimle pantolonu yukarı çektim. "Belim," dedim. "Bir karıncımın belinden daha ince olmuş."

"Zayıflamış olabilirsin, ama hala çok güzelsin," dedi

Şemsa abla ve sonra da elinde tuttuğu makyaj malzemelerini ahşap masanın üzerine koydu.

"Eskiden bu kadar zayıf değildim," dedim.

"Bu ne?" dedi Şemsa abla, Tarık'a yazdığım satırları okurken.

Hemen kağıdı masanın üzerinden çekip aldım, pantolonun arka cebine sokuşturdum. "Bir şey değil," dedim.

"Tamam," dedi gözlerimin içine bakarken. "Panik olmana gerek yok. Şimdi şu sandalyeye otur, sana biraz makyaj yapacağım."

TİYATRO

O gün hastaneden dışarı çıktım. Saraybosna perişandı.

Şehir adeta ikiye bölünmüştü. Sokaklardan tek tük araba

geçiyordu. O sürücüler de Sırp keskin nişancıları tarafından vurulmamak için arabalarını son surat sürüyorlardı.

Evet ... Saraybosna hayalet bir şehre dönmüştü. Neredeyse bütün binalar kurşunlardan delik deşik olmuş, evlerin camları naylonlarla kaplanmıştı. "Bu şehre ne olmuş böyle?" dedim büyük bir üzüntüyle.

"Her gün şehrin üzerine bombalar ve kurşunlar yağıyor,"

dedi Şemsa abla. "Saraybosna'nın bu halde olması anormal

bir durum değil."

Binaların duvar diplerine sığınarak sokaklarda yürüyen

az sayıdaki insana baktım. Hepsinin yüzünde savaşın derin

izleri vardı. "Bu soğuk havada insanlar evlerinde nasıl ısınıyorlar?" diye sordum.

Şemsa abla elimden sımsıkı tuttu. "Şimdi," dedi. "Şu tepedeki keskin nişancının kurşununa hedef olmamak için, bu kavşağı hızlı koşmamız gerekiyor."

Kavşağı koşarak karşıya geçtik. O anda nefes nefese kalmıştım. "Sokağa çıktığında çok dikkatli olmalısın," dedi Şemsa abla. "Her an ölümün soğuk nefesini ensende hissedebilirsin."

Sakınlıktan küçük dilimi yutmuştum. "Gecen gün "

yaşınımlıktan küçük annem yandı. Geçen gün,

dedi Şemsa abla. "Annem sobaya Adidas ayakkabılarımı

atıp yakmış. Ne yapsın yaşlı kadıncağz? Bu zamanda odun

bulmak çok zor. Zaten odun bulsan da alacak para mı var?"

Yanımızdan üç-beş kadın hızla geçti. Başımı çevirip on-

lara baktım. "Bu kadınlar böyle süslenip nereye gidiyorlar?"

"Harabeye dönmüş bu şehirde nereye gidecekler?" dedi

Şemsa abla. "Kesin muhtarlığa gidiyorlardır. Saraybosna'da

her şey değişti, ama kadınlar süslerinden asla vazgeçmediler.

Savaşı dudaklarına sürdükleri rujlarla protesto ediyorlar."

Ne diyeceğimi bilemedim. "Muhtarlığa neden gidiyorlar

peki?" diye sordum meraklı bir şekilde.

"Herkes muhtarlıktan yardım paketleri alıyor. Bu paketlerin içinde de iki yüz elli gram yağ, bir paket kakao, biraz feta peyniri ve iki kilo da un var."

"Kime yetecek bu yiyecekler?"

"Hiç kimseye yettiği yok zaten. Bu yardımları karnımızı

doymak için değil, ölmememiz için dağıtıyorlar."

Saraybosna artık hem çok tehlikeli, hem de bir o kadar

hüzünlüydü. Şehirde böyle bir hayat daha ne kadar sürebir-

lirdi ki?

"Geldik," dedi Şemsa abla. "Şimdi sığınağa inelim."

Kapısı açık büyük bir binaya girdik, merdivenlerden sığınağa indik. Hemen hemen her tarafta kandiller yanıyordu, elektrikler kesikti. "Sen burada bekle," dedi Şemsa abla.

"Ben yetkililerle konuşup geliyorum."

"Tamam," dedim ve sonra da etrafıma bakındım. Sanki küçük çocukların üzerine korku sinmişti. Hepsi sus pus oturmuş, çevrelerine boş gözlerle bakıyordu. O sırada iki kadın önümde belirdi. Sıska olanı diğerine bakıp güldü.

Sonra da, "İnanır mısın bana?" dedi. "Dün aksam uzun zamandan beri ilk kez hem elektrikler, hem de sular geldi.

Banyoya koştum, kirli çamaşırları makineye attım."

"Eee," dedi diğer kadın. "Ne var bunda?"

Sıska kadın acı acı güldü. "Floresan lambadan yayılan ışığın altında bir elimle makineye çamaşırları koyarken, diğer elimde yanan kandili tuttuğumu gördüm."

Diğer kadın yüzünü ekşitip dudağını büzdü. "Sakın bu tuhaf haline üzülme," dedi. "Normal bir yaşam sürmüyoruz ki, davranışlarımız da normal olsun."

Kadına baktım, yüreğim burkuldu. Birden Şemsa ablanın sesini işittim: "Size bahsettiğim arkadaşımız işte burada."

"Hoş geldiniz," dedi genç bir adam tebessüm ederken bana. "Benim adım Haris. Size binlerce kez teşekkür ederiz.

İnanın bizi büyük bir sıkıntıdan kurtardınız."

"Sizin için ne yapabilirim?" diye sordum

sızın için ne yapabilmem: diye sordum.

"Dünden beri piyano hocamıza ulaşamıyoruz. Sizden tiyatro oyunumuzun bittiği anda öğrencilerimize bir konser . . .

.

”

vermenizi istiyoruz.

297

Bir anda afalladım. "Bakın," dedim. "Konser vermek için uzun bir süre çalışmak gerekiyor. Hadi çalışmayı bir kenara bırakın, ben ne çalacağımı dahi bilmiyorum."

Adam elinde tuttuğu pembe karton dosyayı bana uzattı.

"Hocamızın notaları bu dosyanın içinde," dedi. "Bu notalar

belki sizin işinize yarayabilir. Lütfen şimdi yerlerinize oturun. Oyunumuz başlamak üzere."

Sığınakta bulunanlar hiç sesini çıkarmadan oyunu izledi. Oyunun sonunda ise küçük öğrenciler ayağa kalktılar,

oyuncuları alkışladılar. Oyunculardan biri elini havaya kaldırdı. "Lütfen herkes sussun," dedi. "Şimdi rahmetli Fatima öğretmenimiz ve öldürülen diğer üç öğrenci arkadaşımız için saygı duruşunda bulunacağız."

Haris bana dönüp baktı. "Sizi şimdi sahneye alabiliriz,"

dedi.

Sahneye kadar zar zor yürüdüm. "Evet," dedi sahnedeki

tiyatro oyuncusu. "Lütfen herkes yerlerine otursun. Birazdan konserimiz başlayacak. Bugün bizi yalnız bırakmadığı için Piyanist Suada Hatiboviç'e çok teşekkür ederiz."

Birden sığınakta alkış tufanı kontu O anda hevecandan

Ence, uzun parmaklarımı nota kağıdına sehpaya yerleştirmiş ve büyük bir heyecanla çalmaya başlamıştım. "Kes,"

ayaklarımda takat kalmadı. Hemen tabureyi çekip oturdum.

Karton dosyayı açtım, notayı elime aldım. Şaşkınlıktan kısa

bir süre notaya bakakaldım. Sonra da Sebastian Bach'ın

Well-Tempered Clavier adlı eserinden alınmış Praeludium bölümünü çalmaya başladığım anda konservatuardaki o günü hatırladım ...

Profesör Duşanka elinde tuttuğu nota kağıdını bana

uzatmıştı. "İlk olarak barok kompozisyonların ustası Sebas—

298

tian Bach'la dersimize başlayalım. Well-Tempered Clavier adlı eserinin Praeludium bölümünü çalmanı istiyorum."

İnce, uzun parmaklarımla nota kağıdını sehpaya yerleştirmiş ve büyük bir heyecanla çalmaya başlamıştım. "Kes,"

demişti sesini yükselterek. "Çok hızlı çalyorsun. Oysa bu

eserin temposu moderatodur. Şimdi baştan al bakalım."

O gün sınırlarım bozulmuş, tekrar çalmaya başlamıştım. "Olmadı," diye bağırarak konuşmuştu benimle.

"Yine olmadı, olmadı ... Sen bu kadar gerginken müzik vücudundan nasıl akabilir ki? Sana dik oturmanı söylemiştim. Deve gibi hörgücün çıkıyor. Parmaklarını unut gitsin.

On küçük solucanı boş ver şimdi. Müzik karından gelir

ve ruhunun derinliklerinden yukarıya doğru sürekli çıkar.

En derin içgüdülerinden aklın seviyesine, beyne ulaşana

kadar yükselir. Anladın mı beni? Şimdi bırak çalsın parmakların ... "

Sinirlerimi kontrol altına almaya çalışmışım. Profesör

Duşanka'nın varlığını bir an için unutmuş, Tarık'ı düşünmüştüm. Bach'ın eserini yeniden çalmaya başlamışım.

"İşte böyle," demişti Profesör Duşanka. "Bırak parmakların çalsın. Sağ eldeki kırık akorların bir ırmak gibi şırl şırl aktığını hayal et şimdi. Suyun ritmi eşittir, bunu hiçbir zaman unutma. Sol eldeki tonik seslerin sağ ele yön verdiğini aklından çıkarma sakın. Evet, evet... İşte şimdi çalmaya başladın. Kendini serbest bırak. Müzik ruhunun

derinliklerinden yukarı doğru fışkırsın. Ayağını gereksiz

yere pedalin üzerinde tutma. Çalınan her notanın çok net

299

bir şekilde duyulması gerekir. Evet, evet ... İşte böyle ... Evet, bayan virtüöz ... "

Birden parmaklarım piyano tuşlarının üzerinde hareketsiz bir şekilde durdu. Sığınaktakilerin hepsi aynı anda ayağa kalktılar ve beni çılgınca alkışlamaya koyuldular. "Bravo,"

dedi bir kadın arkamdan bağıarak.

Sığınaktakilere reverans yaptım, sonra da başımı arkaya

çevirdim. Arkamda birdenbire belirlediği için ilk önce biraz sarsıldım. Fakat hemen kendimi toparlamaya çalıştım.

"Siz," dedim kekeleyerek.

"Evet," dedi Profesör Duşanka. "Seninle tekrar karşılaşmak ne güzel Suada. Yeteneğinden hiçbir şey kaybetmemişsin. Şu tesadüfe bak, bugün benim yerime bu konseri son derece başarılı bir öğrencim verdi."

Gözyaşlarımdan etrafı göremez olmuşum. Islak gözleri

mi gözlerinden kaçırdım. "Sadece elimden geleni yaptım,"

dedim boğazım düğümlenirken.

"Gözlerime bak," dedi. "Sakın gözlerini benden kaçır-

”

ma.

Utanç hissim bir kez daha yüreğimi sarmıştı. "Artık gitmeliyim ben," dedim panik bir halde.

Titreyen ellerimden tuttu. Parmağımdaki yüzüğe baktı.

"Bu yüzüğü parmağına takan genç adama ne olduğunu merak etmiyor musun?" dedi gözleri dolarken.

Islak ve durgun gözlerine baktım. Yüreğim hızla çarpmaya başladı. "O da öldü mü?" diye sordum gözlerimden yaşlar boşalırken.

300

"Hayır, yaşıyor," dedi. "Seni ölesiye merak etti. Seni aylarca aradı. Bir gün bile seni bulma umudunu yitirmedi."

O anda yüreğim paramparça oldu. Profesör Duşanka'nın hemen arkasında duran Şemsa ablayla göz göze geldim.

Beni ince ince süzüyordu. Alelacele kot pantolonumun cebinden kağıdı çıkarıp Profesör Duşanka'nın eline tutuştur-

turdum. "Bu kağıdı Tarık'a verin lütfen," dedim hüngür

hüngür ağlarken ve sonra da koşarak yanından uzaklaştım.

***

O gün öğle sonrası hastanenin kanısından içeri adımımı

attığımda moralim son derece bozuktuk. "Yeter artık üzülme," dedi Şemsa abla. "Daha fazla hastalanacaksın. Aşık olduğun adam yaşıyormuş işte. Gözyaşlarını ne diye akıtı-

yorsun?"

Sustum. Düşünceli bir şekilde koridorda hızla yürümeye

başladım. "Suada abla," diye arkamdan biri seslendi.

Aniden durdum, arkama döndüm. Kerima kollarını aç-

mış bana doğru koşuyordu. Kollarımı açtım, onu sımsıkı

sardım. Titriyordu. "Ağlama," dedim ben de ağlarken. "Sakın ağlama."

Yüzünü avuçlarımin arasına aldım. Kahverengi gözleri

tıpkı Ramiza ablanın gözlerine benziyordu. "Annenle aynı

kamptaydım," dedim yutkunarak. "Seni çok sevdiğini, seni

bir gün mutlaka bulacağını söyledi."

Kerima'nın bir anda yüzü allak bullak oldu. "Annemi

gerçekten gördün mü?" diye sordu şaşkın bir halde

30 1

"Kalinovik Esir Kampı'nda birlikteydik. Şerefsiz Pero

Elez anneni Lidiya adında Karadağlı bir kadına sattı. Annen şu anda Karadağ' da Sırp bir ailenin yanında yaşıyor."

Kerima'nın solgun yüzü sevinçten aydınlandı. "Bana çok

güzel bir haber verdin Suada abla," dedi mutluluktan ağlarken. "Annemi tamamen kaybettiğimi sanmıştım."

"Hadi, daha fazla oyalanma Kerima," diye bir kadın ta
uzaktan seslendi.

Kerima gözyaşlarını sildi. "Hoşça kal abla," dedi. "Ben

buradan ayrılıp başka bir ülkeye gidiyorum. Annemin izini

de artık gideceğim ülkeden süreceğim. Şimdi burada kalırsam annemi asla bulamam. Savaş hala devam ediyor çünkü, ne zaman biteceğini de ne yazık ki kimse bilmiyor."

Elinden sımsıkı tuttum, ona son defa sarıldım. "Sen de

hoşça kal," dedim içim acıyla dolarken. "Kendine bundan

sonra çok iyi bak. Umarım bir gün annenle tekrar birbirinize kavuşursunuz."

Ellerini ellerimden çözdü. Bana arkasını dönüp giderken de, "Anne oldum," dedi gözleri buğulanırken. "Doğurduğum Çetniki bağrıma basamadım. Onu terk ettim."

302

VEDA

.w.

Ertesi sabah pencereden dışarı baktığımda kara kışın so

ğuğu şehri adeta dondurmuştu. Hem Sırplar, hem de kara

kış sözde anlaşmışçasına Boşnakların mukadderatına hükmediyorlardı. Birden içimdeki son cesaret kırıntılarının da uçup gittiğini hissettim. Bu acı hayattan geriye ne kalmıştı bana? Sadece utanç!

Ahşap masanın başına oturdum, ince parmaklarımın

arasında tuttuğum siyah kurşun kaleme bakarken, o anda

bu düşünceler aklımdan geçmişti. Sonra kağıdı önüme çektim, şu mısraları yazdım: <J<arlı tepelerden

CDaylar ölüm kusuyor

◆nallı melekler şehre inip

'13oşnakların bir bir canlarını alıyor

303

Ölüm meleklerine bakıyorum

Onlar da biz.im gibi bir başlarına yalnızlar

Sonra dönüp kendime bakıyorum

'13en de bir başıma yalnızım

€y göklerden inmiş melekler

'13eya:z. zambaklı şehrimi

<:Neden hala kana bularsını:z.

9ladi gidin şimdi, gidin

'13en yeterince acı çektim

9lem de çok çektim

'1Jayanamam artık

Jok, artık dayanamam, gidin ...

Ansızın kapı çaldı. Kalemi kağıdın üzerine usulca koydum. "İçeri girin," diye seslendim.

Kapı açıldı. "Günaydın," dedi Fadila Hanım.

"Size de günaydın," dedim heyecanlı bir ses tonuyla. "Babam ve kız kardeşimden bir haber var mı?"

"Evet, size güzel haberlerim var."

Derin derin nefes aldım, Fadila Hanım'ın yüzüne büyük bir merakla baktım. "Onlar nerede?" diye sordum.

"Kız kardeşiniz şu anda İsveç'te yaşıyor."

Şaşkınlığım büsbütün artmıştı. "İsveç mi?" diye sordum nefesimi tutarken.

"Takasla serbest bırakılan bazı Boşnak kadınlar, kendi istekleriyle başka ülkelere gidiyorlar," dedi. "Gittikleri bu

304

yerler de genelde İskandinav ülkeleri oluyor. Birleşmiş Milletler Barış Gücü'ne bağlı Fransız askerleri, kız kardeşinizi Yakomişlye bölgesinde Sırp'lardan teslim almış. Askerler kız kardeşinizi önce Trnova'ya, sonra da Hırvatistan'a götürmüşler. Oradan da bir uçağa bindirip İsveç' e göndermişler."

"Edina ablam dil bilmez, yol yordam bilmez. İsveç'te şimdi ne yapıyordur acaba?" diye sordum.

Fadila Hanım siyah çantasını açtı, not defterini çıkardı.

Defterin sayfalarını parmak uçlarıyla hızla çevirdi. Bir sayfayı eliyle koparıp bana uzattı. "Buyurun," dedi. "Burada kız kardeşinizin adresi yazıyor."

"Ya babam?" dedim bana uzattığı kağıdı alırken.

Fadila Hanım gözlerini bir an benden kaçırdı. "Ne yazık

ki babanızla ilgili henüz bir bilgiye ulaşamadım. Onunla ilgili bir bilgiye ulaşır ulaşmaz sizi derhal haberdar edeceğim."

Merakim her şeyden önceydi. "Acaba hala yaşıyor mu?" diye sordum büyük bir merakla.

moramı duzumuştı. Acaba hala yaşıyor mu? diye sorumu büyük bir hayal kırıklığıyla.

"İnanın bilmiyorum," dedi. "Ama bu işin peşini kesinlikle bırakmayacağım. Şimdi size Bosna-Hersek devleti adına birkaç soru sorabilir miyim?"

Hayal kırıklığımlı üzerimden atmaya çalıştım. "Elbette,"

dedim ve sonra da Fadila Hanım'ın peş peşe sorduğu sorulara kısa kısa cevaplar verdim.

Bir süre sonra odanın kapısı açıldı. Şemsa abla içeri girdi. "Hazır mısınız?" diye sordu.

Fadila Hanım'a baktım. "Şayet sorularınız bittiyse gidebilir miyim?" dedim.

Ayağa kalktı, tuttuğu notları özenle çantasına yerleştirdi.

"Bize yardımcı olduğunuz için size çok teşekkür ederim,"

305

dedi elimi sıkarken. "Konuştuğumuz üzere çok yakın bir zamanda tekrar bir araya geleceğiz. Şimdilik hoşça kalın."

"Güle güle," dedim, sonra da Şemsa ablaya baktım. "Ben

hazırım. Biz de gidelim mi artık?"

***

Şemsa ablayla mezarlığa giden yokuşu yürüye yürüye çıktık. Ne kadar üzüntü içinde olduğumu ona belli etmemeye çalışıyordum. "Geldik," dedi Şemsa abla. "Şu mezar."

İfeta teyzemin mezarına baktım. Mezarının üstü karla

kaplanmıştı. Eğildim, baş tahtasının üzerini örten karı ellerimle temizledim. Kara tahtada yazılı ismini görünce hatırası bütün benliğimi sardı. Ağlamaya başladım. "Meğerse ne kadar da haklıymışsın teyzeciğim. O günlerde Bosna'ya sokulan o tenler ölüm elini senin üzerine kapladı. Bütün sana sen baklıyorsun. Ama

topları oturun oturup benim uzerime kan kustu ... Daştan sonra sen haklıymışsın. Ama bir gerçeği de ne olursun kabul et. Bence sen tek bir şeyde yanıldın teyzeciğim. Hani, hatırlar mısın? Bana bir gün güzelliğimle birçok erkeğin canını yakacağımı söylemiştin. İşte burada yanıldın sen. Ben birçok erkeğin canını yakmadım. Ne yazık ki onlar benim canımı yaktı ... Bugün buraya sana geldim. Aslında bu geli

şim ziyaret değil, sana bir veda ... Beyaz zambaklar ülkesinde

artık kan gülleri açtı. Bosna' da yaşadığım acılarım diken olmuş yüreğime batıyor. Teyzeciğim ... Karanlığıma bir mum yakacak gücüm dahi kalmadı. Bir zamanlar bütünleştiğim bu şehirden artık ayrılmaya karar verdim. Çünkü sen yanımda yokken yüreğime Sırp dikenini battı ... Hoşça kal teyzeciğim, hoşça kal," diye isminin yazdığı baş tahtasına bakıp kendi kendime konuştum.

306

Şemsa abla arkadan omzuma dokundu. "Ben çok üşüdüm," dedi. "Artık gidelim mi?"

Gözyaşlarımı elimin tersiyle sildim. "Gidelim," dedim

donuk bir sesle. "Bir ulusu göz göre göre kaybederken ger

çekleri hiçbirimiz göremedik. Şimdi de Hıristiyan Avrupa

ülkeleri Müslüman Boşnakların 20. yüzyılda Avrupa'nın

göbeğinde yaşadığı trajediyi bilerek görmezden geliyor."

***

1993 yılının 4 Aralığıydı. O gün benim doğum günümdü. Pencerenin önünde tek başıma durmuş, dışarıda sert bir şekilde esen rüzgara bakıyordum. Gözlerim uzaklara dalıp giderken birden hatıralar içinde kayboldum.

Annem ben çocukken her doğum günümde mutlaka

pelüş bir oyuncak alırdı. O gece pelüş oyuncuğıma sarılıp

hergece içinde uyurdum. Ah anneciğim! Hergece buradan

heyecan içinde uyudum. Anı almıyordum: Heriniz bıkakıp gittiniz beni. Şimdi yapayalnız kaldım. Her birinize karşı yüreğimin üzerinde o kadar büyük bir özlem var ki, her parçam ayrı ayrı kanıyor. Ruhumun derinliklerinden gelen bir sesle, "Yarabbi," dedim. "N'olursun ellerimden tut ... "

Birden odanın kapısı açıldı. Başımı arkaya çevirdim,

Profesör Duşanka'yı karşımda görünce allak bullak oldum.

Donuk bakışlarla Profesör Duşanka'ya baktım. Onun karşısında sararıp solduğumu hissettim. Kalbimin derinliklerine öylesine sonsuz bir hüzün çökmüştü ki, önüne geçilmez bir özleyişle hemen oracıkta ölüvermek istedim. "İyi seneler,"

dedi Profesör Duşanka, elinde tuttuğu küçük hediye paketini uzatırken.

307

O an ne diyeceğimi bilemedim. Bedenim zangır zangır

titriyordu. Adeta korkuyla elimi uzattım, hediye paketini aldım. "Beni nasıl buldunuz?" diye sordum afallayarak.

Sesinde insanı yatıştırıcı bir eda vardı. "Artık hepimiz

çektığımız acıları unutmaya bakalım," dedi gözleri dolarken. "Tarık dışarıda seni bekliyor."

Ansızın derin bir heyecana kapılmıştım, elim ayağıma

dolaşmıştı. Sanki ruhumun ta derinliklerinden kalkan bir

ürperti nefesimi kesmişti. "Hadi," dedi Profesör Duşanka.

"Gece gündüz adını sürekli sayıkladı. Sana sarılacağı günü

büyük bir özlemle bekledi."

Birdenbire yüzüm bir şakayık çiçeği gibi kıpkırmızı kesildi. Yüreğim öyle hızla çarpıyordu ki, Profesör Duşanka bile

bunun farkına varmıştı. "Hadi! Onu daha fazla bekletme istersen," dedi sandalyeye otururken.

Ağır ve ürkek adımlarla yürümeye başladım. Kapının

önüne geldiğimde aniden durdum. Yaralı ruhum derin dü

şüncelere gömülüp gitti. Cesaretimi yine kaybetmişim. "Sakın durma," dedi profesör arkamdan seslenerek. "Sevdiğin adama git."

Gözlerimi kapatıp bir adım daha ileri doğru attım. Son

ra usulca gözlerimi açtım. Tarık koridorun başında durmuş

mavi gözleriyle öylece bana bakıyordu. Ortalık öylesine sessizdi ki, sanki bu sessizlik kulağıma bir şeyler fısıldıyordu.

O anda düşünceleri dilsiz iki insandık. Ama yüreklerimiz

çığlık çığlığaydı. Sıcak bir damlacığın solgun yanaklarımı

ıslattığını hissettim. Daha sonra gözyaşlarımdan akan dam

lalar gittikçe şiddetini artıran sağanak bir yağmur gibi bo—

308

şaldı. "Bana yazdıklarını yüzlerce kez satır satır okudum,"

dedi ağlarken. "O satırların arasında bana şu soruyu sormuşsun: 'Beni bu halimle yeniden sevebilir miydin acaba?'

Evet! Seni ilk görüşte her halinle sevdim ben. Nefes aldığım

sürece hep seveceğim."

Koşup boynuna sımsıkı sarıldım. İkimiz de uzun süre

ağladık. "Sanırım," dedi kulağıma fısıldarken. "Bu savaşta hepimiz bir şeylerini kaybetti. Sen de beni bu halimle yeniden sevebilecek misin acaba?"

Başımı göğsünden kaldırdım, tekerlekli sandalyede oturan Tarık'a ıslak gözlerimle baktım. Rengini yitirmiş dudakları tir tir titriyordu. "Sen ve ben ortak bir kadere sahibiz," dedim boğazım düğümlenirken. "Sen benim yaralı kalbimin merhemisin, ben de senin kaybettiğin bacağıyla kolunum. Evet ... Seni ilk görüşte her halinle sevdim ben.

Nefes aldığım sürece de seni hep seveceğim. Bugün tekrar

kavuştuksak, biz artık birbirimiziz."

309

SON

İsveç, on yıl sonra ...

Bugün benim için çok heyecanlı ve gurur verici bir gündü. Sahnenin kenarında durmuş, beni birazdan salondaki kalabalık seyircilere takdim edecek İsveçli adamı ince ince süzüyordum.

İtiraf etmeliyim ki, sahneye çıktığım zamanlar en büyük

heyecanı bacaklarımda hissediyordum. Kulisten sahnedeki

piyanoya doğru giden o ince uzun yolu yürürken, bacaklarım sanki bana ait değildi. Kalbim ise her defasında mutluluk ve ürpertiyle karışık bir heyecanla küt küt atıyordu.

Konserime başlamadan önce seyircilere selam verirken salondaki kalabalığı görüp hem mutlu oluyor, hem de az sonra sergileyeceğim performanstan dolayı alacağım alkışların hakkını verip vermeyeceğimin heyecanını içimde taşıyordum.

U I I

Seyircilerin ilk alkışları bitip piyanonun başına oturdu
ğumda ise, artık geriye sadece tuşlar ve ben kalıyordum.
Gözlerimin önünde beyazların ve siyahların kusursuzca
birleştiği eşsiz bir tablo oluşuyordu adeta. Ellerim o bildik
tabloya her dokunduğunda sanki içime bir huzur doluyor,
çok sevdiğim birine en ihtiyaç duyduğum anda sarılmış gibi
oluyordum. O andan itibaren spot ışığının altında tüm
dünya duruyor, kalp çarpıntımın geriye sadece ellerimin
titremesi kalıyordu. Derken müzik beynimden parmaklarıma doğru akI\))aya
başlıyor, tüm evreni dolduruyordu.

Aslında onca çalışmamın karşılığı önümdeki bu bir saate bağlıydı. Bu bir saat
tüm bir yılın karşılığıydı. Evet ... Bu yorucu çalışmamda birazdan beni mutlu
edecek tek şey, konser bitiminde seyircilerin ayağa kalkıp beni alkışlayacak
olmalarıydı. ..

Sahnedeki İsveçli adamın sesiyle dalıp gittiğim düşünceden uyandım. "Sevgili
seyirciler," dedi elinde tuttuğu mikrofonu dudaklarına yaklaştırırken. "Sarayev
doğumlu İsveçli sanatçımız Suada Begiç, 4 Aralık 1973'te dünyaya

geldi. Absolut bir kulağa ve olağanüstü müzik yeteneğine

sahip olduğu artık tüm müzik otoriteleri tarafından kabul

görmektedir. Dünyanın ünlü müzik merkezlerinde, dünyanın önde gelen
orkestralarından ve uluslararası müzik festi·

vallerinden aldığı davetlerle sanat etkinliklerini başarılı bir

şekilde sürdürmektedir ... Büyük piyano sanatçımız Suada

Begiç'i şimdi huzurlarınıza davet ediyorum."

Büyük bir alkış tufanı koptu. Bordo renkli kadife perdenin önüne çıkıp seyircileri heyecanla selamladım. Arkamda 3 1 2

duran sahnenin perdesi ağır ağır açılırken ben de piyan

mun başına geçip usulca oturdum, Chopin'in Prelude'ünü

kusursuz bir şekilde yorumlamaya çalıştım.

Yaklaşık bir saat sonra, parmaklarım piyano tuşlarının

üzerinde hareketsiz bir şekilde kaldı. Salondaki seyirciler

aynı anda ayağa fırladılar ve çılgınca alkışlamaya koyuldular.

Zarif bir biçimde piyanonun başından kalktım, seyircilere doğru yürüdüm.

Birden konser salonunun ışıkları ardı ardına yanmaya başladı.

Evet ... Ben bir sanatçıydım. Müzik içimde vardı. Alkışları, ışıkları seviyordum.

Hatta kimimizin çoğu zaman ölmek istediği tek yer de sahneydi. Yoğun bir

çalışmanın her damla alın terinin hakkını veren hasat zamanıydı şimdi. Beni

büyük bir hayranlıkla alkışlayan seyircilere son bir defa baktım. Saygıyla onların

önünde eğilip reverans yaptığım

esnada en ön sırada bulunan babamı, Profesör Duşanka'yı,

Tarık'ı, Edina ablamı ve kızı Katarina'yı beni alkışlarken

gördüm.

O anda zaman durdu sanki. Milcho Manchevski'nin

hem senaryosunu yazdığı, hem de başarılı bir şekilde yönettiği Yağmurdan Önce

adlı filmi gözlerimin önünden hızla geçti. Filmde, beklenen yağmur en sonunda

yağar ama savaştan geriye kalan her şeyi yağan yağmurun temizlemesi mümkün

müdür acaba? Savaşlarda onca yaşananlar insanoglunun

en karanlık ve en vahşi taraflarına ait öykülerse, makineli

tüfekler ve top mermileri art arda patlayıp etrafa ölüm saçıyorsa, tecavüz mağduru zavallı kadınlar 'nefret çocukları'nı dünyaya getiriyorsa ... Ne yazık ki savaştan geriye kalan bu

3 1 3

pislikleri temizlemeye göğü yararak bardaktan boşalırcasına

yağan yağmurun dahi gücü yetmez ...

Başımı usulca yukarı kaldırdığım da, "Bravo anne," diye

seslendi dokuz buçuk yaşındaki oğlum bana bakıp gülümserken.

Oğlum Almir' e baktım. Bir kez daha gözlerim doldu, yüreğim kanadı.

3 14

YAZARIN NOTU

.w.

Savaş Avrupa'nın gözü önünde 1992-95 yılları arasında

sürdükten sonra, 21 Kasım 1995'te sözde Dayton Antlaşmasıyla bir barış sağlandı. Bu anlaşmaya göre; Bosna-Hersek Devleti, içinde Bosna ve Hırvat Federasyonu'yla bir Sırp Cumhuriyeti'ni ihtiva etmekteydi. Toprakların yüzde elli biri federasyona, yüzde kırk dokuzu da Sırp Cumhuriyeti'ne

(Republika Srpska) verildi.

Bu noktada üzülererek şunu söylemeliyim ki; Eylül ve Ekim

1995'te Kuzeybatı Bosna' daki Sırp kuvvetlerinin, Boşnak ve

Hırvat kuvvetleri karşısında ani çöküşüyle birlikte, Sırpların

başlattıkları bu savaşı o günlerde cephede kaybetmeleri an

meselesiydi. Askeri yollardan tamamen çözümlenmek üzere olan bu anlaşmazlık ne yazık ki Dayton Barış Antlaşması'yla askıda kaldı.

Bence Dayton Barış Antlaşması Boşnaklar ile Sırlar arasındaki savaşı bitirmedi. Bu antlaşma aslında gelecek bir sa-3 1 5

vaşın ortamına bugünlerde zemin hazırlıyor. Boşnak ulusu için savaş henüz bitmiş değil. Bosna'da yalnızca silahların sustuğu bir savaş yaşanıyor şimdi.

Avrupa ülkelerine gelince ...

Bu savaşta herkes şu soruyu birbirine sordu: "Avrupa ülkeleri üç yıl boyunca bu savaşa neden kör kaldı?"

Yine üzülerek şunu söylemeliyim ki; Avrupa ülkeleri bu

savaşta kör değil, taraftı. Hıristiyan Avrupa ülkeleri, Hıristiyan ve Ortodoks Sırların yanında yer aldılar. Avrupa ülkeleri de Sırlar gibi Boşnaklara "Müslüman Türkler" gözüyle bakıyorlardı. Halbuki Boşnaklar sadece Müslümandı. Onlar Türk değil Avrupalı bir millettir.

Son olarak Birleşmiş Milletler örgütüne gelince ...

Birleşmiş Milletler (BM), 24 Ekim 1945'te dünya barı

şını, güvenliğini korumak ve uluslar arasında ekonomik,

toplumsal ve kültürel bir işbirliği oluşturmak için kurulmuş

uluslararası bir örgüttür. Birleşmiş Milletler kendisini 'adalet ve güvenliği, ekonomik kalkınma ve sosyal eşitliği tüm ülkelere sağlamayı amaç edinmiş küresel bir kuruluş' olarak tanımlamaktadır.

Birleşmiş Milletler bu soykırımda Boşnakların yaşadıkları trajediye neden seyirci kaldı? Yoksa Birleşmiş Milletler, içinde Müslüman devletleri barındıran

bir Hıristıyan topluluğu mu?

Nasıl oluyor da Bosna'daki Birleşmiş Milletler'in Kanadalı komutanı General Lewis MacKenzie, Sırp'ların zorla alıkoyduğu esir bir Boşnak kadına tecavüz edebiliyor? Boşnak 3 16

kadına tecavüz ederken de ona hiç utanmadan şunu söyleyebiliyor: "Menfaat ile motive edilmiş aşk, en güçlü aşktır."

Ayrıca, 11 Temmuz 1995 tarihinde yaşanan Srebrenitsa

Katliamını da unutmamak gerekiyor. Birleşmiş Milletler' in

Bosna'ya yaptığı müdahale, tarihindeki en kötü anıydı.

Srebrenitsa' da yaşayan Müslüman Boşnakların ellerin·

deki üç-beş silaha da, Birleşmiş Milletler Barış Gücü tarafından koruma gerekçesiyle el konmuştu. Sırp General Ratko Mladić komutasındaki Sırp'lar Srebrenitsa'ya saldırdıklarında, Müslüman Boşnaklar kendilerinden toplanan silahları geri almak için Hollandalı komutan Thom Karremans' a müracaat ettiler. Fakat Srebrenitsa' daki Hollandalı Barış

Gücü komutanı Karremans Boşnakların bu taleplerini

anında geri çevirdi. Sırp'ların Srebrenitsa'ya saldırısından

haberdar olan Birleşmiş Milletler ise, o gün sadece iki F16

uçacağını gökyüzünde gösteri uçuşu yaptırmakla yetindi.

Daha sonra, Srebrenitsa bölgesindeki Hollandalı asker·

ler bir gece yarısı, Bosna' daki başka bir Barış Gücü komutanı Fransız generalden aldıkları emir doğrultusunda şehri alelacele boşalttılar. Hollandalı komutan Thom Karremans şehri terk ederken, kendisine sığınan yirmi beş bin mülteci Boşnak'ı Sırp General Ratko Mladić'in ellerine teslim etti. Şehri ve mülteci Boşnakları teslim sırasında

ise General Ratko Mladić, Hollandalı komutan Thom

Karremans'ın ölümüne sebep olan bir dizi olayın bir parçasıydı.

Karremans a guerek teşekkür neçıyesını dır pakeın içinde sunuyordu.

General Ratko Mladić ve emrindeki Sırlar beş günde
tam 8.300 Müslüman Boşnak'ı hunharca katlettiler. Sırp-

3 1 7

lar bu katliamı yaparken Bosna' daki Birleşmiş Milletler ne

yazık ki üç maymunu oynuyordu. Sırlar keskin bıçaklarıyla doğradıkları
Boşnakların feryatlarını telsizlerden bütün dünyaya zevk içinde duyuruyorlardı.

Şimdi bir kez daha soruyorum: Birleşmiş Milletler bu

soykırımında Boşnakların yaşadıkları trajediye neden seyirci

kaldı? Yoksa Birleşmiş Milletler, içinde Müslüman devletleri de barındıran bir
Hıristiyan topluluğu mu?

1992-1995 yılları arasında Bosna'da yaşanan bu soykırımında yüz binin üzerinde
Müslüman Boşnak öldürüldü.

Otuz ila elli bin arasında da Boşnak kadına ve genç kıza

Sırp güçleri tarafından sistematik olarak tecavüz edildiği

ortaya çıktı. Ama bana öyle geliyor ki, sosyal olarak damgalanmaktan korkan
tecavüz mağduru sessiz çoğunluk aslında çok daha fazladır.

Evet ... Bosna' da yalnızca silahların sustuğu bir savaş ya

şanıyor şimdi.

Boşnakların deyimiyle herkese 'Allah'a emanet .. .'

info@sinanakyuz.com.tr

3 1 8

TEŞEKKÜR

.w.

Bu kitabın yazılışında bana katkıda bulunan ve beni Bosna ziyaretimde hiç yalnız bırakmayan başta Halide Hanım' a, Amina Siljak'a, TRT'nin Bosna-Hersek muhabiri Gözde Şeker'e, Bosna-Hersek Başkonsolosu Nidzara Ercan'a, Münire Coşkun'a, Memnuna Zvizdiç'e, Mirsad Tokaç'a, Bosna'daki Türk işadamı Murat Özkaya'ya, İngilizce çevirilerde bana büyük yardımları dokunan Deniz Esentaş ve Mustafa Ercilasun'a ve katkıları için Prof. Dr. Mehmet Z. Sungur'a,

İbrahim Zahid Altay'a, Mustafa Odabaşı'na, Aydın Ergil'e,

Beyazıt Kahraman'a, Mehmet .Ali Bulut'a, editörüm Rana

Alpöz'e, patronlarım Faruk ve Vedat Bayrak'a, Kamuran

Ok'a ve piyanist Burcu Atakul'a teşekkür ediyorum.

Ayrıca her kitabımda olduğu gibi bu kitabımda da 'evdeki editör' rolünü başarıyla üstlenen eşim Ayşen'e teşekkürü bir borç bilirim.

3 19

;

•

KAYNAKÇA

....

- - - - -

Bu kitabın yazılışı sırasında zaman zaman başvuru olan

kaynak kitap ve filmler aşağıda belirtilmiştir:

Noel Malcolm, Bosna'nın Kısa Tarihi, Om Yayınevi

Semezdin Mehmedinoviç, Saraybosna Blues, Pupa Yayınları

Münire Coşkun, Bosna'da Savaş Yüreğimde Kan Gülleri, 3F

Yayınevi

Misha Glenny, Balkanlar 1 804-1 999, Sabah Kitapları

Selim Dobruna, Zivi Mrtvima, Nulon Marketing

Chris Coetzee, Piyano, Alfa Yayınevi

I Begged Them To Kill Me, Crime Against The Women Of

Bosnia-Herzegovina

Mirsad T okaça, The Sin Of Silence-Risk Of Speech

John Schlesing, Madam Sousatzka, film

Michael Haneke, The Piano Teacher film

320

indirin? kuzum

ALFA Basım Tiyarı Dajın Ltd.
Ticaretane Sokak No:53
34110 Coğaloğu-İstanbul
Tel : +90 (212) 511 52 03
+90 (212) 513 87 51
Fax : +90 (212) 519 33 00
www.alfakitap.com
e-mail: info@alfakitap.com

ISBN: 978-605-106-439-0

9 78605 064390

